

DEN NORDISKE PENITENTIÆRFORENING.

Den Nordiske Penitentiærforenings tredje møde afholdes i *Christiania* Tirsdag, Onsdag og Torsdag den 4de, 5te og 6te Juli 1882.

Til deltagelse i dette møde indbydes foruden alle, som teoretisk eller praktisk sysle med fængselssagen, enhver anden, som nærer interesse for dens udvikling i Norden.

De, som agte at deltage, anmodes om inden midten af Juni 1882 at anmelde dette for en af undertegnede, til hvem også kontingentet for mødet, 5 kroner, bliver at indbetale.

De, som ønske at forelægge mødet spørgsmål til drøftelse, opfordres til inden udgangen af Marts 1882 at fremsende til en af os et kort motiveret grundlag for forhandlingerne.

Forud anmeldte deltagere ville erholde sig tilstillet de trykte forhandlingsemner.

*Christiania i den norske bestyrelsesafdeling,
den 20de December 1881.*

P. Birch-Reichenwald.
Expeditionschef for fængselsvæsenet.

R. Petersen.
Fængselsdirektør.

DE SVENSKA
PATRONAGEFÖRENINGARNA
TILL STÖD FÖR
FRIGIFNE FÅNGAR.

Sedan Kronprinsen, numera allidne Konung *Oscar I* i sin år 1840 utgifna skrift om „straff och straffanstalter“ framvisat nödvändigheten af genomgripande reformer, i hvad till fängvården hörde, och tillika deri framhållit, det samhället egde förpligtelser mot fången, äfven efter det han lemnat fängelset, samt på det kraftigaste uppmanat till inrättande af föreningar, „hvilka, inspirerade af Guds kärlek och rättvisa, borde åtaga sig att söka tillfredsställa den kristliga kärlekens kraf mot den fallne“, så uppfördes väl under loppet af mindre än 20 år cellfängelser inom hvar och ett af rikets samtliga 24 län, men först en senare tid har sökt i verk och gerning utföra den ädle furstens uppmaningar att omhändertaga och lemna stöd åt den frigifne fången.

Flertalet af de svenska patronageföreningarna¹⁾ har nemligen, såsom längre ned skall visas, kommit till stånd i medio af sistgånga decennium. Äldst utaf dem är

I. „*Fängvårdssällskapet i Kristianstad*“.

Detta sällskap stiftades år 1848 eller blott tvenne år efter uppförandet af läns cellfängelset derstädes. I början

¹⁾ Af det följande framgår, att de nästan alla bära olika namn, men då de samtliga uppställt som syfte att idka patronagevård om frigifna, ha vi ansett oss med skäl kunna rubricera dem under benämningen *patronageföreningar för frigifne fångar*

utöfvade sällskapet en lifskraftig och välgörande verksamhet. Dess medlemmar utgjordes af a) „*både verkande och betalande*, b) *endast betalande* samt c) *endast verkande ledamöter*“, och fördelade sig sällskapet på tvenne särskilda afdelningar nemligen 1) „*den besökande* och 2) *skyddsafdelningen*“.

Den besökande afdelningen, som utsågs af Bestyrelsen bland ledamöterna ur båda könen, ålåg att genom upprepade, om möjligt, dagliga besök hos fångarna¹⁾ under den tid, de förvarades i häktet, bistå fängpredikanten i hans bemödanden att „genom förkunnande af religionens heliga sanningar, genom väckelse, deltagande, upplysning och undervisning i allmänhet“ söka uppbygga och förbättra den fallne; att förskaffa dem tillgång på böcker och skrifter; att anskaffa fångarna passande arbete, allt under iakttagande af de föreskrifter, som af vederbörande myndigheter voro för ordningen inom fängelset föreskrifne.

Skyddsafdelningen hade sig uppdraget att söka anskaffa frigifne laga försvar, stadig bostad jemte arbetsförtjenst hos välfrejdade, aktade och ordentliga personer; att vaka öfver, att de frigifne ordentligen betjenade sig af dem beredde förmåner; gå dem tillhanda med råd och upplysningar; att utgöra de förskjutnes beskyddare och vänner; att söka förmildra och så småningom utrota det misstroende och den fruktan, som i allmänhet hyses för straffade personer samt att till sällskapets styrelse aflemna uppgift å frigifnes uppförande, moraliska och ekonomiska förhållanden.

För att förverkliga dessa uppgifter hade det ock lyckats sällskapet sätta sig i förbindelse med församlingsvården inom de flesta socknarne i länet och andra för saken intresserade personer och myndigheter. Flere mecenater un-

¹⁾ Fänge, som satt på beredelse, samt fångar, dömda till fängelse vid vatten och bröd eller enkelt fängelse,ingo ej af sällskapets medlemmar besökas utan vederbörandes särskilda medgifvande (Stadg. § 11).

derstödde det med årliga penningebidrag. — Sällskapets verksamhet var alltså till en början ganska omfattande¹⁾ och flere frigifne, särdeles yngre, blefvo kraftigt understödde. Så upptager berättelsen för år 1849 skyddslingarnes antal till 12 och för år 1850 till 10.

Tyvärr, sveko de flesta omhändertagna sina löften och blefvo trolösa mot det dem visade förtroendet. Härigenom förlorade sällskapet och dess syften förtroendet hos allmänheten. Härtill kom, att splittring uppstod bland sällskapets ledamöter på grund af olika religiösa åsikter.

Den besökande afdelingen synes haft, fast oafsigtigt, största skulden till intressets afsvalnande genom ovist nit och oerfarenhet vid utförandet af sin uppgift. — Sålänge sällskapets förste ordförande, dåvarande Öfversten, numera aflidne generalmajoren SILFVERSTOLPE var bofast i Kristianstad, fortsatte sällskapet ihärdigt sin verksamhet, ehuru väl den rönt föga uppmuntran, men då han 1862 flyttade till Stockholm, aftog denna verksamhet alltmer. Derefter intresserade sig nästan ingen utom direktören och predikanten vid länsfängelset; men högst litet förmådde dessa uträtta, då den goda saken råkat i misskredit och blifvit öfvergifven af alla.

För närvarande verkar sällskapet, som numera representeras hufvudsakligen af nämnde fängelsetjenstemän, blott på det sätt, att de förse de frigifne med något af religiösa böcker och anskaffar beklädnad åt sådana nödstälda vid frigifningen, hvilka i sin torftiga beklädnad se för sig ett svårt hinder att undfå tjänst eller arbete.

Som Landshöfdingen grefve TROLLE-WACHTMEISTER numera satt sig i spetsen för inbjudnings utfärdande till åter-

¹⁾ T. o. m. väcktes fråga redan år 1850 om inrättandet af en anstalt för vanvårdade barn, hvilken anstalt skulle bekostas af sällskapet och stå under inseeende af dess styrelse. Förslagsställaren var ännu lefvande Kyrkoherden Dr. C. A. BERGMAN i Winslöf.

upplifvande af sällskapet, förefinnes godt hopp, att det snart nog skall ånyo börja en välsignelserik och gagnande verksamhet¹⁾). Dess kassabehållning uppgår till mer än 6000 kronor.

II. „*Göteborgs Fångvårdssällskap*“ räknar sin tillvaro från år 1862 eller 5 år, efter det länsfängelset i Göteborg med 107 celler hade tagits i bruk.

Med stöd af ett ganska sakrikt, i stadens tidningar infördt anförande om fängelsereformen, hvari framhålles patronageväsendet, som en nödvändig och behöflig konsekvens af sagde reform, utfärdades tillika inbjudning till bildandet af ett „fångvårdssällskap“ med syfte att söka åt frigifne „cellfångar“ tillhörande Göteborg och Bohus län, hvilka på förord af någon medlem af länsstyrelsen, fängelsets förståndare och prest ansågos böra utgöra föremål för omvårdnad, hos pålitlig husbonde eller på annat lämpligt sätt beredas sysselsättning och ärlig utkomst.

Sällskapets stadgar äro, liksom Fångvårdssällskapets i Kristianstad, fastställda af vederbörande Kongl. Majts. Befallningshafvande.

I början af sin tillvaro fortgick sällskapet med kraft mot det förelagda målet, men med 1870 — talets ingång synes dess verksamhet hafva hufvudsakligast riktats derpå att medelst erforderliga penningebidrag förhjelpa sina skyddslingar till att söka sin utkomst i främmande land, samt att bispringa dem, som varit utblottade på nödig beklädning med understöd för anskaffande af sådan.

Genom för litet sofrande vid omhändertagandet af frigifne råkade äfven detta sällskap i misskredit hos det store flertalet bland allmänheten, och styrelsen såg sig därför urständsat att på annat sätt tillgodose de mera förhoppningsfulles framtida bästa.

¹⁾ Enligt tillhandakomna meddelanden rekonstituerades sällskapet vid utlyst sammanträde den 16 sisl. November, hvarvid en komité utsågs för uppgörande af förslag till stadgar.

Visserligen har sällskapet lyckats bereda en och annan anställning i hemlandet, men detta har endast kunnat ske i enstaka fall och har varit förenadt med de största svårigheter¹⁾.

Under ledning af Landssekreteraren, numera Hofintendenten m. m. H. VESTIN har sällskapet under de senare åren öfvat sin verksamhet. Några ombud eger det icke. *Ständig* ledamot af sällskapet är en hvar, som en gång för alla erlagt minst 100 kronor, *årlig* den, som hvarje år betalar en afgift af minst 5 kronor.

III. „*Upsala läns Fångvårdsförening*“ stiftades år 1871²⁾. Årsberättelserna gifva vid handen, att denna förening ej blott klart fattat sitt mål utan ock med stadig och erfaren blick på detta, lyst och drifven af kristlig ande, verkat till mycken välsignelse. Att intresset ingalunda har minskats utan tvertom hållits uppe, framgår deraf, att antalet ledamöter under perioden stigit från 178 till 300 samt inkomstsumman från kr. 490 til 1510 per år, liksom ock det lyckliga förhållandet, att af 89 vid frigifningen understödde endast respektive 8 och 6 ej visat sig motsvara de på dem stälde förhoppningar, obestriddligen vitnar om erfaren och skarp blick vid valet af skyddslingar. Respektive 10 och 8 procent mindre värdige är ju i förhållande till de många räddade ett synnerligen glädjande resultat. Må det tillåtas oss att ur årsberättelserna framhålla följande angående

¹⁾ Som det icke varit möjligt att utröna, huru många föreningens skyddslingar som visat sig mindre värdige erhållen hjälp, är dessas antal å sammandraget“, sidan 21, i detta hänseende blott efter sannolikhetsberäkning upptaget med ledning af förhållandet öfriga föreningarne.

²⁾ Som patronaget för frigifne inom Sverige först efter detta år börjar vinna, sannolikt just med anledning af denna förenings lifskraftiga och välsignelserika verksamhet, efterföljd och intresse i flera län, ha vi i bifogade „öfversigten“, sidan 20, blott upptagit, hvad som för saken åtgjorts under tioårs perioden 1871—1880.

föreningens verksamhet. Behofvet af en asyl för frigifne gjorde sig enligt styrelsens mening alltmera gällande synnerligast med hänsyn till sådana, åt hvilka på grund af deras föregående nästan öfvervinnerliga svårigheter erbjödo sig att anskaffa plats hos lämplig husbonde.

Genom offervillighet af enskild person såg sig föreningen försatt i tillfälle att redan år 1875 å en mindre gård få några af dessa omhändertagna, och „ha uppmuntrande erfarenheter inom denna verksamhet ingalunda saknats“.

Tillika har styrelsen utverkat sig föreningens bemyndigande att utan intrång i föreningens ursprungliga syften samt utan åsidosättande af nödig försigtighet med afseende på framtiden lemna bidrag till åt länet tillhörande vanartiga gossars uppfostran i någon af de räddningsanstalter, som redan blifvit eller komma att blifva upprättade. Följden deraf har blifvit, att icke mindre än 13 gossar genom föreningens åtgöranden erhållit sådan vård.

Dessutom har föreningen till Kongl. Majt. ingått med underdånig framställning om, huruvida det icke skulle mera lända till den brottsliges återupprättande, om han, för den händelse han efter frigifningen beträddes med lösdrifveri och oordenligt lefverne, då ånyo dömdes till fortsättande af åtminstone till en del af förut ådömda straffet, heldre än sändes till en kronoarbetscorps, der samhällets afskum utöfvar på honom sitt förderliga inflytande.

Ändtligen har föreningen satt sig i förbindelse med det af Pastor J. TH. HELLMAN i Upsala 1880 inrättade arbetshem för frigifne män för att i detta få vård åt en och annan skyddsling, och detta med desto större tacksamhet, som ofvan omförmälda räddningshemmet å landet upphört med sin verksamhet på grund af de dryga omkostnader, man der måste vidkännas. — Påpekas må ock, att föreningen uti en dess 3dje årsberättelse bilagd större brochyr „Fader Bengts tankar om frigifven fånges kristliga behandling“ sökt verka för patronageväsendets ädla uppgift.

Styrelsen¹⁾ utgöres af 8 manliga och 4 qvinliga medlemmar, af hvilka Landshöfdingen m. m. Grefve A. HAMILTON fungerar som ordförande och Fängelsepredikanten, Kyrkoherden C. R. MARTIN som sekreterare. Ombuden äro till antalet 32, de fleste kyrkoherdar.

Afgift för *ständigt* ledamotskap erlægges med minst 30 kr., för *årligt* minst 1 kr.

IV. „Örebro läns Skyddsförening,“ som utgifvit 6 årsberättelser, stiftades den 20 September 1875. Äfven denna förenings sträfvande hafva gått ut på att taga i omvårdnad yngre brottslingar, hvilka under fängelsetiden visat ett godt uppförande. Af de öfrige straff- och arbetsfångarne har den icke ansett sådana böra utgöra föremål för dess omsorg, hvilka, 1) genom en under deras föregående lif ådagalagd synnerlig benägenhet för oordentlig lefnad i förening med mindre godt uppförande i fängelset, visat sig oförtjente af understöd; 2) sådana, som genom egna besparingar eller tillgångar kunna sjelfve förskaffe sig nödig hjälp eller 3) genom släktingars eller andras medverkan kunna vinna sitt uppehälle eller 4) i följd af sjuklighet eller ålder måste anses höra under fattigvården. Genom skrifvelse till samtliga landsstatstjenstemän i landsbygden, samtliga pastorer och ordförander uti de särskilda församlingarnes kommunalnämnder har den sökt vinna sina ombud.

Att dess sträfvanden krönts med framgång, framgår af de ganska rikligt inslutna penningbidragen, hvilka år 1877 utgjorde 2174 kr., och antalet ledamöter, hvilka samma år uppgingo till 746. De mindre talen, respektive 483 och 312, för år 1880 härröra af flere vid årets slut ej insända debiteringslängder.

Föreningens styrelse består af 7 män ock 2 qvinnor. Ordförande: f. Stadsrådet, Landshöfdingen m. m. Dr. A.

¹⁾ I samtliga föreningarna äro de vid fängelserna inom länet anställda direktörer och prestor sjelfskrifne styrelseledamöter. Icke någon af styrelseledamöterna uppbär arvode.

BERGSTRÖM; sekreterare: Fångpredikanten, Kyrkoherden T. E. MORÉN.

Medlem af föreningen erlägger en årlig afgift af minst 1 krona eller för en gång minst 30 kronor.

V. „*Vesternorrlands Fångvårdsförening*“ kom till stånd den 11 December 1875, då vid ett af Landshöfdingen m. m. Dr. C. TREFFENBERG utlyst möte stadgar för densamma antogs och styrelse utsågs. Dess årsredogörelser framvisa, att dess hufvudsyfte varit att anskaffa stadigvarande tjänst eller arbetsanställning åt de omhändertagna.

I frågavarande förening har, efter hvad dess första årsberättelse gifver vid handen, uppställt för sig såsom önskningsmål att kunna anlägga en uppfostringsanstalt för vanartiga ynglingar, hvilka efter undergången bestraffning och på grund af vederbörande myndighets beslut der skulle upptagas och vänjas vid „arbete och goda seder“. Denna tanke, hvilken förvisso skall blifva till mycken välsignelse, för såvidt den realiseras och inrättningen under styrelse af en derför passande man i kristlig ande förvaltas, synes ej ännu hafva blifvit utförd. Säkerligen lägga de stora omkostnaderne, som med dess iordningsställande och förvaltande varda förknippande, ännu stora hinder i vägen.

Som ordförande i styrelsen fungerar Fängelsepredikanten m. m. R. M. MATHIESEN och som sekreterare och kassaförvaltare Fängelsedirektören A. HEDBERG. Ombuden, till antalet 36, utgöras till större delen af kyrkoherdar och kronolänsmän.

En hvar, som erlagt för en gång minst 30 kr., anses som *ständig* medlem, som *årlig* den, hvilken under året betalt minst 2 kr.

VI. „*Vesterbottens läns Fångvårdsförening*“ synes hafva kommit till stånd i slutet af år 1875. Som vi icke haft tillgång till föreningens årsberättelser, kunna vi blott om denna anförä att, då inkomsterne år 1876 af 187 ledamöter belöpte sig till 192 kr., de år 1880 stigit till 407 kr. för 306 medlemmer. Af utgifterna, hvilka från tiden 1876—80 ut-

göra blott 288 kr., synes antagligt, att föreningen åtminstone ej årligen låtit utdela tryckta årsberättelser; för de öfriga föreningarne ett godt föredöme, som, under förutsättning att intresset kunde oförminskadt hållas uppe, ej ringa skulle minska deras utgiftskonton¹⁾).

VII. „*Östergötlands lins Skyddsförening*“ trädde i verksamhet år 1875.

Enligt de underrättelser om denna förening, hvilka kommit oss tillhanda, har dess verksamhet sträfvat till att i första rummet söka hos lämplig husbonde bereda plats åt skyddslingarne. Att föreningen kröntes med ej ringa framgång i sina sträfvanden, synes af bifogade sammandraget Det jemförelsevis ringa antal skyddslingar, som visat sig ej förmå uppskatta den erhållna hjälpen, ådagalägger, att de gjorda bemödanderna burit mycken välsignelse.

Styrelsens ledamöter äro till antalet 9 män, af hvilka Biskopen m. m. Dr. E. G. BRING åtagit sig att vara ordförande och Fångpredikanten m. m. J. A. NILSON att verka som sekreterare.

Medlem af föreningen är hvar och en, som till föreningens kassa erlägger en årlig afgift af minst 1 krona eller för en gång minst 30 kronor.

VIII. „*Malmöhus lins förening till stöd för värnlösa och fallna*“ stiftades på Enkedrottning JOSEFINAS dödsdag den 7 Juni 1876 med anslutning till „föreningen till minne af konung OSCAR I och drottning JOSEFINA“ och på initiativ af den ädle, dåvarande Landshöfdingen, f. Justitiestatsministern m. m., numera aflidne Dr. AXEL ADLERCREUTZ samt Slottspastorn, numera Kyrkoherden i Lyngby GUSTAF STRÖMER. Föreningens syfte underskattades ingalunda af den stora allmänheten, hvadan inom stiftelseårets utgång inflöto från 410 ledamöter bidrag, uppgående till öfver 2,500 kr. In-

¹⁾ Förvaltningskostnaderna för samtliga föreningarne uppgå till 16 pCt. af utgiftssumman, af hvilka 11 pCt. komma på rubriken „tryckningskostnader.“

tresset har ock sedermera ingalunda minskats, hvilket torde framgå deraf, att ledamotsantalet år 1880 stigit till 628, och tack vare den ingalunda ringa offervilligheten och tillmötesgåendet, ha 77 frigifne blifvit understödde och hulpne eller mer än 15 personer årligen, och det oaktadt uppgår kassabehållningen vid 1880 års slut till nära 6,700 kronor. Utgifterna ha årligen utgjort omkr. 800 kr.

Redan första året af sin verksamhet var föreningen be-
tänkt på att inrätta en asyl, der frigifne män kunde finna
ett hem, åt hvilka icke plats genast vid frigifningen kunde
utfinnas.

En komité nedsattes för frågans beredning, men en-
hälligt kom den till den åsigt, att någon inrättning i så-
dant syfte ej torde, på grund af hvad erfarenheten inom
andra länder i detta hänseende ådagalagt, böra komma till
stånd, hvarför föreningen afråddes från att på nämde sätt
söka realisera sina syften. Att anskaffa nödiga medel till
en sådan anstalt, skulle väl ej varit omöjligt, men man
befarade, att en sådan anstalt skulle snarare motverka det
ädlä syftet än underhjelpa det, ty en mera fri okontrollerad
samvaro emellan flera i brott erfarna och öfvade män kan
ej för dem innefatta någon rekommendation hos allmän-
heten, ej heller kunde det efter ett sådant sällskapslif blifva
lättare att bereda dem arbetsanställning än ifrån fängelset,
der de hållits under sträng bevakning och afskilde i cell.
Dessutom skulle en så beskaffad vård om den frigifne
komma att strida emot det isoleringssystem, som inom fän-
gelserna tillämpas, och säkerligen bidraga dertill, att mången
jempförlsevis mindre förderfvad skulle snart inöfvas i de på
brottets vägar mera förfarnes sinnesbeskaffenhet. En pa-
tronageförening, som vill vara en länk i ett lands straffs-
system, måste ock gifvetvis akta sig för att medelst anord-
ningar, huru välmenta de än kunna vara, upphäfva verk-
ningarna af den ande, som vid fångbehandlingen gör sig
gällande, utan fastmer söka med henne till hands stående

medel och på annat sätt utföra och fullkomma de principer, hvilka inom fängelserna tillämpas.

Som dessa principer sträffa till individuel, isolerande behandling af fången, på det att denne härigenom må böjas till ordning och lydnad för samhällets lagar, så böra ock dessa principer beaktas och, fast under andra förhållanden, komma till utförande vid patronagevården. Utförde af föreningar till stöd för frigifne, leda de till det s. k. patronaget eller husfadersskapet, der de kunna i sin mån komma till sin rätt och förverkligas. Och framförallt torde det vara af nöden, att de tillämpas den närmaste tiden efter frigifningen. Det kristliga hemmet skall ju kunna lemna den frigifne, om han låtit sig något kraftigare påverkas af straffet och fängbehandlingen, ej blott en individuel omvårdnad utan ock bidraga till att skydda honom från påverkan af illasinnade forna kamrater, stödja honom i hans goda föresatser och motarbete de förra dåliga anlagen och tankarna, då de ånyo med frestelsens lockelser vilja bedåra honom.

Husfadern, patronen, är den frigifnes förmyndare, beskyddare och husbonde. Han egnar honom så att säga faderlig omvårdnad. Han mottager den frigifnes besparade arbetsförtjenst använder den till hans fromma och gör den fruktbärande. Han erhåller de upplysningar och den hjälp, hvaraf han anser sig vara i behof. Han öfvervakar, följer och leder den frigifne i hans företag. Han rådför sig med styrelsen om den mest lämpliga behandlingen af skyddslingen, och, om så behövas, söker han handräckning hos vederbörande myndigheter.

Öfvas patronagevård i sådan ande och af dertill lämpliga personer i hem, der gudsfruktan och sedlighet ej äro tomma ord utan ande och lif, skall, såsom erfarenheten gifvit vid handen, välsignelserika resultater framkomma ej blott den enskilde fallne utan ock samhället till fromma och menniskovännen till hjertinnerlig glädje.

Ledde af sådana tankar, tillrådde ofvannående komi-

terade föreningen att söka utfinna lämplige personer, dels å landet, dels i stad helst mindre jordbrukare och yrkesidkare, hvilka mot ersättning förklarade sig villige att gå föreningen tillmötes med omhändertagande af en och en i sender yngre, första gången straffade personer, hvilka under fångenskapen ingifvit vederbörande hopp om framtida förbättring.

Under vården hos dessa blifver ju ock föreningen i tillfälle pröfva allvaret och uppsåtet hos skyddslingarna, samt om de arta sig väl, ser den sig istandsatt att rekommendera dem till erhållande af platser hos allmänheten, hvilken sålunda ej löper fara att bedragas, och ej heller föreningen å sin sida att förlora förtroendet hos den samma.

Med för saken intresserade ombuds medverkan erbjödo sig 4 aktningsvärda husbönder att i egenskap af husfäder verka för de fallnes upprättelse.

Husfadern erhåller ersättning efter öfverenskommelse för hvarje gång, högst 33 öre om dagen, för hvarje skyddsling. I regeln vårdas skyddlingen hos husfadern minst $\frac{1}{2}$, högst 1 år, beroende på förhandenvarande omständigheter. Föreningen består skyddlingen med nödig beklädnad, hvilken genom husfaderns försorg anskaffas. Ombudet i församlingen, der husfadern finnes, tillser, att denne fullgör sina förbindelser, och går honom tillhanda i råd och dåd. Det meddelar sig med föreningens styrelse och vakar öfver, att dess föreskrifter efterlefas.

Ej blott dessa 4 nämde, om vi så få säga ordinarie husfäder, ha bisprungit föreningen; flere mindre yrkesidkare ha på samma sätt tillhandagått henne vid förefallande behof.

På detta sätt har det lyckats att rädda mången yngling, och ännu har blott en enda af de så omhändertagna svikit föreningens förtroende. Alla öfriga af denna kategori ha uppfört sig till husböndernas fulla belåtenhet.

I främsta rummet har därför föreningen sökt på ofvan

påpekade sätt åtaga sig yngre personer, hvilka, första gången straffade, under fängelsetiden, menskligt att döma, visat prof på sinnesändring eller åtminstone allvarliga föresatser att taga sig redligen fram i det fria samhället.

Dessutom har den ock bisprungit dels medelbarligen dels omedelbarligen¹⁾ äldre mera än en gång straffade dels genom understöd att å annan ort söka sin utkomst, dels genom att bisträcka dem hjälp till kläder. Allmänhetens afsky och fruktan för sådana frigifne har nemligen mången gång gjort det nästan hardt när omöjligt att på annat sätt bistå dem, och vederbörande ha trots sig med desto mera skäl kunna utan att bryta mot internationela rättsprinciper göra detta, som erfarenheten visat, att de hulpne under de nya yttre förhållandena tagit sig redligen och lyckligt fram. Personer, hvilka i hemlandet säkerligen skulle ånyo befolkat fängelserna, ha genom hemsändande af besparade arbetsmedel ej blott sökt lindra hemmavarande anhöriges nöd utan ock bidraga till forna olyckskamraters iståndsättande att som de taga sig ärligen fram.

Som det ock varit förenadt med mången gång oöfvervinnerliga svårigheter att anskaffa lämplig sysselsättning och vård åt frigifna kvinnor, synnerligast sådana, hvilka genom lättjefull, oordentlig och lösaktig lefnad gjort sig förfallne till allmänt arbete, så väcktes inom styrelsen fråga om önskvärdheten och behovet af anordnandet af en vårdanstalt, i hvilken nämde frigifne under minst ett års vistande derstädes borde vänjas till ordning och arbete genom för kvinnor lämplig sysselsättning såsom tvätt, strykning, sömnad, hushållsgöromål o. s. v. för att sedan i händelse af godt uppförande och visad läraktighet rekommenderas till platser som tjennarinnor.

Med ledning af erfarenheten i detta hänseende ej blott

¹⁾ Det omedelbara understödet har endast utgått såsom bidrag till nödig beklädnad åt sådana, som antingen sjelfve eller genom andra egt tillräckliga medel till respenningar.

inom vårt utan andra länder kom styrelsen till den uppfattning af frågan, att det säkerligen skulle i ej ringa mån bidraga till uppnåendet af föreningens ändamål, om en sådan anstalt kunde komma till stånd under ledning af en i alla afseenden utmärkt, kraftfull och ädel qvinlig personlighet. Men då en sådan anstalt säkerligen skulle blifva för kostbar att i ordningställa och för dryg att underhålla, ansåg man, att föreningen ej på egen hand borde söka åstadkomma en sådan utan tillsvidare, i hvad på den ankommer, medverka till upprättande inom länet af ett „Magdalenheim“, der föreningen kunde blifva i tillfälle att mot lämplig ersättning få passande vård åt meranämde skyddslingar.

För att dock få ofvan påpekade svårighet att anskaffa qvinnoskyddslingar platser i sin mån röjd ur vägen, beslöt styrelsen ombedja några damer att gå föreningen tillhanda vid förekommande behof, och ha dessa godhetsfullt förklarat sig villige att, i hvad på dem beror, söka medverka vid nämde sträfvande.

Genom tvenne tryckta uppsatser i patronagefrågan, sände till ombuden, har föreningen sökt vidmakthålla intresset för sin verksamhet och förekomma den hos mången inrotade fruktan för straffade personer.

Föreningens styrelse består af 9 män, af hvilka 3 i följd af innehavande befattningar ega ledamotskap i den samma. Som ordförande fungerar Landshöfdingen m. m. Grefve GOTTH. WACHTMEISTER och sekreterare Slottspastorn P. SJÖHOLM.

Att gå föreningen tillhanda som ombud ha godsegare och kyrkoherdar benäget åtagit sig.

Medlem af föreningen är hvar och en, som till föreningskassan erlägger en årlig afgift af minst 1 kr. eller för en gång minst 20 kr.

IX. „Jönköpings läns Fångvårdsförening“ stiftades den 20 September 1876, då stadgar antogos och styrelse utsågs. Att föreningens syfte uppskattats, framgår af det intresse, den rönt, ej blott från enskilda personers utan ock från

kommunernas sida. Den eger ej mindre än 608 ledamöter och åtnjuter årligt bidrag från 62 kommuner. Att den utöfvat välsignelse och ganska framgångsrik verksamhet synas af skyddslingarnes antal, af hvilka blott omkr. 25 pct. visat sig mindre värdige den vård och det bistånd, som kommit dem till del. Dess omhändertagande af minderåriga angifver, att föreningen vill söka rädda de värnlösa från brottets vägar.

„Angående dessa hafva glädjande underrättelser till styrelsen ingått“.

Af årsberättelserna framgår, det styrelsen hoppas få för föreningen framlägga förslag till inrättande af en förbättringsanstalt för unga förbrytare, utan hvilken anstalt föreningen icke menar sig hafva nått sitt mål.

Anstalten, anser föreningen, bör stå under offentligt kontroll, underhållas dels genom anslag från staten och dels från landstinget och i densamma blott intagas unga förbrytare från 15 till 20 år och inrymma på samma gång högst 20 skyddslingar.

Dessa borde der sysselsättas med jordbruk och inläras något handverk och slöjd. Vid utgåendet från anstalten skulle plats beredas dem, som sig väl förhållit.

I afsigt att bereda rum och nödig vård åt från fängelset i länet utgående prostituerande kvinnor har styrelsen vid sammanträde den 29 December 1880 beslutat ikläda sig förbindelse af hyresbidrag till ett belopp af 225 kronor årligen för en ifrågasatt asyl för fallna kvinnor. Några för fallna likars väl nitälskande personer hafva nemligen för afsigt att bilda en sådan. Kommer denna till stånd skulle föreningen ej fåfängt behöfva söka efter plats åt personer, kvalificerade för intagandet i ett dylikt hem.

Styrelsen utgöres af 6 män och 2 kvinnor, af hvilka förstnämnde Landshöfdingen m. m. C. Ekström är ordförande och Fångpredikanten S. Ekström är sekreteraro.

Med få undantag eger föreningen ombud inom hvarje kommun i länet.

Till ledamotskap i föreningen berättigar en årlig afgift af minst 1 krona eller på en gång minst 30 kr.

X. „*Kronobergs läns skyddsförening*“ bildades den 6 Juli 1876 då stadgar blefvo antagna och styrelse utsågs. I inbjudningsprogrammet uppgifves, det föreningens syfte skulle blifva att i likhet med öfriga skyddsföreningar från återfall i brott söka bevara till länet hörande frigifne straffångar; att taga i omvårdnad unga vanartade personer; att taga omhänder och till egarens bästa förvalta de medel, han under fängelsetiden besparat, samt bemedlande tillhandaga andra dylika föreningar.

Föreningen har ock enligt årsberättelserna lemnat omvårdnad åt framför allt yngre personer, för hvilkas underhåll i enskilda hem den årligen fått vidkännas ganska stora utgifter. Styrelsen har tillika i betraktande af ej mindre det jemförelsevis ringa antal bestraffade, som årligen utgå från fängelset inom länet, än äfven af föreningens ändamål, som kräfver all ansträngning, så snart någon utsigt till förbättring synes förefinnas, trott sig såsom regel böra uppställa, att *ett misslyckadt försök* ej må anses som tillräcklig grund att förklara den i skydd tagne ovärdig föreningens vidare omvårdnad.

För att anskaffa lämpliga platser har styrelsen jemväl beslutat, att, när behovet så påkallar, i allmänna länskungörelserna intaga tillkännagifvande derom, att arbetsanställning sökes åt frigifne.

Som det vid verksamhetens öfvande visat sig dels svårt att utfinna lämpliga hem, der yngre vanartade eller yngre straffade personer kunnat erhålla passande vård, dels ock inträffat, det dessa, då styrelsen lyckats skaffa dem fördelaktig plats, icke der stannat kvar utan bortlupit, så såg sig föreningen manad att hemställa till rikets öfriga patronagesföreningar, om de icke skulle anse lämpligt att tillsammans med skyddsföreningen ingifva till Kongl. Majt. underdånig framställning om behovet af statens mellankomst för inrättandet af en eller flera uppfostringsanstalter, i hvilka

icke allenast minderåriga brottslingar än äfven straffade frigifne personer under 20 års ålder, hvilka föra ett kringstrykande lefnadsätt, kunde intagas och hållas till ordning och arbete och der för deras sedliga uppfostran och fysiska utveckling ändamålsenlig behandling kunde dem egnas.

Styrelsen utgöres af 9 män. Ordförande: F. d. Stadsrådet, Landshöfdingen m. m. Dr. G. VENNERBERG; sekreterare: v. Häradshöfding C. HASSELROTII.

Medlem af föreningen är hvar och en, som till föreningens kassa erlägger årligen minst 2 krona eller för en gång minst 25 kronor.

XI. „*Centralföreningen till stöd för frigifne*“. På initiativ af chefen för kongl. fängvårdsstyrelsen, Generaldirektören m. m. G. FR. ALMQUIST stiftades denna förening den 16 Juni 1879.

Jemlikt protokollet vid sammanträdet nämnde dag är dess ändamål: 1) att genom förbindelse med lokala skyddsföreningar samverka med och understödja dem i deras verksamhet till frigifnes bästa;

2) att äfven omedelbarligen för att derigenom söka förekomma återfall i brott bringa moraliskt stöd och materiel hjälp åt ur fängelse frigifne. Föreningen har derfor ock sökt förverkliga dessa syften genom att bispringa frigifne dels på hemställan af patronageföreningarnas styrelser, dels och förnämligast på framställning af vederbörande fängelseföreståndare vid de större straffanstalterna. Bifogade sammandrag angifver den hjälp, skyddslingarne genom föreningens åtgöranden erhållit. Penningemedlen hafva, såsom deri visar sig, erhållits ur „fängvårdsanstalternas besparingskassamedel,“ hvilka enl. kongl. fängvårdsstyrelsens berättelse för år 1880 då uppgingo till 319,793 kr. 9 öre.

Såsom ordförande i styrelsen fungerar chefen för kongl. fängvårdsstyrelsen och vid förfall för honom en af fängvårdsstyrelsens byråchefer, och såsom ledamöter fängelseföreståndarne vid straffängelsot å Långholmen, straffängelsot å Norrmalm, Stockholms länsfängelse och kronohäktet å

Långholmen. Utom nämnde ordförande och styrelseledamöter består, oss veterligen, föreningen egentligen blott af pastorn och lärarne vid fängelserna å Långholmen samt sammanträder å fängvårdsstyrelsens sessionsrum den 1sta helgfria tisdag i hvarje månad.

XII. „*Stockholms skyddsförening för frigifne*“. Denna förening kom till stånd på initiativ af Stockholms arbetareförening mot slutet af år 1879, då den efter att hafva erhållit stadgar konstituerades den 11 Oktober, vid hvilket tillfälle äfven föreningens första styrelse valdes. Af utgifne årsberättelsen framgår, att af föreningens 23 skyddslingar 11 varit under 25 års ålder, 20 straffade första gången och 16 för 1res stöld. Alla skyddslingarne utom trenne ha fått sig tjänster eller arbetsanställningar anvisade.

Styrelsen utgöres af 7 män och 2 qvinnor.

Till ordförande i styrelsen är utsedd Justitierådet m. m. Dr. K. OLIVECRONA och till sekreterare Pastorn vid fängelserna å Långholmen E. F. SANDBERG.

Föreningens ledamöter äro:

- 1) *Ständiga* eller de, hvilka till föreningens kassa på en gång inbetalt minst 50 kr.;
- 2) *årsbetalande* hvilka erlägga årlig afgift af 1 kr.

Föreningens *associerade* äro de, hvilka förklarat sig villige att genom personliga tjänster understödja och befordra hennes verksamhet.

Till *hedersledamot* eger föreningens styrelse kalla herrar och damer, hvilka genom betydligare gåfva eller på annat sätt synnerligen främjat föreningens ändamål¹⁾).

Bifogade *sammandrag* afser att gifva framställning af de särskilda föreningarnes verksamhet och ekonomiska ställning vid slutet af år 1880 och *öfversigten* att framvisa patronageväsendets utveckling under perioden 1871—1880.

P. SJÖHOLM.

¹⁾ Förutom nämde föreningar finnas numera en i Gefle och en i Visby, begge tillkomna i slutet af år 1881.

öfver patronageväsendets i Sverige utveckling under tioårsperioden 1871—1880.

År.	Ombud.	Antal ledamöter.		Skyddslingar.												Inkomster.												Utgifter.	Kassabefällning.	
		som betala årlig afgift.		genom anvisad vård, tjänst eller arbets anställning. genom beklad- nad, arbetsverk- tyg eller förlag till arbete. genom under- stöd för att å annan ort söka sin inkomst. summa. genom återfall i brott. som visat sig mindre värddiga or- hållen hjälp som artat sig väl. af långvårdsanstal- ternes besparings- kassamodell. genom donation, gåfvor m. m. af kommun eller landsting. af ledamöter. genom räntor. summa.																										
1871	"	"	178	"	5	4	7	2	3	"	21	3	3	15	kr.	15	"	"	"	3628	94	128	39	3772	33	kr.	356	1	3416	32
1872	16	1	234	"	8	3	10	"	"	"	21	1	2	18	"	1	"	"	"	812	"	141	42	954	42	kr.	410	89	3959	85
1873	26	3	330	1	7	5	8	1	9	1	32	3	2	27	100	1	"	10	"	1602	"	168	20	1881	20	kr.	731	51	5109	54
1874	27	4	334	1	6	4	5	"	8	4	28	2	1	25	100	418	"	630	"	1325	"	233	64	2706	64	kr.	1763	58	6052	60
1875	104	21	980	"	6	3	7	"	1	2	19	2	2	15	"	311	"	310	"	2455	"	305	69	3381	99	kr.	746	62	8687	97
1866	389	170	3058	1	22	7	5	1	10	1	47	5	8	34	50	2875	72	957	"	8306	97	436	67	12626	36	kr.	2129	35	19184	30
1877	461	222	3787	4	29	11	4	"	9	3	60	7	11	42	50	2038	44	486	"	8832	85	1079	7	12486	36	kr.	3667	93	27902	95
1878	436	238	3546	4	31	8	2	3	17	2	67	6	6	55	70	500	33	799	"	6180	20	1389	59	8939	12	kr.	4350	75	32461	78
1879	464	253	3570	4	20	8	33	7	28	"	100	8	14	78	2060	522	32	798	51	6311	50	1548	41	11240	74	kr.	7714	66	35987	86
1880	452	266	3377	12	48	21	44	10	53	2	190	13	22	153	4100	1170	40	771	"	11753	28	1695	42	19490	10	kr.	9675	70	45802	26
Summa	452	266	3377	27	182	74	125	24	138	15	535	50	71	464	6530	7853	21	4761	51	51207	74	7126	80	77479	26	kr.	31677	"	45802	26

S a m m a n d r a g
af de svenska patronageföreningarnes verksamhet vid slutet af år 1880.

Patronage- föreningarne.	Antal ledamöter.		Skyddslingar.												Inkomster.										Utgifter.		Kassabeläggning.				
			Ombud.	ständiga.	som betala årlig afgift.													af fängvårdsanstalt- ternes besparings- kassamedel.	genom donation, gäfvor m. m.	af kommun eller landsting.	af ledamöter.	genom räntor.	summa.								
genom anvisad vård, tjänst eller arbetsan- ställning.		genom bekläd- nad, arbetsverk- tyg eller förlag till arbete.		genom under- stöd för att å annan ort söka sin utkomst.		summa.		genom återfall i brott, af andra or- saker.		som visat sig mindre värdige er- bållning.		som artat sig väl.																			
at barn un- der 15 år.		at mån.		at qvinor.		at mån.		at qvinor.		at mån.		at qvinor.		summa.		genom återfall i brott, af andra or- saker.		som visat sig mindre värdige er- bållning.		som artat sig väl.											
Kristianstads Läns	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	kr.	kr.	ö.	kr.	ö.	kr.	ö.	kr.	ö.	kr.	ö.	kr.	ö.	kr.	ö.	kr.	ö.
Göteborgs	"	"	"	3	23	10	55	4	64	12	171	15	21	35	"	1000	"	"	"	"	9076	94	1807	53	11884	47	7599	18	4285	29	
Upsala	32	6	294	13	36	25	6	3	5	1	89	8	6	75	480	2532	26	2160	"	5715	"	1352	72	12239	98	6116	24	6123	74		
Örebro	"	47	265	"	16	3	"	"	4	1	24	1	8	15	"	166	67	"	"	5945	8	731	92	6843	67	1217	34	5626	33		
Westernorrlands	36	30	290	"	9	6	"	1	1	"	17	1	3	13	"	"	"	26	51	4552	50	622	78	5201	79	898	89	4302	90		
Westerbottens	25	6	306	"	6	1	"	"	3	1	11	1	1	9	"	"	"	"	"	1848	"	77	39	1925	39	288	05	1637	34		
Östergötlands	78	22	285	"	16	5	1	2	7	"	31	3	6	22	"	311	"	"	"	4204	10	488	72	5003	82	1221	99	3781	83		
Malmöhus	122	129	499	1	28	9	20	1	18	"	77	4	1	72	"	2180	18	100	"	6391	37	1083	69	9755	19	3057	62	6697	57		
Jönköpings	84	13	595	10	21	8	7	1	1	"	48	4	9	35	"	867	55	2450	"	5265	50	817	91	9400	96	4055	71	5345	25		
Kronobergs	75	1	384	"	12	"	"	"	"	"	12	3	2	7	300	73	35	25	"	1734	25	96	49	2229	9	1218	52	1010	57		
Centralföreningen	"	"	"	"	1	1	35	12	33	"	82	9	11	62	5750	5	"	"	"	"	"	18	58	5773	58	5615	54	158	4		
Stockholms stads	"	12	459	"	14	6	1	"	2	"	23	1	3	19	"	717	25	"	"	475	"	29	7	1221	32	387	92	833	40		
Summa	452	266	3377	27	182	74	125	24	138	15	585	50	71	464	6530	7853	21	4761	51	51207	74	7126	80	77479	26	31677	"	45802	26		

OM OG FRA BODSFÆNGSLET I CHRISTIANIA.

Det af mig styrede fængsel er som bekendt ordnet efter loven af 12 Juli 1848, som opstiller reglerne for et pensylvansk cellefængsel. Jeg har i nærværende Tidsskrifts 2den årgang forklaret, hvorledes de strænge regler om isolationen på grund af omstændighederne lidt efter lidt bleve opgivne, og hvorledes de igen senere, så godt det lod sig gøre, bleve førte tilbage til sin ret. Jeg er nu tilbøjelig til at gå et skridt videre, idet jeg ikke længere er tilfreds med det nuværende forhold, men længes efter det virkelige, som loven har tænkt på, og som både Sverige og Danmark have bragt i anvendelse. På fængselsmødet i København sommeren 1880 opstillede jeg spørgsmålet om det afskrækkende moment, navnlig for den korte cellestraf. Skønt spørgsmålet syntes at interessere, var der dog ikke en eneste, som kunde give mig noget vink. Det blev endogså sagt, at cellesystemet i og for sig indeholdt momentet, og at man ikke behøvede noget skærpende tillæg. Det forstår jeg endnu ikke, da jeg ikke begriber, hvori forskellen ligger mellem det med arresten i celle forbundne onde og selve cellestraffen, navnlig når den er på kort tid. Men hvad jeg efter mødet i København har begyndt at forstå, det er, at cellestraffen hos os på grund af modifikationerne i isolationen

i væsenlig grad må være mildere end den korrekte cellestraf i Sverige og Danmark. Og dette er en overordenlig vigtig ting under nuværende omstændigheder, da der i det øjeblik jeg nedskriver disse linier ikke sidder færre end 52 fanger i mit fængsel med en straffetid af under 8 måneder, som er minimum for cellestraf i Danmark, og under alle omstændigheder, så længe den virkelige straffetid reduceres, fordi den skal afsones i celle. Først straffens onde, så tanken på dens frugtbringende følger, først smerten, så lindringen deraf, ikke smerte og lindring blandet sammen fra første øjeblik, det bliver noget mismask, som hverken afskrækker forbryderen eller dem, „som betragte forbrydelsen,“ dem i den store hob, som endnu ikke have taget det første farlige skridt på forbryderbanen. Mange steder i vort land hersker der en stor skræk for vort fængsel, og det er jo meget godt. Men skrækken taber sig snart, når fangen har sat sig ind i forholdene, har set de store, lyse haller, og har lagt mærke til, at han ikke så aldeles er skilt fra sine medfanger, som han daglig ser, når han bringes til luftning, til skole, for ikke at tale om helligdagene, da han sidder sammen med dem langs murene. Det er jo en stor, om end utilladelig trøst i et fængsel, hvis princip er, at den ene fange ikke skal eksistere for den anden. Den lovmedholdelige, systematiske isolation mener jeg i og for sig er et afskrækkende moment, og den må man holde strængt på, ialfald så længe man holder på straffetidens reduktion. Hertil kommer, at den strænge isolation er en velsignelse for de bedre fanger. Hvormange fanger sidde ikke år efter andet i et cellefængsel, uden at de komme hverken did tilbage eller til noget andet fængsel? Hvilken mening er der i, at disse skulle blive sete af vanetyvene, som høre lige så meget hjemme i fængslerne som i det fri samfund, og som gøre sig det til opgave at stifte så mange fængsels-bekendtskaber som muligt?

Dersom man kunde bevise, at slappelsen i isolationens strænghed kunde borttage det uheldige tryk på enkelte

hjerner, som af og til åbenbarer sig i cellefængslerne, så skulde jeg ikke længere holde på skærpelsen, men tværtimod prise det princip, som kun tilsigter, at der intet samkvem skal være mellem fangerne. Jeg tror imidlertid i nærværende Tidsskrift tilfulde at have godtgjort, at overgangen fra slappelsen til skærpelsen her i fængslet bragte sundere hjerner og mere tålmodighed. Skridtet taget fuldt ud frygter jeg ikke for. Sindsrystelserne kunne vi desværre ikke aldeles blive kvit, men jeg tror ikke, at de ville forfleres. Det er det ensomme liv i cellen, hvor tankerne få et ganske andet løb, end hvor der er fællesskab mellem individerne, som fremkalder rystelsen. Når en fange har tilbøjelighed til at tage skade på sindet, så hjælper det kun lidet, tror jeg, om man giver ham den adgang til af og til at se et andet fangeansigt, som her i fængslet tilstedes. Man bør fjærnes fra fængslet, når han er uskikket til ensomheden, og det er i ethvert tilfælde en rimeligere foranstaltning end at gøre en forandring i det hele system, som virker skadende og generende for de bedre fanger og slappende for de dårligere.

Vort system her i fængslet træder mindst fordelagtigt frem om helligdagene under og efter gudstjenesten. Vi mangle desværre et eget gudshus. Gudstjenesten fremholdes i centralhallen og fængselsfløjene, til hvis halse fangerne føres frem og hvor de opstilles på den ene side. Tidligere besattes samtlige fløjes begge halse, så fangerne stode ligeoverfor hverandre og studerede stadig hverandres physiognomier. Efter endt gudstjeneste slippes fangerne hjem, en efter en, og nu er der en mønstring af hver fange, som langsomt begiver sig til sin celle, nu mærker man sig, på hvilken celle hver fange bor, bekendtskabet er stiftet, og underretning er meddelt om, hvor hver er at finde, når kommunikationerne gennem de mange kanaler, som findes i et cellefængsel, agtes satte i værk. Dette er en stor fristelse, som bør tages fra de karakterløse og svage individer, af hvilke der findes så mange i ethvert fængsel.

Hvorledes det arbejde, hvortil der kræves flere end 2 hænder, skal blive udført, når den fuldstændige isolation blev gennemført, er for resten ikke så let at sige. Ialfald i tidligere dage hjalp man sig i det danske cellefængsel med tugthusfanger, som havde ladet sig udlåne til dette brug, en noget kuriøs fremgangsmåde synes jeg. Rimeligere var det at hjælpe sig med sine egne fanger, når de ansås for uskikkede til stadig at være ene, dog således, at reduktionen i straffetiden, fra det øjeblik der for deres vedkommende blev brudt på den strænge isolation, faldt bort. Jeg er for resten af den mening, at et cellefængsel, når alt skal være komplet, bør kombineres med et fællesfængsel, som kunde optage de fanger, som ere uskikkede for en stadig isolation. Havde man en sådan fællesanstalt ved siden af sig, så var vanskeligheden løst.

Når der er tale om de forskellige fængselssystemer, om hvorledes de virke, målt efter tilbagefalds-statistiken, indbilder jeg mig, at forskellen ikke er meget stor. De forbavsende store resultater af det irske system ville antagelig altid blive omstridte, ligeledes ville de store resultater, som enkelte navnkundige fængsels-direktører (for ex. MONTESINOS i Valencia) have opnået, næppe kunne henføres til noget bestemt system, men skyldes ene og alene foruden ydre omstændigheder den mærkelige personlighed. Men forskellen mellem systemerne kan efterspores på en anden måde. Den ikke tilbagefaldne fange kan være og er i regelen undergået en forandring, enten til det bedre eller til det slettere. Han kan være bleven slettere, skønt han ikke netop begår en borgerlig lovovertrædelse. Man er så tilbøjelig til blot at se på tilbagefaldsprocenten og tænke sig, at alle de andre ikke tilbagefaldne fanger ere vel forvarede. Sætningen: „*If we cannot reform the prisoners, let us be cautious not to corrupt them*“ bør være alvorligt tilstede hos enhver fængselsfunktionær, thi der er virkelig fare på færde. Vi kalde vore fængsler bodsfængsler og forbedringshuse, men vi må ikke indbilde os, at de ere mønstre

på opdragelses-anstalter. Vi vove ikke længer at anbefale dem for andre, end de dømte, og vi må sige til os selv, at hvor godt de end ere styrede og ordnede, så indeholde de dog mange spirer til fordærvelse. Det strænge reglements håndhævelse, som er en nødvendighed, lokker de svagere til stadige brud og til listige omgæelser af alle regler og bestemmelser, exemplets magt smitter, og kammeratskab stiftes selv i et cellefængsel. Men hertil kommer, at det er så overordenlig vanskeligt at få skikkede funktionærer til et fængsel ikke alene som overordnede, men kanske vel så meget som underordnede. Dr. BITTINGER har ret, når han siger, at det i gamle dage, da fængslerne kun havde til hensigt at passe på fangerne og straffe dem, ikke kom an på andet end at have en betjening, som vågede over dør og stængsel og derhos trådte barskt op mod de indespærrede, men at det nu, da man tillige sætter sig den opgave at ville reformere fangen, kommer an på meget mere. Iver den, siger han, som ikke har nogen interesse for fangerne eller tror på muligheden af deres venden tilbage til samfundet som skikkelige meenesker, burde ikke have adgang til et fængsel. „*The incompetent treatment of crime is a source of crime,*“ siger han på sin sædvanlige tilspidsede måde. Og dette er noget, som enhver praktisk fængselsmand må kunne forstå. Det lyder underligt, men er dog sandt, at intet sted kan og bør der kræves mere retfærdighed end i et fængsel. Disse indespærrede folk, som lovens arm har truffet, fordi de, mange gange væsenligt på grund af dårlig opdragelse, mangel paa sand oplysning og ved ulykkelige omstændigheder, ere komne ud over skråbrættet, have skarpe øjne og iagttage derfor meget nøje, hvorledes hver den bærer sig ad, som er sat over dem. De kende reglementer og instruxer tilbunds, de kende sine egne rettigheder lige så vel som de overordnedes pligter, derfor tage de forargelse af hvert fejltrin, som sker fra oven af, og smykke dermed sine egne fejl. Hvad kan man vente af fangerne, når de blive vidner til, at betjeningen ikke

gør sin pligt og viser interesse, når de se, at det personale, som af det offentlige er sat over dem for både at være mønster og tugtemester, arbejder ikke alene lunkent og mat, men også undlader at arbejde, hvor instruxen påbyder det? Fangen er af dommeren stemplet som en lov-overtræder, som et uretfærdigt og til straf hjemfaldet menneske. Idet han kommer til straffestedet, er det en billig fordring hos ham, når han vil have retfærdige mennesker om sig, og heller ikke urimeligt, at han ikke vel kan finde sig i at blive behandlet og straffet af reglements- og instrux-overtrædere*). Hos mange fanger nedlægges der et frø til bitterhed mod samfundet, når de på straffestedet ikke blive behandlet med stor retfærdighed, ligesom på den anden side bitterheden, hvor den er tilstede, kan bringes til at forvandle ved en hensynsfuld og korrekt fangebehandling. Man reformerer ikke fangen mod hans villie eller uden hans eget vidende, han må selv være med i gerningen, men han kommer ikke med og kan ikke komme med, medmindre han ser, at der er alvor i ønsket om at få ham over på den gode side.

Det bedste system er det, hvor der hersker den alvorligste disciplin og den største kærlighed. Kærligheden, interessen for fangerne, spiller en større rolle i fængslerne, end man mange gange tror. Ser fangen, at man virkelig interesserer sig for ham og er villig til at gøre noget for ham, så rører det ham dybt, når han ikke hører til de allermest fordærvede, og da er han ikke så sjelden endda tilbøjelig at gøre en kraftanstrengelse for at hæve sig op efter det store fald**). For en del år siden henses her i

*) „No prison can become a school of reform till there is, on the part of the officers, a hearty desire and intention to accomplish this object.“ (En af de for fængselskongressen i London af de amerikanske delegerede fremlagte theses.)

**) „Criminals are not much accustomed to kind treatment, and therefore they are the more readily touched by it.

Dr. Wines.

fængslet en fange, som var dømt for groft tyveri. Han opførte sig upåklageligt, men man kom ham ikke nærmere, hverken præsten eller jeg, fordi han endelig vilde være vantro og ikke bekymrede sig om den trøst og kraft, som kristendommen har at byde. Men på løsladelsesdagen plejede jeg en længere samtale med ham, idet jeg varmt overtalte ham til at opsøge en pårørende, som havde spurgt efter ham, men hvem han skammede sig for at gense. Da jeg imidlertid holdt på mit og gjorde ham det begribeligt, hvor letsindigt det var at støde familien bort, blev han med et alvorlig og spurgte mig, om jeg virkelig interesserede mig for, at det gik ham godt i verden. Da jeg havde forsikret ham dette, lovede han mig ikke alene, at han vilde opsøge slægten, men også, at han i et og alt vilde indrette sit liv efter mit ønske. Og han holdt ord. Han tog logis i min nærhed, bragte mig sin ugenlige for tjeneste og gjorde rede for hver skilling. Endelig blev han istand til at drage over til en anden verdensdel, og han lovede ved afrejsen, at han i 7 år vilde give mig underretning om, hvorledes det gik ham. Dette ord holdt han også til punkt og prikke. Han skrev stadig til mig i disse syv år og kunde aldrig glemme, hvad jeg havde gjort for ham. Han er nu en holden mand og har med renter tilbagebetalt den understøttelse, han fik til sin rejse, foruden at han rigeligt har understøttet sin familie her i landet og sendt mig en betydelig pengesum til afbetaling på gammel gæld.

Det system, som følges i vort fængsel, må dog trods afændringen kaldes det pensylvanske cellefængsels-system. Grundbetingelserne ere tilstede, fangerne ere dag og nat afsondrede fra hverandre, hver på sin celle, og samkvemmet mellem fangerne er forbudt. Hvori består nu fordelene ved dette system? De bestå for det første deri, at fangerne ere hindrede fra eller skulde kunne hindres fra at besmitte hverandre med sit slette eksempel og derhos have fået god omgang i alle de funktionærer, som ere satte over

dem*), dernæst bestå de i den vækkelse, som ensomheden fremkalder. Den er ikke uvæsenlig, skønt det nok kan hænde, at den bliver en usund bund for tankerne. Det for længere tid at være alene med sig selv og sin Gud er noget, som sjelden falder i den urolige floks lod, hvis ugerninger føre til fængslerne. Det ubundne kammeratliv i byerne, på værtshuse, gader og stræder, og på landet ved auktioner og andre forsamlinger især om helligdagene, fører fra Gud og en alvorlig selvbetragtning. De til sig selv overladte unge mennesker kaste sig ind i tummelen, glemme sig selv og sin højere bestemmelse, plukke glædens og dagens rose og tænke hverken på den kommende tids torne eller på følgerne af at få dem for stedse trykkede ind i sit kød. Pludselig stilles de lige over for sig selv og blive sin egen hæslighed var. Arrestens ensomhed virker ikke ganske på den måde, thi arrestens tid er urolig og kun en overgang, straffens er løn som forskyldt. Vort fængsel har altid været rigt på afgivne bekendelser, og de indeholde det bedste vidnesbyrd om ensomhedens magt over samvittigheden. Men for at cellens ensomhed skal kunne virke til eftertanke, må den efter mit skøn ikke gentages for ofte, da den let kan blive til vane, blive sløvende og på enkelte gemytter virke oprivende. Recidivister over 25 år bør efter min mening ikke indtages i et cellefængsel. En anden sag er det, at de i et fællesfængsel i den første tid til skærpelse af straffen hensættes i celle, thi når der blot er udsigt til, at den for dem mange gange fortærende ensomhed kan blive afbrudt og de da kunne, selv om det sker under en bestemt kontrol og med strænge modifikationer, blive overgivne til fællesskab med dem, med hvem de i

*) Karakteristisk nok fik forleden en fange et brev fra en broder i Drammen, hvori skrives: „Jeg ser af dit brev, at du er ganske forusjet i din stilling. Jeg for min del er ikke forusjet i min stilling, og det kommer deraf, at jeg omgås blot kæltringer og bagvaskere, men alt dette er du fritaget for.“

livsvilkår og udvikling ere lige stillede, så kan det lettere hænde, at den gentagne cellestraf ikke vil have skadelige følger. Den begyndende forbryder, han være ung eller gammel, skal først straffes i ensomhed; virker ikke den, får man overgive ham til fællesanstalten, som man heller ikke må indbilde sig er ganske blottet for vækkende og skærpende momenter*). Der kan i mange stykker være en god ånd i en fællesanstalt, og der gives individer, som virkelig der på en grundig måde kunne blive afhøvlede, især når de ere af et hovmodigt, egenkærligt og koldt gemyt. Jeg synes det er et rørende fint træk hos fangerne på Akershus fæstning, hvilket ofte har gentaget sig, at de med en vis hensynsfuldhed behandle og omgås kammerater, som ere komne fra en højere livsstilling, at de så langt fra at ærte dem og gøre dem opholdet ubehageligt, ere hjælpsomme mod dem og bøje sig for deres åndelige overlegenhed.

Denne ensomheds kur har imidlertid mange gange ikke vedvarende gode følger. De vakte gode forsætter rystes ikke sjældent af, når friheden atter kommer med sine fristelser, det gamle slette selskab, hvorpå der altid skyldes, møder udenfor fængselsporten, og på frihedens første dag lægges der ofte spirer til ny forbrydelser. Men er dette til at undre sig over? Hvorledes kan man tro, at man i nogle måneder (straffen er meget ofte for kort) altid kan omskabe en fange, gøre ham ikke alene til et flittigt arbejdende, men også til et dydigt, selvbehersket menneske, som foretrækker det daglige surt erhvervede brød for det lystige, sorgløse, vilde liv mellem gamle kammerater og åndsbeslægtede? Men nogen anden straffevej har man dog næppe at gå. Man frelser for få, fordi staten griber for sent ind, først når der skal straffes, og ikke præventivt, når der hos

*) „There is, strange as it may appear, a specific tendency in numbers toward right feeling,” hedder det i den fremstilling af MACONOHUES principer, som er indtaget i den foreløbige amerikanske rapport i anledning af Londoner-Kongressen.

den unge viser sig forbryderiske tilbøjeligheder. Cellestraffen virker, tror jeg, hvad der kan virkes på den begyndende forbryder. Der er ingen besøg hos fangerne, som jeg sætter mere pris på, end de, som jeg ved lejlighed gør om helligdagsaftnerne. Da er fangen rolig, da sidder han gerne og læser eller skriver, da har han gjort sin celle ren og hyggelig, alt værktøj og materiale er sat tilside, da har han ligesom indrettet sig et lidet, venligt hjem, og da er han også modtagelig for et godt ord. Jeg tror udenforstående vilde blive forbavsede ved at iagttage, hvorledes det ser ud hos fangerne i et cellefængsel på en helligdag. Under gudstjenesten er der så stille som ikke i nogen kirke i det fri samfund, og hjemme i cellen er der i regelen også stille. Man får indtrykket af at have en alvorlig forsamling for sig, man fristes til at spørge sig selv: er dette virkelig bærmen af landets ungdom, kan den virkelig i det ydre opføre sig saa anstændigt og pynteligt? Hykleri er det ikke; man tror der er så meget deraf, men der tager man fejl. Har man en sund og forstandig præst, som ikke lader sig smøre af de søde ord eller røre af de bøjede hoveder, så vil det yderst sjældent falde fangen ind at vise sig anderledes end han virkelig er.

Cellefængslets ydre apparat er fortræffeligt, men det kan naturligvis bruges på mange måder, og det kan være genstand for udvikling og forbedring. Jeg er således fuldstændig enig med Fængsels-Direktør FR. BRUNN i, at den betingede løsladelse (det progressive systems perle) bør anvendes på cellestraffen. Se hans afhandling „om årsagerne til og midlerne imod tilbagefald“ i nærværende Tidsskrifts 4de årgang.

Jeg vil nu forsøge at give en kortfattet skildring af, hvorledes forholdet er hos os. Når fangen kommer, bliver han badet, klippet, raget og iført fangedragten. Han bringes derpå til mit kontor, hvor jeg udspørger ham om hans brøde og livsforhold i det hele, om hans slægt, hans barndom, udvikling og om hans planer for fremtiden. Hans svar indfører jeg i protokollen (karak-

terbogen), og de blive da i forbindelse med uddraget af akterne, som indføres sammesteds, grundvolden for mit bekendtskab til ham under hans fangetid. Men i samme bog indfører jeg senere alt, hvad der kan tjene til belysning af manden, karaktererne for flid og opførsel, i tilfælde korte uddrag af hans selvskrevne og modtagne breve, bemærkninger om mærkelige fremskridt, som han måtte gøre, eller om hans slette forhold, om hvorledes han straffes, eller hvorledes man i ekstraordinære tilfælde må træde op imod ham. Han bliver således skildret så nøjagtigt som det vel lader sig gøre, og ved hans løsladelse er der intet glemt, som karakteriserer fangebehandlingen for hans vedkommende*). Efter løsladelsen indføres i samme bog alt, hvad man får at vide om ham. Når mindst 1 år er gået, skriver jeg til vedkommende øvrighed eller præst og spørger efter ham. Svarene indføres. Hver gang fangen fremstiller sig ved fængslet, eller nogen af os møder ham eller får noget at vide om ham, indberettes det til mig, hvorpå jeg noterer det fornødne. Jeg lægger bræt på indhentningen af alle disse oplysninger og på, at vor protokol ved at fortælle ganske nøjagtigt om fangerne, både når de sidde her, og når de færdes ude i fri tilstand. Fangerne høre os til, vi ere forpligtede til at give pålidelig og udtømmende forklaring om,

*) Et interessant eksempel på, hvor vigtigt det er at kende fangerne, haves fra 1872. I April 1870 indkom en fange på 2 år og 4 måneder for drab. Han viste sig villig, pålidelig og påvirkelig i enhver henseende. Da han var kommen i 4de klasse, fik han adskillige tillidsposter, blev rengører på kontorerne og fik udarbejde. Men en dag fandtes i hans celle en lap papir, hvorpå var skrevet: „Tak for den tobak, du har givet mig, A 2. 40.“ Det syntes altså klart, at han havde givet en medfange sin tobak. Jeg kaldte ham ned på kontoret og bebrejdede ham, at han havde skuffet os, men han svarede roligt og stille, at beskyldningen var uretfærdig, og det gjorde også på mig det indtryk, at det også var tilfældet. Dette vovede jeg også at sige ham. Nogen tid efter opdagedes, at en anden fange af misundelse havde kastet lappen ind på A. 2. 40 for at få angældende i fælden. Senere er det gået denne meget godt.

hvorledes vi have behandlet dem, og vi ere ligeledes forpligtede til at interessere os for dem, når vi slippe dem løs. Jeg siger gerne til dem ved løsladelsen, at jeg vil have langt mere interesse for dem, når de ere gaaede ud af fængselsporten, end før, da de nu have at gøre prøve på det regnestykke, som fængslet har ladet dem arbejde med. Det, at interessen vil følge den frigivne, er for mange løsladte en styrkende tanke. Jeg har altid stået i korrespondance med enkelte løsladte fanger, men næsten hver eneste løsladt udenbys fange skriver til Lærer SEER, når han er kommen hjem. Jeg skulde have lyst til at give en skildring af disse mærkelige breve, da de både vise, hvor frugtbringende cellesystemet er, og hvilken nidkær og kærlig fængselsmand han er, men det vilde føre mig for vidt, og jeg mærker allerede nu, hvor vidtløftigt det emne er, som jeg i al korthed har givet mig ifærd med at behandle.

Det hele fangebelæg tilser jeg i løbet af 14 dage, idet jeg hver uge tilser fangerne i 3 afdelinger, foruden at jeg går til dem, som særligt have kaldt mig eller tiltrængt mit besøg. De ugenlige besøg ere i regelen korte. Jeg taler altid om arbejdet, som er forhånden, og for resten om hvad der kan have tildraget sig med den enkelte fange. Når fangen derhos har benægtelse i sin sag, taler jeg såvelsom præsten med ham herom og søger at få en bekendelse frem, idet der vel ikke kan være tale om omvendelse, så længe fangen spiller den uskyldiges rolle*). Jeg undgår altid udseendet af at være kommen for at konversere fangen; ligger der ikke et samtaleemne for hånden, går jeg efterat have set mig om og undersøgt fangens daglige arbejdsfortjeneste, som noteres på en plade af pap, der hænges på væggen. Men i løbet af en måneds tid er der gerne passeret noget, som kan lægges til grund for en samtale,

*) There can as little be true reform without true penitence, as there can be the growth of the man without the birth of the child. — Dr. Wines.

et skrevet eller ankommet brev, et ønske fra fangen om at lære et andet arbejde eller et ønske i en anden retning, så der i tidens løb ikke mangler på stof. Præsten tilser samtlige fanger i løbet af en måned. Han må tage sine besøg på en ganske anden måde, han kommer ikke på celleinspektion, han må indlade sig med fangen i en længere samtale, hver gang han træder ind i hans celle. Men han kommer dog ikke altid som præst eller sjælesørger i ordets strænge betydning, han taler naturligt og simpelt med ham om hans hjemlige forhold, om hans planer for fremtiden o. s. v., og kun, når anledningen ligesom fremstiller sig selv, optræder han som ordets fortolker og forkynner. Dersom han stadig gik om og prædikede i cellerne, da skulde han snart fremlukke det hyklerske væsen hos fangerne, som efter hvad jeg ovenfor har sagt er en stor sjældenhed i dette fængsel. Præsten har derhos 3 timer ugenlig på skolen, hvor han holder bibellæsning. Sammen med førstelærer prøver han endelig alle fanger ved indkomst og losladelse i religion, skrivning og læsning, og giver karakterer. De tre lærere have hver sin fløj, hvis fanger de altså tilse. Førstelærer (SEIP) udstrækker dog sine besøg over det hele fængsel. Førstelærer holder 6 timer ugenlig bibellæsning på skolen, anden og tredje lærer læse religion med fangerne i første klasse på cellerne og have hver tre timer ugenlig på skolen i læsning og regning. Tredielærer har endelig en ugenlig sangtime på skolen.

Gudstjeneste holdes hver helligdag, men hver gang kun for lidt over det halve fangebelæg. Som ovenfor bemærket mangle vi et eget kirkelokale, idet vi må hjælpe os med vore for resten høje, lyse og smukke fængselsfløje med centralhal. Fangerne opstilles på fløjenes venstre halse, set fra centralhallen, hvor et alter sættes frem med prædikestolen lige overfor på galleriet, og hvor orglet med sangkoret har fundet sin plads ved den modsatte væg. Fremmede finde lokalet smukt og passende, men vi fængselsmænd ere ikke fornøjede dermed. Fangernes opstilling i

3 rækker langs murene er uhyggelig. Hvor smukt lokalet end er, så er det dog vort hverdags-lokale, som hele ugen igennem tjener til ganske andet brug. Fanger trænge lige så meget, ja måske vel så meget som andre mennesker, til et ydre apparat ved gudstjenesten, som kan hjælpe til at løfte stemningen. Og gudstjenesten er vel i ethvert fængsel som regel det største og kraftigste middel til omvendelse og reform for de vildfarne, hvem man i vore dage ønsker at frelse, idet man straffer dem. Derfor er det også uheldigt, at der i vort fængsel ikke er adgang til at lade alle fanger overvære gudstjenesten hver helligdag. Tidligere besatte man begge fløjhalsene, hvorved der skaffedes plads for det hele fangebelæg, men da stode også fangerne ligeoverfor hverandre og stiftede på frastand et bekendtskab, som loven ikke har anset for ønskeligt. I dette øjeblik, da jeg nedskriver dette, kommer jeg fra en fange, som bad mig om i de 3 ugers tid, han har igen, at slippe for gudstjenesten, selv som den nu er indrettet, „da jeg nødig vil ses af flere fanger,“ bemærkede han. Hvorvidt denne bemærkning er alvorligt ment eller ikke, kan jeg nu ikke afgøre, men den slog mig dog, idet tanken synes mig rigtig. Fængselsbekendtskabet skal undgås, det fører aldrig noget godt med sig. Med stor bekostning har man opført cellefængslet til undgåelse af dette bekendtskab. Er det da rimeligt, at man tilsteder det? Tror man virkelig, at det er uskyldigt, fordi det ikke fører til udveksling af tanker på stedet? Mon det ikke er nok, at fangerne, når de ere komne udenfor murene, føle sig sammenbundne ved minderne fra det samme sørgelige sted?

Man tilsigter ved fangebehandlingen at ophjælpe, hvad der af moralske følelser er styrtet sammen i mennesket. Man vil derfor behandle fangen ikke som et foragteligt menneske, men som et menneske, der kan genvinde den agtelse, som han har tabt. Han tiltales derfor altid roligt og alvorligt, men også på en naturlig og venlig måde. Man vil søge at vinde ham, man vil lade ham forstå, at vi ere

hans venner, og at vort inderlige ønske er at se ham vende om fra den gale vej, som han har betrådt. Men samtidig fordres der ubetinget underkastelse og lydighed under disciplinens mange fordringer*). Den måde, hvorpå betjentene tiltale og behandle fangen, er af den yderste vigtighed. Ja egentlig kommer det mest an på, hvorledes den tone er, som udgår fra dem, thi de omgås ham fra morgen til aften, de leve sammen med ham under hele straffetiden; medens de overordnede ligesom kun komme til dem i højtidsstunderne og ikke medens det daglige arbejde går sin jævne gang. For ligesom at stemme betjentene i den rette toneart ligeoverfor de dem underlagte fanger har jeg påbudt, at der igennem lugen siges „god morgen“ til dem, når de ved oppurringen efterse, om hver fange er stået op og ifærd med at rydde sin celle, og „god nat“, når de om aftenen gå rundt for at overbevise sig om, at hver fange på det givne signal er gået tilkøjs. „Det er *vel* nok med dette „god morgen“ og „god nat“,“ sagde en gang en fange til mig, efterat jeg havde påbudt denne morgen- og aftenhilsen, „men sandelig, det kommer så tørt fra enkelte betjente, at der ikke er noget godt deri“. Det ved jeg nok, man kan med slige bestemmelser ikke blæse hjertelag ind i fangebehandlingen, men, fordi man ikke overalt opnår, hvad man tilsigter, må man i alle tilfælde fortsætte med at gøre, hvad der står i ens magt. Hos tyskerne er „*sprüche*“ noget ejendommeligt, derfor ser man også i enkelte tyske fængsler forskellige sådanne anbragte i cellerne og andensteds, hvor der er fanger. Jeg holder ikke ubetinget af dem, men hvor de anvendes, fordi de på en måde høre med i folke-ejendommeligheden, kunne de virke godt, om der end er fanger, som læse dem forkert. Hovedsagen er at oplære betjenten til at forstå den hele fængselsgerning, men det er ikke et let arbejde. Jeg samler alt imellem betjentene på mit

*) „*Unsuitable indulgence in prison management is as pernicious as unsuitable severity*“, siger MACONCHIE.

kontor og samtaler med dem om forholdene her. Jeg indprenter dem, hvor meget der afhænger af deres fremgangsmåde og måde at tiltale fangerne på. Jeg banlyser hver ed, hvert plat udtryk, hver hidsighed, hver uefterrettelighed og ligegyldighed, jeg indprenter dem, at fangerne lægge mærke til alt, til den mindste mangel på agtpågivenhed og selvbeherskelse fra deres side, og at respekten taber sig, for hver gang fangens kritik viser sig træffende, jeg tilholder dem ved sin agtpågivenhed at *afværge* brud på disciplinen og ikke ligesom fiske derefter for at have noget at anmelde. Men betjentens stilling må også erkendes at være meget vanskelig. Der skal stor tålmodighed til, megen pligtfølelse og megen alvor, før betjenten kan siges at gøre sin gerning som den skal gøres. Han har et stort og vanskeligt arbejde, og man får også lade ham vide, at han er betroet meget og at han virker for et højt mål. At vælge betjente og oplære dem hører til en fængselsdirektørs vigtigste og vanskeligste gerninger.

MACONCHIE var som bekendt en modstander af celle-systemet, men dette system har nu heller ikke nogensinde på engelsk grund været gennemført med konsekvents og udholdenhed. Et af hans principer var det, at man skulde arbejde *med* naturen og ikke *mod* den. „*Man is a social being*“, sagde han, og derfor kunde han ikke finde sig i den unaturlige isolation. At der er noget unaturligt ved celle-systemet, har jeg aldrig kunnet frigøre mig for, og det er også en af grundene, hvorfor jeg er så meget imod at gentage cellestraffen på samme person. Jeg er ikke så bange for lang cellestraf (4 år) første gang, som for 4 år delte i portioner. Men når man stadigt foreholder sig selv det ikke så ganske naturlige ved isolationen, så har man det også i sin magt ved fangebehandlingen at svække dette forhold. En direktør må vogte sig for at omgive sig med en sådan nimbus af militær stivhed, at han egenlig ikke er til at komme nær, med mindre det gælder tjenestesager, heller ikke må præsten være iklædt en sådan højtidelig værdighed,

at det ikke går an at henvende sig til ham uden i de åndeligste materier*). Det samme gælder alle de andre fængselsfunktionærer. Jeg havde engang en vogter, som for resten var en pålidelig og alvorlig mand, men i den grad stiv og ordknap, at han egentlig gik omkring i sin afdeling som en automat. Hans fanger havde det ikke godt, isolationen blev under hans daglige tavsheds-regimente dobbelt trykkende og virkede mindre heldigt. Hans physiognomi var lige stift og udeltagende, hvad enten fangen til det yderste havde gjort sin pligt, eller han havde vist sig forsømmelig. Der er en vanskelig middelvej at gå gennem cellerne, man skal vel vogte sig for at gå med et altid smilende og oprømt ansigt, men man skal lige så meget vogte sig for de stadigt sure miner. Vel har man stadig at vandre mellem forbrydere, hos hvem der, hvor gode fanger de end ere, har vist sig en eller anden side, som loven har stemplet som rædden, men man må heller ikke nogensinde glemme, at målet er at rejse dem. Lige så naturligt som det er, at man ser strængt på den ulydige fange, lige så unaturligt er det, at man stedse med stræng-hed ser på den fange, som gør sin pligt. Sligt er mod naturens orden, og jeg tror med MACONOCHE, at man skal tage naturen med sig så langt som man kan, uden at disciplinen derved vil lide noget, og at man ved at handle efter det princip kan arbejde mod den side af celledsystemet, som ikke er ganske hvad den burde være.

En ikke uvæsenlig side ved fangebehandlingen er kontrol-en med fangernes korrespondance og samtale med slægt og venner. I vort fængsel er det efter en regel, som i sin tid var fulgt ved PENTONVILLE, ordnet således, at direktøren først læser indkomne breve, og at præsten først

*) MACONOCHE, som for resten var stræng i sine principer, var imod den militære typus af en fængselsmand. Han vilde, at fængsels-mænd skulde være en klasse for sig selv, og at de skulde op-drages dertil.

læser udgående breve. Begge kontrolere nu, om der er noget at mærke ved korrespondancen, men den, som har først at gennemlæse brevet, står som ansvarshavende. Foruden at der nu våges strængt over, at fangen skriver anstændigt og ikke utilbørligt kritiserer fangebehandlingen (små sidehug til mig selv eller til en eller anden af de mindre behageligheder ved fængslet har jeg undertiden lyst til at lade passere, fordi jeg tror det ærgrer den malkontente fange mest), passer man også på, at der ikke skrives til andre end slægt og solide venner. Med fanger i andre straffeanstalter (når de ikke ere nære slægtninge) eller med løse kammerater, især når venskabet er stiftet på forbryderbanen, forbyde vi al korrespondance. Det samme er tilfældet med samtalerne. Sagen er ikke altid så ganske let af afgøre. Det løse kæreste-forhold bør ikke oprettholdes af fængslets overordnede, men når er forholdet så løst, at man ikke kan respektere det? Ja det er en skønsag, men skønnet må afgøres. Jeg konfererer altid med præsten derom, og man har naturligvis i de fleste tilfælde ikke så ganske lidet at holde sig til, både hans personlighed og skrivemåde og hendes. Hvem kender ikke disse søde, højtidelige, svadsige, endeløse, frasefulde breve, som opløse sig i dunster? Og når hun så kommer selv, pyntet, parfumeret og udgivende sig for hans sødskendebarn, så ved man i reglen, hvad klokken er slagen og hvorledes forholdet er. Men en god, alvorlig korrespondance og en lignende samtale med slægt og skikkelige venner er et udmærket middel i fængslets hænder. Det virker rensende, styrkende og trøstende, og det giver derhos fængselsmanden en rig anledning til at læse i hjærterne både hos fangerne selv og hos dem, til hvem de ere knyttede. Når min tid ikke er for strængt optagen, anser jeg det altid for en interessant nydelse at læse disse simple breve, hvad enten de gå ud eller komme ind i fængslet. Jeg har nemlig gjort den opdagelse, at der måske er få mennesker, som skrive bedre breve end de, som egenlig ikke kunne skrive,

navnlig kvinder. Her sidder for øjeblikket en fange, som er mere forbryderisk end nogen anden, men som har stået — jeg er vis derpå — i et anstændigt kæreste-forhold til en tjenestepige i en af vore småbyer og som er ridderlig ligeoverfor hende. Hun har skrevet så alvorlige og smukke breve til ham, uagtet hun „sætter dårligt sammen og dikterer galt“, som det hedder, at jeg hver gang er falden i forundring derover. „Der er skilsmisse mellem os,“ skriver hun, „så længe du ikke kan komme ud af disse mørke og forføreriske tanker“, idet han nemlig altid har skrevet til hende om, hvor fordærvet han er og hvor lidet han kan frigøre sig fra forbryderlivet. Men hun er det eneste individ, som kaster et lysglimt ind i ham, og for hvis karakters renhed han bøjer sig. Han har nu slået op med hende, og vi have rådet hende fra at tænke mere på ham. I et nylig hidkommet brev skriver hun: „Jeg sidder ofte og tænker på, hvorledes jeg kunde gøre den store tanke om mig selv, at du for min skyld vilde blive et ganske andet menneske, at du vilde begynde et nyt liv, en ny vandring i denne verden“. — For en del år siden var her en fange, som først sad her i 3 år, og som nogen tid efter atter kom ind på 4 år, begge gange for groft tyveri. Jeg er overbevist om, at han ikke havde holdt den lange straffetid ud anden gang, da han var et mere end almindelig løst og skøjeragtigt menneske, men der kom en svensk pige, som tidligere havde kendt ham, og som nu var bange for, at hun ved sin kulde havde forårsaget hans andet fald. Hun skrev heller ikke godt efter de kultiveredes mening, men der var en finhed over hendes simple breve, som var mærkelig. Jeg undersøgte hendes forhold og fik vished for, at hun var et højt betroet menneske i det gode hus, hvori hun tjente. Hun var den, som holdt fangen oppe i de 4 år. Han blev udlært som skomager og opførte sig godt. Forholdet til hende brast imidlertid, hun sendte ham i slutningen af hans straffetid et trykt nytårsvers, ganske uskyldigt i indhold, men hvoraf han tog forargelse. Glad var jeg, da jeg

den hele tid havde en angst for, at han skulde bedrage hende, og jeg bad hende også tage imod opslaget med ro, da han ikke var hende værdig. Han vedblev nemlig trods sit gode forhold i fængslet at være den samme letsindige. Senere er han kommen til Amerika, hvor han har det godt, og hvor han kan få så mange kærester som han vil, siger han i et brev til mig.

Et i sin stil mærkeligt brev fra en fange, som hensad her fra 1874—1876, må jeg her aftrykke. Han er fra Thronhjems Stift, dømt for drab, jagteskipper med et godt rygte hjemmefra, når undtages, at han af og til hengav sig til nydelsen af stærke drikke. Han benegtede den hele tid sin brøde, var en bitter mand, og påstod, at hans sag var slet behandlet. Han skriver som følger:

„Min kære kone!

Jeg havde ej kunnet svare på dette brev, som du skrev, da det var altfor kryt skrevet; jeg havde hverken lyst til det og heller ikke tror jeg, du har fortjent det, da du hverken kan stile eller skrive et brev, men lader dig nøje med andres gerning. Derfor har jeg ventet måned efter måned på brev, men intet er kommet. Der var nu gået så lang tid, at jeg havde retnå glemt alt, og da du altid har bedt mig om ligegyldighed eller, som du kalder det, tålmodighed, så ser du nu følgerne deraf. Jeg har nylig drømt om, at rovdyrene er ude at lede efter nyt rov igen, men hvorledes kan jeg fri mine kære, som ikke kan fri mig selv, og desuden skal jeg intet vide, og alle siger, jeg intet forstår. Alt er ret gjort. Dersom jeg kunde fri mine kære fra ulykken, så var det mig nu ikke større glæde end at få byttet mit liv bort i det, da jeg altid har vovet mit liv for dem, men nu er alting stængt, og den lyse dag er langt borte. Hvad mig angår, så er jeg frisk nok til at være her; således har jeg intet at skrive om, medens jeg lever, og når jeg er død, da mælde nok de store herrer det. Min kære kone og helst mine uskyldige små, se til

at forglemme fader, da den falske verden er altfor tung at bære.“

Han opførte sig meget godt i fængslet, men vedblev til det sidste at være bitter. Da han skulde opgive momenter til en benådningsansøgning, skrev han på en lap: „Den 17 December 1872 blev jeg fange, og for øvrighedens selskabs skyld sad jeg i 13 måneder i distriktsfængslet i Helgeland; siden i hjemmet er der uden barmhjertighed taget alt — og uden lovens bestemmelse. Mere kan ej omtales her“. Han blev dog benådet. Senere har han levet skikkeligt, men bitterheden har ikke forladt ham.

I 1874 og 1875 hensad her en gårdbruger fra Lyngdal, som var dømt for falsk og tidligere havde været dømt både for tyveri og overfald. Han var bekendt for sin stridighed, havde mange gange været for forligelseskommisionen, men aldrig forligt nogen sag. Her i fængslet var han blød, da ensomheden havde adskillig magt over ham. Han var en typus på en vestlandsk natur og havde et højt karakteristisk ansigt, hvori der tydelig stod at læse, at han ingen behagelig mand var at have noget udestående med. Af hans kuriøse breve til hjemmet skal jeg citere lidt, men skal dog først gøre den bemærkning, at de vestlandske gårdbrugere mange gange også ere sømænd. Til konen skrev han efterat have været et halvt års tid hjemmefra: „Efter 6 måneders krydsing for modvind, fint regn og tåge, der vanskeliggør færselen, så er jeg dog af guds nåde frisk og agter at fortsætte rejsen, endskønt det ser ud til, at jeg skal blive sejlslidt og godt kunde have nødig at søge nødhavn — — — hvorfor jeg ikke er kommen længere end til denne bestemmelse, at jeg vil forhyre mig med en mester, der skal have min hele tillid og myndighed ved udførelsen af det påtænkte havari, denne mesters navn er og skal være som ESAIAS haver sagt IMANUEL. Jeg tiltror ham, at han vil gøre det på det bedste for mig og eder — — —“. Brevet var helt igennem allegorisk, og da jeg talte med ham derom, sagde han, at konen var vel vant med denne hans måde at ud-

trykke sig på. Senere er han idømt 15 dages vand og brød for overfald på sagesløs mand, men vides ellers ikke at have forgået sig.

Hestekødet behager ikke vore fanger. En fange fra Christiania kaldte det engang spydigt i et brev til sin moder „Svæperap“ (Svøberap) og var meget taknemlig og forundret, da jeg under en samtale med ham bemærkede, at jeg fandt udtrykket pudsigt. Man må kende vort østlandske folks måde at tænke og tale på for at kunne fatte det pudserlige ved dem, og ingen skønsom mand i den retning vil således kunne benegte det pudsige i, når en yderst rå, fattig, forsømt og ubegavet slagtergut her fra byen i fængslet engang, for resten i en beskeden tone, beklagede sig over kosten og navnlig over kødsuppen, som han karakteriserede ved at sige: „det er just ikke „bolliong““ (bouillon).

I 1875—1877 sad her en 3die gangs tyv fra Gudbrandsdalen, hvem konen mældte, at to af deres børn, OLE og MATHIAS, vare afgåede ved døden næsten samtidig. MATHIAS, som var 7 år gammel, „havde stillet sig selv til sidste morgen“. Dette alvorlige budskab gjorde et dybt indtryk på fangen, og han skrev et meget takkeligt og roligt brev tilbage. „MATHIAS var sådan underlig og flink gut“, skrev han, „græd han, så var det altid i stilhed. Han gik udenfor hytten og satte sig ned, medens tårerne trillede ned af kinderne. Men man hørte ikke en lyd.“ Fangen har senere ikke forgået sig.

Her sidder for tiden en fange for 4de gang, dømt for 4de gangs tyveri begået efter opnået 18 års alder. Han er en villig, blød og i fængslet flink gut, men udenfor er han drikfældig og uordenlig. Det lader til, at der er et smukt forhold i hans fattige familie, efter mine optegnelser fra forrige gang han sad her. Da han indkom, fortalte han mig, at moderen lå på sygehus og nu kanske var „dau“. En søster skrev kort efter til ham: „Moder har det så godt på Akers sygehus, hun får både portvin og æg og

„nysylt“ mælk til hver dag. Hun er så pæn og frisk, at jeg tror næsten, hun kommer til os igen. Vi fortælle ikke moder, at du er i fængsel, nej for det vilde være synd at fortælle hende sligt, stakkar. Vor ældste søster KAIA er død, men MAGDA er så flink en pige, så du må ikke tro, at vi ikke snakker med dig, både jeg og MAGDA vi taler med dig om natten, da vi sover godt. Vi har det så godt isammen både jeg og MAGDA og lille EINAR. Du kan tro han er bleven stor, han går og prater til os, og bedste-fader er så glad i ham og ligedan vor kære moder. Du må endelig skrive til mig og sige, at du er bleven frisk igen, for da bliver jeg ti gange gladere i dig.“ Men moderen kom ikke hjem til den fattige familie, idet hun kort efter døde på sygehuset.

Ved siden af udtryk som: „når domsbasunens klokker lyde“, hvilket en søster nylig i et brev trode at kunne løfte sin fængslede broder med, læser man fra en anden søster: „føler du ikke nogen særdeles uro om aftenen, da lægger jeg dig særdeles frem for bønnens throne.“ Kun disse ord har jeg citeret på vedkommende blad i fangebogen, men jeg erindrer, at hun skrev ganske fortrinlige og kraftige breve til sin broder og ruskede mere i ham, end fængslet formåede i de korte fire måneder, hvori han sad her for et groft tyveri. Han har senere ikke forgået sig.

Fra 1866—1868 sad her en 3die gangs tyv fra det Throndhjemske, som i mange henseender var højst karakteristisk, men meget fordærvet og forslagen. Han skrev til sine forældre, som vare simple husmandsfolk. „— — — — da i måske kan undres over dette temmelig indholdsløse brev, så er årsagen, at det skal gå ikke blot gennem andres hænder, men også gennem deres hoveder, ellers havde jeg vel udtrykt mig i en anden tone“ — — — — En anden gang skrev han til dem således: „Der er løbet meget vand i stranden siden jeg skrev, men alligevel sidder jeg endnu på denne plet og i den samme stemning. Jeg vil sige som en vis mand sagde om sig selv: han syntes født til bagateller

— — — — så skal jeg sende eder de oplysninger, som i vel længe har ventet på angående mit liv i de sidste tider. Da de blive noget lange og trættende, så skal jeg (for at lette eder læsningen) skrive i en ironisk stil — — — — benyt livet og nyd øjeblikket. Jeg vover at anbefale eder dette visdomsord af de gamle epikuræere, fordi jeg har gjort det til mit valgsprog. — — — —“ Til en slægtning skrev han på slutningen af sin straffetid: „Den vidtbekendte J. G. hilser sin ærede fætter. — — — Præsten her er en ægte kristen til liv og sjæl. Han er ligesom en afglans af selve apostlen PAULUS, thi han ved intet andet til salighed end JESUM CHRISTUM og ham korsfæstet. Enkelte blive også her grundigen omvendte. Jeg må bekende, at jeg hidtil ikke har hørt til disses tal. Sådanne halsstarige kroppe som jeg, der er hærdet i modgangens og lidelsernes skole, er det ikke gjort i en bråhast at omdanne — — — men jeg kan til hans beroligelse sige, at også jeg bliver med hver dag bedre. Således har jeg nu givet de fleste af mine skødesynder afsked, som jeg håber til evige tider.“ Men i 1874 blev han dømt 4de gang for tyveri og formentlig indsat i Throndhjems tugthus, hvilket ingenlunde forundrede os.

I 1877 udgik fra fængslet en ung omstrejfer, som var dømt for 2den og 3die gang groft tyveri efter opnået 18 års alder. Hans første ord ved indkomsten var, at han vilde slå en af os ihjel, for hvilken trusel han blev straffet. Senere erkendte han, at han af et løsladt slet subjekt havde fået det indtryk, at alle funktionærer ved fængslet måtte være ufordragelige, hvorfor hans hensigt var at opføre sig slet. Han blev imidlertid en god fange. Hans hu stod til Amerika, en broder af ham hjalp ham over til England, hvor han, uden at kunne et engelsk ord eller før nogensinde at have været tilsøs, tog hyre med en amerikaner som fuld matros. Han var nemlig en kraftig, frejdig natur, havde et lyst, kækt ansigt, men havde aldrig bestilt noget og skønt byfødt for det meste strejft om. Han har senere

skrevet 3 breve til lærer SEIP, et fra Christianssand, hvilken jeg frarådede ham at rejse, og 2 fra Amerika, hvilke sidste ere skrevne juleaften 1878 og juleaften 1879. I sit første brev skriver han blandt andet: „— — — jeg synes endnu at høre det suk, direktøren sendte efter mig, da han på sit kontor havde sagt mig farvel“. Af de andre breve skal jeg citere følgende: „Det har gået mig vel hidtil her, idet jeg tror med en god samvittighed jeg kan sige, jeg har været ærlig og ædruelig, hvilket er to gode dyder. Direktøren havde ringe håb om mig, han sagde i det mindste så, men jeg forlod fængslet med det faste forsæt at blive et bedre menneske. Jeg er overbevist om, at om et menneske forlader en straffeanstalt med det faste forsæt at slå ind på en bedre vej, kan han, så sandt han beder Herren om hjælp og bistand.“ — — — „Jeg takker dem så meget for deres kærkomne brev. De beredte mig en stor glæde ved at sende mig det. Tak, at de ikke har forglemmt mig. Jeg er så glad over, at jeg dog har en, som tænker på mig. Det er en stor trøst for mig, thi jeg ved da også, at de heller ikke vil forglemme mig, når de beder til vor himmelske fader i JESU navn, thi jeg ved, at en troendes bøn formår meget.“

Fangernes lektüre er naturligvis et vigtigt led i reformværket, som tilsigtes herinde. Fanger af første klasse få kun de faste cellebøger, men i de højere klasser få de udlånt bøger fra bibliotheket. Oprindeligt vare de faste cellebøger kun af religiøst indhold, men i disse dage er ved justitsdepartementets velvillige imødekommen „læsebog for folkeskolen og folkehjemmet“, en tyk og indholdsrig bog af blandet indhold, indlemmet blandt de faste bøger. Man fandt det utilrådeligt at tvinge fangerne til religiøs læsning alene, da den tilsigtede hensigt at vende sindet mod det alvorlige ved et sådant afspærrings-system i mangfoldige tilfælde ikke vilde nås. Fængslets bøger holdes i god orden, hvilket især skyldes et fra cellefængslet i Amsterdam lånt kontrolmiddel. Bibliotheket opbevares nemlig på

3 celler, en i hver fløj, og de derværende, særligt dertil udnævnte fanger gennemgaa blad for blad samtlige bøger, når de komme hjem fra udlån i de andre celler. Man kan naturligvis hertil kun bruge meget pålidelige fanger af den art, at de ikke have tilbøjelighed til at sætte sig i forbindelse med medfanger, men til dato har man ikke haft meget vanskeligt for at finde dulige fanger, ligesom man heller ikke nogensinde har følt sig skuffet ved det trufne valg. Den mindste riping i bøgerne noteres. Jeg husker navnlig en liden pukkelrygget fange, som for en del år siden hendsad her i 4 år for falsk, og som siden har opført sig så godt og slået sig godt igennem som bud og kolportør hos boghandlere her i byen. Han gjorde bemærkning ved hvert æselsøre og ved hvert neglerids, han tålte ikke, at hans kære bøger bleve makulerede, han rugede over dem med sine argusøjne og anså sit kontrolarbejde noget nær som fængslets vigtigste.

Værksdriften spiller en vigtig rolle i fængslet. Skade kun, at man endnu ikke er kommen så langt, at fangerne få overarbejdspenge eller peculium. MONTESINOS, MACONCHIE, CHARLES LUCAS, fængselskongresserne have udtalt sig til fordel derfor, og sagens natur synes også her at have en vigtig stemme. Fangernes interesse må vækkes, det mærker man snart, når man færdes blandt dem; ellers kommer der en åndelig døs over dem, som i moralsk henseende svækker og nedbryder, hvad der er tilbage af godt i gemytterne. Det at anspore fangernes kræfter, sætte et mål for dem, hvorefter de have at styre, det kan naturligvis ikke andet end virke på den gode side. I mangel af arbejdspenge har jeg fundet på at notere den arbejdsfortjeneste, som kommer fængslet tilgode, i fangens påsyn, hvilken lille foranstaltning jeg ikke er så lidet stolt af, da den virker så godt i egenskab af et uskyldigt surrogat. Der er ikke så ganske få fanger, som med en vis stolthed fortælle mig, at de nu tjene så og så meget, uagtet fortjenesten går deres næse forbi. Hvor der er en mulighed

tilstede, sætter jeg et pensum for det daglige arbejde, men dette må blive et middels pensum, da det ikke går an at gå ud fra de dygtigste arbejdere. Følgen heraf er imidlertid, at den raske arbejder uden ambition ikke gør, hvad en voxen mand bør gøre, og enhver vil kunne forstå, at der er noget slappende i det, at straffestedet eller straffe-arbejdsanstalten, som den kaldes, lægger mindre beslag på fliden end det fri samfund. Med magt kommer man ikke længere end til et vist punkt; fangen må også lokkes og drages, hvis man mener ham det godt.

Jeg har i min fængselsberetning for 1877 givet en udsigt over værksdriften og deri påpeget de mangler, som her ere tilstede. Jeg holder på, at et cellefængsels værksdrift skal være så mangfoldig, og at plukkearbejdet bør indskrænkes så meget som muligt. Der bør være nok af sådant arbejde, som både er legemligt anstrængende og sysselsættende for tanken. Snedkerarbejdet er antagelig det bedste celledarbejde, hvorfor jeg også i slutningen af forrige år har fremsat forslag om, at vort snedkerværksted udvides med omtrent 14 celler. Den nuværende snedkerafdeling (A 2) har 42 celler, hvori der også sysselsættes drejere, træskærere, bødkere og hjulmagere.

Fængslet ejer 4 kardemaskiner, som altid have opdraget disciplinære fanger. De skaffe god rørelse og ere forsåvidt interessante for vedkommende, som de udrette meget arbejde og ved sine drejende hjul og sin knirkende lyd stemme sindet til livlighed og påpasselighed. Disse maskiner have sin historie. I 1860 og 1861 sad her en fange, som var en mere end almindelig kløgtig og driftig mand, og som siden ikke har været under justitiel forfølgning. Han havde tidligere været i Christiania tugthus og foreslog en gang for mig at konstruere en kardemaskine i formindsket målestok efter model af de store maskiner, som han kendte fra tugthuset. Der var noget ved manden, som forsåvidt indgav mig tillid, hvorfor jeg lod ham skride til arbejdet. Ud af sit eget hoved og uden at have så meget som et rids af

den store maskine konstruerede han nu en liden en, som kunde stå i en celle, og da den var færdig og bygget ved en samtidig her i fængslet siddende dulig smed, var den i enhver henseende fortrinlig gjort. Senere er her efter denne bygget 3 andre med og uden loket. Efter det ny beklædningsreglement af 2 August 1880, hvis iværksættelse for fængslets vedkommende dog er udsat til indeværende år, skal imidlertid vadmelet til fangedragten herefter leveres fra Christiania tugthus, hvorfor vore kardemaskiner for den væsenligste del blive overflødige.

I cellefængslet skal den ene fange ikke vide noget om den anden. Man ved, at virkeligheden ser noget anderledes ud. Jeg indser imidlertid ikke andet, end at man stadigt må være på sin post mod kommunikationerne, da der ingen ende vilde være på dem, dersom man ikke stadigt forfulgte dem. Det kan se noget odiøst ud, at man i denne henseende *til sine tider* må „lure“ på enkelte fanger, som bære sig listigt ad, men vil man evindeligt være så delikat, at man ikke skøtter sig om andre opdagelser end dem, man under den daglige drift så at sige snubler over, så er det snart forbi med kontrollen. Man får lære fangerne, at tavshedspligten er indført til deres eget bedste, og at de bryde på, hvad der er tilsigtet ved de kostbare bygninger, når de ikke underkaste sig den. I fængslets første år skete kommunikationerne hovedsagelig ved skrevne lapper og ved samtaler gennem varmekanalen og ud af træk-ruden. Denne måde at meddele sig på existerer vel endnu, men den er for intet at regne ved siden af den senere indførte såkaldte telegrafi. Den udføres ved banken i væg, vindu, køjekrampe o. s. v. og består hos os — efter hvad jeg har kunnet forstå — deri, at et slag betyder a, to slag b, tre slag c o. s. v. Det er jo et tungvindt meddelelsesmiddel, især når man hyppig er nødsaget til at bruge bogstaverne i enden af alfabetet, men lang øvelse udretter dog så meget, at samtalen går ganske raskt for sig, om det end ikke bliver så forfærdelig meget, som på

denne måde kan sendes fra celle til celle. Telegrafisterne straffer jeg altid, da deres fremgangsmåde både er farlig og listig. Naturligvis benyttes især de øjeblikke, da fængslet er mindst bevogtet, den tidlige morgenstund, middagstiden og aftenen, efterat arbejdet er sluttet og nattevagten er sat. Vagten er da forsynet med ladder på benene (sko med bløde såler), så den ikke kan høres under vandringerne på gulvet eller gallerierne. Et vant og opmærksomt øre lægger strax mærke til dette særegne stakkato spil, som ikke kan forvexles med den jævne, adstadige lyd, der kommer fra en hammer eller andet værktøj under arbejdet. Det er især fanger, som komme fra Christiania distriktsfængsel, der ere oplærte i den fine kunst, men kunsten har også udbredt sig til landets øvrige distriktsfængsler, hvis opsyn ingenlunde er opmærksomt nok på denne nutidens mærkelige opfindelse. Den er så meget farligere, som den kan bruges af fanger vidt adskilte fra hverandre, når de kun sidde i samme fløj og på samme side. Interessant vilde det være at høre lidt om, hvorledes dette uvæsen arter sig i nordens øvrige cellefængsler.

Den uheldigste side ved cellefængslerne er efter min opfatning den, at ikke alle fanger tåle ensomhedsstraffen, og at derfor enkelte fanger må fjærnes, forinden straffen er afsonet. Hos os har der altid været en stor længsel efter fællesanstalterne hos de dårligste og mest letsindige fanger, hvorfor de også i sin tid have været udtømmelige i sine forsøg på at bevise sin udulighed for cellen. Såvidt jeg har forstået er forholdet ikke sådant i nordens andre cellefængsler, ialfald har jeg ikke af de afgivne beretninger kunnet læse mig dertil. Grunden har tildels, tænker jeg, ligget deri, at der har været en for stor frihed i fangernes samliv i vore fællesanstalter. Når disse komme i den orden, hvori Throndhjems tugthus under den ihærdige overinspektør SOLBERG fortiden er sat, tvivler jeg højlig på, at længslen efter overflyttelse vil være stærkt tilstede hos vore fanger. Men evnen til at udholde cellestraf er ikke tilstede hos

alle. Cellefængslet i Nürnberg modtager efter den i 5te bind af „Blätter für Gefängnissskunde“ indtagne beretning ikke sådanne fanger,

- a. som ere legemligt eller åndeligt medtagne og mere eller mindre udygtige til arbejde, isærdeleshed landstrygere og drukkenboldte, hvis legemlige og åndelige integritet ved deres måde at leve på betydeligt er svækket,
- b. som have et udpræget anlæg til organiske sygdomme,
- c. som ere syge, uden at der er udsigt til, at sygdommen ved lægebehandling snart kan blive hævet,
- d. som ere blinde, svagsynte eller tunghørte og døve,
- e. som ere epileptiske eller lide af nervøse tilfælde,
- f. som ere krøblinge,
- g. som ere sindssyge eller tilbøjelige til sindssygdom,
- h. som ere egne og underlige, så man kan tro, at de have anlæg til sindssygelighed,
- i. som have sindssygdom arvelig i sin familie.

Disse fordringer synes vel noget strænge, men de pege dog hen i den retning, hvor udygtigheden er at søge. Her i fængslet har man — rigtignok i kort tid — behandlet både blinde og døvstumme fanger for ikke at tale om krøblinge, men det vilde visselig ikke være rigtigt, ganske at se bort fra deslige fysiske mangler hos fangerne. Undtaget fra cellestraf burde også den fange være, som ikke forstår landets sprog, ialfald når de højere funktionærer ikke kunne meddele sig til ham på hans eget. Alene af den grund burde Finmarkens oprindelige beboere (Lapperne), som i den sidste tid ved Tromsø Stifts indlemmelse i fængslets jurisdiktion sendes hid, ikke modtages, når de ikke forstå norsk. Men den omstændighed, at de ere halv-vilde naturmennesker, synes i og for sig at gøre dem uskikkede for den kunstige straffemåde, og det vil næppe gå i længden med at indespærre dem i celle. Vor erfaring i denne henseende er ikke meget lang, men der er dog allerede antydninger til, at det ikke vil gå med dem her, skønt de ere så barnlige og naturlige, at man kan fristes

til at kæle for dem, hvilket man dog for resten skal vogte sig for. Det vigtigste moment ved bedømmelsen af en fanges evne til at udholde cellestraf ligger dog i hans tilbøjelighed til sindssygdом, og her må man særligt have sin opmærksomhed henvendt på svækkede og fordrukne individer. Vor ifjor afdøde fængselslæge IVAR ONSUM, som var sindssygelæge ex professo, var altid bange for fanger, som havde haft delirium eller vare svækkede ved drik og uordenligt levnet. Han vilde ialfald nødigt have dem igen som recidivister. Egne og underlige individer, raringer, som man kalder dem, med besynderlig opfatning og fremtræden, med en flygtig, vekslede tankeretning, så man aldrig i ro kan behandle en enkelt materie med dem, idet de ligesom hoppe om fra den ene tanke til den anden, have altid forekommet mig mistænkelige her i fængslet. Når man ikke er sindssygelæge, har man naturligvis vanskeligt for at beskrive phænomenerne, men ved øvelse får man dog et nogenlunde skarpt syn for hvad slags mennesker det er, som ikke passe i cellen. Der udfordres en vis grad af ligevægt i sindet hos den, som hele døgnet skal stille sig selv alone. Der er barnagtige, halvfjantede, utålmodige og urolige gemytter, som det er såre vanskeligt at holde indenfor de fire cellevægge, ialfald i lang tid, og der er på den anden side heftige, voldsomme gemytter, som have vanskeligt for at finde den væsenlige underholdning hos sig selv, og som derfor oprives af ensomheden og forbitres. Her sad ifjor en fange, som efter ny dom blev overført til Akershus fæstning, efterat han havde siddet her i fire år. Han blev åbenbart værre og værre for hvert år han hensad her og udtalte det også selv, men han var rigtignok recidivist og havde som ovenfor berørt udsigt til mere straf, når de lange fire år her vare endte. Det slags fanger (med maximum af cellestraf og derefter straf i en fællesanstalt) er til stort besvær både for sig selv og fængslet. Cellerfangen må kunne eller ialfald kunne læres til at beskæftige sig med sig selv og til at ordne sine egne tanker. Det er

ikke alle, som ved at indrette sig så fornuftigt som en fange, der hensad her i fire år fra 1867—1871, dømt for groft tyveri og falsk, og som efter løsladelsen opførte sig godt, men senere er død. Han var en løs og barnagtig person, men ved hjælp af sine fotografibilleder, hvoraf han efterhånden fik sig en hel del tilsendt, holdt han i fritimerne skole på sin celle. Han stillede billederne op på væven i sin vævestol, satte sig foran dem med en alen i sin hånd og examinerede dem efter tur, idet han uafledelig førte ordet. I begyndelsen trode jeg han havde en skrue løs, men jeg opdagede snart, at han på denne måde kun udfyldte ensomheden. Han lagde sine elever gale svar i munden, slog ivrigt med sin alen i vævestolen og korrigerede dem, gav også rigtige svar og roste efter fortjeneste. Det var meget morsomt gennem kighullet at iagttage denne pædagogiske selvunderholdning.

Det vilde for mig og fængslet være meget interessant og lærerigt at høre fra kolleger om, hvorledes forholdet hos dem stiller sig hvad den her sidst berørte vigtige materie angår, ligesom jeg overhovedet med denne lille skitzeagtigt behandlede afhandling tilsigter at fremlokke udtalelser fra dem, som i norden have med cellefængsler at bestille. De officielle beretninger kunne ikke altid gå ind på enkelthederne og navnlig ikke ind på personlighederne; jeg har ialfald her til hensigt at være mere subjektiv og løfte lidt på det noget tunge dække, som de afgivne beretninger kaste over fængslerne. Jeg vil nu give en opgave over, hvor mange fanger det er, som siden fængslets begyndelse ere overførte til fællesanstalt eller ved indbringelsen afviste dertil.

	Overflyttede til fællesanstalt.	Afriste ved Ind- bringelsen.		Overflyttede til fællesanstalt.	Afriste ved Ind- bringelsen.
1851	1	„	1857	24	6
1852	22	2	1858	26	6
1853	7	4	1859	15	7
1854	20	5	1860	8	7
1855	17	2	1861	8	3
1856	17	4	1862	5	4

	Overflyttede til fællesanstalt.	Afviste ved ind- bringelsen.		Overflyttede til fællesanstalt.	Afviste ved ind- bringelsen.
1863	2	5	1873	„	1
1864	1	4	1874	„	2
1865	3	9	1875	„	9
1866	3	5	1876	3	3
1867	3	5	1877	1	8
1868	3	7	1878	4	6
1869	1	3	1879	1	8
1870	4	3	1880	2	9
1871	3	5	1881	7	5
1872	„	3			

Jeg er bange for, at vore fanger have for lidet luft, og at grunden til den måske hyppigere forekomst af uduelighed for cellen i sammenligning med andre cellefængsler kan ligge deri. Trækruderne i vore celler ere små, kun i 13 celler er i den senere tid vinduet indrettet til at slå helt op. Tvivlsomt er det også, tror jeg, om gas er et heldigt belysningsstof for celler. Jeg slutter fra mig selv, idet jeg føler et tryk på hovedet, når jeg længe opholder mig i et rum, som oplyses med gas. Fangerne hos os tilholdes at skvætte vand på gulvet, når gassen tændes, hvilket åbenbart forfrisker luften*).

Renlighed drevet til det yderste er en nødvendighed for disciplinen i alle fængsler og for sundheden især i cellefængslerne. Jeg holder strengt derpå og ofrer adskillig

*) I Forbindelse med materien om fangernes evne til at sidde i celle meddeles, at vort fængsel fra dets begyndelse til dato har 6 selvmord, nemlig i 1853 - 1. 1867 - 1. 1868 - 1, 1871 - 1. 1879 - 1. 1881 - 1.

Af selvmorderne vare 4 normænd, 1 svensk og 1 dansk.

Efter Dr. O. J. Brochus „Kongeriget Norge og det norske folk“ indtraf der her i landet i tidsrummet 1836—1870 gennemsnitlig 98 selvmord for hver million indvånere, af hvilke 77% mænd og 23% kvinder. I tidsrummet 1866—1870 indtraf 119 selvmord pr. million alene af mandkønnet. Forholdet i Sverige er omtrent det samme, medens der i Danmark efter samme forfatter i tidsrummet fra 1864—1873 indtraf 248 selvmord pr. million indvånere.

tid på dens grundige gennemførelse, men det er ikke et let stykke arbejde i et fængsel, hvor der uafsladelig veksles med fanger og hvor straffetiden for så mange er ganske kort. To gange om året gennemgår jeg med vedkommende vagtmester og afdelingsvogter samtlige celler og lader mig forevise hvert stykke inventarium, fra køjen, der rulles op for mig, til redekammen, hvori der ikke må findes noget smuds. Jeg erindrer med taknemlighed min korrespondance i mine tidligere fængselsår med Direktør F. BRUNN i København, som da bestyrede Vridsløselille cellefængsel. Jeg meddelte mig jævnlig til ham og jeg erindrer, at vi samtidig havde ordnet det således i vore celler, at hvert stykke inventarium skulde have sin bestemte plads. Vi fandt det nødvendigt at holde cellefangen under streng kontrol, for at han ikke skulde synke sammen, men stives op under en gennemført række af leve- og ordensregler. Og vist er det, at den strenge fordring til renlighed og orden er et i høj grad virkende disciplinært middel. Disse uordenlige mennesker, som danne fængslernes faste stok, generes betydeligt af den evige vasken og pudsen, men den civiliserer dem samtidig. Der er altid enkelte fanger, som til slutning finde behag i renligheden og pudse sine madkopper så nøje, at de skinne som „sølvstøj“, hvilket er blevet et stående udtryk her i fængslet. Nu er der måde med alt, selv med renlighed og orden, og jeg ved endnu ikke, hvor langt man i den retning tør gå. Overinspektør SOLBERG besøgte mig i sommer og havde stor fornøjelse af at se, hvorledes cellerne vare ordnede. Han studsede derover, at enkelte fanger tørkede de klæder, som de selv have at vaske, på en snor, medens andre ikke havde en sådan snor. Ja, jeg kunde ikke forklare dette anderledes, end at enkelte fanger til sit arbejde havde brug for en snor som de da også anvendte til tørking, medens andre ikke havde dette instrument. Han gjorde bemærkning ved det, mig stødte det ikke. Men hvorom alting er, så tror jeg det er bedre her at gå for vidt, end at være lidet nøje-

regnende. Den smukkeste orden i celler, som jeg har iagttaget, var i Millbank fængsel i London, som jeg besøgte 1872. Her tror jeg rigtignok ikke der eksisterede en sådan anomali som den her nævnte med tørkesnoren.

Vore fanger bade om sommeren en gang hver uge, idet de få et koldt styrtbad, om vinteren en gang hver 3die uge i varmt vand. Fængslet har 6 badekar, men kan ikke skifte vand oftere end at 7 mand må bruge det samme vand, hvilket hverken er net eller ganske forsvarligt. Vor ny fængselslæge KRÖNIG opholdt sig herover og foreslog, at hver fange om vinteren kun skulde bade sin overkrop og sine fødder i en balje, men at hver fange skulde have rent vand. Dette rimelige forlangende gik jeg strax ind på, hvorfor vinterbadningen nu foregår på denne måde. Baljen slås ud og fyldes fra badekarret med rent vand for hver gang en fange bader, naturligvis af fangerne selv.

Der står mangfoldige emner tilbage, som med lige så megen berettigelse kunde gøre fordring på at blive berørte her, men jeg har især udvalgt dem, hvorom jeg for øjeblikket ønskede at høre andre erfarne mænds mening. Jeg vil altså slutte her, men først må jeg gøre nogle almindelige bemærkninger.

Jeg har haft mellem 4 og 5000 fanger i mit fængsel, mellem hvem jeg altså har levet i disse snart 24 år, hvori jeg har bestyret vort cellefængsel. Jeg bruger af og til at blade gennem karakterbøgerne for at opfriske mindet om de forskellige personligheder og om alt, hvad der er gået for sig indenfor disse mure. Det er et højst broget billede, som da ruller sig op for mig, thi hvad er det ikke for en underlig flok af mennesker, som man har levet med, i hvis tankeretning man har forsøgt at trænge ind, og hvis inderste og lønlige forhold man er bleven medvider i? Mange af disse folk have jo ærgret og plaget og skuffet en, det kan ikke være anderledes, men det må dog siges, at en stor del af dem har været til glæde. Det er ikke blot ondskaben, som fører til fængsel, det er også ulykken, men

selv hvor det er det onde gemyt, som har bragt fangen hertil, så kan også det vække medlidenhed, thi det er ikke godt til vuggegave at have fået et hårdt og lidenskabeligt sind, når opdragelsen senere ikke anviser det rette spor. Alene den omstændighed, at fængslerne for den væsentligste del fyldes med individer af den laveste folkeklasse, vækker til alvorlig eftertanke. Hvem tør sige, at deres naturer ere slettere end individernes i de mere lykkeligt stillede klasser. Intet er derfor rimeligere, end at fængslerne vække den hele civiliserede verdens interesse, det skulde da være, at en større rimelighed talte for, at man vågede over de i samfundet lavest stillede allerede forinden de bleve bekendte med fængslerne, navnlig over deres børn. Det er jo sørgeligt at se, hvilken ungdom de fleste af vore fanger have haft, hvor mange der have haft forbryderiske eller fordrukne forældre, hvor mange der i barneårene have været udsatte (det er jo ikke sjældent, at de på landet allerede fra 8 års alderen må ud at tjene sit brød som jøtere), hvor mange der ere uægte fødte, og hvor mange der på anden måde have tabt sine barneår, som hos de lykkelige regnes for de lykkeligste år. Man må snarere beundre de fattige klasser, at de ikke afgive mere mandskab til fængslerne, end de virkelig gøre. Jeg ved nok, det nytter ikke at gruble over de ulykkelige forhold sådan som de en gang ere, men godt er det for en fængselsmand, når han ikke altid for strengt vejer de årsager, som foranledige faldet. Skulde han årevis gå med foragt blandt sine fanger, så vilde han snart selv blive forstenet og fortrøsket. Men han må vogte sig for sentimentalitet, thi den gør kun ondt værre. Han må holde strengt hus og arbejde til, at fængslet bliver så afskrækkende som muligt. Hans kærlighed må være således beskaffen, at den støder fra fængslet og ikke lokker til. Og han må aldrig opgive nogen. Dr. WINES siger: „There are many prisoners weak, and some deplorably wicked; but so long as Divine Providence is pleased to retain men in this world of probation

at all, our right may well be disputed to regard or pronounce any to be irreclaimable.“ Det hører jo til fængselsmandens ubeskrivelige glæder, når pludselig en opgivet og gentagende fældet mand vender om og lever skikke ligt. Jeg tænker, der er intet fængsel, hvor man ikke kender det phænomen. Jeg kunde nævne mange eksempler og jeg tør næsten sige, at man lige så hyppigt bliver overrasket på denne behagelige måde som skuffet i sine gode forventninger. Det er nemlig langt fra, at man tror på hver fanges omvendelse, fordi han har opført sig godt i fængslet. Der skal noget ganske andet til. Man må derfor aldrig blive træt, men arbejde trøstigt med håb mod håb. Og aldrig må man tro, at fængslet ikke bærer sin skyld for det mindre heldige resultat. „Det ligger i sagens natur,“ siger HEPWORTH DIXON, „at et fængsel altid må undergå forandringer“. Stilstand er tilbagegang, der er en stadig flugt i de menneskelige gemytter, og man må følge dem med rimelige reformer. Men der er naturligvis grundprinciper, som stå fast, og jeg ved intet grundprincip bedre end MACHONOCIES: „The prisoners destiny, during his incarceration, should be placed, measurably, in his own hands; he must be put into circumstances where he will be able, through his own efforts, to continually better his condition.“

Fra disse mine mange fængselsår erindrer jeg også med glæde mange af vogterne og andre funktionærer ved fængslet, fordi de troligt have stået mig bi og hjulpet mig i arbejdet. Jeg vil nævne et tilfælde. Den nuværende overvagtimester (underinspektør) JOHANNESSEN reddede i 1877 fængselslægens liv, idet han med raskhed greb en noget sindssygelig fange, som med en svær tollekniv overfaldt lægen. JOHANNESSEN fik sin overlæbe fuldstændig kløvet af kniven, men holdt fangen med sin kraftige hånd, indtil der kom hjælp. Jeg var den gang meget nervøs og svag, så jeg endogså tænkte på at tage afsked. Idet JOHANNESSEN stærkt blødende blev bragt op til lægens kontor for at blive behandlet for sit sår, sagde han til de omstående:

„ikke sige noget til direktøren“. Han vidste, hvor nær jeg den gang tog mig af alt sligt, og han vilde derfor i det længste skåne mig for ubehageligheder. Uagtet der på den tid skulde mindre til for at ryste mine nerver, erindrer jeg, at jeg med ro modtog budskabet om den uhyggelige begivenhed, og at jeg endogså vovede at være tilstede, da lægen behandlede såret og til slutning syede den kløvede løbe sammen.

R. PETERSEN,
Fængselsdirektør.

OM
FÆNGSELSLÆRERENS
GERNING.

Uddrag af indberetningerne fra Førstelæreren ved Bodsfængslet i
Christiania i 1878, 80 og 81.

Jeg vilde gerne slutte denne indberetning med et par udtalelser ud fra den erfaring, jeg har gjort som fængselslærer, og om det syn, jeg mere og mere har fået på gerningen. Justitsdepartementet har jo ytret ønske om fra fængselslærerne at få udtalelser i denne retning. — Om gerningen på selve skoleværelset — det er religionsundervisningen, som førstelærer der har — må jeg sige, at jeg er bleven rigtig glad i den. I begyndelsen stødtes jeg navnlig meget af stolene, hvori fangerne sidde indestængte og adskilte fra hverandre. Nu er det ikke således længere; jeg tror heller ikke, fangerne på den måde trykkes deraf. Jeg kan nu tværtimod se stolene som en beskyttelse for de bedre, alvorligere fanger, ligesom de ganske vist ere en om end liden støtte for de adspredte og letsindige. For mig er det mere og mere blevet så, at jeg just derigennem, at hver fange er adskilt og står alene for mig, har fået lettere for at tale ordet mere bestemt til den enkelte, ligesom også for at blive mere kendt med den enkelte. Det er ikke så få fanger, som jeg kun træffer på skolen, som jeg altså

aldrig taler med uden ved indkomsten og løsladelsen, men som jeg dog synes, jeg bliver ret godt kendt med, og som jeg har fået glædelig erfaring for også synes, de ere blevne ret godt kendte med mig gennem det forhold, vi på skolen ere komne i til hinanden, uagtet der ikke vexles ord imellem os. Skoleværelsets ejendommelige indretning, hvorved læreren kommer til at stå ligesom ansigt til ansigt med den enkelte, tror jeg virker ikke så lidet i denne retning. Hvad måden at tale til fangerne på på skolen angår, tror jeg, det er så væsentligt at tale naturligt og jævnt og fremfor alt så konkret som muligt, så at de må skønne, at ordet har rod i det virkelige liv og ikke beror på abstrakte tankeexperimente — først gennem et sådant ord er det, at det er muligt, fornemmelig overfor fanger, med deres tanker og deres liv, at få ordenligt påvirket deres erkendelse og villie og fremfor alt at få virkeligt tag i deres samvittighed, og herom er det jo, at det navnlig gælder. Hvad der var genstand for et par af de foredrag, som i årets løb blev holdte på skolen, tror jeg at burde nævne, både fordi, såvidt jeg har kunnet erfare, fangerne rigtigt godt forstod dem og vare glade i dem, og for at præsten ikke skal være uvidende om, at jeg en enkelt gang har taget mig den frihed at lade foredragets indhold være lidt afvigende fra, hvad man i strengeste forstand kan kalde bibellæsning eller katekismusforedrag. De to foredrag, jeg tænker på, vare: det første efter sommerferien, hvis indhold var guds tale til os gennem naturen, lagt så nær til deres forståelse og minder som mig muligt, og mange navnlig fra landet har det været underligt for i den time — og: det første efter juleferierne, hvis indhold var fædrenes minde, Guds villie til os med hensyn til ihukommelsen af de hedengangne; ved siden af at pege på betydningen for hvert folk af at mindes sine store og fromme mænd og kvinder, og særlig for de kristne af at mindes trosheltene blandt mænd og kvinder som strålende forbilleder, blev navnlig „de smås“ minde fremhævet, og at det herunder var let at komme manges fange

nær, vil nok forstås, ligesom også da der blev talt om det eftermæle, som den skabte sig, der levede livet i synd og ondskab. — Turde hende, at jeg ved at nævne disse to foredrag også kunde have fået givet et lidet indblik i det virkelighedspræg, som jeg forsøger at lægge over mine skoletimer. — Forøvrigt har jeg mere og mere fået det syn på fængselslærerens gerning, at den så meget som muligt bør blive, hvad jeg med ét ord kan kalde en opdragergerning. Læreren bør under sin hele færd blandt de ulykkelige navnlig have for øje at prøve, om han ved sin omgang med dem skulde kunne hjælpe dem til at få oplevet noget lidet af de gode ting i menneskelivet, som de fra barndommen af ofte så sårt have måttet savne og derfor ere uden erfaring om. Det at have levet op uden et barndomshjem er jo næsten for de fleste det største savn. Kunde nu læreren ved sin måde at være iblandt dem på give dem en liden anelse om, en liden smag af den ånd, som råder i et godt hjem, så gjorde han en i sandhed god gerning: mangt et hårdt og bittert hjerte skulde mildnes derigennem og få lettere for at tro både på guds og menneskers kærlighed; når bare samværets tid da ikke var for kort, skulde ligesom uvilkårlig mangens livssyn ændres. Mangen blandt dem har kanske aldrig fået lov til at betro sig til nogen, er altid, fra han var ganske liden, bleven bortstødt med barsk hårdhed og bitter kulde — da er der dog stor synd på ham, da bør man dog give ham den kærlighed, som han har krav på, og som hidtil er bleven ham negtet, da er det dog godt at vise ham den medlidenhed, som bare er efter sandheden, thi også mod dem, ja navnlig mod dem må man være retfærdig, ellers får man aldrig dem til virkelig, så at de angre det, at skønne, at de have været uretfærdige mod andre. Men netop når de have lært at skønne, at man i kærlighed vil dem virkeligt vel, er det den belejlige tid til at tale alvorsordet om deres livs forvildelser; just hvis man kan komme i det forhold til fangen, at når man er inde hos ham, ligner cellen stuen i et lidet godt hjem, et hjem vel

at mærke, hvor det 4de bud er agtet og vel kendt, da vil der komme mange, mange stunder, da det er godt at tale med ham om hans pligter; da bliver ikke samtalen ord, som slagre om i luften, uden at man ved næsten, hverken hvorfra de komme eller hvor de gå hen; nej, da vil ordet finde frem fra hjerte til hjerte, først da vil det gå an rigtigt at tale med hverandre. — Er nu fængselslærerens gerning hovedsagelig en opdragergerning, så gælder det jo først og fremst om, at han giver agt på sig selv, hvordan han hver dag omgås fangerne. Jevn — det er ikke kammeratlig — og naturlig tror jeg da navnlig hans omgang med fangerne må være. Han må komme til fangen både som menneske og lærer, både som menneske og kristen. Det hjælper lidet, om han er hjemme i sin theologi, hvis han ikke er noget kendt med menneskelivet, kan skønne sig på dets forskellige kår. Uden et virkeligt kendskab til menneskelivet mangler han forudsætningen for at kunne komme til at virke på fangen. Fangen har et meget skarpt øje for, om man er et virkeligt menneske, eller om ens tale og færd ligesom svæver i luften uden rod i, uden forhold til menneskelivet; og læreren må betænke, at han til hvert enkelt af disse mennesker må komme just sådan, som det menneske trænger og kræver det, sådan, som det er nødvendigt at komme, hvis han skal kunne komme i noget virkeligt, personligt forhold til det menneske. Det ser jeg jo netop som så stor en fordel ved cellefængslet, at man der netop kan tage hensyn til de forskellige individer og indrette sit forhold efter den enkeltes trang. Det går ikke an at stikke op én regel og så anvende den på alle; man kommer ingen vej ved en sådan fremgangsmåde, opnår ikke noget; nej, det gælder tværtimod så ofte om et samvittighedsfuldt studium af den enkelte karakter; man må ofte forud, ja før hvert enkelt møde lægge en plan for sin måde at være på — så kommer det an på, at både studiet sker og planen lægges i den rette kærlighed, i den kærlighed, som vil bringe hjælp, at intet sker for at øve experiment med sjælen;

thi da bliver gerningen forbandet istedenfor velsignet. Ved hvert møde får man da prøve at nytte lejligheden så godt ud som muligt, nødigt gå fra mødet, førend man er kommen et — om end nok så lidet — skridt videre end i det forrige møde. Men gælder det om at nytte lejligheden ud, så gælder det lige så vist om ikke at forcere; thi da går det bagover istedenfor fremover. Jeg vil her bemærke, at jeg er så grunduenig som muligt med nogle udtalelser, som jeg under behandlingen af skolespørgsmålet så fra svensk side på kongressen i Stockholm ifjor. Når der ytrede, at man for at få fangen til at komme til selverkendelse og blive glad i Vorherre i den første tid skulde stænge ham inde med bare religiøse bøger og kun tale med ham om religiøse materier, så står dette i den mest diametrale modsætning til, hvad jeg kalder en jevn, naturlig omgang, til hvad jeg kalder at komme til fangen som menneske. Det kan jo ikke nytte at tvinge fangerne lige så lidt som andre mennesker ind i det åndelige; hvad kan det hjælpe at tale med dem om materier, som de, eftersom de da have det, hverken kunne eller ville tale om; fra fangens side bliver det jo ingen tale heller; man kan nok kanske få ham til at sige nogle ord; men han ved ikke selv, hvad han siger, glemmer det derfor strax; thi det er ikke hans sjæl, som taler. Nu, jeg tror nu også, at netop for et menneske, hvis hele menneskeliv har ligget i det lave, som aldrig har set noget andet for sig i menneskelivet end det, som har været stygt, kan det blive underligt og betydningsfuldt at høre; hvordan en kristen mand taler om de menneskelige ting. Man får sandelig begynde der, hvor det i hvert enkelt tilfælde går an at få begyndt, man får se at finde et udgangspunkt for sin tale og virksomhed, der kan have et tilknytningspunkt hos den, man skal handle med, og så får man som en forstandig bygmester bygge derfra og ikke bygge fortere, end den anden kan følge med; bedre en lav, tætbygget bygning, hvor lag naturligt og solidt ligger på lag, end et hus på mange etager, der ramler overende ved første vindstød,

eller et vakkert luftkastel, der kun står i bygmesterens egen indbildning og ikke er sat på hjertebundens grund. Da også hos os mange efter mit skøn ville sætte altfor stærk damp på her, har jeg villet udtale mit syn på sagen. Sandelig netop på et cellefængsel, hvor just faren for at tage skade på den sunde menneskelighed ligger så nær, gælder det om at være sundt menneskelig — at have et først og fremst kristeligt, men tillige frejdigt livssyn — for dem, som skulle være vejledere; blive de også sygelige på sjælen, kan den åndelige sygelighedstilstand komme til at gribe altfor meget om sig.

Af ovenstående udtalelser vil det nok lettelig fremgå, at den grundstemning, som jeg tror må findes hos læreren overfor fangen, er en inderlig, levende kærlighed; om tilførsel af kræfter til denne kærlighed får læreren daglig i JESU navn bede den Gud, som er kærlighed; om denne kærlighed er af hjertens grund og ikke bare åbenbarer sig i det ydre væsen, prøves bedst på, hvordan læreren i bønnen taler med Gud om fangen. — For imidlertid at forebygge misforståelse i den retning, at jeg skulde sværme for en sygelig humanitet, skulde ville være god mod forbryderen på hans skikkelige næstes bekostning eller skulde mene, at læreren i den forstand skal være jevn og menneskelig overfor fangen, at han bliver hans kammerat, vil jeg til slutning blot tilføje: Sådan må lærerens omgang overfor fangen være, at der som af sig selv råder den største stilhed på skolen, at fangen under lærerens nærværelse på cellen ikke alene — atter ganske som af sig selv — afholder sig fra at tale usømmeligt, fra banden eller lignende, men også er fjærnt fra at spørge om eller bringe på bane noget, som læreren efter fængslets regler ikke har lov til at svare på eller samtale med fangen om. Jeg tror, at læreren skal anspænde alle sine kræfter for i kærlighed og med samvittighedsfuldhed at gøre alt det for fangerne, som de efter sin stilling have krav på eller have lov til at modtage hjælp og vejledning i; men jeg tror tillige, at han med

den største forsigtighed skal våge over, at han intet indlader sig på overfor fangen, som strider mod fængslets regler. Falder fangen ikke lettelig på engang at friste læreren i denne retning, tror jeg, det kan være en nok så god prøve på, at læreren ikke på nogen urigtig måde lægger sin kærlighed for dagen; men er læreren slap i denne retning, skader han ikke alene fængslets disciplin, men netop også sin egen gerning — i grunden vil han synke i fangerens agtelse og tillid ved et sådant forhold.

Hos mange fanger har jeg mødt sans for vakker sang og vakre melodier, navnlig også for vakre salmer og vakre salmetoner, og jeg tror, at dette er en god sans. Det skal ofte mærkes, at gennem salmen kan man først komme en fanges hjerte nær. Gudsordet i salmen er, tør hælde, det gudsord, som, ved siden af fadervoret, i barnedagene havde hans bedste kærlighed; og når salmen, båret af den dybe, inderlige melodi, atter klinger for ham, kanske efter at hjertet længe har været sløvt og hårdt, komme ofte underlige minder frem, og man kender i salmen en magt, der arbejder på at varme og smelte det kolde og ufølsomme hjerte. Også hos dem, som hele livet igennem have levet så langt borte fra Gud, at de ikke have noget af disse barndommens mest velsignede minder, kan man ofte gennem salmen få banet den første indgang for ham, som vil frelse og oprejse dem, få lukket hjertedøren et lidet gran „på glytt“ for det, som de før bare tænkte på med vantrospej og bidende kulde, få givet dem en liden anelse om det, en begyndende længsel efter at blive kendt med det, som før var skjult for deres øjne. Jeg mindes så godt, hvordan den lille vakre salme „Kærlighed fra Gud“ hos en fange, der indkom i fængslet med meget dårligt rygte, tændte den første gnist af lyst til at blive undervist om de ting, som høre Guds rige til. Nu — længere ude i hans fængselsliv bliver salmen også ofte fangen af så stor betydning; i den kender den angerfulde så gerne sin bedrøvelse over synden tolket; gennem den kender den nedtrykte sig

så ofte trøstet. At lægge mærke til de salmer, som fangen til enhver tid fortrinsvis gerne dvæler ved — og herom fortæller han så gerne, når han får lov dertil —, kan ofte give læreren en vejledning med hensyn til bedømmelsen af hans tilstand og en god retledning med hensyn til, hvordan han under sine cellebesøg bør omgås ham og prøve at hjælpe ham. Et vidnesbyrd om den betydning, salmebogen og salmesangen har for ikke få fanger, tror jeg også at se i den iver, som flere af dem lægge for dagen efter ugen forud at blive underrettede om den salme, som i den næste skoletime skal synges. — Også for fremtidens skyld, for livet i friheden, hvad enten nu fangen kommer til at leve alene eller i et lidet hjem, tror jeg, at det er af væsenlig betydning for ham at være bleven kendt med og glad i gode salmer. Salmen, ledsaget af melodien, bevares let i mindet og har let for at rinde en i hu og bringe sin manende advarsel, sin styrkende opmuntring i fristelsens farlige stund, sin trøst i sorgen; salmen kan ofte blive ham til hjælp, når han længes efter at komme hustru og børn så inderlig nær, at han kan dele med dem sin sjæls dybeste og bedste indhold. — Jeg ved meget godt, at den interesse, som virkelig hos så stort et antal af fangerne findes for salmesangen, hos mange er af en såre overfladisk art, består i en temmelig udvortes kærlighed til den i øret klingende vakre melodi; nu — just derfor må læreren ved denne del af religionsundervisningen arbejde af al sin magt på at hjælpe fangen til en klar og levende bevidsthed om salmens indhold, at han ikke — som jo så almindeligt er i livet — skalsynger uden at vide, hvad han siger; og dog mener jeg, at selv om denne interesse for salmen og salmesangen ofte ikke er så ren, som vi kunne ønske den, kan der dog gennem den komme til at blive tilført sjælen nogle smuler af sund åndelig føde, og den tør ialfald i mangen stund bevare fangen fra at henfalde til de „værre ting.“

Fængslets bogsamling er i 1878 nominelt forøget til 1881 bind. Bøgerne have af fangerne gennemgående været

pent behandlede. Der subscriberedes på de samme blade og tidsskrifter som i 1877 (opregnede i beretningen for dette år), når undtages, at „Luthersk Kirketidende“ efter mit forslag med præstens og direktørens samtykke blev opsagt. Min grund til at foreslå dette tidsskrift opsagt var den, at efter min overbevisning intet religiøst stridsskrift, intet blad, hvis spalter jevnlig åbnes for dagens polemik på det kirkelige felt, bør holdes på fængslet, hverken af den ene eller den anden retning. Lige så vist som jeg blev glad over det her nævnte blads opsigelse, er jeg også glad over, at fængslet ikke længere holder det danske blad „Budstikken“, der vistnok i mangt kan ligge mit livssyn nærmere, men også oftere er opfyldt af dagens bitre stridigheder på kirkeligt område. Dette til forebyggelse af mulig misforståelse. — Jeg tror, det er så vigtigt fra fængselslitteraturen at få fjærnet alt det, som kan sprede og oprive de sjæle, som sandelig ere adspredte og oprevne nok før. Det er så ulyksaligt, når der ind i deres sind, som forud ere fyldte til randen med allehånde vantro tanker og tvivlende spørgsmål, skal kastes en hel del ny spørgsmål om det, som i grunden så ofte er store småtterier og drejer sig om udvortes former, men som for dem voxer sig stort og kan blive kilden til deres ulykke. Såre fordærveligt kan det også blive for fangen, just på det åndelige standpunkt han gerne står, at blive vidne til den ufordragelighedens ånd, som så ofte findes blandt stridsmændene inden Kristi kirke. Sandelig for fængselslæreren gælder det om — og heri må han støttes af fængslets litteratur — at gøre alt for at samle fangens hjerte og sind og prøve at få rettet hans blik på ham selv og på Gud og fremfor alt på JESU KRISTI skikkelse. Vi lærere kunne være dårlige nok til denne gerning; thi just fordi vi leve altfor meget oppe i de små ting og altfor lidet selv leve i det store, som vi egenlig skulde have vort liv i, kan det falde ganske let at tale konkret og så det går til hjerte om de små ting, men om hovedsandhederne bliver det ofte så vanskeligt at talé rigtig livs-

virkeligt for vort eget skrøbelige livs og vore svage oplevelsers skyld. Nu, mod vor skrøbelighed overfor denne fangen om hovedsandhederne samlende gerning få vi se til at søge kraft der, hvor hjælpen ene er at finde; men alt, som kan skaffes af vejen af det, som hindrer denne samlende gerning, bør dog såvidt gørlig fjærnes, og hertil hører dagens religiøse stridsskrifter. Lykkes det gennem denne hjertet samlende gerning at hjælpe nogen fange til at få lagt den rette faste grundvold for et nyt åndeligt liv, så vil fangen udgå langt bedre rustet end i den gamle oprevne tilstand til både at møde alle de ny tvivlsspørgsmål, som det virkelige liv nok vil føre ind over ham, og til at agte alle stridsspørgsmålene om småtterier for, hvad de virkelig ere, det han umulig kan gøre, hvis de strømme ind på ham, førend han selv har fået en fast grundvold og fået se, hvad der er det store spørgsmål.

Hvad straffetidens betydning angår, kan man, navnlig overfor en vis klasse af fanger, nemlig disse, som i fængslet ere så snille og disciplinære og derfor nyttige til alle ting, men i grunden så åndelig lette og sløve på alle dybere sjæleevner, nok ofte gøre den erfaring, at en for lang straffetid i celle virker slappende; de blive altfor husvarme — sløve og upåvirkelige også på skolen, så, ligesom jeg ofte så inderlig ønsker at kunne få en indkommen fange på skolen før den nu fastsætte tid, kunde jeg mangen gang ønske *for en tid* at fjærne disse gamle, sløve gengangere fra skolen; når de en stund havde måttet undvære skolen og kanske havde lært at savne den, kunde det være lettere at få tag på dem, når de atter fik adgang til den.

Men om end dette, at den for lange straffetid i celle stundom kan virke slappende, er en sandhed, som overfor enkelte får sin sørgelige stadfæstelse, så giver dog det, at det ser ud til for hvert år at skulle blive flere og flere som indkomme med ganske kort straffetid, anledning til langt større bekymring fra lærerens side. Jeg har gennem-

gået Bodsfængslets årsberetninger for årene 1858—1877 og fundet, at der i disse 20 år gennemsnitlig er løsladt 59 fanger hvert år med en straffetid af 4—6 måneder. I 1879 løslodes 77, og i 1ste halvår 1880 er der løsladt 53 fanger med en så kort straffetid. Når straffetiden er så kortvarig, tror jeg, at både det afskrækkende og det forbedrende moment ved fængselsstraffen hindres fra at komme til til sin ret. Hvad det afskrækkende moment angår, så blæse ialfald de mange ad straffen på så kort tid, og hvad det forbedrende, det til godt opdragende moment angår, så bliver for det første hjertets modtagelighed så liden, når det afskrækkende moment ganske er afsvækket — det er ikke min mening, at folk kunne skræmmes ind i barnesamfundet med Gud, men får ikke en forbryderkende straffen trykke, så hindres han i selverkendelse, der dog er det første trin på vejen til Gud og til oprejsning —; dernæst bliver det i den korte tid så vanskeligt at få noget til at fæstne sig, man kommer ikke i noget virkelig personligt forhold til fangen, man bliver ikke således kendt med ham og af ham, at man også siden, ude i livet efter løsladelsen, kan komme til at række ham en hjælpende hånd, det være nu enten gennem brevvexling eller blot gennem det, at man mindes ham og bliver erindret af ham; men at man kan komme til at blive således kendt med fangen, at man på denne måde kan følge ham og være ham nær udigennem livet, helst i de tunge og farefulde stunder, tror jeg er af så stor betydning. Når der bliver så mange med kort straffetid, fristes læreren så let til udvortes, fabrikmæssigt arbejde; de ideligt skiftende indtryk tære stærkt på inderligheden. De kunne nok i almindelighed få *lært* noget disse folk med den korte straffetid; men de kunne så sjældent få begyndt at *leve* noget, og da ere de ikke synderlig rustede til at gå ud i livets kamp. I vore dage skal jo alt gå med damp; men livets væxt i et menneskehjerte får man aldrig til at gå hverken med damp eller fabrikmæssigt. Blandt de ting, der kunne nedtrykke

fængselslæreren under hans gerning, stå for mig disse korte straffetider som væsenlige, derfor har jeg følt trang til at dvæle lidt nærmere derved.

Et nyt folkefærd have vi i det sidste år, siden også Tromsø Stift er blevet tillagt bodsfængslets distrikt, stiftet bekendtskab med, nemlig Lapperne. Det synes på forhånd lidet rimeligt, at disse naturbørn skulle egne sig for cellen. De have da virkelig de færreste forudsætninger både for at kunne modstå cellens farer og ensomhedens tryk og for at kunne drage sig cellestraffens gode sider til nytte. Der er vel intet, som disse friluftsmennesker ere mere fremmede for end at sidde indestængte alene i et trangt rum. Hvor vanskeligt det visselig vil blive på cellen at få lært dem noget nyttigt legemligt arbejde, tilkommer det ikke mig at dvæle ved; men hvor langt stå de ikke i reglen tilbage i oplysning og åndsudvikling! Mon cellen er skikket til at tage fat på dem på det standpunkt, hvorpå de stå, og føre dem fremover? Og hvordan det efter al rimelighed vel helt ofte vil gå, når der ind i vor celle kommer en enkelt af dette folk med store evner og vågnede tanker, have vi jo nylig haft så vemodig en erfaring om. Cellen med dens liv vil vist ikke vise sig skikket til at styre de vakte tanker og give dem afklaring og sund væxt. Det er jo en kendsgerning, at når livet, særligt det religiøse, blandt folket dernord begynder at røre sig med magt, træder det ofte frem i sygelige former, ja netop i sygelige former, der ere beslægtede med dem, som livet på cellen står i fare for at fremkalde. Hvor let vil ikke da en naturbestemt, men kanske endnu i det skjulte liggende sygelighed under livet på cellen bringes til frembrud, gives næring og dobbelt væxt. Vi lærere skulde vel nærmest være dem, der skulde prøve at retlede disse folk og give dem det, der kunde hjælpe dem til at modstå cellens tryk og om muligt gå ud som både lidt mere oplyste og lidt bedre mennesker. Men til dato have vi ialfald overfor en flerhed af Lapperne stået ganske hjælpeløse; thi de have så godt som ikke kunnet et ord

norsk, og vi have ikke kunnet et ord lappisk. Når der til de ovenfor berørte vanskeligheder kommer den, at Lapperne for sprogets skyld for den væsenligste del ere udelukkede fra bibliotheket, skolen og vejledende samtale, så skal man nok erfare, at det ikke bliver så greit at have dem i celle. I hvor betydelig grad den sidstnævnte vanskelighed tør håbes at ville blive afhjulpen, når tredielæreren der ifølge præstens og direktørens anbefaling har fået et stipendium for at lære lappisk, kan begynde at læse og tale med de lappiske fanger, skal jeg ikke på forhånd udtale nogen formening om. Jeg skal blot anføre, at efter den erfaring, som jeg har gjort overfor en sjelden begavet Lap, hænger det folk med særegen inderlighed ved sit modersmål; jo inderligere følelser, der ere vakte, jo dybere tanker, der ere satte i bevægelse, des stærkere trangen til modersmålet; og det skal undre mig, om ikke han, som med virkelig smerte følte, at når han skulde bære frem det, som dybest rørte sig hos ham, da strak ikke vort sprog til, om ikke han, forat det skulde blive ham rigtigt til glæde og velsignelse, når åndelige ting førtes frem for ham, vilde kræve om ikke ligefrem, så dog ubevidst modersmålet frembåret med en klang så inderlig og hjemlig, at man ialfald umulig kan tilegne sig den ved et årstid at læse lappisk. Skal jeg sluttelig få lov til at udtale mit ønske med hensyn til Lappernes stilling i bodsfængslet, så bliver det et ønske, der svarer til, hvad jeg så ofte har ønsket under min fængselsgerning: Gid det var muligt, også hvad den ydre ordning angår, at bryde lidt mere med det stive, ensformige system! Jeg er så glad og taknemlig for den adgang, som man, hvad den åndelige behandling angår, i cellefængslet har til, så godt man kan, at individualisere, at møde den enkelte på den måde, som hans ejendommelighed trænger og kræver. Men det, som man herigennem kan opnå, står så ofte i fare forat blive gjort til intet ved den kolde, ensartede og uforanderlige ordning af alt mere advortes. Her er der næsten ingen adgang til at individu-

alisere og indrette sig efter den enkeltes trang. Man kan til eksempel ikke yde en sygelig forstemt fange den hjælp, som han vilde have af at få være og arbejde sammen med et par brave, åndelig sunde medfanger. Den hele ordning synes mig så rent abstrakt og theoretisk, og jeg har så lidet tilovers for den på forhånd opkonstruerede, stive systematisering og uniformitet. Jeg ser nok vanskelighederne ved at lempe på systemet og ved, at det for os præster og lærere kan være ganske let at pege på disse mangler; men jeg tror dog, dette kan være værdt at tænke over, og jeg ved, at jeg ikke har pegt på disse mangler i uvillie, men som den, der gerne i kærlighed vil række hånden til, hjælpe og støtte „den verdslige magt“ i fængslet. —

Jeg skal få lov til at slutte indberetningen med nogle almindelige træk ud af min erfaring som fængselslærer og af mit syn på fængselslærerens gerning. Der kunde nok være adskilligt, som jeg havde lyst til at nedtegne; men jeg ved ikke rigtig, hvormeget der kunde høre hjemme i en sådan indberetning. Som jeg imidlertid har haft megen glæde og stor nytte af at læse navnlig fængselspræst STEENSRUDS indberetninger, så tænkte jeg mig muligheden af, at nedenstående udtalelser kunde indeholde et eller andet lidet vink for medarbejdere eller efterfølgere i gerningen. Og mon ikke sådanne udtalelser, helst når de blive gensidige, skulde eje i sig en magt til at føre os, der arbejde i fængslerne eller for fængselssagen, sammen? Jeg for min part føler sådan inderlig trang til for dem, hos hvem jeg kan finde medfølelse for og forståelse af gerningen, at udtale mig, både for at finde deltagelse — i sorg som i glæde — og opmuntring, råd og vejledning, og når vi bare kende efter, skulle vi nok mærke, at vi trænge alle hertil; vi trænge til at udtale os for hverandre; thi vi trænge til at blive kendte med hverandre, at vi kunne komme til landet rundt at stå sammen i gerningen, for den er såvidt tung — det ved enhver samvittighedsfuld fængselsmand — at vi sandelig trænge til den styrkelse, som

følger med, at vi virkelig kende, at vi sammen sætte skuldrene under.

Men tilbage til de udtalelser, som jeg ønskede at fremkomme med! At prøve at hjælpe fangen til at lære sin Gud og sig selv at kende må jo være målet for fængselslærerens bestræbelser. Hvad nu det at komme til at lære sig selv at kende angår, har det, lige siden jeg begyndte gerningen på fængslet, stået for mig som en såre vigtig ting og er for hvert år, som er gået, kommen til at stå end klarere for mig som en både vigtig og nødvendig ting, at læreren når frem til at tale åbent og uforbeholdent med fangen om det, som er hans svageste side og såreste punkt. Man må visselig ikke overse eller lade hånt om den bestemte udvortes brøde; men hvor mangen fange dvæler ikke endog gerne — om end selvfølgelig overfladisk og let — ved denne, når han kan slippe at se ned i den undergrund, hvorfra den er skudt frem. Det gælder om at finde og ligefrem gøre ham opmærksom på og virkelig gøre ham kendt med grundfejlen ved hans karakter, den grundskade, hvoraf den enkelte brøde er et udslag, men som han har meget vanskeligere for at se og erkende end den enkelte brøde, fordi han har forelsket sig så i den. Det gælder om at få indblik i og stille klart i lyset for fangen det forhold i livet, som kanske nærmest er skyld i, at han kom ind på forbrydelsens bane, men som han kanske er så langt fra at erkende som syndigt, at han tværtimod i det ser en undskyldning for, at han er kommen ind på en dårlig vej. Kort sagt, man må fortælle ham aldeles lige ud, hvordan han egenlig har det. Det er ikke så sjelden, at der kommer fanger, som enten allerede have fået det så svært godt med Gud eller meget hurtigt få det så godt i denne henseende, ja mene sig snart at være komne så langt, at de i utækkelige breve begynde at moralisere for den stakkels familie derhjemme, som de have krænket så dybt. Sådanne have ikke fået øje på sin grundstyghed og ville smætte undaf en virkelig, smertelig syndser-

kendelse. Vigtighed og hovmod, egoisme og hjerteløshed sidde dybt grundfæstede hos disse folk. Det er oftest hos de såkaldte finere folk, at jeg har mødt dette ubekendtskab med og denne overseen af grundfejlen i karakteren og den dermed i forbindelse stående lyst til at tale om den enkelte brøde som en ulykke og skæbne istedenfor som en synd og misgerning. Den simple mand, som er mindre indviklet, har i almindelighed ikke så let for at skjule grundfejlen, synes også ofte, at den ligger længere borte fra ham; men han prøver på den anden side ofte i det længste og på det urimeligste at negte den enkelte brøde, hvorfor han er dømt. Netop det, at det hyppigst er de fine folk, som ikke ville ind på grundfejlen og det, som ligger bagom, gør dette i og for sig vanskelige arbejde i særegen grad vanskeligt. Hvor kan man ikke kvie sig for det! De ere så lette at såre, trække sig så snart tilbage fra en og lukke sig for en. Man vækker så let deres uvillie mod sig og bliver bortstødt af dem, og det er jo ikke hyggeligt. Og lykkes arbejdet, får man med det samme så meget at gøre overfor det menneske, han lægger sådan beslag på en, og man må, ved trofast at tage sig af ham, i gerningen vise, at man mente ham det vel; men dette kræver både tid og kræfter. Dog må læreren ikke springe undaf for dette arbejde; både for sin egen og fangens skyld må han give sig ind i det med alle dets tryk og vanskeligheder. Selvfølgelig må han ikke som den, der er uden menneskekundskab, gå lige bust på her; men han må altid have dette mål for øje, prøve at nærme sig det mer og mer og så passe lejligheden, og når det kun stedse sker under inderlig, oprigtig bøn til Gud og i virkelig kærlighed til ens medmenneske, så lykkes det sandelig så ofte, så ofte, og når det lykkes, så skænkes en den kæreste, ædleste, ydmygste tilfredsstillelse. Ens frimodighed overfor den ganske gerning styrkes så velsignet. Det er en bestemt enkelt mand, som særlig har stået for mig, idet jeg har nedskrevet dette. Det er en af dem, som døde på fængslet i årets løb, og

jeg håber, jeg tør sige, at Gud har taget ham hjem til sig. Men jeg takker ham, at han ikke blev vred på mig, da jeg talte ligeud til ham, men lod sig bøje af Gud; jeg takker ham, at han ved sit forhold har skærpet min pligtfølelse overfor denne vanskelige gren af mit arbejde, at han har styrket min tro på betydningen af, at det sker, og at han, som jeg håber, har lagt lidt væxt til min evne i denne retning. Men meget står endnu tilbage at gøre her; for nylig kom jeg for sent overfor en mand, der ved benådning blev løsladt før end tænkt; lad os derfor heller ikke vente for længe med dette arbejde; for vanskelighedernes skyld kan der være nok, som kan friste dertil; men lad os huske på, at så sandt fangen ikke i denne forstand lærer sig selv at kende, så kan han umulig virkelig lære sin Gud at kende.

I en tidligere indberetning har jeg fremhævet farerne ved at møde fangerne med sygelig religiøsitet. Jeg vil denne gang få lov til at pege på modsætningen: den lette tone ligeoverfor fangerne og farerne derved. Dette kan måske også hjælpe til at undgå misforståelse af det før udtalte. Er der noget, læreren må vogte sig for, så er det let tone i omgang med fangerne. Det at stå overfor et menneske, der har nedbrudt måske både sin egen og andres livslykke, der ved sit liv har ført måske både sig selv og andre langt bort fra Gud, der har gjort ofte så store skår i sin menneskeværdighed, synes mig at være en så alvorlig sag, at der ganske som af sig selv kommer til at lægge sig et smertesdrag om munden, selv når den smiler, at der ganske naturligt blander sig vemod selv i spøgen, når den i en eller anden stund kan komme frem. Læreren kan nok ved den lette tone vinde sig en godtkøbssnillhed; men denne er ej meget værd, og den går ej heller langt ind i fangens omdømme. Fangen forstår selvfølgelig, at han kan lege sig med og bruge den, der for så billig pris vil købe sig ry for snillhed, derfor sparer han ikke på lovord med sin mund; men inde i sin sjæl gør han sig andre tanker om

den, der fører den lette tone. Man kan nok ved at anlægge den lette tone få fangen til at udtale sig både om løst og fast, både om sine dårlige bedrifter og om sine onde lyster; men det bliver ej på en sådan måde, at han har gavn deraf; de onde begærligheder næres og voxe derunder. Læreren — og jeg vil gerne lægge til vogterens — personlighed må uden magtsprog i det længste kunne holde fangen tilbage fra på en rå og sig i vederstyggeligheden behagende måde at udtale sig om synden. — Den lette tone er et middel, læreren fristes til at gribe til, når han ønsker at slippe fra fangerne; thi ved den holder han dem borte fra at komme ind på de dybere ting; derfor er man, så underlig det kan synes, når man er træt, træt i sig selv eller træt af gerningen, ofte fristet til at slå over i den lette tone; men når sådanne tider komme over en, får en heller beskæftige sig med noget andet end at besøge fangerne, og så får en benytte mellemtiden til at bede Gud om ny virkelyst og nyt arbejdsmod. Noget, som dernæst frister til — det kan være mere eller mindre åbenbart og krast, kanske både med smil og barskhed — at anlægge den lette tone, er det at være overlæst med arbejde eller at have for meget mekanisk arbejde. Jeg ved ikke, hvordan det er; men det er mig, som tidens stundesløshed og rastløse travlhed og hastværksarbejde også vil trænge sig indenfor fængslets mure og oprive os, som der arbejde. Jeg blev ialfald hel forfærdet ved forleden dag at slå op i løsladelsesprotokollen og finde, at der ofte går 2 à 3 gange så mange fanger ud af fængslet hver måned nu som i den første tid, jeg var fængselslærer; det samme forhold finder sted med hensyn til dem, der komme ind. At der kommer så mange ind, voldes derigennem, at det hele land nu er lagt ind under bordsfængslets distrikt; at der går sådan strøm ud af fængslet, og at de mange, som komme ind, kunne få rum, har sin grund i de mange korte straffetider, hvis uheldige virkning jeg i min forrige indberetning tillod mig at omtale. Men jeg som fængselslærer bliver gennem

dette så optaget af at sige goddag og farvel og de forretningsmæssige expeditioner, der stå i forbindelse med en fanges indkomst og løsladelse, at hovedgerningen lider derunder. Tiden bliver så knap, og en bliver selv så oprevet og opkavet, at samtalerne med fangerne gerne ville blive både for snare og for lette; det bliver så vanskeligt at komme i et virkeligt, personligt forhold til dem, og før bliver det så lidet, man kan få hjulpet dem. Man må dog prøve at få taget dem ind til sig i kærlighed, og for at dette skal kunne ske, kræves stilhed og fred; jevn, hjemlig ro må der hvile over læreren, ellers lykkes ikke dette arbejde. Stundesløsheden adspreder, ligesom livet derude adspredte, og står i fare for at komme til at ophæve virkningen af ensomheden. Fangen bør derfor endelig ikke få indtryk af stundesløshed fra vor side; men vi bør give agt på os selv, at vi gøre alt, hvad der står i vor magt, for at være tålmodige med ham og give os tid hos ham, da bevares vi som af sig selv for en fristelse til at anlægge den lette tone. Og man skal sandelig erfare, at fangerne ere i almindelighed ikke fordringsfulde i dette stykke. De bedste fanger ere endog i sjelden grad beskedne; men derfor er det også just disse, man i sit hastværk ikke kommer til at se og så går forbi. Jeg ved mer end én, som — ikke med ord, men bare med øjnene — har spurgt mig så inderlig: Kan du ikke være lidt længere? — og da er det sandelig både sårt og hårdt at gå fra ham. — Det er gennem samvittighedsfuldhed til det yderste, gennem ikke at love mere, end man kan holde, og så gennem den strængeste ordholdenhed, at man særlig skal vise fangen det modsatte af let tone; herigennem skal man vise, at man virkelig holder af ham; herigennem er det, at man på en ægte måde vinder hans genkærlighed; herigennem alene kan også han opdrages til pligtsans. Man må huske, at disse folk ere både langsynte og skarpsynte; der ses på en med gennemtrængende blik.

Til sidst skal jeg få lov til at dvæle lidt ved fængslets

lys- og skyggesider, ikke just ved hvilke de ere, men ved vort forhold til dem. Jeg tvivler ikke på, at når man arbejder med tro og kærlighed og kommer i forhold til personer, så vil man for hvert år, som går, få mere og mere øje for de gode sider og komme til at erfare, hvad der virkelig kan opnås. Men det kan jo heller ikke undgås, hvis en går med opladte øjne, når skuffelserne blive mange, og en selv bliver træt, at en for hvert år, som går, får skarpere og skarpere blik for de svage sider. Det er farlige tider for fængselslæreren, ja for enhver fængselsfunktionær, helst for den, der har en åndelig gerning der, de, i hvilke skyggesiderne ved fængslet, dets gerning og gerningens frugter træde stærkt frem. Da gælder det om, at en ejer den inderlige kærlighed, så at en kan komme til at se manglerne og fejlene med det samme sind, med hvilket man ser på fejlene og skrøbelighederne hos et barn, som man har kært. Kun når man besjæles af denne ånd, vil man blive bevaret for lysten til at tale om fængslets skyggesider til dem, der stå udenfor, uden forståelse af, uden tro på, uden kærlighed til gerningen; og det er af betydning, at denne lyst ikke kommer til udbrud; thi ved dens tilfredsstillelse svækkes ens egen tro på og kærlighed til gerningen. Lige så vist som det er unaturligt for fængselslæreren at holde fængslets skyggesider frem for udenforstående, ligegyldige mennesker, lige så vist må han endelig ikke holde disse sider frem for fangerne, hverken i ord — her er det forholdsvis let at vogte sig — eller i væsen — her er det vanskeligt ikke at røbe sin vantro. Nej, fangen finder nok selv fængslets svage punkter, det kan man være rolig for. Holder fangen selv frem skyggesiderne, fristelserne, farerne, vanskelighederne ved fængslet og de vilkår for livs-oprejsning, som det har at byde, da må man indrømme ham dem — thi man må aldrig lyve for ham — og prøve at hjælpe ham overfor dem; men læreren drive ikke på med at holde disse sider frem for ham, men tværtimod de gode, lyse sider, at fangen kan hjælpes til at få så stort

udbytte som muligt af sit fængselsophold. For sig selv holde læreren fængslets svage sider frem! Men også her kun på én måde: nemlig for her at lægge sine bedste kræfter, at skyggesiderne skulle få så liden indflydelse, skulle gøre så liden skade som muligt. Læreren holde endelig ikke, hvilket han ofte kan være fristet til, skyggesiderne ved fængslet — og heller ej ved fangerne — frem for sig selv for derigennem at dække over sine egne svage sider, slippe undaf arbejdet og få slå sig til ro. Nej, som læreren skal holde de lyse sider frem til opmuntring for fangerne, så skal han i sådanne fristelsestider holde de samme sider frem til tugt for sig; de lyse erfaringer, som dog Gud ske lov ere gjorte, får beskæmme en, når en holder på at give sig over. Der har været nedigennem tiden og er den dag idag altfor mange blandt os fængselsfolk — jeg vil ikke tale om de udenforstående — som have opgivet håbet; men da nedrive vi jo for hverandre den frimodighed, som det sandelig leter nok på alligevel, og som styrkes hos os, når der lyser os håb imøde fra vore medarbejdere. Vi må se til at få tro ved at lukke op vore øjne og se — og vi, som arbejde ved bodsfængslet, have dog en *Skrefsrud* at se frem til — og ved at åbne vore øren og høre — der lyder dog stundom såre opmuntrende erfaringsvidnesbyrd til os — og så hjælpe Gud os til at vise fangerne, virkeligt, så de skønne, at det er sandt, vise dem, at vi have tro og arbejde med tro. Men ét sådant erfaringsvidnesbyrd må jeg få lov til at anføre her. Det er et ord, som jeg fik ved fængselsmødet nede i Danmark ifjor. Mig var det i en særegen grad både til beskæmmelse og opmuntring, og jeg tror, det er så godt, at det vist også kan blive andre til lærdom og hjælp. Det var den danske præst MUNCCK, der så, at den unge arbejder trængte til styrke og opmuntring, som tog mig til side for at sige til mig: „Det var med vemod, jeg forlod min stilling som fængselspræst, og med glæde og tak ser jeg tilbage på den gerning; thi de 18 år, jeg var fængselspræst, have givet mig en smule mere tro

på menneskene.“ Det var sjeldne ord, og meget sagt; men jeg kendte, de vare så sande og livsvirkelige i hans mund, og jeg trængte dem så inderlig, derfor takker jeg ham af hjertet for dem og skal aldrig glemme dem. — Den dag kan nok desværre før eller senere godt komme, at jeg — som den enkelte i det hele, han være lærer eller hvadsomhelst — intet synderligt mere kan udrette i et fængsel, ikke orker at gøre mere der; thi mange kræfter forbruges både af simple og ædlere art; men aldrig, aldrig kommer den dag, at der i det hele intet skulde kunne gøres for mine dybest sunkne og ulykkeligste medmennesker, derfor borger mig den Herre, som jeg tror på som min og alle arme synderes frelser: JESUS, der på korset sagde til røveren ved sin side: Idag skal du være med mig i Paradis! Han lader sig ikke skræmme, han går ikke træt, selv om skyggerne falde nok så mørke.

KARL SEIP.

Førstelærer ved Bødsfængslet.

LIDT FRA ENGELSKE SKOLER.

(Trainingsskibe. Truant skoler. Day industrial schools.)

I.

Der er noget særdeles tiltalende ved et besøg på de engelske *trainingsskibe*, der ligge stationerede på Themsen. At forlade London en hed sommerdag, når luften trykkende strømmer ind fra de ophedede gader i skolelokalerne, og legepladserne med deres asfaltbrolægning udstråle en hede, der jager al leg bort, og så komme ud til bredderne af Themsen, til Purfleet, Grays og Greenhithe, og ombord på de der liggende skoleskibe, hvor den friske luft jager heden og skoletrætheden bort, det er en forandring, som om man med et var flyttet til en anden og lykkeligere himmeleegn. På lignende måde, når man de mørke og tågede vinterdage har gået om og besøgt de londonske skoler, hvor undervisningen ofte må gå for sig ved lys en stor del af dagen, og så kommer ud til skoleskibene og ser tågen med et forsvunden og Themsen, Kents og Essexs smukke kyster ligge rundt om i solskinnet. Man kan forstå den lyst, Londons gadedrenge altid have haft til at komme bort fra de indelukkede gader til det fri liv på søen. To af trainingsskibene på Themsen, „Arethusa“ og „Chichester“, modtage deres elever fra et midlertidigt hjem for forsømte børn i London, hvorfra børnene dels anbringes på de to

skibe, dels i andre skoler, der stå i forbund med samme institution. Ifølge den sidste for disse anstalter udgivne rapport var der ikke mindre end 2000 drenge, som i løbet af året havde henvendt sig til asylet i London for at bede om at blive sendte ombord på skoleskibene. Selvfølgelig er det ikke gør ligt at efterkomme et sådant tal af anmodninger; selv om man havde de fornødne pengemidler, vilde dog den i de sidste åringer temmelig føleligt formindskede efterspørgsel fra handelsflådens side gøre det misligt at uddanne såmange. Hvad de nævnte to skibe angår, har man endogså nylig måttet indskrænke antallet af elever fra 400 til 300, der så alle bo på det ene skib, medens det andet benyttes som exercerskib. Opholdet ombord paa „Arethusa“ varer i reglen henved to år, fra 15 års til 17 års alderen. Af trainingsskibe på Themsen må endvidere nævnes „Cornwall“ og „Shaftesbury“, der begge i modsætning til førstnævnte skibe ere „certified“ og som sådanne genstand for inspektion fra regeringens side, fra hvilken de modtage understøttelse. Selvfølgelig er deres bestyrelse i andre henseender, i overensstemmelse med hvad der gælder for de andre „reformatory“ og „industrial schools“, fuldstændig uafhængig af regeringen. „Cornwall“, udenfor Purfleet, er et „reformatory“ skoleskib og modtager altså kun drenge, som retten, samtidig med at den sender dem ombord, idømmer fængselsstraf — i reglen ti dage, undertiden længere — den de altså må have afsonet, før de modtages på skibet. Ombord på „Cornwall“ er der omtrent 250 elever. Opholdet varer i reglen henved 3 år, hvorfor der ikke modtages nogen, som dømmes til mindre end 3 års detention; heller ikke modtager man gerne drenge, der ere under 13 eller over 15 år. Bestemmes opholdet af retten til en længere tid end 3 år, kommer den almindelige regel til anvendelse, at skolens bestyrere have ret til — når 18 måneder ere forløbne — at tillade en dreng at opholde sig udenfor skolen, på betingelse af at han opfører sig godt. „Shaftesbury“ endelig er et „industrial“

skoleskib og bestyres af Londons school board. Det er meget betydelige summer, Londons skolemyndigheder have anvendt på skibets indretning, men den er også nået til, at det er blevet udstyret med en omhyggelighed og fuldstændighed, som skal søge sin lige. Antallet af elever ombord er 350, men skibet er bestemt til at modtage 500. Foruden de nævnte trainingsskibe i Londons nærhed findes der i England og Skotland en 14—15 andre, stationerede dels i floderne, dels ved kysterne. Antallet af trainings-skibe, der have modtaget certifikat af regeringen, er i det hele 11, af hvilke 3 ere „reformatory“ og 8 „industrial“ skoler. De øvrige ere „voluntary“, uden inspektion fra regeringens side og udelukkende opretholdte ved frivillige bidrag.

Undervisningen og hele livet ombord er i hovedsagen ens på de forskellige skibe. Selv mellem „reformatory“ og „industrial“ skoleskibe er der ingen væsentlig forskel i fremgangsmåden; det kan måske undertiden blive fornødent at tage noget skarpere fat på drengene ombord på de førstnævnte. Det beror langt mere på forstanderens individualitet end på skibets betegnelse som „reformatory“ eller „industrial“, hvorledes den hele fremgangsmåde er. Forstanderen er gerne en kaptejn af orlogsflåden, og hele disciplinen og livet ombord er ordnet som på et orlogsskib, uagtet selvfølgelig målet hovedsagelig er at uddanne drengene for handelsflåden. Det gør et tiltalende indtryk at se den orlogsmæssige måde, det hele er indrettet på, den gennemførte orden og renlighed overalt, den strenge disciplin, den fart og præcision, der er i manøvrer og exercits. Fra de industrial school ships er der iøvrigt ikke få, der indtræde i orlogsflåden, og en ikke sjelden måde at anbringe drengene på er også at lade dem indtræde i hærens musikkorps, hvorfor der for en dels vedkommende gerne gives undervisning ombord i brugen af blæseinstrumenter.

Det er med en elskværdighed, som skal søge sin mage i andre lande, at den besøgende bliver modtaget og vist

om på skibet. Selve indretningen af dette er selvfølgelig forskellig efter de midler, hvorover der rådes; mens „Shaftesbury“ af Londons skolebestyrelse er udstyret med alle tænkelige bekvemmeligheder, med eget gasværk ombord, med fortrinlige badeapparater o. s. v., ses det tydeligt på enkelte andre, at man i hvert fald ikke har penge til overs. Selv når skolen er autoriseret og som sådan modtager understøttelse af stat og kommune, kan det dog være, at pengene slå knapt nok til, og at der, som f. ex. for „Cornwalls“ vedkommende, stadig må regnes på den private godgørenhed for at kunne bestride udgifterne til reparationer og vedligeholdelse. Hvad undervisningen og hele tonen ombord angår, synes de fattigere skibe ikke at stå tilbage. I reglen anvendes der på alle skibene en 3 timer til almindelig skoleundervisning, læsning, skrivning og regning, undertiden lidt historie og geografi, og 3 timer til den praktiske undervisning i sømandsskab og hvad dertil hører. Religionsundervisning lægges der særlig vægt på, og bønner og salmer flere gange om dagen mangler det efter engelsk skik ikke på. I skoleskibet, der ligger under Londons school board, må dog den for alle school board skoler gældende bestemmelse iagttages, at undervisningen i religion ikke må knytte sig til nogen bestemt troslære, men kun være en meddelelse og forklaring af bibelhistorien og de almindelige moralske og religiøse grundsætninger. Den praktiske undervisning omfatter de sædvanlige kundskaber og færdigheder, der kunne komme en matros til gode: gøre sejl los og fast, rebning, rigning, roning, styring, brug af lod og logline, kendskab til signaler, spledsning, sejlsyning, svømning o. s. v. Til flere af skibene, som til „Shaftesbury“, hører der en mindre skonnert, som drengene sendes ud med på den åbne sø for en kortere tid, og som de lære selv at manøvrere. Foruden i disse ting, som alle ombord må lære, gives der for en dels vedkommende undervisning i at sy klæder og sko og i at tømre, ligesom nogle udtages til at gøre tjeneste som kokke. Reparationer af

fodtøj pleje at udføres på skibet selv, og undertiden også forfærdigelse af en del af de klædningsstykker, der bruges ombord. For af opmuntre drengene til flid og god opførsel er der udsat præmier for dem, der bestå deres examen bedst, eller som i årets løb have opført sig bedst; undertiden modtage de også medailler, som de med stor selvfølelse bære efter deres afgang fra skolen. Hånd i hånd med undervisningen og overholdelsen af disciplinen går der en bestræbelse for at børnene kunne føle sig hjemme ombord. Der sørges for adspredelser, om aftenen morskabslæsning, skakspil og lignende; i reglementet for „Shaftesbury“ findes endog den bestemmelse, at lærerne efter undervisningens slutning ere forpligtede til et beskæftige og more børnene i deres fritid. I virkeligheden er det jo en ting af stor betydning, og som altfor ofte forsømmes, det at lære et barn at bruge sin fritid godt. Selvfølgelig lægges der særlig vægt på legemsøvelser; der lejes gerne en plads iland tæt ved skibet, hvor drengene kunne spille cricket og football, og som forøvrigt også benyttes til exercits. Spadsere-ture under opsyn foretages undertiden ind i landet.

Det er en ejendommelig forandring, drengene undergå i de par år, de opholde sig på skibet. Børn, der ere tagne fra gaden eller fra de fattigste og usleste hjem, som aldrig have haft begreb om lydighed eller lært hvad der er ret og uret, få ofte efter deres afgang fra skibet fra deres ny foresatte vidnesbyrd om at høre til de flinkeste og lydigste drenge. Det er i England så langt fra tanken om, at handels- eller orlogsflåden skulde kunne komme til at indtage et lavere standpunkt i moralsk henseende ved at rekrutteres på denne måde, at man tværtimod ofte hører det udtalt, at dette netop er et middel til at hæve dens moralske niveau. Selvfølgelig kan det ikke negtes, at der er undtagelser, hvor de gjorte anstrengelser ikke bære frugt. I reglen søger man at holde en vis kontrol med drengene efter afgang, i det mindste i de første 3 år, dels af interesse for hvorledes det går dem, dels for

om muligt også fremdeles at stå dem bi med råd og dåd. Ikke alene søger man at finde skib til dem ved afgang fra skolen, men man har ofte agenter, der søge at holde pladser for dem til de senere rejser. En almindelig måde, hvorpå skolen vedligeholder forbindelsen med drengene, er ved brevvexling; det er tidt interessant at læse de taknemlige og hengivne breve, drengene sende til deres gamle lærere. Ofte kommer en gammel elev ved hjemkomsten fra en rejse ombord på skoleskibet for at tilbringe nogle dage i sit gamle hjem; har man modtaget efterretning om, at han ikke har opført sig godt i mellemtiden, bliver han selvfølgelig ikke modtaget. Vi anføre på grundlag af den sidste af regeringens inspektør afgivne rapport de oplysninger, man for de autoriserede skibes vedkommende er nået til vedrørende drengenes senere opførsel. Fra de 7 industrial school ships („Shaftesbury“ er ikke medregnet, da det ganske nylig er stiftet) afgik der i de 3 år 1877—79 tilsammen 1402 drenge. Af disse havde 1130 indtil udgangen af 1880 opført sig vel, 51 vare tvivlsomme, og 37 vare blevne straffede; oplysninger manglede om 148, og afgåede ved døden vare 36. Fra de 3 reformatoriske skoleskibe afgik i de samme 3 år 606, af hvilke, indtil udgangen af 1880, 462 havde opført sig godt, 18 vare tvivlsomme og 57 domfældte; døde vare 24 og ubekendte 45.

Man hører undertiden meget modstridende meninger om trainingsskibenes nytte. På den ene side hedder det, at det i grunden kan være ganske kønt og morsomt at se på, hvorledes børnene ombord oplæres til at blive sømænd, og det tilmed på militær vis, men at man i virkeligheden kunde nå til det samme resultat på en mindre bekostelig måde, nemlig ved iland at lære dem af søvæsenet hvad man kunde. Uagtet undervisningen i sømandsskab, som den drives i enkelte af landskolerne, som Feltham industrial school, ingenlunde bør undervurderes, kan der vel dog ikke være tvivl om, at den i meget står tilbage for den ombord, og at der er mange og vigtige ting, som ikke

kunne læres iland. Hvad omkostningerne angår, kan det ikke bestrides, at skoleskibene i gennemsnit koste mere end skolerne iland, men forskellen er da heller ikke så betydelig. Det beløb, der er givet ud til „Shaftesbury“, (sidste år 31 £ 5 $\frac{1}{4}$ sh. for hver dreng) kan ikke betragtes som normalt, da det er et nyt skib, og en del af udgifterne netop foranledigedes derved, ligesom der heller ingen særlig sparsommelighed er vist. Bortset fra „Shaftesbury“ har i 1880 gennemsnitsudgiften for hver elev på de 5 engelske autoriserede industrial skoleskibe været 19 £ 9 sh. (for de to skotske 18 £ 14 $\frac{1}{2}$ sh.), medens den i samme år for de engelske industrial schools for drenge har været 17 £ 16 $\frac{1}{4}$ sh. (for de skotske henved 14 £). For de tre reformatoriske skoleskibe har gennemsnitsudgiften for hver dreng været 22 £ 1 $\frac{5}{8}$ sh., og for de engelske reformatorier i land 19 £ 2 $\frac{1}{8}$ sh. Derimod synes der på den anden side på grund af de forøgede omkostninger ikke at være nogen grund til at beholde drengene længere ombord, end nødvendigt er for deres uddannelse til sømænd. Det er ganske vist et sundt liv ombord, og det er en god skole til at lære disciplin og få bugt med slette vaner, men at de samme ting ikke også skulde kunne opnås iland indses ikke. Man hører ikke sjældent udtalt, at undervisningsmåden ombord langt overgår enhver anden methode, og at den bedste opdragelse, de her omhandlede drenge kunne få, er ombord på et trainingsskib. Der er vistnok en del overdrivelse i dette; for at lære drengene søvæsen er det i sin orden at sende dem ombord på et skib, men ikke for at skaffe dem en bedre opdragelse, end skolerne iland kunne give. Hvad særligt det militære element i opdragelsesmåden angår — ordet taget i den forstand som det praktisk almindelig forstås, som indeholdende noget mere end hvad der følger af orden og disciplin — er det vistnok en fejltagelse at antage, at der derved opnås noget i særlig grad gavnligt for opdragelsen. Dog er der jo altid hensynet til den senere militære tjeneste, ligesom det vel også først og

fremmest må være orlogsslåden, man må se hen til for at finde mænd egnede til det hverv at forestå opdragelsen på et trainingsskib.

En ting, som ofte er bleven anført som en indvending mod disse skibe, er, at det procenttal af drengene, som går tilsøs efter afgang fra skibet, er så ringe. Vi finde i en fortegnelse, der samler resultaterne for 5 af de autoriserede skoleskibes vedkommende, at der i de 6 år 1874—79 fra samme skibe afgik 2804 drenge, af hvilke imidlertid kun 1760, altså ikke fuldt 63 pct., gik tilsøs; det højeste procenttal for noget af disse skibe er 75. Det må dog herved erindres, at en del af dem, der opføres som ikke gående tilsøs, dog alligevel senere hen i tiden vælger denne vej; ikke sjældent komme de netop til skoleskibet for at bede om understøttelse hertil. Grunden til, at det antal, der går tilsøs, ikke er større, er dels forældrenes indflydelse, der her som ved de andre industrial schools så ofte gør sig gældende på en såre uheldig måde, når opholdet i skolen er til ende. De se, at de ere istand til at drage fordel af børnenes arbejde og søge derfor på alle mulige måder at få dem hjem til sig uden hensyn til, om det stemmer med børnenes tarv eller ikke. Følgen er i mange tilfælde, at børnene falde tilbage til deres gamle vaner og til, hvad de først vare bestemte for, elendighed og forbrydelse. Der er kun et middel herimod, at give skolens bestyrere den myndighed, som nu retlig tilkommer forældrene, og så på enhver måde at hindre disse i at komme i berøring med børnene. En anden forandring i det bestående, hvorved man måske kunde få skibene til bedre at svare til, deres øjemed, var den at modtage drengene i en ældre alder end nu er tilfældet, i en alder, hvor det både var klart, at de vare legemlig skikkede til livet på søen, og hvor de kunde have vist en virkelig lyst til at oplæres til dette liv. Når man således ikke modtog drengene før opnåelsen af det 14de år, kunde samtidig dermed opholdet ombord betydeligt forkortes, idet man væsenlig indskrænkede sig til den prak-

tiske undervisning og henlagde undervisningen i læsning, skrivning og regning til skolerne iland; at lære drenge på 10—13 år sømandskab er også ofte kun en ren farce. At finde et tilstrækkeligt antal drenge i landskolerne, der frivillig vilde gå over til trainingsskibene, vilde næppe være vanskeligt; allerede nu er der af det hele antal, der fra industrial schools sendes tilsøs (i 1880: 500*) omtr. en fjerdedel, som kommer direkte fra skolerne iland.

II.

Et forskelligt øjemed fra de almindelige industrial schools og fra reformatorerne have de såkaldte „*truant industrial schools*“. De ere direkte kun indrettede med det særlige formål for øje at fremtvinge overholdelse af de ny undervisningsloves bestemmelser om skoletvang, hvor andre midler ikke synes at føre til målet. Samtidig komme de selvfølgelig også til at virke i samme retning som de først nævnte anstalter, forsåvidt de pågældende børn ved at forsømme skolen og tilbringe dagen på gaderne ikke alene gå glip af undervisningen, men falde i slet selskab og ofte ende i en forbedringsskole eller industrial school. Det er ikke meningen med truant skolerne som med de andre anstalter at fjærne børnene fra deres hjem for en længere tid; det forudsættes, at det er et i og for sig agtværdigt hjem, men at forældrene ikke formå at holde styr på børnene og få dem til at besøge skolen. Ofte må forældrene — måske kun den ene af dem er i live — forlade hjemmet om morgenen før skoletid, ude af stand til at påse, at børnene gå til skole, i andre tilfælde have de vel ikke nogen sådan undskyldning, men mangle dog den fornødne myndighed. Er det forældrenes fejl, at børnene forsømme, må hine naturligvis ikendes bøder, men her handles netop om de tilfælde, hvor forsømmelsen helt eller delvis er barnets egen fejl, og hvor de forældrene idømte bøder ikke kunne

*) Fra reformatorerne s. å. 177.

gøre tingen stort bedre. At tage børnene helt fra hjemmet og anbringe dem i en industrial school er urimeligt eller unødvendigt i disse tilfælde; det gælder kun om at komme forældrenes utilstrækkelige myndighed til hjælp og tvinge barnet til at søge skolen ved i en vis kortere tid, et par måneder eller så, at bringe det under et strengt tilsyn, der er af en sådan art, at det ikke ønsker så snart at vende tilbage dertil. Det er disse to ting, den skrappe disciplin, der føles som en straf, samtidig med det kortere ophold, man har gennemført ved truant skolerne.

For øjeblikket er antallet af disse skoler endnu kun ringe, men det var også først den elementære undervisnings akt af 1876, som gav stødet til dem. Der findes i England i det hele kun 3, i London, Liverpool og Sheffield, oprettede af skolemyndighederne sammesteds og autoriserede som industrial schools under industrial schools akt af 1866. Oprettelsen af andre er imidlertid påtænkt flere steder; de gunstige resultater i de allerede bestående skoler, de indskrænkede omkostninger og det unaturlige i at holde børnene i tvang og borte fra hjemmet længere end nødvendigt har fremkaldt ønsket om at forøge antallet. Et spørgsmål, som vi her imidlertid ikke skulle indlade os videre på, er, om disse skoler måske ikke engang med tiden ville kunne få en anden og videre anvendelse ved siden af den, man hidtil har tiltænkt dem, at forhindre overtrædelser af skolelovene. Som nævnt er det altså undervisningsloven af 1876, der har fremkaldt dem. Der bestemmes deri, at når forældrene forsømme at drage omsorg for, at barnet modtager den fornødne undervisning, eller når et barn findes overladt til sig selv uden tilstrækkelig kontrol eller i selskab med vagabonder, uordenlige eller forbryderiske personer, skal stedets skolemyndighed klage til retten, og denne udsteder da en ordre til forældre eller værger om, at barnet skal besøge en eller anden i ordren nævnt skole. Hvis denne befaling (attendance order) ikke efterkommes, indstævnes værgeren påny; hvis han da ikke godtgør, at han

har gjort, hvad han kunde, for at få barnet til at besøge skolen, ifalder han en bøde; hvis han derimod påviser, at han i denne retning har gjort, hvad der stod i hans magt, kan retten bestemme, at barnet skal sendes til en autoriseret *day industrial school*, eller hvis der ikke findes nogen sådan, der er passende, til en *almindelig industrial school*. Næste gang hin attendance order overtrædes, kan domstolen efter skøn ikende en bøde eller sende barnet til en industrial school, eller efter omstændighederne forbinde begge dele. Endvidere bestemmes det i den nævnte lov, at når et barn, i henhold til de deri indeholdte regler, på grund af forsømmelse af skolen er blevet sendt til en industrial school, kunne dennes bestyrere efter en måneds forløb give det lov til igen at forlade anstalten under den udtrykkelige betingelse, at en i tilladelsen nævnt skole regelmæssig besøges. Den plads, *truant skolerne* ere komne til at indtage i hele denne ordning, er den, de anførte bestemmelser anviser de almindelige industrial schools. Kun når ingen truant skoler ere oprettede på stedet, sendes pågældende enten til en day industrial eller almindelig industrial school. Sker det sidstnævnte, gøres der undertiden den adskillelse indenfor skolen mellem børn, der ere sendte for overtrædelse af skolelovene, og andre, at hine få lov til — betingelsesvis — at forlade anstalten efter nogle måneders forløb, medens disse efter den almindelige regel i industrial schools act af 1866 i hvert fald ikke kunne slippe ud før efter en tid af 18 måneder, men i mange tilfælde gøres der i industrial schools slet ingen forskel mellem de to klasser af børn. Trods det, at således en gennemsnitstid af 3 måneder i truant skolerne viser sig fuldt tilstrækkelig til at helbrede for skulkeriet, og trods bestemmelsen i loven af 1876 om mulig „license“ efter en måneds forløb holdes de pågældende børn ofte tilbage i anstalten for flere år. På den anden side er det ganske vist ikke ubetinget heldigt, at den samme skole anvender to forskellige behandlingsmåder for to klasser af børn. Den rigtige ordning er utvivl-

somt, at man har to forskellige arter af anstalter, truant skoler og almindelige industrial schools, med forskellig behandlingsmåde og forskellig varighed af opholdet.

Vi hidsætte en kort beskrivelse af Upton house, truant skolen i London; de andre to ere iøvrigt med mindre afvigelser indrettede på samme måde. Skolen er kun for drenge og er indrettet til at modtage henved 60. For piger har man ikke fundet anledning til at oprette nogen skole af denne art; det synes at være en regel, at de ere mere villige til at gå i skole end drenge, og hvor forsømmelse finder sted, synes det oftere at være mødrenes fejl end deres egen. Selvfølgelig kan en truant skole med et så ringe antal børn ikke være tilstrækkelig for en by som London, og man påtænker derfor også, efter at forsøget med den første af disse skoler er lykkedes, at indrette flere. I reglen varer opholdet i skolen i to måneder, hvorefter drengen får lov til at bo hos sine forældre på betingelse af, at en bestemt skole regelmæssig besøges. Opfyldes denne betingelse ikke, bliver han sendt tilbage til skolen igen, får ris ved sin ankomst dertil og slipper denne gang i reglen ikke med mindre end 3 måneder; sendes han tilbage anden gang, varer opholdet gerne 4 måneder. Hvis han derimod i 9 måneder efter sin bortsendelse stadig besøger den skole, han har fået pålæg om at søge, indtræder den endelige løsladelse, og intet tilfælde er indtruffet, hvor en dreng derefter atter har måttet sendes tilbage til truant skolen. Der tales overalt om den gavnlige indvirkning, blot et enkelt ophold har på en dreng; ikke alene besøger han derefter skolen flittigere end andre børn, men kommer ofte til at høre til de opmærksomste og lydigste disciple. Dog er det for resultatets skyld det heldigste, at drengen ikke er for gammel på den tid, han sendes til anstalten, så at vanen at forsømme skolen er bleven altfor rodfæstet; i Upton House modtages derfor i reglen kun børn under 12 år. I enkelte tilfælde kan det blive nødvendigt at overføre en dreng fra truant skolen til en al-

mindelig industrial school, når navnlig forholdene i hjemmet ere således, at sidstnævnte anstalt er et mere passende opholdssted. Den måde, hvorpå undervisningen og skolen i det hele er indrettet, er i det væsentlige ensartet med den i de almindelige industrial schools, når undtages, at disciplinen er strengere og friheden mere begrænset. En del af fritiden optages således af exercits i stedet for leg. I Liverpool og Sheffield hensættes drengen ved sin ankomst i enkeltcelle og beskæftiges med værkplukning; kun i skolestuen og ved måltiderne er han sammen med sine kammerater; første gang, han kommer til skolen, varer denne ensomhed 4 dage, men sendes han tilbage, kan den stige indtil en måned. Undervisningen i de almindelige skolefag optager, som i de fleste industrial schools, 3 timer om dagen, og man gør, hvad man kan, for at gøre denne tid til den mest tiltrækkende del af dagen; ofte kommer det ud, at skoleforsømmelserne skyldes det, at drengen har følt sig tilbage for sine kammerater i et eller andet fag, og man søger da særlig at hjælpe ham frem i dette. Undervisningen i et bestemt håndværk kan der, på grund af den korte tid, der tilbringes i skolen, ikke bringes meget ud af; udenfor udførelse af det i huset forefaldende arbejde er det mest kun pindehuggen, der drives, en beskæftigelse, der nemmest kan bringe skolen en indtægt; i skolen i Sheffield, der er anbragt udenfor byen, foretages der dog en del have- og markarbejde. De straffe, der tildeles, ere legemlig revselse, ikke over 12 slag, formindskelse af føden, extraarbejde, forbud mod at lege. Alle straffe må indføres i en bog til eftersyn for den af Londons skolebestyrelse af sin midte valgte industrial schools committee, der fungerer som skolens bestyrer. Omkostningerne, der ere forbundne med skolen, ere i gennemsnit mellem 18 og 19 £ om året for hver dreng; hertil bidrager staten et beløb af efter omstændighederne fra 2 til 3½ sh. om ugen for hver. Forældrenes bidrag til deres børns underhold, der fastsættes af domstolene, modtages derimod af stats-

kassen, ikke af skolen selv. Det er en vigtig ting, at dette bidrag ikke fastsættes for lavt, og at det er forbundet med lethed at indbetale det, forat ikke forældrene skulle føle sig fristede til selv at arbejde på at få deres børn anbragte i truant skolen.

III.

Ved *day industrial schools* forstås skoler, hvor der foruden almindelig elementær undervisning gives undervisning i et håndværk eller håndgerning, og hvor børnene få et eller flere måltider om dagen, men derimod ikke opholde sig om natten. Uagtet de under forskellige navne eksisterede længe før (*feeding schools*, visse af *pjalteskolerne*), nævnes de i lovgivningen først i 1876. Ifølge skoleloven fra sidstnævnte år kan retten i stedet for at sende barnet til en almindelig industrial school (truant skole) sende det til en day industrial school, der har modtaget et certifikat som sådan af regeringen. Flere af de bestemmelser, der gælde for hine skoler, komme efter certifikatets meddelelse også til anvendelse på disse. Naturligvis kan man i disse skoler ikke fremtvinge den daglige skolegang således som i truant skolerne, og skoleforsømmelser høre derfor ikke til de sjældneste undtagelser. Men alligevel er det gode resultater, der opnås. Dels holder man nøje opsyn med hvert enkelt barn for så vidt muligt at modvirke den årsag, der frister det til at forsømme, dels er det en omstændighed, som har meget at sige, at børnene få deres måltider i skolen. Ikke alene er det temmelig uheldigt at holde skole for forsultne børn, men ved at forsyne dem med mad på skolen borttager man ofte en af de væsentlige grunde, der foranlediger dem til at løbe om på gaderne, nemlig den at se at få nogle skillinger samlet sammen til at købe mad for. Nu lokke måltiderne dem tværtimod til at besøge skolen. Så have disse skoler jo den fordel fremfor andre industrial schools, at de ere betydeligt billigere; gennemsnitsomkostningerne vare i 1880 for hvert barn 10 £ 7½

sh., i Glasgow endog kun 7 £ 10 sh., medens de i de engelske industrial schools for drenge vare 17 £ 16 $\frac{1}{4}$ sh. og i pigeskolerne 16 £ 12 $\frac{1}{2}$ sh.

Day industrial schools anvendes imidlertid ikke blot som truantskolerne i de tilfælde, hvor rettens ordre til at besøge en skole (attendance order) er bleven overtrådt. I alle de tilfælde, hvor et barn kan sendes til en almindelig industrial school, kan retten også, hvis den finder det hensigtsmæssigt, vælge en day industrial school. Når der ingen grund er til at spærre barnet inde både ved dag og ved nat, bør man jo i virkeligheden også foretrække denne mildere og billigere fremgangsmåde. En tredje klasse af tilfælde, hvor en domstol kan bestemme, at et barn skal besøge en day industrial school, er samtidig med at der udstedes en af de omtalte attendance orders. Men en betingelse for, at en sådan ordre kan nævne en af de omhandlede skoler i stedet for en almindelig elementær skole, er da, at forældre eller værge give deres samtykke dertil, thi det er dem, der have at vælge skolen i omtalte tilfælde. Endelig, for det fjerde, er der mange tilfælde i de autoriserede day industrial schools, hvor børnene overhovedet slet ikke ere sendte ifølge nogen retslig ordre, men blot ifølge en overenskomst mellem forældrene og skolens bestyrere; gerno er det vel distriktets skolemyndighed, som tager initiativet i denne retning, selv hvor skolen ikke bestyres af den. Det bidrag, forældrene betale til deres børns undervisning og underhold, og som fastsættes i rettens ordre, hvis barnet sendes til skolen ifølge en sådan, må ikke overstige 2 sh. ugenlig; kunne forældrene ikke betale det, må de henvende sig til fattigvæsenet om hjælp. Statskassens bidrag (der udredes i de tilfælde, hvor retten sender barnet til skolen uden hensyn til forældrenes ønske) udgør højst 1 sh. ugenlig for hvert barn; disse skoler blive altså en ganske betydelig besparelse for statskassen i forhold til almindelige industrial schools, til hvilke statens bidrag varierer mellem 3 $\frac{1}{2}$ og 5 sh. ugenlig for hvert barn. Antallet af de autoriserede

skoler af denne art, der ved udgangen af 1880 fandtes i England og Skotland, var 9 og forøges stadigt. Antallet af børn, der ifølge retslig ordre besøgte skolerne, var på samme tid omtrent 1000. I reglen er der både drenge og piger i samme skole; i nogle ere de adskilte fra hinanden, i andre ikke. Kvindelige lærere og bestyrere gøres der i vid udstrækning brug af. I sygdomstilfælde modtage børnene i reglen lægehjælp på skolens foranstaltning. I det hele må det siges, at der stiftes meget godt ved denne art skoler, og at en klasse af børn derved drages til skolen, som endnu ikke trods alle de nye skolelove have lært den at kende. Disse pjaltede, forsømte og ofte sygelige børn, som findes i de store stæders elendigste kvarterer, have skolemyndighederne slet ingen særlig lyst til at gøre anstrængelser for at få fat på. Ikke alene, hvad der er det mindste ved tingen, bliver man nødt til at eftergive skolepengene, men det er en mislig ting, man altid betænker sig på, at sætte disse børn på skolebænk sammen med andre, der om end fattige dog komme fra et respektabelt hjem, og hvis opdragelse, vaner, klædedragt o. s. v. er vidt forskellig fra hines. Særskilte skoler for sådanne børn kunne ikke godt undværes. Hidtil have pjalteskolerne udfyldt en del af savnet; det er for en del dem, som day industrial schools ere ifærd med at afløse.

JOHANNES USSING.

Cand. juris.

MEDDELELSER

om

STRAFFEVÆSENET i FINLAND

(Dødsstraf — deportation).

Uddrag af „Prokurators i Kejserliga Senaten för Finland berättelse till 1882 års landtdag om lagskipningen och lagarnes handhavande i landet“.

Prokuratorembedet i Finland er oprettet i 1812 og svarer til justitieombudsmandens bestilling i Sverige. I 1841 pålagdes det prokuratoren årlig at afgive en beretning til Kejseren om retsplejen i landet, hvorfor det pålagdes samtlige domstole og gouvernører at indsende årlige indberetninger om denne sag til prokuratoren. Ved frd. 8 Maj 1876 bestemtes det, at beretningen skulde afgives til hver landdags stænder. Den for 1880 afgivne beretning af den nærværende prokurator THEODOR SEDERHOLM indeholder adskillige interessante meddelelser også om dødsstraffen og deportationen til Siberien. —

Antallet af de ved underretterne dømte personer udgjorde i 1880: 11033 mænd og 2530 kvinder, ialt 13563, et tal, som i femåret 1876—80 ikke har vexlet meget. I 1877 var det samlede tal 14055 og i 78: 12465, i de øvrige år over 13000.

De for de enkelte forbrydelser domfældtes antal var:

	i 1876—	1877—	1878—	1879—	1880
for mord og drab	44—	34—	29—	37—	38
- barnemord og					
fødsel i dølgsmål	92—	79—	70—	85—	73
- tyveri og indbrud	800—	800—	916—	929—	943
- drukkenskab	1635—	1753—	1761—	1365—	1600.

Medens forholdet mellem land og stad for de to første kategorier omtrent er som 10 til 1, er det for den tredje — tyveri — omtrent lige og for drukkenskab mellem 2 og 1 gang højere for stæderne.

Med hensyn til de idømte straffe findes følgende antal

idømt:	i 1876—	1877—	1878—	1879—	1880
dødsstraf	43—	29—	28—	27—	20
pisk og ris	282—	253—	269—	276—	268
tugthus	295—	423—	283—	309—	306
fængsel	125—	150—	164—	205—	175
vand og brød	155—	123—	144—	220—	177.

Det ifølge manifest af 10 April 1861 i 1862 i Helsingfors sammentrådte udvalg, hvis opgave blandt andet var at overveje, hvilke forandringer der burde finde sted i den gældende straffelovgivning, udtalte enstemmigt, at *deportationsstraffen* burde falde bort; derimod var der delte meninger om, at *dødsstraffen* helt skulde udgå af loven, eller at den skulde bibeholdes for visse forbrydelser. På landdagen i 1863 fremlagdes to propositioner, den ene angik det almindelige grundlag til en ny straffelov og den anden afskaffelsen af visse hidindtil brugte straffe og disses erstatning ved andre. I den første, der betegnede tugthus, fængsel, arrest og bøder som de almindelige straffe, var dødsstraffen ikke optagen. I den anden derimod fandtes dødsstraf ved halshugning alene bibeholdt som straf for den, som førte avindsskjold mod riget, for den, som for at dræbe øvede vold mod Kejseren, Kejserinden og deres børn, og for den, som med velberåd hu berøvede en anden livet. Den kommission, som havde udarbejdet forslagene, frem-

hævede som grund til ikke at bevare dødsstraffen, at ingen dødsstraf var bleven iværksat i de sidste 40 år i landet, og samfundet var ikke kommet i større fare derved. På den anden side mente man, at dens ophævelse ikke burde foregå pludselig, idet man iøvrigt gik ud fra, at forholdet med ikke-iværksættelsen vilde blive bevaret fremdeles. Det i stænderne nedsatte udvalg mente, at ophævelsen ikke kunde kaldes pludselig, når den ikke i 40 år var exekveret, og at ophævelsen kun blev en bekræftelse på det forhold, som alt havde vundet almindeligt bifald. Stænderne sluttede sig heri til udvalget; men indstillingen fik ikke kejserens billigelse. På landdagen i 1867 kom påny et forslag frem om ophævelsen af dødsstraffen for visse forbrydelser, imedens dens bibeholdelse indtil videre for de groveste, mest samfundskrænkende forbrydelser ansås for at være mest betryggende for retssikkerheden. Det nedsatte udvalg bibeholdte kun dødsstraf for vold mod regenten, og hertil sluttede borger- og bondestanden sig, medens adelen fjede „for avindsskjold mod riget“ til; alene præstestanden sluttede sig til det stænderne forelagte forslag. Det således af stænderne vedtagne forslag billigedes af kejseren og udfærdigedes af senatet, men dets ikrafttræden udsattes til fængselsreformens fuldførelse og lader således endnu vente på sig, da reformen endnu ikke er fuldendt. Ved forordningerne af 26 November 1866, hvorved dødsstraffen er afskaffet for barnemord og uforsætlig drab, som ere trådte i kraft med 1870, er dødsdommenes antal betydeligt formindsket. I 1875 er der udkommet et forslag til en ny straffelov, der foreslår de samme straffearter, som fandtes i regeringens forslag af 1863 og som godkendtes af stænderne. Dog er der den forskel, at dødsstraf undtagelsesvis bibeholdes for visse slags højforræderi og majestætsforbrydelser, deri også indbefattet angreb på regentens person.

Dødsstraffens forsvarere have ikke villet erkende det, at dens ikke-iværksættelse ikke har medført nogen forøgelse af antallet af forbrydelser, der medføre dødsstraf, som et

bevis til fordel for dens afskaffelse, idet de have ment, at dens bibeholdelse i loven har kunnet være fuldgyltig grund til, at en forøgelse ikke har fundet sted. Beretningen meddeler med dette for øje antallet for hvert år fra 1810 til 1860 af dem, som ere dømte til døden for mord og drab og for barnemord såvel med anbefaling til benådning som uden sådan, og for 1861—80 lignende oplysninger for hvert år om de personer, som ere dømte til døden. Disse tal vise aldeles ingen progression i årenes løb, men derimod en bestandig uregelmæssighed, hvorfor der ingen regel synes at kunne påvises*). Når tallene for 1870—80 blive mindre, har dette sin grund i dødsstraffens afskaffelse ved frd. 26 November 1866 for visse forbrydelser.

Fra 1861—80 ere ialt 496 personer, nemlig 379 mænd og 117 kvinder, dømte til døden, men alle indstillede til benådning med anden straf. Således ere 267, 214 mænd og 53 kvinder, benådede med deportation til Siberien for der at arbejde i bjergværkerne eller i fabrikkerne; 229, 165 mænd og 64 kvinder, ere benådede med tugthusstraf fra livstid til $\frac{1}{2}$ år eller vand og brød i 28 dage, dette gælder dog kun 4 mænd. Af dem, som benådedes med deportation, have dog 15 mænd og 9 kvinder af helbredshensyn fået straffen forandret til tugthus på livstid i landet selv. Af de med deportation benådede blev 227 dømte for mord og drab, 28 for barnemord og 12 for andre forbrydelser; af de med anden straf benådede vare 164 dømte for mord eller drab, 39 for barnemord og 26 for andre forbrydelser.

I forhold til folkemængden er der fældet i

1810—25	en dødsdom på	73000	indbyggere
1826—40	-	-	46000
1841—50	-	-	49000
1851—60	-	-	48000
1861—70	-	-	50000
1871—80	-	-	160000

*) Det samme forhold altså, som påvises for Danmark i Tidsskriftets Årgang 1881, side 166. (Red. Anm.)

og ligeledes falder der i

1810—25	en deportation på	137500	indbyggere	
1826—40	-	-	80000	-
1841—50	-	-	110000	-
1851—60	-	-	87000	-
1861—70	-	-	100000	-
1871—80	-	-	240000	-

Disse oplysninger må efter beretningen føre til den slutning, „at dödsstraffets umbärlighet hos oss är genom erfarenheten fullt utlagd samt att det sammans utslutande ur lagstiftningen antingen helt och hållet eller åtminstone i öfverensstämmelse med förslaget till ny strafflag icke kan vara förenadt med någon fara“.

Beretningen anfører endnu som forsvar for dødsstraffens undværlighed, at *deportationsstraffen*, der er hins surrogat, alt længst har tabt den afskrækkende egenskab, den i den første tid havde, og dog har dette ikke haft nogen påviselig indflydelse på forøgelsen af de grove forbryders antal. Deportationen fremtrådte ved kundgørelse af 21 April 1826 som en formildelse af den mandlige forbrydere idømte dødsstraf. Ved frd. 24 Febr. 1848 udvidedes den til også at anvendes på kvinder. Da ingen dødsstraf siden 1826 var exekveret på mænd sålidt som på kvinder, men disse altid benådedes med straffearbejde på livstid i spindehuset, var den trufne bestemmelse snarere en skærpelse. Ikke desto mindre hidførte den, at en mængde såvel mandlige som kvindelige fanger, samt også af befolkningen i korrektionsindretningerne ansøgte om at blive sendt til Siberien, fordi det afskrækkende ved opholdet der var faldet bort. Således er der fra 1848—80 deporteret til Siberien ialt 2091 personer efter eget ønske, og dog ere mange ansøgninger herom afslåede. De individer, siger beretningen, som således frivilligt have udvandret, have ganske vist været folk, om hvis forbedring der kun var meget ringe håb, men det er også kun ringe tvivl underkastet, at de fleste med endnu større sikkerhed ere gåede deres undergang imøde i

det fremmede land. Deportationen er også altid betragtet i landet som en udvæxt på landets lovgivning. Den omfatter tre kategorier, for hvilke dens karakter også er forskellig. Først er der de til døden dømte, som efter frd. af 21 April 26 og 24 Febr. 48 benådes med deportation; for disse har den det fulde begreb af straf. Den anden kategori omfatter fanger, dømte til tugthusarbejde på livstid eller på år, som efter at have afsonet en tid af straffen på ansøgning eftergives resten af straffen og istedenfor gå som kolonister til Siberien. Nyttens af denne benådning for fangen bliver imidlertid højst tvivlsom. Den tredje kategori omfatter dem, som ere anbragte i korrektionsindretningerne for løsgænger og mangel på lovligt erhverv. Når disse personer sættes i stand til efter eget ønske at bosætte sig i Siberien, sker det kun under forudsætning af, at de ville kunne finde erhverv dersteds.

Beretningen meddeler tillige oplysninger om fængselsreformens gennemførelse, i hvilken henseende kan henvises til Tidsskriftets årgang 1881, side 42—45.

Endelig skal anføres, at siden 15 Novbr. 1873 er ingen anklaget beordret indsat på bekendelse, og således håbes denne udvæxt på landets lovgivning at dø hen.

Agerbrugskolonien Hall i Sverige.

Meddelelser af beretningen for 1880—81.

Agerbrugskolonien *Hall* er indrettet af *Föreningen till minne af Konung Oscar I och Drottning Josephina*, til opdragelsesanstalt for moralsk forsømte børn og unge lovovertrædere. En gave fra Dronning Josephina af 120000 kr. gav foreningen midler til at købe ejendommen, som ligger i nærheden af Sødertelje, i 1874, og i 1875 toges den i brug og indrettedes efter den ovennævnte bestemmelse efter fransk og belgisk mønster. Den er beregnet på at

optage 300 drenge fra 10 til 15 års alder, som kunne forblive der til 20 års alderen. De deles i afdelinger på 50, hver afdeling har sin særskilte bolig. For hver dreng betales i 3 år 150 kr. årlig af dennes slægtninge eller af vedkommende kommune.

Beretningen, som omfatter tiden fra 1 Juli 1880 til 30 Juni 1881, udtaler, at en stor forandring til det bedre er foregået med drengenes opførsel og hele væsen. De få rømninger, som have fundet sted, såvelsom andre mindre forseelser mod den bestående ordning bør ikke tillægges megen vægt, når der tages hensyn til de forhold, hvori eleverne ere voxede op. — Af de elever, som ere udgåede fra anstalten, enten fordi de have opnået aldersgrænsen, eller fordi deres arbejdsdygtighed og øvrige opførsel have anbefalet dertil, ere 4 anbragte som håndværkere, 2 som sømænd og 2 ere vendte tilbage til forældrene. De have i almindelighed bevaret forbindelsen med koloniens forstander, og de indhentede meddelelser om dem lyde på god opførsel.

I virksomhedsåret ere 19 drenge modtagne i kolonien dels på grund af lovovertrædelser, hvorfor de efter loven bør indsættes til opdragelse, dels efter opfordring af kommunal- og politi-myndigheder som særdeles vanartige. Elevantallet var den 30 Juni 81 med en tilgang af 19 og en afgang af 9, nemlig de ovennævnte 8 og 1 død, 122. Halvdelen af disse var fra Stockholm, nemlig 51, og fra Upsala, nemlig 15; resten er fordelt over det øvrige land. Kun fra de 3 nordligste og fra de 2 skånske län have ingen drenge været indsatte. De fleste ere mellem 13 og 20 år, og 44 eller over en trediedel 17 og 18 år, kun 8 ere 11 og 12 år. Ved ankomsten vare 34 faderløse, 13 moderløse og 8 forældreløse; 32 vare uægte fødte. Med hensyn til skolegangen have eleverne i den mørkere årstid haft 3 timer daglig, og i den lysere de yngre 2 timer daglig, medens de ældre have været beskæftigede hele dagen ved andre arbejder. Et ikke ringe antal er undervist i sang og instrumentalmusik, ligesom

alle have gjort gymnastik; de mere pålidelige og udviklede drenge have som opmuntring deltaget i skiveskydning.

Siden Marts 81 have eleverne i forening med tjenestepersonalet alene besørget avlsbruget, ligesom de under formændenes ledelse have varetaget arbejdet i gård og stald, teglværk, have og mølle. I det hele er 33165 dages arbejde udført af eleverne i årets løb, hvoraf en trediedel falder på agerbrug, gård og stald.

For at bøde på længslen efter at forlade kolonien har man givet nogle af de ældre elever lidt mere frihed derved, at man har anvist dem bolig i dertil indrettede rum i hovedbygningen, ligesom man har vist dem en større tillid ved det overdragne arbejde. — Tidligere fik eleverne for god opførsel en belønning ved hver uges slutning, som bestod i et mærke, der havde en vis værdi. Dette er forandret til en belønning for flid og dulighed til elever, som ere 17 år gamle, af mellem 5 og 25 kr. om året. Således uddeltes første gang i det her omskrevne år 183 kr. til 27 drenge. Til opmuntring og adspredelse ere nogle marschture foretagne ligesom en søtur til Gripsholm. De drenge, som have vist et ubøjeligt sind eller foretaget rømninger, sættes i en straffeklasse, som har et særskilt lokale, forsynet med jernstænger, til opholdssted om dagen; natten tilbringes i celler. Antallet af dem, som have været optagne i den såkaldte hædersklasse, har i almindelighed været 10.

Helbredstilstanden har været god med undtagelse af en kort tid i foråret, da flere angrebes af en ondartet halssyge. Den foran nævnte dreng, som døde, var 15 år gammel og led af en arvelig svindsot. Nogle, som ere indkomne som raske, have senere vist sig at lide af kroniske sygdomme, hvorfor de have måttet sendes bort fra anstalten. Om vinteren får hver elev et varmt bad hver fjortende dag og om sommeren daglig et bad i den åbne sø.

Koloniens årsudgift til opdragelsesanstalten var 48446 kr. 93 øre. Deraf udgjorde udgiften for hver elev til kost 127 kr. 3 øre, til beklædning 47 kr. 43 øre, til vadsk 6

kr. 4 øre og til sygepleje 10 kr. 31 øre. Den samlede udgift for hver elev er beregnet til 338 kr. 51 øre. Til sammenligning anfører beretningen omkostninger ved en anstalt af lignende slags, nemlig den Frøbergske, Norrgård ved Kalmar. Her var den samlede udgift for 1880 til hver elev 345 kr. 34 øre og til kost alene 120 kr. 86 øre.

Den samlede udgift til ejendommen var 68191 kr 34 øre, dertil nybygninger 4409 kr. og til forøget inventar m. m. 6989 kr. Indtægten udgjorde 62957 kr. 50 øre. Deraf var betaling for eleverne 11731 kr., udbyttet af disses arbejde 5222 kr. og bidrag fra fængselsvæsenets sparekasse 19561 kr. — Beretningen slutter med at henlede opmærksomheden på, at foreningens økonomiske stilling er besværlig på samme tid, som koloniens udvikling må medføre forøgede udgifter, men det er at håbe, at dette værk, som synes heldigt at løse en opgave, hvis store betydning for samfundet er erkendt, lykkeligt må kunne føres videre.

Christiania Bodsfængslets virksomhed

fra 1ste Juli 1880 til 30 Juni 1881.

Efter beretningen om Bodsfængslets virksomhed har denne i det ovenstående tidsrum, som falder sammen med budgetåret, omfattet 431 fanger, således at tilgangen udgjorde 234 og afgang 218, og ved periodens slutning hen- sad 213 fanger i fængslet. Det højeste belæg har været 214, det laveste 190, og fangedagenes samlede antal udgjorde 73180.

Af de indkomne 234 fanger vare 93 ikke tidligere dømte eller straffede, 75 straffede før med fængsel eller ris og 66 med straffearbejde. Af disse 66, som udgøre 28,2 pct. af tilgangen, have 51 afsonet straf i bodsfængslet, 1 i svensk cellefængsel, 8 i fællesanstalter og 6 både i bodsfængslet og i fællesanstalter. Af de 34 forhen i bodsfængslet hen-

siddende fanger indkom 34 for 2den gang, 14 for 3die gang og 3 for 4de gang. Af de 234 indkomne fanger vare 169 dømte for tyveri. Straffetiden udgjorde indtil 6 måneder for 69, fra 6 måneder til 1 år for 103, fra over 1 til 2 år for 40 og over 2 til 4 år for 22. Det langt overvejende tal, nemlig 206, var mellem 18 og 30 år, 10 over 40 år gamle. Straffede slægtinge havde 36 eller 15,38 pct., 71 eller 30,34 pct. havde mistet en af forældrene eller begge før konfirmationen eller 15 års alder, 63 eller 26,92 pct. havde været udenfor hjemmet, således 7 på „Toftes Gave“ og 1 på Vollans arbejds- og uddannelseshus. Uægte fødte vare 31. Af årets samtlige 431 fanger havde 120 eller 28,84 pct. før hensiddet i fængslet.

Tilbagefaldsprocenten for tidsrummet 1 Juli 1877 til 30 Juni 1878 var ved udgangen af Juni 1881: 39,44 eller af 180 løsladte 71 tilbagefaldne. Af disse have 40,71 pct. hensiddet mellem 4 og 12 måneder i fængslet, 47,37 pct. imellem 12 og 24 måneder, 25 pct. mellem 2 og 3 år, 20 pct. mellem 3 og 4 år. Ved indsættelsen vare 66 af de tilbagefaldne 18 til 30 år, 5 over 30 år, medens 61 vare dømte for tyveri, 10 for anden brøde. Af dem, som ved løsladelsen havde taget ophold i Christiania, var 52,00 pct. tilbagefaldne. Tilbagefaldet indtrådte inden 1 år efter løsladelsen for 70,42 pct., inden 2 år for 14,08 pct. og inden 3 år for 15,50 pct. Af de tilbagefaldne ere 29,50 pct. tidligere tilbagefaldne fra bodsfængslet; regnes disse ikke med iblandt løsladte og tilbagefaldne, bliver tilbagefaldsprocenten 31,45.

Af årets samlede antal fanger, 431, ere 54 straffede med 81 disciplinære straffe. Af disse falde 32 på meddelelse til medfanger, 78 på fanger dømte for tyveri, 36 på fanger fra Christiania, 32 på fanger, som før havde hensiddet i fængslet. En fange forberedte et rømningsforsøg; men intet tilfælde, som har medført justitiel tiltale, er indtruffet. — Sindssyge blev 2. Dødsfaldenes antal var 3. Sygedagenes antal var 409. — Arbejdsvirksomheden har

som i de foregående år haft adskillige besværligheder at kæmpe med. De virkelige arbejdsdages antal var 60554, deraf 45971 for det offentlige, 11693 for fængslets og 2890 for privates regning. Over en sjettedel af arbejdsdagene falder på drevpillere, derefter komme snedkere, skomagere og uldarbejdere med over 4000 til 7000 dage; iøvrigt fordele arbejdsdagene sig på 50 forskellige arbejder. Den højeste daglige arbejdsfortjeneste er 1 kr. 73 øre for en hjulmager, den laveste 11 øre for drevpillere. Det gennemsnitlige daglige udbytte pr. fange er 0,5113 øre. Bruttoudbyttet af arbejdsdriften var 63515 kr. 62 øre. Den samlede udgift pr. fangedag var 1,586 kr., fradrages arbejdsfortjenesten pr. fangedag, bliver nettoudgiften 1,163 kr. Nettoudgiften pr. fangeår var 424 kr.; 30 øre. Af udgiften falder på bespisningen 0,332 kr. daglig, eller, når indtægter på denne konto fradrages, 0,324 kr. daglig. Fangerne have 3 gange fået fersk fisk til middag.

Direktøren fremhæver i beretningen det i mange retninger uheldige i, at bodsfængslet ikke har noget særligt rum til gudstjenestens afholdelse, som derfor foregår i fængslets fløje, hvor fangerne opstilles langs sidevæggen, og hvorved anledning gives til at stifte bekendtskab. Dette fremhæves som en forsyndelse mod cellestraffens princip, den fuldstændigt gennemførte adskillelse, og menes at bidrage til at slappe agtelsen for straffen. Heri samstemmer fængslets præst i sin særlige beretning og fremhæver desuden, at fangerne derved ere afskærne fra alle at komme til gudstjeneste hver søndag, selv om de måtte ønske det. Præsten gør tillige opmærksom på, at kommunikanternes antal formindskes i de senere år. Dette tilskrives dels de mange korte straffe, dels den også i den fri menighed voxende ligegyldighed i så henseende.

Fængslets jurisdiktion er i årets løb forøget med Tromsø Stift, dog kun for fanger dømt i 5te grad. Dette har bragt nogle få lappiske fanger ind i fængslet. Da disse i de fleste tilfælde ikke have kunnet norsk, og da rege-

ringen ikke har villet lade disse fanger overflytte til fællesanstalterne, er der givet tilladelse til, at en i lappisk og kvænsk kyndig mand for betaling et par timer om ugen må indfinde sig i fængslet for at læse med dem og være deres tolk. Den liden sandsynlighed for straffens heldige indflydelse på disse fanger og ulemperne såvel for autoritet som fange ved ikke at kunne gøre sig forståelige fremhæves gentagende såvel af direktøren som af præst og førstelærer i disses indberetninger.

Sveriges fångvård.

Ur fångvårdsstyrelsens underdåniga berättelse för år 1880.

Antalet personer, som för ransakning för brott, för aftjenande af dem utaf domstolar och myndigheter ådömd bestraffning samt för försvarslöshet och olofligt kringstrykande varit intagna i rikets samtliga fångvårdsanstalter år 1880 har varit följande: qvarvarande vid årets början 4616 (3911 m. och 705 qv.), tillkomna under året 19884, afgångne under året 19852, hvar dan qvarvarande vid årets slut voro 4648 (3944 m. och 704 qv.) Antalet för brott häktade har år 1880 utgjort 3586 eller 977 mera än under nästföregående år; men af detta förhållande torde ej kunna dragas den slutsats, att brottsligheten i samma grad tilltagit, enär antalet frikände eller ur ransakningshäkte lös-gifne, som år 1879 utgjorde 489, år 1880 vuxit till 1272.

Antalet lifstidsfångar visar sig vara i ständigt nedgående och har under året minskats med 28, hvaremot antalet straffarbetsfångar på viss tid ökats med ej mindre än 114; deraf voro dömda i 2 år och derunder 66 och öfver 2 år 48.

Procenten af åter fall i brott i förhållande till antalet nykomne har för berättelseåret utgjordt 28,9 samt för tioårsperioden 1871—80: 31,4.

Af de vid 1880 års slut *qvarvarande lifstidsfångarne*, 381 män och 70 kvinnor hade 209 män och 21 kvinnor *förut varit hållne till straffarbete för lifstiden*, men blifvit benådade. Under tioårsperioden 1871—80 hafva blifvit från lifstids straffarbete benådade 534 män och 73 kvinnor, af hvilka 199 män och 15 kvinnor under samma tid i straff-fängelse ångo intagits till fortsättande af förut ådömdt lifstidsstraffarbete, så att återfallen blandt lifstidsfångar varit för män c. 37 pct. och för kvinnor c. 21 pct.

Af de vid 1880 års slut *qvarvarande till straffarbete på viss tid utöfver 2 år dömda* 1206 män och 310 kvinnor, hade 712 män och 86 kvinnor *förut varit hållne till straffarbete*; och af de vid samma tid *qvarvarande till straffarbete i 2 år och derunder dömda* 752 män och 109 kvinnor, hade 255 män och 21 kvinnor *sådant straff till förene undergått*.

Antalet personer, som under år 1880 varit satte på bestraffning vid vatten och bröd, har varit 10659, hvilken samma med 2065 öfverstiga medelsiffran, 8594 för tioårsperioden 1871—80.

För försvarslöshet och olofligt kringstyrkande hafva under året häktats 6981, och utgjorde antalet qvarvarande vid årets slut 101.

Jemföres antalet häktningar för åren 1879 och 1880, visar sig, att detsamma under det senare året för Stockholms stad minskats med 865, men deremot för öfriga delar af riket ökats med 75, så att följaktligen häktningarnes antal på det hela år 1880 understigit det för år 1879 med 790.

Förhållandet mellan nykomne straffarbetsfångar och folkmängden utvisar 1 på 2588 och förhållandet mellan nykomne till allmänt arbete hållne personer och folkmängden 1 på 3730. Till straffarbete å lifstiden eller å viss tid blefvo under år 1880 dömda: för mord eller mordförsök och delaktighet deri 10 personer, för dråp 28, för barnamord, fosters förgörande m. m. 74, för rån och försök der-

till 10, för stöld 1307, för mened och förfalskningsbrott 128, för bedrägeri och annan oredlighet 11, för eldskada eller annan skadegörelse å egendom 27, för äktenskaps- och sedlighetsbrott 18 och för brott af andra slag 188 personer.

Besparingskassornas behållningar vid rikets samtliga fängvårdsanstalter utgjorde vid 1880 års slut ett sammanlagdt belopp af 319793 kronor 9 öre, placerade hufvudsakligen i hypotheksbankens obligationer.

Under år 1880 hafva från predikanterna vid 7 fängelser till styrelsen ingått anmälanden derom att 11 nykomne fångar saknat all kunskap i kristendom. Kristendoms-kunskapen hos den vid årets slut kvarvarande personalen har varit god hos 10,6 pct., försvarlig hos 63,11 pct. ringa hos 25,8 pct. och alldeles saknats hos 0,49 pct.

Bokförråden vid rikets samtliga fängelser innehöllo vid årets slut ett antal af 32787 volymer.

Samtliga fängvårdskostnaderna uppgingo under 1879 till 1,718222 kronor 21 öre, under år 1880 till 1,749363 kronor 62 öre, utgörande en tillökning i sistnämnda års utgifter i jämförelse med den under år 1879 af 31141 kr. 41 öre.

Arbetsinkomsten, som under år 1879 utgjorde 148831 kronor 33 öre, har under år 1880 uppgått till 160088 kr. 15 öre, utgörande en tillökning af 11256 kr. 82 öre eller omkring 1 öre pr. dagsverke.

Sm.

FORESPØRGSEL
OM
EN FORANDRING I LOVENS STRAFFE-
BESTEMMELSER FOR VOLDELIGT OVERFALD.

Uddrag af den om denne forespørgsel foretagne forhandling i
den Danske Rigsdags Folketing d. 7de Januar 1882.

Forespørgslens ordlyd var: „Agter Ministeren af hensyn til den tiltagende hyppighed af voldelige overfald på sagesløse personer at søge straffelovens § 200 således ændret, at sådanne overfald, for så vidt de foregå på offentlig gade og vej, kunne blive genstand for offentlig påtale?“

FORESPØRGEREN (*Scharling*): Idet jeg retter den anmeldte forespørgsel til Justitsministeren, skal jeg begynde med at bringe i Tingets erindring hovedbestemmelserne i straffelovens 18de kapitel om vold på person og legemsbeskadigelser. Det hænder jo navnlig i den senere tid ikke så sjældent, at man læser meddelelser om retssager, vedrørende angreb på personer, som forekomme de almindelige læsere at være af en mere eller mindre oprørende natur og i større eller mindre omfang vække indignation, og man har også hyppig set dette få udtryk i pressen, hvor det ofte er blevet fremhævet, at domstolene formentlig have en tilbøjelighed til at anvende altfor milde straffe, og tillige er det blevet fremhævet, at selve straffeloven er altfor mild i sine bestemmelser vedrørende angreb på person og legemsbeskadigelser. Jeg tror nu, at der ligger nogen misforståelse til grund for den anke, som man således ser fremkomme. Ser man nemlig på selve bestemmelserne i straffelovens 18de kapitel om vold på person og legemsbeskadigelser, må det for de fleste tilfælde siges, at der her er fastsat straffe, som i og for

sig må anses for fuldstændig tilstrækkelige overfor de foreliggende tilfælde. Jeg skal således særlig fremhæve, at lovens § 204 fastsætter straf for den, som lemlæster en anden, berøver ham synet eller hørelsen eller tilføjer ham sådan skade, at hånd, fod, øje eller andet lem af lige vigtighed bliver ubrugbart, eller at hans sjæls- eller legemskræfter iøvrigt blive således svækkede, at han er uskikket til at udføre sine kaldspligter eller det daglige livs sysler. Derfor er der fastsat straf af straffearbejde indtil 12 år, og det må således sikkert erkendes, at der her er fastsat en straf, som tilsteder domstolene at ramme sådanne tilfælde med tilstrækkelig strænghed. Det, der måske snarest kunde blive genstand for kritik, er det pågældende kapitels minimumsbestemmelser. Når vi således se på den følgende § 205, som omhandler det tilfælde, at sådanne voldsgerninger ere udøvede under særlig formildende omstændigheder, hedder det der, at straffen i så tilfælde kan nedsættes til fængsel, dog ikke under 3 måneders simpelt fængsel. Der er således et meget stort spillerum mellem straffens maximum og dens minimum, og der er således givet en mulighed for, at der i det enkelte tilfælde kan blive anvendt en straf, som forekommer det store publikum ikke ret at svare til den pågældende forbrydelse; men det vil let ses, at for såvidt dette måtte være tilfældet, ligger fejlen ialtfald ikke i straffeloven, men i dens anvendelse. Noget lignende gælder om de andre bestemmelser i samme kapitel. For såvidt § 203 omhandler det tilfælde, at nogen tilføjer en anden sår eller skade på helbred, som dog ikke er af så stor betydning, som nys nævnt, sættes straffen til fængsel eller under skærpende omstændigheder til straffearbejde. Der sættes ikke her nogen bestemt grænse for straffearbejdet, idet den grænse, der sættes, kun gælder de tilfælde, at det er imod slægtninge i opstigende linie eller ægtefællen, der er øvet vold. Da er grænsen sat til straffearbejde i 4 år; altså må det antages, at straffearbejde i indtil et par år må kunne anvendes i andre tilfælde. Men det tilføjes så: „Er voldshandlingen ikke udøvet med overlæg, kan straffen dog under iøvrigt formildende omstændigheder nedsættes til bøder, ikke under 20 rd.“, — altså nu 40 kr. Dette synes jo ganske vist at være et temmelig lavt minimum for et så alvorligt angreb på person som det, der her omtales, og hvorved der er tilføjet sår eller skade på helbred, kun ikke at synet, hørelsen eller et af lemmerne er blevet ubrugbart. Det må altså erkendes, at i så tilfælde er der et tilstrækkeligt straffemaximum; men det kan dog blive tilfældet, at der i enkelte tilfælde anvendes straffe, som ikke forekomme ialtfald lægmandspublikum at stå i rette forhold til den pågældende forbrydelse. Det vil jo imidlertid ses, at i slige tilfælde kan fejlen ikke siges at ligge i selve straffeloven; for såvidt der virkelig er en fejl, må den søges i anvendelsen af straffeloven.

Særligt er det vistnok de forbrydelser, der falde ind under § 202, hvis behandling i almindelighed vækker den mest almindelige indig-

nation; det er mishandling af ægtefælle og navnlig af hustru. Her kan det ikke negtes, at der meget hyppig forekommer tilfælde, hvor den pågældende er anset med en straf, som ikke kan forekomme den almindelige læser at stå i et nogenlunde passende forhold til forbrydelsen. Jeg skal således minde om et tilfælde, der forefaldt for et par måneder siden. En mand havde i sit sexårige ægteskab stadig mishandlet sin hustru på oprørende måde, som det hedder i dommen. Denne mand blev straffet med fængsel på vand og brød i 4 gange 5 dage. Han var tidligere straffet for 2den gang begået tyveri med vand og brød i 3 gange 5 dage. Altså, når man 2den gang stjæler en ubetydelighed, er straffen derfor vand og brød i 3 gange 5 dage, men når man i sex år stadig mishandler sin hustru på oprørende måde, er straffen derfor kun vand og brød i 4 gange 5 dage. Jeg tror altså, at, når man ikke på dette område vil gå til anvendelse af legemlige straffe mod de pågældende, vil man ikke let kunne komme til straffe, som ville fyldestgøre den almindelige retsbevidsthed, uden at man derved tillige kommer til at ramme netop den, man vil værne om, den mishandlede hustru. Jeg tror således, at der i det hele næppe vil være tilstrækkelig anledning til at søge straffelovens paragrafer 201—207 ændrede.

Noget anderledes forekommer det mig at forholde sig med § 200. Denne paragraf omhandler det tilfælde, at nogen overfalder en anden med hug og slag eller anden personlig vold uden dog at tilføje ham sår eller anden skade. Denne personlige vold og overlast kan altså gå temmelig vidt, idet der kun er den grænse, at der ikke tilføjes den overfaldne sår eller ligefrem legemsbeskadigelse. Her er for det første straffen sat temmelig lemfældig, idet det nemlig hedder, at den pågældende bliver at straffe med bøder, dog at efter omstændighederne straf af fængsel kan anvendes, navnlig når volden har været overlagt. Det er vistnok et spørgsmål, om det ikke havde været rigtigere at vende det om, således at i reglen et overfald af den nævnte art blev straffet med fængsel, men at undtagelsesvis udsoning med bøder kunde finde sted. Hvad der imidlertid er hovedsagen, er, at straffens anvendelse er betinget af, at den fornærmede selv anlægger privat sag imod den pågældende. Dette turde vise, at man ved affattelsen af den pågældende bestemmelse er gået ud fra en særlig opfattelse. Jævnfør man den straf, som her er fastsat for angreb på person, med de straffe, der ere fastsatte for endog forholdsvis mindre betydelige ejendomsforbrydelser, såsom tyveri af et i og for sig ubetydeligt beløb, vil man ganske vist finde, at straffen for angreb på person ikke står i et ret passende forhold til straffen for ejendomsforbrydelser. Men navnlig bliver forskellen den, at medens disse angreb på person betragtes som samfundet uvedkommende, idet det må blive den angrelnes sag, om han vil anlægge sag mod den vedkommende, skal derimod, såsnart der er stjålet en krone eller to, politiet og retten sættes i bevægelse for samfundets skyld. Det synes således, at der

er tillagt folks pengepung en stærkere beskyttelse end deres person, et forhold, som dog ikke kan være rigtigt. Man er åbenbart gået ud fra, at ethvert tyveri er et udtryk for en almindelig tilbøjelighed til at gøre indgreb i ejendomsretten og derfor rettet imod samfundet som sådant, idet tyverier ligeså godt kunne udøves mod den ene som mod den anden, medens derimod angreb på person antages at være af en mere individuel beskaffenhed og betragtes som i almindelighed mere eller mindre fremkaldte eller foranledigede ved et personligt forhold mellem de pågældende, så at angreb på person ikke på samme måde som ejendomsindgreb kan siges at være truende for samfundet eller at være rettede mod alle og enhver. Jeg tror nu imidlertid, at forholdene i den senere tid have udviklet sig således, at denne opfattelse, selv om den tidligere måtte have været rigtig, næppe længere holder stik. Man ser desværre, at i den senere tid hører overfald på offentlig gade så at sige til dagens orden her i København, og det er klart, at i de allerfleste tilfælde ere disse overfald ikke foranledigede ved noget som helst personligt mellemværende og ere altså forsåvidt truende for samfundet og for alle og enhver, som de lige godt kunne rettes imod enhversomhelst, der er så uheldig at komme i nærheden af de pågældende personer, der føle sig oplagte til at øve vold. For at karakterisere tilstanden skal jeg med formandens tilladelse meddele de tilfælde, der ere anførte i „Berlingske Tidendes“ rubrik „dagsnyt“ blot for første uge af November. Jeg tror, at disse tilfælde tilstrækkelig vise, at det er et ret udbredt onde, der finder sted til dagens og nattens forskellige tider paa de mest forskellige steder og gader i byen. Der er måske i den her nævnte uge et par tilfælde flere, end der plejer at være, men noget ganske ekstraordinært er det ikke. Nu vil man måske indvende, at det i alle disse tilfælde hedder, at den pågældende blev anholdt af politiet, og det kunde derfor synes, som om han vilde blive draget behørigt til ansvar. Men det må jo erindres for det første, at netop anledningen til, at disse tilfælde omtales og berettes, er den, at de ere foregåede under sådanne omstændigheder, at politiet er kommet til stede, og at det vel altså tør antages, at der forefalder adskillige tilfælde på mindre befærdede steder, hvor politiet ikke er til stede, hvor der ikke bliver gadeorden, og som derfor ikke medtages. Dernæst må det særlig bemærkes, at selv i disse tilfælde har politiet kun at tiltale den pågældende for gadeorden i overensstemmelse med politivedtægtens bestemmelser. Den pågældende kan ikke tiltales efter straffelovens § 200, og den i og for sig ikke meget alvorlige straf, som der hjemles, kan altså ikke komme til anvendelse, medmindre den fornærmede selv anlægger privat sag. Det er mig bekendt, at politiet under enkelte af de her omtalte sager har villet gøre gældende, at § 200 måtte anvendes, men det er derimod gjort gældende, at betingelsen derfor er, at den pågældende selv anlægger privat sag. Jeg tror, at de her meddelte tilfælde, der med stor lethed kunne suppleres med betydeligt

længere rækker, godtgøre, at de overfald, der her er tale om, have en hel anden karakter end et rent personligt mellemværende, og at de, som jeg omtalte før, må antages at være udsprungne af en mere almindelig rå og voldsom tilbøjelighed, som går ud over hvem-somhelst, de pågældende møde, og som altså må siges at være truende for alle og enhver, der færdes på de pågældende steder. Der er således sikkert grund til at forandre den bestemmelse, som indeholdes i straffeloven, at det bliver et rent privat mellemværende mellem de pågældende. Jeg skal endnu kun bemærke, særlig med hensyn til forholdet mellem straffelovens § 200 og den straf, de pågældende nu kunne få under en offentlig sag, at de, som bemærket, under denne kun kunne straffes for gadeuordener, og straffen for disse er ifølge politivedtægten i det højeste en bøde af 100 kroner, der ifølge afsoningsloven af 16de Febr. 1866 kan omsættes til 20 dages simpelt fængsel, og disse kunne atter ombyttes med 3 dages fængsel på vand og brød, hvilket altså er maximum af straffen for gadeuordener. Jeg tror altså, der er al grund til at søge den bestemmelse i § 200 forandret, hvorefter sådanne overfald, som finde sted på offentlig gade, og som må siges at være rettede mod en hvilken-somhelst person, den pågældende møder, bør gøres til genstand for offentlig påtale, og jeg tillader mig at spørge den højt-ærede minister, om han måtte være villig til at søge straffelovens § 200 ændret i denne retning.

JUSTITSMINISTEREN (*Nellemann*): Med hensyn til denne forespørgsel skal jeg for det første for at holde mig til resultatet bemærke, at jeg ikke skulde være uvillig til, forsåvidt det måtte være muligt at gennemføre en sådan lov, at søge straffelovens § 200 ændret således, som den ærede folketingsmand omtalte, nemlig således, at der kunde finde offentlig påtale sted, naturligvis kun efter den pågældende fornærmedes begæring, i anledning af voldeligt overfald på offentlig gade eller vej. Det forekommer mig, at det i og for sig ikke er nogen særdeles betydelig forandring i den bestående lovgivnings regler og grundsætninger, når man indskrænker adgangen til offentlig påtale således, at den kun finder sted for voldeligt overfald på offentlig gade eller vej, således altså at handlingen har karakteren af et brud på den fred, som bør herske på offentlig gade og vej. Og endnu mindre betænkelighed synes jeg, det får, når man, som jo rimeligt er, begrænser det således, at det afhænger af den fornærmedes begæring, om der skal institueres nogen offentlig undersøgelse og påtale i anledning af det stedfundne. Straffebestemmelsen i § 200 tror jeg ikke i og for sig behøver at forandres, da den jo åbner adgang til at gå endogså meget højt; den åbner adgang til at idømme fængsel, og „fængsel“ rummer jo efter straffelovens terminologi de højeste grader af fængselsstraf, f. ex. fængsel på vand og brød i 6 gange 5 dage. Således som straffebestemmelsen i straffeloven i § 200 er, forekommer den altså mig ret tilfreds-

stillende, i alt fald når den bliver anvendt med noget større stræng-
hed, end den synes hidtil at være bleven.

Jeg har stræbt efter at komme til en bestemtere anskuelse af
eller få en noget større vished for, hvorvidt disse overfald og navn-
lig overfald på sagesløs mand ere tiltagne i antal i nogen væsenlig
grad. Jeg må imidlertid sige, at nogen vished i så henseende kan ikke
opnås på grundlag af de statistiske oplysninger, der foreligge. . . .
Det kan derfor ikke bestemt eftervises ad statistisk vej, at disse
overfald på sagesløs mand særlig ere tiltagne, men derimod kan
det eftervises med stor lethed, at overhovedet voldshandlinger og
gadeuordener, som have karakteren af voldshandlinger, ere tiltagne
i meget betydelig grad; det kan eftervises, når man f. ex. vil tage
antallet af dem, der have været tiltalte for vold og lignende be-
skadigelser af sådan beskaffenhed, at offentlig påtale finder sted.
Det er altså større voldshandlinger end de, den ærede interpellant
egenlig havde for øje; men de kunne jo nok alligevel tjene til måle-
stok for bedømmelsen af, om hang til voldsgerninger er tiltaget
eller ikke. Når man holder sig til disse voldsgerninger, ere de
stegne betydeligt i de sidste ti år. I 1871 var der 45 sigtede for
sådanne forbrydelser her i staden i løbet af året, hvorimod tallet i
1880 er steget til 133. Stigningen er temmelig jævn i de mellem-
liggende år — nemlig 45—46—52—65—62—109—119—109—81—133—
altså med små variationer, men tallet er altså i det hele jævnt
stigende, og det er jo en stigning, som meget betydelig overstiger
den, som selve folketallets formerelse kunde motivere. Det er
en stigning til henved det tredobbelte, medens jo folkemængden
ikke er voxet i det tilsvarende forhold, idet stadens folkemængde
i året 1871 var 185,000 og i 1880 var 237,000. De små voldsgerninger,
som jeg forresten antager, at den ærede interpellant nærmest har
taget hensyn til, ere i politiets statistiske meddelelser indbefattede
under det almindelige begreb „gadeuordener“, som imidlertid om-
fatter adskilligt mere og andet end dem. Denne kategori „gade-
uordener“ fremviser ligeledes en meget betydelig stigning, idet an-
tallet af dem, der have været sigtede for gadeuordener, er i årene
fra 1871 til 1880 inklusive steget fra 506 til 2,367, ligeledes med en
jævn stigning gennem denne årrække, som det ikke har interesse
at gøre nærmere rede for. Jeg skal endelig endnu nævne som
noget, der måske kunde belyse forholdene yderligere og lettere, at
når man vil tage det procentvis, f. ex. spørge om, hvormange til-
fælde der falder på 1000 individer, stiller forholdet sig således, at
i 1871 var der af sigtede for gadeuorden omtrent 2½ pro mille, men
i 1880 er forholdet steget til 7¼ pro mille. Et lignende forhold
viser en anden kategori, der er af et vist slægtskab hermed, og
som kaldes „værtshusuordener“. Sigtede herfor vare i 1871 c. 1½
pro mille, men dette steg til 2½ pro mille i 1881. Et lignende lidet
tiltalende resultat frembyder sig, når man ser hen til antallet af
dem, der ere anholdte på grund af drukkenskab; antallet af disse

var i 1871 omtrent 18 pro mille, men i 1880 22½ pro mille. Der er altså også her en temmelig betydelig stigning, skøndt stigningen på dette gebet ikke er så forbavsende som på de to andre, jeg anførte. Jeg mener da, at, om end det ikke kan statistisk eftervises, at netop den slags voldsgerninger, som den ærede interpellant har for øje, ere stegne i antal, ere de øvrige data, jeg har tilladt mig at anføre, tilstrækkelige til at gøre det i høj grad sandsynligt, at ligesom alle andre uordener og voldsgerninger ere stegne betydelig, således ere vel også disse, der have karakter af angreb på sagesløs mand, stegne ikke så lidt. Jeg tror derfor, når man ser hen til, at det, der fremkommer ønske om, jo ikke er nogen særdeles væsentlig eller fra et principielt standpunkt betragtet indgribende forandring i straffeloven, kunde der vel være anledning til at forsøge, om der kunde opnås noget ad den vej. Det, som skulde nås derved, skulde være for det første, at sagen under offentlig forfølgning skulde bringes ind under strengere straffebestemmelser, og at der navnlig åbnedes mulighed for anvendelse af fængselsstraf efter straffelovens § 200, noget, hvortil der jo ikke er adgang efter politivedtægten — og dernæst, hvad der naturligvis har endnu mere betydning, at domstolene ved selve straffens udmåling blive berettigede til at se sagen under synspunktet af § 200 og ikke under synspunktet: gadeuorden eller politiovertrædelse, som er det synspunkt, fra hvilket den offentlige politiret må se sagen, når den anvender politivedtægternes bestemmelse derpå. Men endelig er det endnu vigtigere, at de private blive befriede for den ulempe, som er forbunden med selv at forfølge en sådan sag, og at de få politiets hjælp, som på dette punkt har overmåde meget at betyde. Den private, som har været genstand for et sådant overfald, vil jo meget ofte, navnlig når han er sagesløs mand og virkelig er bleven overfalden uden anledning af en ham ubekendt person, ikke vide, hvem der har overfaldet ham, og han vil have meget vanskeligt ved blot ved sine egne private bestræbelser at komme til kundskab derom. Det vil i denne henseende selvfølgelig have stor betydning, at han kan få politiets hjælp til at efterspore gerningsmanden, navnlig hvor den pågældende ikke strax på stedet anholdes for gadeuorden. Dernæst er der også ganske vist overmåde mange, som, selv om de vide eller få at vide, hvem det er, der har overfaldet dem, dog kun have meget ringe lyst til dels at anvende penge på at forfølge sagen som privat politisag, dels at møde ofte selv for at fremme sagen eller antage en sagfører dertil. Det er mig derfor forsåvidt ikke ubehageligt, at den her omtalte forespørgsel er stillet, som jeg håber, at den kan give anledning til, at man af de udtalelser, som måtte fremkomme her i tinget desangående, kan få en forestilling om, hvorvidt tinget måtte være af samme mening som den ærede Forespørger, nemlig, at der kunde være anledning til at gøre en sådan forandring i straffeloven som den, der her er bragt på bane.

RIMESTAD: Hvad særlig det foreliggende spørgsmål angår, som er rejst af den ærede forespørger, kan jeg godt være enig i, at det vilde være hensigtsmæssigt, at der blev givet adgang for det offentlige, selv om volden ikke har nået højere grad end den, straffelovens § 200 omhandler, til at kunne forfølge sagen ved offentlig foranstaltning, navnlig når det, som den højtærede justitsminister forudsatte, begrænses til overfald på offentlig gade eller vej; om dertil måtte komme på offentlig sted, f. ex. værtshusuordener, vil jeg henstille. Det vilde være ønskeligt, om vore samfundsforhold tillode os for sådanne forbrydelser*) at have kortvarige, meget intensive straffe som krumslutning (afbrydelse). Bøjestrafen anser jeg ikke for nogen intensiv straf, det er ikke andet end almindelig fængselsstraf, men jeg vil rent ud sige: det, som man kalder prygl. Det vilde ikke være u hensigtsmæssigt, og i andre lande, som stå fuldt så højt som vi i hævdelsen af den personlige frihed, og hvor friheden er adskillige århundreder ældre end hos os, f. ex. England, har man aldrig været bange for, når det kneb, når visse forbrydelser toge overhånd, at indføre pryglestraffen: men det er tydeligt, at noget sådant kan der ikke være spørgsmål om hos os efter vore samfundsforhold. Der har vist sig selv i militære forhold en så overordenlig uvillie mod de kortvarige, intensive straffe, at jeg tror, at i civile forhold vilde der ikke kunne være spørgsmål derom.

Goos: Jeg for mit personlige vedkommende er nu aldeles ikke tilbøjelig til med den sidste ærede taler at tro, at der her skulde ligge en redning i en indførelse af kortvarige og meget intensive straffe. Den ærede taler mente jo heller ikke, at der kunde være tale derom under vore samfundsforhold, og jeg skal tilføje, at der ikke er noget tilfælde uden netop fra det ene land, han anførte, hvor man har grebet til denne udvej, men at den er aldeles ukendt andre steder. Den ligger derhos ikke blot i øjeblikket udenfor vore samfundsforestillinger og den almindelige opinion, men det har været således hos os lige siden midten af forrige århundrede, da legemsstraffe bleve afskaffede, når undtages ganske specielle forhold, der ikke høre under den almindelige borgerlige lovgivning, og de personer, der vare idømte livsvarigt tugthusarbejde. At gå bort fra en sådan tradition hos os og fra en sådan europæisk opinion vilde jeg så meget mindre betragte som heldigt, om der overhovedet skulde blive tale derom, som jeg anser det for en illusion, når man tror ved kortvarige, meget intensive straffe at kunne opnå i almindelighed, hvad der skal nås ved straffen, og særlig, fordi man i disse forhold, tror jeg, må komme til at hylde den gamle erfaring, at ved at udså råhed høster man råhed. Derimod kan der ganske

*) Mishandling af hustruen.

vist være tale om særlig også med hensyn til de her omhandlede straffebestemmelser at gøre dem noget strengere, og da vel også således, at man ikke ligesom giver domstolene et fingerpeg i retning af at gå for lavt. Forøvrigt tror jeg, at, når der her som på mange andre punkter af straffeloven kan være anledning til at gøre en skærpelse, ligger det egentlig ikke i satsen, men i den straffeart, der kommer til anvendelse, og som, istedenfor at den for et halvt hundrede år siden var en streng straf, nu for så overmåde mange i visse samfundsklasser er bleven en mild straf, hvorved man meget hurtigt smøger alle ubehagelige følger af sig, nemlig fængsel på vand og brød. Først når dette forhold forandres derhen, at man kan få en efter fornuftige straffegrundsetninger fastsat ringere frihedsstraf istedenfor fængsel på vand og brød, tror jeg, at man kan komme til et fornuftigere resultat.

.
HOLCK: Jeg er enig med den ærede forespørger i, at der bør gøres noget; overfald er jo bleven en så almindelig ting, at vore hustruer næsten frygte for at gå på gaden alene om aftenen. Mishandlingen synes jo både at gå ud over mænd og kvinder. Her må der korporlig straf til, men jeg kan ikke være med til at austille nogen sammenligning mellem de militære straffe og de civile straffe i så henseende.

N. P. JENSEN: Jeg skal kun tillade mig at gøre en kort bemærkning, nærmest en henstilling til den højtærede Justitsminister, nemlig om at tage under overvejelse, om der, forsåvidt der kunde være anledning til at gøre forandring i straffeloven på det område, her nærmere er omtalt, ikke også kunde være anledning til på et andet område at foretage forandring, nemlig således at fastsætte straf for drukkenskab på offentlig gade. Jeg tror nemlig, at man, når man ser hen til referaterne i aviserne om overfald, tidt vil komme til det resultat, at den pågældende har været drukken. Nu er der ganske vist straf for drukkenskab, når derved begås gadeuorden; men jeg tror, at det tillige er nødvendigt og heldigt, når man ser hen til den overhåndtagende drukkenskab, som nu grasserer, og den forargelse, som den giver anledning til, at der bliver sat straf for drukkenskab på offentlig gade.

BERG: Når man læser den foreliggende forespørgsel, får man strax ved den første overvejelse sympathi for sagen, og denne sympathi er heller ikke for mit vedkommende bleven svækket ved den forhandling, som er bleven ført derom. Hvad vi i så henseende kunne gøre, vil jo imidlertid afhænge af, hvorledes dette spørgsmål en gang kan blive nærmere udviklet i lovsform, samt af de oplysninger, som måtte medfølge; dette siger jeg udtrykkelig for mit vedkommende i henhold til en ytring, som fremkom fra den højtærede Justitsminister. Denne debat har imidlertid efter min følelse

haft et noget særegent præg. Det er meget let at springe over gærddet, hvor det er lavest, og at der er megen råddenskab i det civiliserede samfund i det hele taget og også i vort samfund, er jo fuldt ud bekendt for os alle; men når man skal undersøge årsagerne hertil, og når man vil afværge virkningerne deraf, så mener jeg, at undersøgelsen må stilles noget dybere. Hvorfor voxer der så meget ukrudt af denne art? Og få vi ukrudtet bort ved engang imellem at hugge toppen af? Tror man at kunne få ukrudtet bort af samfundet ved her og der at banke en mand hårdt? Jeg beder de herrer, når de engang ville forelægge os et lovforslag om dette forhold, da at ledsage det med statistiske oplysninger samt at tilføje oplysninger om de pågældende straffede personers forhold fra ungdommen af. Disse forbrydelser nævnes jo nu i hundredevis, men en stor del af dem kan vist ofte være begået af enkelte mænd. En enkelt mand kan være skyldig i mangfoldige af disse forbrydelser, og jeg spørger da, om man ikke kan forfølge de værste af disse folks foregående liv og se, hvorledes deres forhold har været? Vi have i de senere år rejst tvangsanstalter omkring i landet, men vi have adskillige steder anvendt dem således, at når nogen har trængt til offentlig hjælp, så har man, selv om de have haft børn, givet dem denne under den form, at man har givet dem bolig der mellem alt muligt rips-raps. De børn, som opdrages der sammen med alt udsudet i kommunen, gå altså ud i verden derfra. Når de så besvære samfundet, så korsrer samfundet sig og siger: Se, her have vi kommunen i Paris, her have vi følgerne af den socialistiske bevægelse omkring i den civiliserede verden, medens man dog ganske simpelt kunde sige: Ja, det er følgen af den humane fattiglovgivning, vi have. Man forsømmer ganske at fæste øjet på, hvad der er grundlaget, nemlig opdragelsen af den ungdom, som skal leve i vort samfund. Må jeg derfor bede de autoriteter, som ville føre denne sag videre, at give os statistiske oplysninger, så at vi kunne se årsagen dertil.

JUEL: Dersom man kunde rigtig efterspore grunden til sådanne brutale voldsgerninger, som finde sted både i familier og på offentlig gade, tror jeg, at man i de allerfleste tilfælde vilde finde, at den nærmest liggende grund til dem er at søge i, at vedkommende er beruset. Nu er det jo vel ikke muligt at sætte nogen bom for beruselse i og for sig; men der er dog en måde, hvorpå man idetmindste kan hindre den fra at vise sig på offentlig gade, og det er ved at sætte en straf for dem, som møde offentlig i beruset tilstand. De herrer vide, at det er noget, der er sket i flere andre lande, at man har sat straf og det en ret følelig straf for dem, der offentlig vise sig berusede, og jeg tror derfor, at ifald man vil bekæmpe det onde, som her med rette er fremdraget, på en ret følelig måde, bør man idetmindste tage under overvejelse, om ikke dette var et af de virksomste midler derimod. Det er en selvfølge, at det nær-

mest vilde være regeringens sag at tage initiativet til en sådan foranstaltning, thi det private initiativ lader sig ikke så godt anvende i en sådan sag, idet de statistiske data og i det hele taget det overblik over forholdene, som er nødvendigt for at kunne udarbejde et lovforslag herom, ligger det nærmest for regeringen at tilvejebringe. Jeg skal derfor tillade mig at henstille til den høje regering, hvorvidt man vil tage det spørgsmål under overvejelse, om det ikke vil være rigtigt at fremkomme med et lovforslag, som går ud på at ramme med en ret sødelig straf dem, der vise sig berusede offentlig.

.....
FORESPØRGEREN (*Scharling*): Jeg vil kun tillade mig at takke de ærede medlemmer, som have taget del i denne forhandling og derved bidraget til at gøre den fyldigere og mere oplysende. Der er jo under forhandlingerne blevet fremdraget forskellige momenter, som kun stå i en noget fjærnere forbindelse med det, som er den egentlige genstand for min forespørgsel, og jeg skal derfor ikke gå nærmere ind på disse forhold, om det end i og for sig kunde være interessant at få dem berørte lidt nærmere. . . . Jeg takker særlig den højtærede justitsminister for hans udtalelser og de oplysninger, hvormed han supplerede mit indledningsforedrag. Jeg tror også, at det er et hovedpunkt, som den højtærede minister pegede på, der har væsenlig betydning, at det jo ikke er nogen pligt for den overfaldne at anlægge sag, og at der i de allerfleste tilfælde ikke vil være nogen tilbøjelighed hos ham dertil; thi sagen er den, at den, som er bleven overfalden og har fået prygl, får en grumme dårlig oprejsning derved, at den, der har overfaldet ham, bliver straffet. Straffen har langt mere betydning for andres skyld og ved overhovedet at værne samfundet imod disse udslag af voldsomhed. Derfor er det, jeg tror, at det er en naturlig samfundspligt, at sådanne forseelser påtales. Når bestemmelsen indskrænkes til det, jeg har peget på i min forespørgsel, at det offentlige skal kunne påtale sådanne forseelser, tror jeg heller ikke, man behøver at frygte for, at denne påtale skal udstrækkes til sådanne tilfælde, hvor man, alt vel overvejet, må sige, at der ikke er nogen grund for det offentlige til at gribe ind. Da i det hele de ærede talere, som have deltaget i disse forhandlinger, synes at være enige med mig i, at der er grund til at foretage en sådan forandring i straffelovens § 200 som den, jeg har peget på, håber jeg også, at den højtærede Justitsminister efter denne forhandling vil finde anledning til at tage sagen op til fornyet overvejelse og eventuelt indbringe et lovforslag angående dette punkt.

BLANDET INDHOLD.

DANMARK. Fængselselskabet i København har udgivet sin ni og tyvende beretning. Ifølge denne har Selskabet fra 1 Decbr. 1880 til 30 Novbr. 1881 af de i dette tidsrum fra kvindefængslet løsladte 130 kvindefanger anbragt 26 i optagelseshuset eller i familier, hvorfra de senere have fået tjeneste. Ved løsladelsen have desuden 25 modtaget pengenhjælp til beløb 615 kr. Ligeledes ere 23 i de foregående år løsladte understøttede med 335 kr. — Selskabet, som også understøtter fanger, der løslades fra arresthuset, har i det omhandlede tidsrum taget sig af 25 kvinder, som ere anbragte i tjeneste. Til beklædning til disse og de ovenfor fra kvindefængslet løsladte 26 kvinder er der anvendt 1141 kr. 91 øre. Endvidere ere 34 mænd og 10 kvinder, som løslodes fra arresthuset, understøttede med ialt 740 kr. 39 øre.

Beretningen bemærker, at antallet af unge forbrydere i de sidste år er steget ganske overordenligt, og da det navnlig er den unge, som Selskabet bør rette sin opmærksomhed på, er det en selvfølge, at kravet på Selskabets hjælp er i stigning. Som oplysning om det stigende antal af unge forbrydere meddeles nedenstående oversigt fra politidirektøren i København over antallet af personer under 26 år, der have været anholdte i København for forseelser og forbrydelser i 1870—80.

	1870			1875			1880		
Alderen.	M.	K.	Ialt	M.	K.	Ialt	M.	K.	Ialt
10 år	2	"	2	4	"	4	5	1	6
11 —	1	1	2	4	"	4	6	1	7
12 —	3	3	6	10	1	11	13	3	16
13 —	4	2	6	8	"	8	16	"	16
14 —	8	9	17	17	4	21	18	3	21
15 —	10	6	16	21	10	31	28	13	41
16 —	7	6	13	25	6	31	37	17	54
17 —	32	19	51	22	19	41	52	30	82
18 —	34	20	54	38	10	48	41	17	58
19 —	33	20	53	48	9	57	88	41	129
20 —	38	19	57	55	13	68	66	25	91
21 —	37	14	51	37	17	54	67	31	98
22 —	40	18	58	42	17	59	66	44	110
23 —	28	15	43	49	17	66	64	24	88
24 —	34	20	54	38	12	50	85	16	101
25 —	39	11	50	35	10	45	61	21	82
Ialt	350	183	533	453	145	598	713	287	1000

Antallet af unge forbrydere er således steget i 10 år for alderen 10—15 år fra 33 til 66, det er 100 pct.

— 15—18	— 80	- 177,	— 122	—
— 18—25	— 420	- 757,	— 80	—

hvorved dog befolkningens tilvæxt i hovedstaden med 29,8 pct. i samme tidsrum kommer i betragtning.

Oversigten, siger beretningen, peger også hen på ønskeligheden af, at der gøres endnu mere end hidtil for at antage sig det vanartede barn allerede i hjemmet, når dette er et sådant, at barnet fødes i og opdrages til forbrydelser. Præventive foranstaltninger i så henseende høre imidlertid ikke ind under Selskabets formål. — Selskabets samlede indtægt har i regnskabsåret udgjort 8349 kr. 8 øre, deraf gaver 2469 kr., årlige bidrag fra medlemmer 2212 kr. og fra kommuner 481 kr., renter 301 kr. 27 øre og et legat på 1980 kr. Udgifterne have været til optagelseshuset 1896 kr. 36 øre, understøttelser 2832 kr. 30 øre, administrationen 458 kr. 2 øre og indkøb af en obligation 1993 kr. 64 øre eller ialt 7180 kr. 32 øre.

Viborg Fængselsselskab har ifølge sin to og tyvende beretning fra 1 Decbr. 1880 til 30 Nobr. 1881 antaget sig 83 individer, af hvilke 81 ere løsladte fra de forskellige straffeanstalter og 2 fra arresthuse. Af disse have 39 ikke tidligere været straffede, 12 ere straffede 1 gang før, 12 to gange og resten fra 3 til 7 gange, 1 endogså 12 gange. Desuden ere 35 i tidligere år understøttede atter hjælpne i 1881. Selskabet har siden den 1 Decbr. 1860 støttet ialt 1151. Af disse ere 312 påny straffede eller opgivne af Selskabet, 23 ere døde, og 123 ere i udlandet. — Selskabet har i det forløbne år udsendt en opfordring særlig til de jydske kommuner om at yde bidrag. Resultatet heraf har været, at 44 kommuner og 13 private personer have fulgt opfordringen, hvorved Selskabets indtægter ere forøgede med henimod 300 kr. Selskabet har en agent i Århus og en i Randers. — Indtægterne for året have udgjort 16983 kr. 41 øre. Heraf falde 11781 kr. 81 øre på grundfonden, 2571 kr. på årlige bidrag (deriblandt kommunale bidrag 1689 kr.) Udgifterne til understøttelser vare 2194 kr. 35 øre. Beholdningen den 30 Nobr. var 13907 kr. 22 øre.

Det fynske Fængselsselskab. Efter dettes tyvende beretning har Selskabet fra 1 April 1880 til 31 Marts 1881 taget sig af 24 løsladte, nemlig 21 mænd og 3 kvinder, og desuden ere 15 tidligere understøttede påny hjælpne. Understøttelsernes beløb har udgjort 1188 kr. 60 øre. Indtægten havde været 3199 kr. 91 øre og den samlede udgift 1569 kr. 18 øre.

Tilsynet med kvindelige arrestanter. Under 16 Januar d. år er der i anledning af en af bestyreren for Justitsministeriets kontor for fængselsvæsenet afgiven beretning om arrestvæsenet fra Justits-

ministeriet udsendt cirkulære til amtmændene, hvorefter det skal indskræpes vedkommende arrestbestyrere at have deres særlige opmærksomhed henvendt på, hvorledes tilsynet med de kvindelige arrestanter udføres, samt tillige søges udvirket, at dette tilsyn i så stort omfang som muligt overgår til arrestforvarerens hustru eller, hvis han ikke er gift, til et som hans medhjælp antaget fruentimmer.

Andragende fra 785 håndværkere i væverfaget, indgivet d. 12 Januar 1882 til Folketingets finantsudvalg, om, at arbejdslønnen for straffefanger ikke må ansættes efter en sådan målestok, at de fri arbejderes løn derved uforholdsmæssig trykkes.

Andragerne bemærke, at, da tugthusfanger i et bestandig stigende omfang anvendes til at producere varer, der henhøre under væveriet, er der derved opstået en for dette ødelæggende konkurrence, både hvad angår fabrikante og arbejderne. Da fangernes arbejdsløn på grund af forholdene er meget for lav, kunne de ved straffeanstalterne producerede varer sælges billigere, og dette har haft til følge, at de fri arbejderes løn, for at udholde konkurrencen, er bleven nedsat i en sådan grad, at det bliver dem umuligt dermed at ernære sig og familie. Da væverfaget er et ikke ringe fag her i landet, vilde det være sørgeligt, om dets alt fortrykte vilkår skulde end yderligere reduceres, og andragerne anmode derfor folkettinget om, at det vil rådslå om og medvirke til, at lønningerne for straffefangerne ikke ansættes efter en sådan målestok, at de fri arbejderes løn trykkes ned til en sum, der er umulig at tilfredsstille livets naturligste og nødvendigste krav med.

Da udvalget ikke ser, hvorledes der skal kunne rådes bod på det i andragendet omtalte uheldige forhold, gør det ingen indstilling.

N O R G E. Foreningen til Forsorg og Beskyttelse af de fra Christiania Straffearbejdsanstalter løsladte Forbrydere har udgivet sin beretning for 1880. Efter denne er der til løsladte fra *Christiania* tugthus udredet 399 understøttelser af forskellig slags med 1678 kr. 54 øre, til løsladte fra *Akershus* straffeanstalt ligeledes 148 understøttelser med 964 kr. 78 øre, til løsladte fra *Bodsfængslet* 372 understøttelser med 1467 kr. 99 øre. Foreningens samlede indtægt var 7554 kr. 76 øre. Af disse ere statskassens bidrag dels 8 kr. for hver løsladt eller 3256 kr. og dels et tilskud af 1600 kr.; medlemsbidragene have udgjort 564 kr. Udgiften har til understøttelser ialt været 4141 kr. 31 øre.

Desuden har Foreningen bidraget 160 kr. til et af Agent Flood i Christiania indrettet herberge for løsladte fanger, idet man mente at burde støtte dette forsøg. Dette åbnedes i Juni 1880 og har modtaget løsladte fra *Akershus* straffeanstalt og *Christiania* tugthus. Overinspektøren for den første udtaler, at de løsladte fanger kun i reglen have vist liden lyst til at optages i herberget, nogle have ganske afslået det, muligt fordi de derved fremdeles stemples som

forbrydere. Noget synderligt gunstigt resultat synes ikke at kunne ventes deraf. Som arnested for udrugning af planer til ny forbrydelser, menes der ikke at være grund til at frygte det på grund af de særlige norske forhold, hvor de fleste forbrydere under straffen sidde i fællesanstalter.

Throndhjems Fængselselskab har efter sin tredje årsberetning for 1880—81 understøttet 107 fra Throndhjems tugthus løsladte og 39 tidligere løsladte med 1718 kr. 47 øre, desuden 25 fra Throndhjems og 3 fra Vollans distriktsfængsel med 238 kr. 73 Øre. Indtægten har været 3669 kr. 24 øre, hvoraf statskassens bidrag 1428 kr. og private 499 kr.

Det er ikke uden interesse at bemærke, at Selskabets kortfattede beretning, der kun gengiver de allernødvendigste faktiske meddelelser, og som ikke lægger skjul på de mange skuffelser, man har lidt, dog lader formode, at der må være virket med stor ihærdighed og interesse af de, vistnok få mænd, som have båret sagen ved deres tro på den. Her skal kun nævnes, at Selskabet har haft to familier, som have herbergeret flere af de i byen hjemmelørende, løsladte fanger, indtil de kunde få arbejde, ligesom også alle løsladte, som ventede på dampskib til hjemmet. Denne oplysning i forening med den foranstående om Agent FLOODS herberg i Christiania synes at være vel skikkede til at vække opmærksomhed.

SVERIGE. Föreningen till minne af Konung Oscar I och Drottning Josephina. Beretningen for året fra 1 Juli 1880 til 30 Juni 1881 erindrer om Foreningens fra først af fastsatte opgave. Den stiftedes 15 Juni 1873. Ved generalforsamlingen den 7 Febr. 1874 bestemtes, at den skulde antage sig moralsk forsømte børn og unge lovovertrædere, som foresloges af politiet og kommunerne, og anbringe dem i en opdragelsesanstalt. Desuden skulde Foreningen tage sig af løsladte fanger og søge at skaffe dem arbejde. Denne sidste opgave varetoges af en særskilt afdeling af bestyrelsen indtil 1879, fra hvilket år den er søgt løst under en anden form. Foreningen har således gennem sine medlemmer bidraget til at vække interessen for oprettelsen af fængselselskaber rundt om i landet, hvilket også har medført et forholdsvis heldigt resultat. Den første del af opgaven er realiseret derved, at man i 1874 købte ejendommen *Hall*, som indrettedes til en opdragelsesanstalt. Med hensyn til beretningens meddelelser om denne henvises til nærværende årgang, side 103.

LITTERATUR.

Bulletin de la Société générale des prisons. 1881. Nr 7. Indhold: Benådningsretten, af LACOINTA. Lovforslag om fuldbyrdelsen af frihedsstraffene i Tyskland, af LE CARPENTIER. Et fransk fængsel i det 19de århundrede, af FERN. DESPORTES. Børns beskyttelse, beretning af den tredje Sous-Commission, TH ROUSSEL. Den penitentiære revue, redigeret af G. DUBOIS, indeholder: Et nyt tidsskrift for straffere i Tyskland. Den korrektionelle opdragelse i England og Frankrig. Reformskolen i Michigan. Den offentlige skole i Michigan for fattige børn. Reformskolen i New-Jersey. Børnehjemmet i Philadelphia. Reformskolen i Pontiac i Illinois. Den industrielle skole i Colombia. Søndagsskoleselskabet i Maryland. Reformskolen i West-Meredin og Middleton i Connecticut. Det ny fængsel i Berlin. — Forskellige meddelelser.

Samme 1881. Nr 8. Indhold: Forhandling om fangers arbejde anvendt ved opførelsen af departementsfængslerne. Den penitentiære reform i Sverige (3die artikel), af F. DESPORTES, lovforslagene om beskyttelse af ungdommen. Revue over franske og udenlandske fængselsselskaber, hvoraf fremhæves: Om beskyttelse af de løsladte, af RAOUL JAY.

Samme. 1882. Nr 1. Indhold: Om afståelsen af ejendomsretten til departementsfængslerne til staten. Den penitentiære reform i Sverige (slutning), af F. DESPORTES. Fængslernes tilsynskommissioner, af R. QUEMENET. En konference i London om lovgivningen angående unge forbrydere, af de CORNY. Beretning fra direktøren for Assistance publique i Paris om beskyttelsesværket for moralsk forsmte børn. Forslag om tilbagefaldne. Et besøg i de engelske og irske fængsler; af G. GRIFFITH. Afdelingen for fængselsarbejder på udstillingen i Milano. Nekrologiske noticer. Forskellige meddelelser.

Samme. 1882. Nr 2. Indhold: Forhandling om lovforslaget om beskyttelse af ungdommen, forelagt af regeringen, og om et modforslag, af F. DESPORTES. Fængslernes overtilsynsråds session i Febr. 1882, af REYNAUD. Om de foreslåede midler til undertrykkelse

af tilbagefald, af ROBIN. Fængselsstatistik i Spanien; af A. GUÉROLA. Lovene, som forberedes, om beskyttelse af ungdommen, af L. VEZES.

Journal d'éducation correctionnelle. 1881. Nr 1. Indhold: Den korrektionnelle opdragelse i England og i Frankrig. Assistance publique i Paris og de forsømte børn. Selskabet til beskyttelse af den forsømte og brødefulde ungdom. Nokrologi. Forskellige penitentiære institutioner. Tilbagefaldet i Frankrig. Konferencen i Bristol.

Samme. 1881. Nr 3. Indhold: Meddelelser fra Selskabet til beskyttelse af de unge løsladte fra kolonien Ste-Foy.

Samm. 1881. Nr. 4. Indhold: JOHN BOST; af L. REX. Imod palais de justice; af J. LAFOREGNE. Reformatory and Refuge Unions 25de beretning. Ønsker fremsatte angående den korrektionnelle opdragelse i England. Diakonisserne og den korrektionnelle opdragelse af pigebørn. Selskabet til beskyttelse af den brødefulde og forsømte ungdom. Fængsels-selskabet i Bordeaux. Rapport fra inspektøren for reformskolerne og de industrielle skoler i Stor-Britanien. Statistik for fængslerne og de penitentiære anstalter i Frankrig. Om agtelse. De penitentiære forhold i 1881.

Rivista di discipline carcerarie 1881. Nr. 3. Fængselsarbejdets indflydelse på den fri udøvelse af håndværk i Tyskland og Frankrig, af BERNABO-SILORATA. Om virkningerne af cellefængsel: i Italien; i Frankrig: 1. Præfekt Gennas beretning, 2. om fængselstjenesten. Undervisningen i fængslerne; af G. MICCOLI. Den internationale penitentiær-kommissions møde. Bibliografi. Rora Gjuseppa. Den tvungne forbedring af vildledte og forbryderiske mindreårige, af CARLO BOCCU. Parlamentariske Forhandlinger. Straffe- og fængselslovgivning. Det franske fængselsvæsens øverste råd. Resultatet af en undersøgelse af den russiske fængselsadministration. Doms-statistik fra Varschaus omegn for 1877. Unge forbrydere.

Samme. 1881. Nr 4. Forbryder-hospitaler, lovforslag af DESPRETIS. Opførelse af fængselsbygninger ved arbejde af fanger, beretning til det franske indenrigsministerium. Fængselsstraffe efter forslaget til den Ungarske straffelov. Bibliografi. G. C. BENELLI. Den tvungne forbedring af vildledte og forbryderiske mindreårige. Besøg i straffe- og fangeanstalter. Belgien: Domsstatistik for 1881.

Den Nordiske Penitentiærforening.

Forhandlingsemnerne

på Foreningens tredie møde, som afholdes d. 4de, 5te og 6te Juli i Christiania.

I.

Hvilken organisation af fængselsselskabernes virksomhed bidrager bedst til at fremme deres opgave?

Af selve fængselsselskabernes opgave vil det formentlig ikke være nødvendigt at give nogen udførlig fremstilling i denne korte motivering af det opstillede emne. Opgaven er jo med få ord sagt den: at hjælpe den løsladte til at vinde fodfæste påny i livet ved et redeligt erhverv og derved bidrage til at sikre ham mod tilbagefald. Ved siden heraf må det desuden fremhæves, at fængselsselskaberne vistnok overalt mere og mere erkendes for at være et nødvendigt complement til straffefuldbyrdelsen (den betingede løsladelse) og af så væsenlig betydning, at bestræbelserne rundt om i landene gå ud på at fremkalde dannelsen og udviklingen af disse selskaber og at organisere deres virksomhed.

Betydningen af den virksomhed, som et selskab i ethvert enkelt tilfælde kan udfolde til fordel for den løsladte, er imidlertid betinget af selskabets forhold til det større eller mindre samfund, hvis interesse kan vindes eller

er vunden for dets opgave. Jeg skal i så henseende minde om, at denne interesse tidligere væsenligt kun påregnedes igennem pengebidrag til at give selskaberne evnen til at virke, medens det efterhånden er blevet klart, at der må stilles andre og ligeså store fordringer til den i retning af sand humanitet og hjælpsomhed eller med andre ord af samarbejde. Der er således kommen en ny faktor frem i selskabernes virksomhed, og derved ere fordringerne til disses bestræbelser for at vække og binde interessen for opgaven også blevne større.

Spørgsmålet må derfor blive: hvorledes kunne disse to nævnte sider af virksomheden bedst ske fyldest eller forenes? Hvorledes bliver et selskab bedst istand til at søge og at yde hjælp, særligt arbejde, til den løsladte og at føre tilsyn med ham, og på samme tid istand til at knytte et samfunds, det være sig nu større eller mindre, interesse til sig således, at dette bliver en virkelig virksom deltager i opgavens fuldbyrdelse?

Det svar, der synes at ligge nærmest, er dette, at det må være heldigst at kunne søge bistanden, særligt arbejdet, i en større kreds, medens på den anden side tilsynet og bestræbelsen for at binde interessen til selskabet lettest og sikrest lader sig iværksætte i en snævrere kreds, som til lige med lethed kan overses og bidrage til, at den enkelte deltager i opgavens udførelse får et overkommeligt arbejde.

Denne besvarelse vil med andre ord sige, at et selskab med filialer må være den naturligste ordning af virksomheden og den, som giver størst udsigt til at fyldestgøre opgaven og fremme dens udvikling, kort sagt den, som giver et grundlag for en virkelig organisation. På dette punkt ligger det nær at gøre opmærksom på den meningsforskel, der findes imellem dem, som anse et selskab med en straffeanstalt eller et fængsel som centrum for det heldigste, i modsætning til dem, som holde på, at selskabet omfatter et vist begrænset territorium og støtter de løsladte, som søge dertil. Det er en selvfølge, at denne sidste form bedst

svarer til selskaber med filialer og også ligger nærmest, fordi det dog er de stedlige forhold, der have fremtidig betydning for den løsladte, dér nemlig, hvor han har erhverv, og ikke fra hvilket fængsel han er løsladt. Det at der findes selskaber knyttede til bestemte straffeanstalter eller fængsler med hele landet til opland for virksomheden vil ikke forvolde nogen vanskelighed, for såvidt som de i de fleste tilfælde ville kunne blive stammen, og det en god stamme, for den større eller mindre kreds af filialer, som slutte sig til.

Skønt en ordning, som den her omtalte, vil gøre arbejdet meget lettere, end det nu som oftest er, hvor en enkelt mand leder et fængselselskab med en straffeanstalts fanger til genstand for virksomheden og et helt land til opland, ligesom man ved den må kunne vente lettere at finde kræfter, som ville tage del i arbejdet, så vil dog altid arbejdet i den større kreds, selskabets hoved, fordre en så stor gåen op i enkeltheder, at opmærksomheden for principerne for virksomheden og for udviklingen af denne vil svækkes og let gå tabt.

Det vil derfor altid være ønskeligt, for ikke at sige nødvendigt, at der findes et fælles organ for en større del af et land eller for et helt land, hvor dette lader sig gøre, som har den opgave at være opmærksom på principerne for virksomheden og på dens udvikling og forhold til straffefuldbyrdsen, at samle materialet fra de enkelte kredse eller selskaber, at fremlægge det for offentligheden og at vække dennes interesse for sagen, når lejlighed gives og forholdene fordre det. Dette organ bør vistnok ikke udgå af statens initiativ og ikke fremtræde som nogen statsmæssig autoritet, men have en aldeles privat karakter.

I modsætning til en ordning som den her fremsatte står den, som egenlig ingen ordning er. Et selskab oprettes, fordi der er mænd med øje og hjerte for sagen, det arbejder en tid, så stagnerer det, kræfterne trættes eller falde bort, og eftermændene mangle, interessen synker, eller

den udvikles ikke, medens fordringerne til selskabet tilmed forøges. Man står i forhold til andre selskaber, men derved forøges arbejdet, fordi det mangler plan. Publikum bliver kun pengekassen, det oplyses ikke, man taler ikke til dets interesse; personlige hensyn gøres også gældende, som ikke bringe sagen opad. De faktiske forhold rundt om os tale for sandheden af denne fremstilling.

Det ligger jo i tidsånden, at autoriteten begrænses til det mindst mulige, og at samfundet supplerer autoriteten så meget som muligt. Dette spores også i udviklingen af straffeforholdene, og det er derfor, at vor tid lægger mere og mere vægt på fængselselskaberne og deres virksomhed. Men vil man have disse selskaber til at tage deres part i straffefuldbyrdsen, så må staten også forlange, at de møde med en organisation, der skaffer agtelse og garanti, og vil man have, at samfundet skal slutte sig med større varme til sagen og forstå opgaven, så er det ligeså nødvendigt, at der findes et organ, der som samfundets repræsentant taler sagen for dette, og som det med fuld tillid kan følge.

FR. STUCKENBERG.

II.

Har fångskolan till uppgift i första rummet att påverka fången i religiöst-moraliskt hänseende samt på samma gång tillgodose hans intellektuella utveckling, huru bör den då vara ordnad och bedrivas?

För såvidt staten vid behandlingen af den brottslige vill vara ett uttryck för den Högstes vilja, måste den låta fången på det mest kraftiga sätt känna tyngden af den eviga rättfärdighetens kraf och på samma gång erfara den kärlek, „som icke förbittras utan hoppas allting“. Fång-

behandlingen, öfvad såsom en rättfärdig kärleksgerning, bär alltså innerst karakteren af religiös-moralisk påverkan. Skolan inom fängelset, som vill medverka till den brottsliges återgifvande till samhället såsom förbättrad människa och medborgare, måste isynnerhet bära pregeln deraf, enär man, såsom erfarenheten gifver vid handen, har att söka en människas brottslighet ytterst i hennes förderfvade inre religiöst-moraliska personlighet, i hennes förvända viljoriktning, och någon verklig sinnesändring hos en människa hvarken inträder, ej heller blifver af varaktig beskaffenhet, förrän denna hennes inre människa låtit sig påverkas af Guds vilja och nåd. Skolans uppgift i främsta rummet kan derföre ej vara annan, än att med henne till buds stående medel vände sig till fångens inre andemänniska och derföre som hufvudsyfte med sin verksamhet sträfva till att vända hans vilja till det goda, på samma gång, hon vill utveckla hans förstånd och förädla hans känsla. Derföre blifver ock hennes mål att tillgodose hans intellektuella utveckling, på det han må blifva i stånd att tydligare fatta såväl den evigt orubbliga sanningen, som det, hvilket angår rent jordiska förhållanden, och att han uti realiserandet af det högsta goda må känna och erfara sin tillfredsställelse.

Med detta mål för ögonen torde skolan bära till dess hufvuddrag så ordnas och bedriva sin verksamhet, att

1. *de ämnen*, som i densamma bära förekomma, blifva:

- a.) i främsta rummet *religion*, enär den med sina sanningar vänder sig direkt till människans innersta personlighet, på det att den må blifva upplyst och helgad,
- b.) *innanläsning*, så att fången må varda iståndsatt att tillgodogöra sig såväl Guds ords innehåll som annan nyttig läsning, hvarmed står i nära sammanhang
- c.) *modersmålet* såsom ett medel för att i tal och skrift kunna meddela sig med andra och fatta deras tankar,
- d.) *skrifning* och *räkning*,

- e.) *historia* och *geografi*, förnämligast fäderneslandets, behandlade från etisk synpunkt,
- f.) *naturalhistoria*, sedd i ljuset af den Högstes allmakt, vishet och godhet, samt
- g.) *sång*, såsom inverkan förädlade på känslan.

Högre omfång än folkskolans kurser torde i regeln ej böra eftersträvas af fängskolan.

2. Skolan sönderfaller i tvenne *afdelningar*:

- a.) den *allmänna*, hvars ämne är religion, och i hvilken alla deltaga,
- b.) den *särskilda*, hvori de öfriga folkskolans ämnen bedrivs.

De till denna hörande indelas i klasser dels på grund af ålder dels på grund af olika kunskapsmått, fömåga och vilja att tillgodogöra sig undervisningens förmåner. Straffets verkställande i enrum eller gemensamhet betingar olika tider och skilda klassindelningar m. m.

3. *Undervisningsmetoden* bör vara af öfvervägande *praktisk natur*, så att hufvudvigten ej i främsta rummet lägges på bibringande af ett visst kunskapsmått, utan förnämligast derpå, att undervisningen verkar uppfostrande, så att viljan stärkes, förståndet skärpes och känslan lyftes till ädlare riktning.

4. Den bästa *fängelseläraren* är

- a.) en af kristendomens sanning och lif genomträngd och *helgad* personlighet. Härigenom kommer hans personlighet att uppfostrande verka på fångens religiöst-moraliska personlighet, härigenom vinner han dennes förtroende och dermed hans hjerta.
- b.) Dertill måste han vara er sannt *bildad* personlighet, som kan ledigt beherrska sitt ämne och meddela det grundligt och tillämpligt, hvarjemte han bör vara utrustad med psykologisk skarpblik, samt
- c.) tillika ega *konsten* och talangen att göra undervisningen öfvertygande, tilltalande och lefvande.

P. SJÖHOLM.

Slottspastor (Sverige).

III.

Stemme lovgivningens bestemmelser i de nordiske lande om forsømte børn og unge lovovertrædere med vor tids fordringer til en fortrinsvis præventiv behandling af den nævnte klasse af individer?

En hovedbevæggrund for mig til at fremsætte nærværende emne for en forhandling har den betragtning været, at det i væsentlig grad må være en opgave for den penitentiære forening på dens møder at behandle spørgsmål, som have en mulighed for at medføre praktiske resultater og således at få betydning i livet. Kun derved kan foreningen vente at vinde indflydelse og anseelse og den sag, den omfatter, tilslutning i det store publikum. Dette sidste forekommer mig at være af så megen større vægt, som den praktiske side i de penitentiære spørgsmål spiller en betydningsfuld rolle. Desuden have vi på det her omhandlede område endnu i norden en vid mark, som trænger til at kultiveres, når vi ville følge med den penitentiære reforms udvikling og nyde frugterne deraf.

Jeg har af rent praktiske hensyn søgt at give spørgsmålet et mere begrænset omfang; men dette har været forgæves, fordi det står for mig som det afgørende først og fornemligst at få hovedpunktet i sagen fremdraget, og dette må blive lovgivningens standpunkt.

Der er vistnok intet spørgsmål på det penitentiære område, der for tiden mere almindeligt lægger beslag på opmærksomheden end behandlingen af moralsk forsømte børn og unge lovovertrædere. De bryderier og fast uløselige gåder, som de ideligt tilbagevendende recidivister berede straffefuldbyrnelsen, have ganske naturligt vendt alles blikke imod oprindelsen til det eller de første fald.

Det kan betragtes som et alt passeret standpunkt, som

en fastslået læresætning, at behandlingen af den nævnte kategori af individer må have en fortrinsvis præventiv karakter. Forhandlingerne må derfor nu dreje sig om, hvad der kan gøres for i fuldeste mål at hidføre dette.

Det principielle er altså, at behandlingen får en aldeles ikke eller så lidt som muligt straffende og en hel og holden eller så meget som muligt opdragende karakter. Midlerne dertil ere fornemlig at sætte grænsen for barnets ansvarlighed ligeoverfor loven meget lavt eller også slet ingen at sætte, at anvende straffende forholdsregler i det mindst mulige omfang, at anvende opdragende forholdsregler i det størst mulige omfang og i en så tidlig alder som muligt, at udstrække grænsen for de opdragende forholdsreglers varighed så langt som muligt, og at hidføre en samlet ordning af den hele sag.

Evnen til at fremskaffe en slig behandling ligger i lovgivningens hånd. Hensynet hertil har også allerede i en længere årrække i en væsenlig grad gjort sig gældende i Frankrigs, Belgiens, Englands og Amerikas lovgivning. Det samme hensyn har foranlediget Preussen til ved lov af 13de Marts 1878 at supplere rigsstraffelovens § 55 således, at børn fra 6 års alder kunne anbringes af øvrigheden i familier eller opdragelsesanstalter. Denne er i 1879 fulgt af en i hovedsagen tilsvarende lov for Oldenburg.

De øvrige lande stå derimod ganske i almindelighed talt på samme standpunkt som de skandinaviske. Disses lovgivninger ere ikke meget forskellige i det, som det hovedsagelig drejer sig om. Grundtanken i den hele sag, at en præventiv behandling gennem opdragelse kan finde sted, fremtræder vel i visse tilfælde; men den er ikke opstillet som så overvejende, at den dominerer den hele behandlings karakter, og den har derfor, således i Danmark, kun medført en undtagelse istedenfor en regel. De fornemste midler, således som de foran kortelig ere anførte, til at gøre behandlingen præventiv mangle så godt som ganske, og derved har man kun opnået i de fleste tilfælde at komme

for silde med de præventive forholdsregler, nemlig når barne alt oftere har forset sig. I denne korte udtalelse kan der jo ikke blive tale om at komme ind på spørgsmålets mange enkeltheder, men jeg må tillade mig at henvise til Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen, årgang 1879 og 1881, hvor adskilligt spørgsmålet vedrørende findes anført. Efter dette kan jeg ikke se andet, end at svaret på det opstillede spørgsmål må blive benegtende.

Hvad der kan gøres for at nå hen til en i sandhed præventiv behandling, må jo først blive det at søge manglerne i lovgivningen ændrede. Dette kan naturligvis ske derved, at den gældende lovgivning suppleres, hvilket man, således som foran berørt, har gjort i Preussen; men heldigst for sagen vilde det dog være, om lovgivningen søgte at træffe bestemmelser i sagen som helhed, således at den derved fik en omfattende og samlet, tidssvarende ordning.

FR. STUCKENBERG.

IV.

Bør der ikke ved lov åbnes fangen adgang
til efter visse års forløb at genvinde
sine borgerlige rettigheder?

De tungeste og bitreste klager fra de bedste og alvorligste fanger lyde ofte på, at hel oprejsning er umulig; thi den borgerlige ære er for bestandig tabt. Det arbejde, de gerne vilde lægge sin mandigste stræben i, ere de stængt ude fra, og mer end én ædel evne kan afslappes og nedspændes for den sags skyld. De klager, som ere vanskeligst at afvæbne, fra de dårligste fanger, fra dem, som ere stærkest fristede til at synke sammen og give sig over, gå så ofte i samme retning.

Mig synes, at fangen har et retfærdigt krav på en så-

dan lov som den, der ovenfor er antydnet. Følgerne af en timelig forbrydelse bør ved trofast og varig stræben helt kunne udslettes i tiden. Jeg tror, at både den enkelte og samfundet vil stå sig på det. Hvilken spore vil ikke en sådan lov kunne blive den enkelte til moralsk forbedring! Samfundet vil den blive til styrkelse; thi den vil skille det ved nedbrydende og samfundsopløsende elementer og helt gen- give det mangt et lem, som det vil have glæde og gavn af.

Og hvilken hjælp vil ikke en sådan lov yde os fængsels- folk under arbejdet for fangens oprejsning!

KARL SEIP.

Førstelærer ved Bodsfængslet.

V.

Betydningen af samarbejde mellem præst og be- tjente. Hvad kan præsten gøre herfor ved samliv med og arbejde for betjentene?

Det er ikke langt fra, at vi præster og lærere gerne kunne lægge årerne ind, hvis fængselsbetjeningen står os imod og ved sin daglige færd blandt fangerne modarbejder os. Det kan lidet hjælpe, om vi forkynde Guds ord, hvis vogteren bander eller fører rå tale. Det er snart og let at rive ned, sent og vanskeligt at bygge op. Som jeg der- for mener, at det er iøjnespringende, hvor ønskelig og nød- vendig samvirken mellem præsten og fængselsbetjeningen er, så tror jeg også, at det må være indlysende, at det er betydningsfuldt, at præsten kommer i personligt forhold til og får adgang til at virke på betjentene. — Til opnåelse heraf vilde det visselig være allerbedst, om alle, der gjorde tjeneste ved et fængsel, tilhørte en menighed med fængslets præst som sjælesørger.

Da dette vel imidlertid ved mange fængsler næppe lader sig gøre, få vi se, hvor langt vi kunne komme dette

foruden. Jeg tror da for det første, at fængselsbestyrelsen ved valget af betjente må have øje for, at manden ved siden af at være håndfast og håndværksdygtig tillige er brav og gudfrygtig, med evne ialfald til at blive i sandhed „hjerte-dannet“. Dernæst må fængselsbestyrelsen drage omsorg for, at betjentenes tid ikke er i den grad optagen, at sågodtsom ingen tid kan afses til samvær med og påvirkning af præsten.

Hvorledes skulde så præsten sætte sit samliv med, sit arbejde for vogterne iværk? Ja, det er jo i hjemmet, man bedst lever sig sammen. Og jeg mente, at fængselspræsten lidt efter lidt skulde nå frem til at leve med vogterne i deres hjem og lade dem leve med sig i sit hjem. Under sådant vil det, tør hælde, falde lettest at tale de bedste, fortroligste, frugtbareste ord til dem om den fælles store gerning. Ved sådant samliv — det kunde jo ligne samlivet mellem præst og lærere i en landsmenighed eller, om det for nogen faldt naturligere, mellem en god husbonde og en trofast tjener — vilde betjeningen lettest vindes; under dette vilde præsten kunne få knyttet hjerterne til sig. Og lægger man rigtig godvillien og hjertelaget til, skal man få se, at det skal lykkes. Der er mange snille vogtere, som let ville vindes, vindes først, så de ikke få hjerte til at stå præsten imod, vindes lidt efter lidt, så de stå sammen med ham i gerningen. Og når så båndet er knyttet mellem hjerterne, og noget af villien og evnen til forståelse af gerningen er opelsket, kan man gå videre. Da kan man hånd i hånd med samlivet lade gå særegne bibellæsninger for vogterne og foredrag, der tage særligt sigte på deres kald og gerning, såvel på gerningens forpligtelse, byrde og ansvar som på dens glæde, frugt og velsignelse. Ved fængselslærernes bistand kunde der også godt holdes foredrag af oplysende, belærende, almindendannende indhold. Mange skulde komme til at hilse sådanne foredrag med glæde. Betydningen af hele denne påvirkning turde kanske blive større, end mange tænke eller ane. Systemerne i al ære!

Men lad os altid huske, det er personerne, det væsenligt kommer an på. Hver mand — en hel, vederhæftig, levende interesseret mand — på sin post, så vil det nok gå, selv om systemet halter et lidet gran. Når en sådan påvirkning lykkes fra præstens side, da vil han også have banet sig adgang til at få lægge et ord med i laget, hvor han kunde føle trang dertil. For at nævne et eksempel og for at gå tilbage til det, vi gik ud fra her: Ser den verdslige øvrighed, at præsten i væsenlig mon har dygtiggjort vogterne til deres gerning, vil den gerne lade præsten få have en stemme med ved valget af ny vogtere, hvilket ikke er lidet magtpåliggende for præsten.

KARL SEIP.

VI.

Hvor man i fællesanstalter ikke har adgang eller midler til at indrette natceller, vil det ikke der være hensigtsmæssigt at anbringe „boxes“ eller sengeskærme?

1. Natceller i fællesfængslerne ere en *hovedbetingelse* for at en virkelig frugtbar fangebehandling såvel i indre, moralsk som i ydre, optugtende retning kan øves. Uden natceller ville ellers i sig selv respektable reformer ikke på langt nær bære tilsvarende frugt, og vil mangan en gavnlig foranstaltning dog kun blive en „ny lap på et gammelt klædebon.“ Reformen af et lands fællesfængsler må derfor *først og fremst* have indretningen af natceller for øje.

2. Hvor imidlertid de *pekuniære* kræfter ikke strax tillade bygning af tidsmæssige fængsler, og de lokale forhold ikke tillade indretningen af natceller i de gamle fængsler, ere de f. ex. i Hamburgs ny straffeanstalt for en

del benyttede „boxes“ (sengeskærme) et fortrinligt midlertidigt middel til gennem isolation om natten at fremme moralitet og disciplin.

TH. C. BERNHOFT.

VII.

På hvilken måde bør der i en enkelt straffeanstalt sørges for de lavere funktionærers intellektuelle udvikling?

TH. C. BERNHOFT.

VIII.

Skulle Commissioner af förtroendemän vid sidan af straffanstalternas förvaltning kunna anses vara till nytta och således önskvärda?

Såsom bekant hafva, sedan längre tillbaka, både i Stor Britanien och inom vissa Continentens länder, commissioner, sammansatta af dels offentliga dels enskilda personer, haft uppdrag att utöfva tillsyn öfver hvar sin straffanstalt, företrädesvis rörande religionsvården och omsorgen om fångarnes moraliska förbättring, men någon gång äfven i afseende å administration.

Om gagnet af en sådan institution hafva åsigterna varit delade. Deremot har anmärkts bland annat, att en commission, såsom en slags myndighet vid sidan af fängelsets förvaltning, vore olämplig, enär fängelsets föreståndare ensam måste bära ansvaret för det hela, men en honom

vid sidan stående myndighet ej kunde annat än föranleda hinder och en stundom störande inverkan. Derigenom för-ringades föreståndarens anseende och moraliska inflytande på fångarne. — På andra sidan har erinrats, att det ankomne på sjelfva organisationen att förekomma dylika olägenheter. Om sådana någon gång inträffat, kunde orsaken dertill lika väl vara att finna hos fängelsets föreståndare, som ej förstått uppehålla sin ställning, som hos commissionen. Skulle tecken till förveckling visa sig, borde anledningen dertill lättligen kunna undanröddas genom upplysning från den myndighet, under hvilken de båda personligheterna sorterade.

Mig synes att, om en institution af ifrågavarande beskaffenhet icke skall menligt inverka på fängelseförvaltningen, måste på förhand vara bestämdt, att den icke har något att skaffa med förvaltningen, utan fängelsets föreståndare i sin tjänst vara fullständigt oberoende af commissionen. Dennas befogenhet skulle därför vara tydligt begränsad och inskränkt till rättighet för commissionens, ledamöter att, när de så önskade, besöka fängelset och fångarne, samt inlåta sig i samtal med dem, i hvad som rörde fångarnes personer och enskilda förhållanden: att inhemta kännedom angående alla förhållanden inom straffanstalten samt ingå i öfverläggning med föreståndaren, läkaren och sjülasörjaren om åtgärder, som ansåges af vigt eller hafva inflytande på fångarnes moraliska förbättring eller framtida återupprättelse, såsom möjligheten för dem vid afgang från anstalten att finna arbetsanställning eller försörjningsmedel. Utan rättighet att meddela några föreskrifter, skulle commissionen, om anledning till anmärkning förekomme, endast ega att derom hos fängelsets föreståndare göra anmälan. Skedde ej rättelse eller commissionen ansåge förbättringar eller förändrade föreskrifter önskvärda, skulle commissionen vara oförhindrad göra de framställningar hos öfverstyrelsen, dertill omständigheterna kunde föranleda.

I sådan riktning ordnad, torde en commission af lämp-

liga personer kunna gagna i och för det fångvården i senare tid tillagda åliggande att verka för fångarnes sedliga och moraliska förbättring samt för underlättande af möjligheten för dem att, efter frigifningen finna tillfälle att ärligen förtjena sitt uppehälle. Commissionens blotta tillvaro och dess medlemmars förnyade besök inom anstalten skulle i flesta fall vara tillfyllest att aflägsna hvarje giltig anledning till anmärkning.

Den närmare kännedom om fångarne, deras föregående vandel, moraliska tillstånd samt ådagalagda mera eller mindre allvarliga föresatser satte commissionsledamöterna i tillfälle bedömma, hvad för underlättande af deras framtida väl och återupprättelse må kunna göras. Häri hade commissionen att samverka med sjülasörjaren, men mera än han, i gemenskap med den yttre världen, skulle commissionens ledamöter der företrädesvis kunna tjena såsom medlare. Ett godt vitsord af dem skulle i många fall för den frigifne bereda arbetsanställning, och ett moraliskt stöd af en aktad person skulle för den, som har att beträda de första stapplande stegen i det fria lifvet, vara af oskattbart värde. Såmedelst skulle på tillförlitligare sätt de fördelar vinnas, hvilka afses med det ofta försporda yrkandet om tillträde till straffanstalterna för mindre bekanta och obepröfvade filantroper, hvilkas gagnande förmåga visat sig vara mera än tvifvelaktig.

Genom den af commissionens medlemmar förvärfvade bekantskap om den vård, som numera egnas strafffängen, skulle småningom blifva allmänheten kunnigt, att, om icke hvarje bestraffad person under fångenskapen kommit till verklig förbättring, utgår han numera från fängelset åtminstone icke sämre, än han, från det fria, der inkom, och såmedelst borde den fruktan och motvilja småningom förminskas, som nu möter hvarje frigifven och för honom försvårar återgången till en stadgad vandel. — Dette torde vara ett moment, som förtjener ej ringa afseende; ty med mindre denna afvoghet hos allmänheten mot den från

fängelset frigifne försvinner och efterträdes af en medborgerlig ande, som räknar såsom en pligt för hvar och en att i sin mån medverka till den fallnes upprättelse, måste alla fängsvårdens bemödanden därför blifva i viss mån fruktlösa.

Stockholm i April 1882.

G. FR. ALMQUIST.

IX.

Hvorledes bør man i sin fangebehandling
stille sig ligeoverfor fangens håb
om benådning?

Har en fange fattet håb om benådning, er der i reglen fare for, at dette vil træde hindrende i vejen såvel for hans religiøse udvikling ved den pastorale sjælesorg som for hans moralske udvikling under straffens fuldbyrdelse.

Fangen fatter selv meget let håb om benådning. Der er også grund til at tro, at undertiden rettens betjente enten under sagens behandling eller også ved dommens forkyndelse yde fangen den trøst, at han kan gøre sig grundet håb om straffens formildelse ved benådning, når nogen tid er gået hen. Er dette sket, mener fangen at have en autoritet at støtte sit håb til.

En fange, der nærer håb om benådning, vil måske blive snil, lydig, flittig, vil høre med synlig tilfredshed på Guds ord o. s. v.; men hans mål er straffens formildelse ved benådning. Det afskrækkende i straffen, det opdragende i disciplinen, det vejledende og befæstende i sjælesorgen bliver han uberørt af, idet han arbejder *for løn*. Bliver hans ansøgning afslået, udholder han straffen med bitterhed i hjertet mod bestyrer og præst, bliver hårdere under straffens fuldbyrdelse og utilgængelig for Guds ords påvirkning.

Nu kan vistnok bestyrer og præst — hver på sin særegne vis og begge i forening — søge på forhånd at udrede for fangen de enkelte punkter vedkommende hans benådning: Denne afhænger ikke af deres erklæring om ham, men af kongen, i hvis hånd benådningsretten ligger; hans gode opførsel og kristelige forhold er ikke nok til hans anbefaling; hans benådning vil, skønt ubetinget lagt i kongens hånd, dog væsentlig afhænge af hans forbrydelses beskaffenhed og lignende. Men at gøre dette på den ene side således, at man ikke giver fangens håb næring, fører ham ind i falske illusioner og derved bort fra, hvad der under straffen burde tjene til hans forbedring, og på den anden side således, at man dog ikke betager ham et håb, som man er uberettiget til at betage ham, fordi det har sin objektive grund i kongens benådningsret, er ikke så let.

Hertil kommer desuden et moment, der er ejendommeligt for fællesanstalterne, nemlig drøftelsen af benådningsspørgsmål mellem fanger, der tilbringe sin fritid sammen. Hvad man samtaler med en fange om, navnlig når det gælder benådning, bliver ofte ingen hemmelighed ligeoverfor den hele fangeflok. Dette nødvendiggør, at man udtaler sig bestemt og dog med al mulig forsigtighed, samt at bestyrer og præst arbejde efter samme princip.

Heraf turde følge:

1. Det er at beklage, at udenforstående (o: Ikkefængselsmænd), især sådanne, der i fangens øjne have nogen autoritet, bibringe fangen håb om benådning, da dette oftest sker på en sådan måde, at det vanskeliggør fangebehandlingen.
2. Fængslets funktionærer vogte sig vel for ved fangens behandling at vække håb hos denne om hans strafs formildelse.
3. Omgås en fange med håb om benådning, gælder det — i fællesanstalten både for hans egen og medfangers skyld — at gøre ham sagen så klar som muligt og herunder iagttage al mulig forsigtighed.

4. Specielt gælder det, når retsbetjente eller andre med embedsmæssig autoritet have ydet fangen udsigt til benådning, uden at nedbryde vedkommendes autoritet at gøre fangen indlysende, hvori det falske i hans forhåbning om benådning måtte ligge.
5. Der gives formentlig såvidt almengældende principer, hvorefter benådning meddeles, at disse uden fare for at svække begrebet „Kongens benådningsret“ kunne forklares for en fange.
6. Der gives vel også sådanne tilfælde, da man uden at krænke kongens benådningsret kun udtale som *sin* overbevisning, at en fange ikke vil blive benådet.

HVAL.

Tugthuspræst i Throndhjem

X.

Om fangernes fordeling og om påbud af tavshed i fællesanstalter.

Enhver fængselsmand, der har arbejdet i vore fællesanstalter, ved, hvilke store hindringer den stærke sammenblanding af fanger har rejst for fangebehandling, forsvarlig disciplins og ordens gennemførelse, og hvilke sørgelige frugter det forlidt påagtede samliv på sovelokaler og arbejdsværelser har båret for yngre og forholdsvis mindre fordærvede fanger.

Opmærksomheden har vistnok været rettet på bekæmpelsen af disse onder, under hvis tryk man har lidt — man har til eksempel et nyt reglement for fangebehandlingen i vore fællesanstalter —, og den enkelte straffeanstaltsbestyrer har vel også søgt at efterkomme reglementets påbud ved ophjælpelse af de mest skrigende mangler, til eksempel ved i tilfælde at benytte celle i videre udstrækning end vanligt og ved i nogen grad at fordele de forskellige slags

anger, men noget egenlig alvorligt arbejde til udnyttelse af de lokale hjælpemidler, som man enten allerede måtte have at disponere over, eller som ved mindre væsentlige forandringer kunne opnås til såvidt mulig sejr over ondet, har formentlig ikke været optaget.

Den yderligere forøgede sammenblanden af fanger af alle aldre og domfældte for de forskellige forbrydelser, som den gennemførte ophævelse af den tidligere bestående distinktion mellem straffearbejde i de i fæstningerne indrettede straffearbejdsanstalter og i tugthusene har medført, har imidlertid nu stillet kravene på, at noget må foretages, således frem i forgrunden, at spørgsmålet: „Hvad skulle og kunne vi gøre?“ er vakt og har ledet til, at der efter initiativ af vort fængselsvæsens expeditionschef fra forrige års høst i den fællesanstalt, som jeg bestyrer, er anstillet endel forsøg på en delvis overgang fra de gamle forhold, ligesom man har tænkt sig de ved disse forsøg indvundne resultater, om de ved erfaring måtte befindes hensigtsmæssige, også anvendte i rigets øvrige fællesanstalter.

Jeg skal i korthed oplyse, at det væsentlig er adskillelsen mellem de forskellige slags fanger med hensyn til deres alder, forbrydelse og, såvidt man derom kan opgøre sin dom, tillige også med hensyn til deres moralske tilstand, som man har søgt at fremme især i hviletiderne og om natten, da de kun ere bevogtede og iagttagne af de udenfor deres lokaler patrouillerende opsynsbetjente, og således have anledning til ukontrollerede at føre samtaler med hverandre. På arbejdslokalerne og overalt ellers, til eksempel på bevægelsespladsene og i skolen er påbudt tavshed i den udstrækning, at samtale fangerne imellem kun må finde sted, når vedkommende arbejdsforstander anser det nødvendigt af hensyn til arbejdsvirksomheden, men selv da kun i betjentens overvær. Uden betjentens tilladelse må derhos ingen fange forlade den ham anviste plads. Fangernes gåen fra eller til arbejde, bevægelsesplads, skole og kirke m. v. sker lokalevis med nogle skridts mellemrum mellem

hver fange og under tilsyn af et tilstrækkeligt antal betjente.

Dette er kortelig berettet den plan, hvorefter der nu forsøgsvis arbejdes i Thronhjems tugthus, og som ovenberørt også tænkes etableret i de øvrige fællesanstalter, hvor man ligesålidt som her på grund af de lokale forhold — anstalternes forældede bygninger — kan gennemføre nogen videre gående forandring ved optagelse af et bestemt system.

Det skadelige samkvem mellem fangerne er det, man søger at hindre, dels ved den nævnte fordeling af fangerne på sovelokalerne og dels og væsentligst ved påbudet om tavshed overalt ellers i anstalten, idet man er gået ud fra, at i al fald noget må kunne udrettes i vore ældre straffeanstalter, indtil den tid kommer, da man kan forvente en mere gennemgribende reform i vort hele fængselsvæsen.

Til nogen videre detailleret indgåen i sagen er formentlig her ikke stedet, hvorfor jeg skal tillade mig at anholde om, at det opstillede thema måtte blive antaget til forhandling i følgende spørgsmål:

1. Er påbud om tavshed i den udstrækning, som ovenfor er anført, at anbefale?
2. Anses en fordeling af fangerne på sovelokalerne tilrådelig efter de ovenansførte regler?

Thronhjems tugthus den 19 Maj 1882.

PETER SOELBERG.

Love

for

Den Nordiske Penitentiærforening.

§ 1.

Den Nordiske Penitentiærforening har til formål ved forhandling mellem alle, som i Danmark, Norge, Sverige og Finland theoretisk eller praktisk have interesse for fængsels-sagen, at bidrage til uddannelse af en sagkyndig og så vidt muligt samstemmende dom om de under dennes område hørende spørgsmål.

§ 2.

Foreningen holder møde afvekslende i de forskellige nordiske lande. Ved ethvert møde bliver der at tage bestemmelse om stedet for den næste sammenkomst.

„Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen“ er foreningens organ.

§ 3.

Foreningens bestyrelse består af 5 mænd, nemlig 1 for hvert af de 4 lande, som foreningen omfatter, og desuden 1 for det land, hvor det næste møde afholdes. Bestyrelsen deler sig i lokalbestyrelser, en for hvert land.

Medlemmerne af bestyrelsen vælges på hvert møde. Dens funktionstid varer til slutningen af det næste møde.

§ 4.

Det påhviler lokalbestyrelsen i det land, hvor mødet skal holdes, at træffe de til dettes forberedelse og afholdelse fornødne foranstaltninger. Når lokalbestyrelsen til dette øjemed finder det fornødent, kan den forstærke sig med flere medlemmer. Alle forhandlingsforslag m. m., som ønskes forelagte mødet, afgives til den.

§ 4.

Så vidt muligt skulle de mundlige forhandlinger på foreningens møder forberedes derved, at forhandlingsforslagene, forsynede med en kortfattet motivering eller udvikling, omdeles til deltagerne en passende tid før mødet. Selve forhandlingerne indledes af et for hvert emne af vedkommende lokalbestyrelse udpeget medlem.

§ 6.

Forhandlingerne på møderne ledes af en for hvert møde valgt formand, der tillige i forening med bestyrelsen bestemmer, i hvilken orden forhandlingsgenstandene skulle tages for.

Formanden vælges ved forhandlingernes begyndelse af og blandt deltagerne i mødet.

På samme måde vælges 1 eller flere viceformænd og 1 eller flere sekretærer.

§ 7.

Beretning om forhandlingerne meddeles i „Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen“.

§ 8.

Ethvert medlem af foreningen erlægger et kontingent af 5 kroner for hver gang, et møde afholdes. Herfor haves adgang til selve forhandlingerne samt ret til at erholde de trykte meddelelser, som omdeles forud for mødet, samt et særtryk af den i Tidsskriftet meddelte beretning om forhandlingerne. Den, der en gang har tegnet sig, anses som medlem, indtil han udmelder sig.

§ 9.

Over foreningens indtægter og udgifter føres regnskab af lokalbestyrelsen i det land, hvor det pågældende møde holdes. Muligt overskud afgives til lokalbestyrelsen i det land, hvor det næste møde skal holdes, for i fornødent fald at benyttes til hjælp ved udgifterne ved dette. Bestyrelsen træffer ved hvert møde af foreningen afgørelse om størrelsen af det tilskud, der bliver at yde „Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen“ til trykningsudgifter, som påhvile Tidsskriftet i anledning af mødet.

Stadgar

för

Den Nordiska Penitentiärföreningen.

§ 1.

Den nordiska penitentiärföreningen har till mål att medelst förhandlingar mellan alla, som i Danmark, Sverige, Norge och Finland teoretisk eller praktisk intressera sig för fångvården, bidraga till utbildandet af en sakkunnig och såvidt möjligt är samstämmande åsigt om de till dess område hörande frågor.

§ 2.

Föreningen håller sina möten omvexlande i de särskilda nordiska länderna. Vid hvarje möte bestämmes stället för nästa sammanträde.

„Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen“ är föreningens organ.

§ 3.

Föreningens styrelse består af 5 män, neml. 1 för hvardera af de 4 länderna, som föreningen omfattar, och dessutom 1 för det land, i hvilket nästa möte kommer att hållas. Styrelsen fördelar sig i lokalstyrelser, en för hvarje land.

Styrelsens medlemmar väljas på hvarje möte; deras funktionstid varar till nästa mötes slut.

§ 4.

Lokalstyrelsen i det land, hvarest möte skall hållas, åligger att träffa nödiga anstalter för detsammas förberedande och hållande. När lokalstyrelsen för detta ändamål finner det nödigt, kan den förstärka sig med flere medlemmar. Alla förslag till förhandlingar, betänkanden m. m., som önskas föreläggas mötet, inlemnas till densamma.

§ 5.

Såvidt möjligt är, böra de muntliga förhandlingarne på föreningens möten sålunda förberedas, att förslagen till förhandlingarne, försedda med en kortfattad motivering eller utveckling, utdelas till deltagarne lämplig tid före mötet. Sjelfva förhandlingen inledes af en för hvarje ämne af vederbörande lokalstyrelse utsedd medlem.

§ 6.

Förhandlingarne på mötena ledas af en för hvarje möte vald ordförande, hvilken tillika, i förening med styrelsen, bestämmer, i hvilken ordning förhandlingsämnena böra företagas.

Ordföranden väljes vid början af förhandlingarne af och bland deltagarne i mötet.

På samma sätt väljes 1 eller flere vice ordförande samt 1 eller flera sekreterare.

§ 7.

Redogörelse för förhandlingarne meddelas i „Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen“.

§ 8.

Hvarje medlem af föreningen erlägger afgift af 5 kronor för hvarje gång, möte hålles. Härför erhålles tillträde till sjelfva förhandlingarne samt rättighet att erhålla de tryckta meddelanden, som böra utdelas före mötet, samt ett separattryck af den i tidsskriften meddelade redogörelsen för förhandlingarne. Den, som en gång tecknat sig som medlem, ansessom sådan, tills han anmäler sig till utträde ur föreningen.

§ 9.

Öfver föreningens inkomster och utgifter föras räkenskaper af lokalstyrelsen, hvarest pågående möte hålles. Möjligt öfverskott aflemnas till lokalstyrelsen i det land, hvarest nästa möte kommer att hållas, för att i händelse af behof användas till hjälp vid utgifterna för detta. Styrelsen beslutar vid hvarje föreningens möte storleken af det tillskott, som skall erläggas till „Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen“ för de tryckningskostnader, som tidskriften med anledning af mötet får vidkännas.

Den Nordiske Penitentiaerforening.

BERETNING.

om

Foreningens tredie møde,

som afholdtes den 4de til 6te Juli 1882 i Kristiania.

Bestyrelsen.

Birch-Reichenwald. Chef for Norges fængselsvæsen.

Petersen. R. Direktør for bordsfængslet i Kristiania.

Bruun. F. Chef for Danmarks fængselsvæsen.

Almquist. G. Fr. Chef for Sveriges fængselsvæsen.

Grottenfelt. A. Chef for Finlands fængselsvæsen.

Sekretær.

Gløersen. F. Cand. juris.

Indbudne til at overvære mødet:

Hr. Statsråd *Bachke.*

- Statsråd *Schweigaard.*

- Dr. *Guillaume.* Fængselsdirektør i Neuchâtel,

Foreningens æresmedlem.

Foreningens medlemmer:

I DANMARK.

<i>Ammitzbøll. F.</i>	Inspektør for Vridsløselille straffeanstalt ved	Glostrup.
<i>Baland.</i>	Cand. polit.	København.
<i>Birch. A.</i>	Cand. jur., konst. overretsassessor.	do.
<i>Blom.</i>	Politiassistent.	Lyngby.
<i>Bøjsen. F.</i>	Løjtnant, folketingsmand.	København.
<i>Bruun. F.</i>	Fængselsdirektør, chef for fængselsvæsenet.	do.
<i>Bruun. J. J.</i>	Arkitekt.	do.
<i>Bøggild. E.</i>	Overretsassessor.	do.
<i>Christensen. C.</i>	Journalist.	do.
<i>Christensen. H.</i>	Frue.	do.
<i>Crone. V. C.</i>	Politidirektør.	do.
<i>Deuntzer. J. H.</i>	Professor ved universitetet.	do.
<i>Engell.</i>	Cand. phil., journalist.	do.
<i>From. M. S.</i>	Bogholder i justitsministeriet.	do.
<i>Gomard.</i>	Assistent ved Vridsløselille straffeanstalt	Glostrup.
<i>Goos. C.</i>	Dr. jur., professor ved universitetet i København.	
<i>Haurowitz.</i>	Læge ved tugthuset ved	Horsens.
<i>Hindenburg. T.</i>	Overretsassessor.	København.
<i>Jensen. Andr.</i>	Snedkermester, medlem af best. f. Københavns fængselsselskab.	do.
<i>Jensen. G. A.</i>	Assessor i kriminal- og politiretten.	do.
<i>Jessen.</i>	Kammerherre, borgmester.	Horsens.
<i>Kaahnd. H. V.</i>	Forh. overlærer ved Vridsløselille straffeanstalt.	København.
<i>Kayser. H. H.</i>	Tømmermester, medlem af best. f. Københavns fængselsselskab.	do.
<i>Krarup.</i>	Herredsfoged.	Herning.

<i>Krieger. A. F.</i>	Dr. jur. & phil., assessor i .	
	højesteret.	København.
<i>Lassen. J.</i>	Dr. jur., professor ved universitetet.	do.
<i>Madvig. J. N. A.</i>	Overretsassessor	do.
<i>Malling.</i>	Kasserer ved tugthuset ved	Horsens.
<i>Mannheimer. J. H.</i>	Grosserer, medlem af	
	best. f. Københavns fængselselskab. . .	København.
<i>Matzen. H.</i>	Professor ved universitetet	do.
<i>Mazanti. F. A.</i>	Inspektør for tugthuset ved	Horsens.
<i>Munck. V.</i>	Præst.	Lille Næstved.
<i>Neergaard.</i>	Cand. jur.	København.
<i>Nielsen.</i>	Politiassistent.	Hørsholm.
<i>Nyholm. C. V.</i>	Højesteretsassessor.	København.
<i>Petersen. C.</i>	Læge ved Vridsløselille straffe-	
	anstalt.	Glostrup.
<i>Petersen. Carsten.</i>	Politiinspektør.	København.
<i>Petersen. Eugen.</i>	Vicepolitidirektør	do.
<i>Ringberg.</i>	Justitsråd, prokurator.	Beldringe.
<i>Sager.</i>	Borgmester og byfoged.	Rudkøbing.
<i>Sass. E.</i>	Frøken, diakonisse.	København.
<i>Schow. U.</i>	Birkedommer i Nordre Birk. . . .	do.
<i>Stuckenberg. Fr.</i>	Cand. philos., distriktsfor-	
	stander.	do.
<i>Thiele. J. A.</i>	Assessor i kriminal- og politi-	
	retten.	do.
<i>Tryde. Chr.</i>	Dr. med., politilæge.	do.
<i>Ussing. C. Joh.</i>	Cand. jur.	do.
<i>Wamberg.</i>	Præst ved Vridsløselille straffe-	
	anstalt.	Glostrup.

47

I SVERIGE.

<i>Almqvist. G. Fr.</i>	Generaldirektör, chef för	
	fängvårdsstyrelsen.	Stockholm.
<i>Almqvist. V.</i>	Jur. filos. kandidat.	do.
<i>Almqvist. O. v.</i>	Häradshöfding och advokat. . . .	do.
<i>Anderson. Emil.</i>	Lärare vid straffängelset i .	Malmö.

- Berencrutz. C.* Major, direktör vid straffängelset i Malmö.
- Bladin. Göran.* Lärare vid straffängelset å Nya Varfvet vid Göteborg.
- Elliot. A. O.* Rådman. do.
- Engström. V.* Direktör vid länsfängelset i Vexjö.
- Eriksson. E. A.* Fil. kandidat, direktör vid länsfängelset i Jönköping.
- Fant. C. Fredrik. M.* Fängelseföreståndare vid kronohäktet å Långholmen samt direktör vid åkerbrukskolonien Hall. Södertelge.
- Fant. Fridolf.* T. f. direktör vid länsfängelset i Gefle.
- Feuk. G. A.* Kyrkoherde i Ingelstad.
- Feuk. L.* do. i Gustaf.
- Hagströmer. J. V.* Juris Dr., professor i kriminalrätt vid universitet i Upsala.
- Hallström. P. I.* Skolföreståndare vid straffängelset å Nya Varfvet vid Göteborg.
- Hennings. A. von.* Kapten, direktör vid länsfängelset i do.
- Lindholm. Ch.* Fröken, lärarinna vid straffängelset å Norrmalm. Stockholm.
- Ljungberg. C. R.* Öfverste. do.
- Ljungstedt. Sigrid.* Fröken. do.
- Ljungstedt. V.* Departementschef, byråchef i fängvårdsstyrelsen. do.
- Mentzer. A. von.* Kapten, direktör vid länsfängelset i Karlstad.
- Montgomery H. A.* Fil. kandidat, lärare vid straffängelset å Långholmen.
- Nygqvist. O. F.* Skolföreståndare vid straffängelset i Malmö.
- Palm. C.* Kapten, chef för kronoarbeitskompaniet å Waxholm.
- Robbert. J.* Filos. doktor, t. f. fängelseföreståndare vid kronohäktet å Långholmen.

Rubenson. S. Sekreterare vid öfverståthållare-
 embetet i Stockholm.
Schnicker. C. A. Underlöjtnant, direktör vid
 länsfängelset i Kristianstad.
Sjöholm. P. Slottspastor vid straffängelset i Malmö.
Tigerschiöld. H. T. Filos. kandidat. Upsala.
Wester. V. Kapten, direktör vid länsfängelset i Mariestad.
Westin. N. G. Filos. doktor, t. f. direktör
 vid straffängelset i Norrköping.

31

I FINLAND.

Forsman. F. Statsråd, f. d. tjänsteman i
 Finlands senat. Helsingfors.
Grottenfelt. A. Öfverdirektör, chef för fäng-
 värden. do.
Leistén. O. Fängelsedirektör. do.
Wrede. H. A. Friherre, häradshöfding. do.

4

I NORGE.

Aanensen. Bertha. Frue, opsynskvinde ved
 Kristiania tugthus Kristiania.
Andersen. C. Aug. Politimester. Tønsberg.
Andersen. O. M. Lærer ved bodsfængslet. . Kristiania.
Andersen. W. Byretsassessor. do.
Angell. J. M. Overinspektør ved Bergens
 tugthus. Bergen.
Bachke. O. A. Statsråd. Kristiania.
Bang. A. Bureauchef i justitsdepartementets
 strafanstaltsafdeling. do.
Berg. Joh. Præst. do.
Bergh. Johs. Højesteretsadvokat. do.
Bernhoft. Th. Præst ved Akershus straf-
 anstalt do.
Birch. H. J. Politimester. Moss.

<i>Birch-Reichenwald. P.</i>	Expeditionschef for strafanstalt- og fængselsvæsenet . . .	Kristiania.
<i>Bock. H.</i>	Politilæge, læge ved Kristiania distriktsfængsel.	do.
<i>Borchgrevink.</i>	Cand. theol., forstander ved opdragelsesanstalten Tofte Gave . . .	Næs.
<i>Braun. A.</i>	Højesteretsadvokat.	Kristiania.
<i>Bye. I.</i>	Underinspektør ved Kristiania tugthus.	do.
<i>Christensen. H. C.</i>	Højesteretsadvokat. . .	do.
<i>Christoffersen. B.</i>	Præst.	do.
<i>Clemmetsen. H.</i>	Værksmester ved Akershus strafanstalt	do.
<i>Dahl. Konrad.</i>	Præst ved Bergens tugthus. Bergen.	
<i>Dehli. O.</i>	Højesteretsadvokat	Kristiania.
<i>Dietrichs. A. J.</i>	Overretssagfører.	do.
<i>Døscher. A.</i>	Bureauchef i justitsdepartementet	do.
<i>Eckhoff. Kr. Mart.</i>	Cand. theol.	do.
<i>Fleischer. Chr.</i>	Cand. juris.	do.
<i>Gamborg. E.</i>	Politimester.	Drammen.
<i>Garben. B.</i>	Chef for opdagelsespolitiet, med- lem af bodsfængslets inspektion. . . .	Kristiania.
<i>Gløersen. F.</i>	Cand. juris.	do.
<i>Grundt. O.</i>	Expeditionssekretær i justitsde- partementet, medlem af tilsynskommissi- onen ved Kristiania distriktsfængsel . .	do.
<i>Grung. Tr.</i>	Konstitueret fængselslærer ved Akershus strafanstalt.	Kristiania.
<i>Grøndahl. E. Chr.</i>	Kasserer ved bodsfængslet i	do.
<i>Halvorsen. A.</i>	Grosserer, medlem af tilsyns- kommissionen ved Kristiania distrikts- fængsel.	do.
<i>Hansen. C. M.</i>	Højesteretsadvokat.	do.
<i>Hansen. Andr.</i>	Præst.	do.
<i>Hansen. Jørgen.</i>	Sognepræst.	do.
<i>Heffermehl. I. K.</i>	Højesteretsadvokat.	do.

<i>Hellberg, E. O.</i>	Lærer ved Kristiania tugthus.	Kristiania.
<i>Heyerdahl, N. R.</i>	Højesteretsadvokat.	do.
<i>Hirsch, C.</i>	Frk., værksmesterinde ved Kristiania tugthus.	do.
<i>Holfeldt, Chr.</i>	Politifuldmægtig.	do.
<i>Holmsen, N.</i>	Bureauchef i justitsdeparte- mentet.	do.
<i>Holmsen, P.</i>	Politiaadjutant.	do.
<i>Hval, A.</i>	Præst ved Throndhjems tugthus.	Throndhjem.
<i>Hvoslef.</i>	Amtmand.	Laurvig.
<i>Jensen, A.</i>	Fuldmægtig hos overinspektøren ved Kristiania tugthus.	Kristiania.
<i>Jensen, Th.</i>	Overinspektør ved Kristiania tugthus.	do.
<i>Johannesen, H.</i>	Underinspektør ved bods- fængslet.	do.
<i>Jürgensen, W.</i>	Byfoged, bestyrer af Kristiania distriktsfængsel.	do.
<i>Jørgensen, J.</i>	Lærer ved Throndhjems tugthus.	Throndhjem.
<i>Kildal, H.</i>	Højesteretsadvokat.	Kristiania
<i>Kier, N. Oscar.</i>		Drammen.
<i>König, Chr.</i>	Læge ved bodsfængslet.	Kristiania.
<i>Kjerschow, E.</i>	Byretsassessor.	do.
<i>Klem, Gottfr.</i>	Cand. juris.	do.
<i>Kolstad, A.</i>	Snedkermester, medlem af til- synskommissionen ved Kristiania distrikts- fængsel.	do.
<i>Krog, F. A.</i>	Overretssagfører.	do.
<i>Larsen, J.</i>	Værksassistent ved Akershus straf- anstalt	do.
<i>Lasson, B.</i>	Kgl. fuldmægtig.	do.
<i>Lindvig, M. G.</i>	Værksassistent ved Thrond- hjems tugthus.	Throndhjem.
<i>Lochmann, E. F.</i>	Professor.	Kristiania.
<i>Lorentsen, Helene.</i>	Frk., opsynskvinde ved Kristiania tugthus.	do.

<i>Lous. K.</i> Højesteretsadvokat.	Kristiania.
<i>Matthe. F.</i> Cand. jur.	do.
<i>Mathiesen. A.</i> Lærer ved Kristiania distrikts- fængsel.	do.
<i>Middelthon. G.</i> Regnskabsfører ved Kristiania tugthus.	do.
<i>Middelthon. J.</i> Politimester.	Laurvig.
<i>Monsen. H.</i> Lærer ved bodsfængslet.	Kristiania.
<i>Mossin. O.</i> Politifuldmægtig.	do.
<i>Müller. J. C.</i> Præst ved bodsfængslet.	do.
<i>Nielsen. H.</i> Cand. juris.	do.
<i>Nielsen. Ingar.</i> Højesteretsadvokat.	do.
<i>Norbye. O. A.</i> Højesteretsadvokat.	do.
<i>Nordan. J.</i> Arkitekt, medlem af bodsfængslets inspektion.	do.
<i>Nørregaard. A.</i> Cand. juris, sekretær i Kri- stiania magistrat.	do.
<i>Ohlsen. Hj.</i> Overretssagfører.	do.
<i>Olsen. Johnny.</i> Cand. juris.	do.
<i>Petersen. A.</i> Byskriver, medlem af bods- fængslets inspektion.	do.
<i>Petersen. R.</i> Direktør ved bodsfængslet.	do.
<i>Platou. Chr.</i> Højesteretsadvokat.	do.
<i>Prebensen. N.</i> Cand. juris.	do.
<i>Roll. K.</i> Præst ved Kristiania tugthus	do.
<i>Rye.</i> Stiftamtmand.	do.
<i>Røe. A. L.</i> Arbejdsforstander ved Thron- dhjems tugthus	Throndhjem.
<i>Scheel. V.</i> Byretsassessor.	Kristiania.
<i>Schjoldager. H.</i> Overinspektør ved Akershus strafanstalt	do.
<i>Schweigaard. C. H.</i> Statsråd	do.
<i>Scip. J.</i> Præst ved tvangsarbejdsanstalten	do.
<i>Scip. K.</i> Cand. theol., førstelærer ved bods- fængslet.	do.
<i>Smedal. H.</i> Cand. jur.	Stavanger.

<i>Soelberg. P.</i>	Overinspektør ved Throndhjems	
	tugthus.	Throndhjem.
<i>Sommerschild. Fr.</i>	Byretsassessor.	Kristiania.
<i>Stang. J.</i>	Byretsassessor.	do.
<i>Stenersen. J.</i>	do.	do.
<i>Suphammer. J. H.</i>	Underinspektør ved Bergens	
	tugthus.	Bergen.
<i>Swendsen. A.</i>	Underinspektør ved Akershus	
	strafanstalt.	Kristiania.
<i>Sørensen. Chr.</i>	Byretsassessor, medlem af	
	tilsynskommissionen ved Kristiania di-	
	striktstfængsel.	do.
<i>Sørlic. J. C.</i>	Præst.	Drammen.
<i>Töltermann. A.</i>	Kejserlig russisk general-	
	konsul.	Kristiania.
<i>Uehermann. H. L.</i>	Cand. juris.	do.
<i>Unger. C.</i>	Højesteretsadvokat.	do.
<i>Voss. C.</i>	Byfoged.	Hamar.
<i>Woxen. F. O. A.</i>	Cand. juris.	Kristiania.

Medlemmernes samlede antal var 184.

Forhandlingsemnerne.

- I. Hvilken organisation af fængselsselskabernes virksomhed bidrager bedst til at fremme deres opgave?
- II. Har fängskolan till uppgift i första rummet att påverka fången i religiöst-moraliskt hänseende samt på samma gång tillgodose hans intellektuella utveckling; huru bör den då vara ordnad och bedrivas?
- III. Stemme lovgivningens bestemmelser i de nordiske lande om forsømte børn og unge lovovertrædere med vor tids fordringer til en fortrinsvis præventiv behandling af den nævnte klasse af individer?
- IV. Bør der ikke ved lov åbnes fangen adgang til efter visse års forløb at genvinde sine borgerlige rettigheder?
- V. Betydningen af samarbejde mellem præst og betjente. Hvad kan præsten gøre herfor ved samliv med og arbejde for betjentene?
- VI. Hvor man i fællesanstalter ikke har adgang eller midler til at indrette natceller, vil det ikke der være hensigtsmæssigt at anbringe „boxes“ eller sengeskjærme?
- VII. På hvilken måde bør der i en straffeanstalt sørges for de lavere funktionærers intellektuelle udvikling?
- VIII. Skulle commissioner af förtroendemän vid sidan af straffanstalternes förvaltning kunna anses vara till nytta och således önskvärda?
- IX. Hvorledes bør man i sin fangebehandling stille sig selv ligeoverfor fangens håb om benådning?
- X. Om fangernes fordeling og om påbud af tavshed i fællesanstalterne.

Foreningens almindelige møde.

1882 den 4de Juli kl. 10 sammentrådte deltagerne i Foreningens tredje møde i universitetets festsal i Kristiania.

Bestyrelsens medlem, Hr. Expeditionschef BIRCH-REICHENWALD, åbnede mødet med følgende udtalelse:

På den norske lokalbestyrelses vegne tillader jeg mig at ønske alle — og særlig deltagerne fra de andre nordiske lande — Velkommen til mødet.

Når jeg siger, at denne velkomsthilsen sker på den norske lokalbestyrelses vegne, så er dette tildels fordi det er den, som efter vore love og forretningsorden har haft at forberede alt til mødet og altså forsåvidt er vært, og dels også fordi denne hilsen, som alt bemærket, særlig gælder vore gæster og altså i så måde sker på mine landsmænds vegne.

Men der er desværre også en anden grund til, at jeg her kun kan tale i den norske lokalbestyrelses navn. Og det er den, at denne lige til dette øjeblik har udgjort den hele herværende bestyrelse. Den første meddelelse, jeg har at gøre mødets deltagere, er nemlig den meget beklagelige, at såvel det svenske som danske bestyrelsesmedlem, begge de højtagtede chefer for Sveriges og Danmarks fængselsvæsen, d'Hrr. Generaldirektør ALMQUIST og Fængselsdirektør BRUNN ved sygdomsforfald ere forhindrede fra efter sin oprindelige bestemmelse at deltage i mødet. Jeg er forvisset om, at alle mødets deltagere med beklagelse modtage denne meddelelse. Begge de nævnte herrer indtage både ved sin særlige stilling i denne forening fra dens første tilblivelse og i det hele taget ved sin fremragende stilling i spidsen hver for sit lands fængselsvæsen en sådan plads i vore møder og vilde have kunnet give så vægtige bidrag til vore diskussioner, at deres fraværelse unegtelig vil være et stort savn for os.

Også bestyrelsens repræsentant for det fjerde nordiske land, Finland, Hr. Overdirektør GROTEFELT, har hidtil

været forhindret fra at møde; men vi have nu den fornøjelse at se ham mellem os.

Til denne meddelelse om, at bestyrelsen ikke har haft anledning til at samles før dette mødes begyndelse, slutter sig i nær forbindelse en anden meddelelse til det ærede møde.

Under Foreningens forrige møde i København i 1880 fattedes følgende beslutning:

„Det overdrages Foreningens bestyrelse at drage omsorg for, at der til næste møde forelægges Foreningen de til tilvejebringelsen af en fælles nordisk fængselsstatistik fornødne forarbejder“.

I henhold til denne beslutning er der fra dansk side af Bogholder i det danske justitsministerium, Hr. FROM, der havde rejst dette spørgsmål i 1880, udarbejdet en foreløbig plan for en fælles nordisk fængselsstatistik. Denne plan har cirkuleret mellem bestyrelsens medlemmer, og det var aftale mellem os, at vi nærmere skulde have drøftet sagen forud for nærværende møde og så forelagt mødet vore resultater. Dette har altså efter de inden bestyrelsen indtrufne forfald ikke kunnet ske. Under disse omstændigheder vil det indses, at bestyrelsen ikke kan efterkomme det den i 1880 givne opdrag; thi hvad der foreligger, er, som sagt, kun et udkast, som bestyrelsen ikke har haft anledning til at behandle. Bestyrelsen er derfor nødsaget til at indskrænke sig til denne meddelelse og til at forbeholde sig at bearbejde denne sag videre og at forelægge et senere møde resultaterne.

Idet jeg nu erklærer dette den nordiske penitentiærforenings tredje møde åbnet, vil jeg udtale — og det ikke alene på bestyrelsens, men, det er jeg forvisset om, på samtlige de tilstedeværendes vegne — ønsket om, at det må blive et godt møde, at det må blive til hygge og gavn for alle deltagere, og at det vil blive til nytte og fremme for den penitentiære sag i de nordiske lande. Der arbejdes

i alle disse lande i denne sags tjeneste, — man er kommen mere eller mindre vidt, der står mere eller mindre tilbage at gøre, men ingensteds tør man vel sige, at man er ganske færdig, at der ikke er mere at gøre. Thi hvor langt man end er kommen, — og vi her i Norge skulle særlig erkende, at man i de andre lande er kommen meget længere end her —, så er der dog noget igen, fordi denne sag er genstand for stadig udvikling og forbedring. Det er netop det interessante ved den, og det er vel det, som gør, at denne sag forstår at samle flere og flere om sig og stadig at vinde ny medarbejdere — noget, hvorfor den tilslutning, dette møde har vundet, vel tør anføres som eksempel.

Men erkendes det først, at der endnu er noget, ja meget at gøre i denne sag, så er dermed også betydningen af møder som dette erkendt. Der er meget at tale om, meget at søge bragt til større klarhed! Og det er godt og nyttigt, at man kommer sammen og forhandler om disse ting, at man lærer af hinanden og belærer hinanden. Og jeg vil da få lov til at rette den særlige opfordring til alle de mange praktiske fængselsmænd, som vi have den fornøjelse at se mellem os, at de ikke holde sig tilbage, men i disse forskellige emner, der foreligge, og som alle ere af stor praktisk interesse, meddele os sine erfaringer og sine synsmåder på tingen. Det er dog i alt væsentligt en praktisk sag, vi her have for os, og på disse møder er det særlig de praktiske mænds meninger, det er af interesse at få høre — uden at det dog i mindste måde er min mening dermed at fornægte betydningen af denne sags videnskabelige og theoretiske bearbejdelse. Den er visselig uundværlig, og den har uimodsigelig gavnet denne sag overmåde meget og ført den langt frem. Men jeg tvivler ikke på, at jeg vil få de tilstedeværende videnskabsmænd og theoretikeres medhold, når jeg siger, at vi her inderlig ønske at høre også de praktiske mænds udtalelser.

Endelig vil jeg med hensyn til betydningen af et møde som dette få lov til at fremhæve, at om det end er så,

at denne sag har vundet og daglig vinder større og større tilslutning i videre kredse, så står der dog også i den henseende meget tilbage at gøre, — er meget at søge opnået.

Enhver fængselsmand — theoretiker og praktiker — vil være enig med mig i, at hvad det fornemmelig gælder for os, er at vinde *almenheden* for sagen, ikke alene dens sympathi og interesse, men dens virkelige tilslutning, dens deltagelse i vort arbejde! Den er nødvendig for os, og det er den, som disse fængselsmøder skulle skaffe os. De gøre sagen til en almensag og de udbrede kendskabet til den i de større kredse.

Jeg skal kun pege på 2 sider af denne sag, som begge heldigvis ville få en fremtrædende plads i disse dages forhandlinger, og som også ere så betydningsfulde, at de fortjene den første plads: det er 1) behandlingen af de *unge* lovovertrædere, dem, som endnu ikke ere komne helt ind på forbryderbanen, med andre ord den *præventive* virksomhed og 2) omsorgen for de *løsladte*, det er arbejdet for at hindre tilbagefald! Enhver vil erkende, at dette er penitentiærsagens hovedhjørnesteene. Men i begge disse henseender er det fornemlig den store almenheds tilslutning og medarbejde, det kommer an på. Jeg skal ikke forsøge at forklare hvorfor, — det vilde ikke høre hjemme i disse indledende bemærkninger, og det vil nok komme frem under diskussionen. Det er mig nok at have peget på det, for derigennem også at gøre det forståeligt, hvilken betydning den side ved disse møder har for sagen, at de gøre den bekendt og diskuteret også udenfor de egenlige fagmænds kreds.

Med hensyn til mødet forøvrigt har jeg ikke synderligt mere at sige. Jeg henviser til det trykte program, som er i deltagernes hænder. Man vil der se vor plan til forretningsorden. Og man vil der se det væsentligste af, hvad bestyrelsen har at meddele. Man vil også deraf se, at bestyrelsen foreslår, at man efter de forretningsmæssige formiddagsmøder skal samles til små udflugter og til selskabeligt samvær. Dette er ikke blot for at følge den gamle

gode regel: at man skal forene det nyttige og behagelige, og det er ikke alene fordi vi gerne ville give vore gæster anledning til at få at se, hvad vi have at vise frem — skønt begge disse motiver ere med; men det er fordi vi virkelig anse sådanne fri selskabelige sammenkomster for at være en ikke uvigtig del af det nyttige ved møderne. Forhandlingerne, diskussionen er et led, den private meningsudveksling og anledningen til at slutte personlige bekendtskaber et andet måske ikke mindre vigtigt led af disse møder. Jeg tror, at rigtigheden heraf er så almindelig erkendt og så tilfulde bekræftet ved erfaring fra den senere tids mange lignende møder, at jeg ikke skal opholde mig mere derved.

Jeg skal kun tillade mig at opfordre alle dem, som ere enige med mig heri, til at se på programmet og til at følge vor opfordring — og jeg minder da om de forskellige lister, som ere nævnte på programmet, og som ere udlagte i forværelset.

Jeg skal herefter tillade mig at opfordre forsamlingen til at gå over til forhandlingerne og da først at vælge en formand til disses ledelse. —

Efter Hr. Overdirektør GROTENFELTS forslag valgtes Hr. Expeditionschef BIRCH-REICHENWALD til formand og Hr. Direktør R. PETERSEN til viceformand.

FORMANDEN takkede for den ære, som var ham vist, men vilde, idet han modtog dette hædrende valg, bede om forsamlingens overbærenhed, om hans ledelse ikke blev så tilfredsstillende, som ønskeligt var; han havde ingen erfaring at medbringe til et hverv som dette. Han bemærkede, at efter hans mening var der en mand tilstede, der efter sin hele stilling til fængselssagen i dette land vilde være en selvskreven leder af dette første penitentiaermøde her, — enhver norsk vilde forstå, at her sigtedes til Hr. Fængselsdirektør PETERSEN, og taleren havde ønsket at kunne foreslå denne til formand. Men han havde bestemt erklæret, at han ikke ønskede at vælges.

Under henvisning til lovenes § 6 foreslog Formanden

til viceformand foruden den allerede valgte: Hr. Overdirektør GROTENFELT. Til sekretærer foresloges: d'Hrr. Kandidat GLØRSEN (Norge) og t. f. Fængselsdirektør FRIDOLF FANT (Sverige).

Disse forslag vedtoges.

Man gik derefter over til behandlingen af det opstillede emne III: „*Stemme lovgivningens bestemmelser i de nordiske lande om forsømte børn og unge lovovertrædere med vor tids fordringer til en fortrinsvis præventiv behandling af den nævnte klasse af individer?*“ (Stuckenberg):

FORMANDEN oplyste, at Generaldirektør ALMQUIST havde påtaget sig at indlede dette emne. I hans forfald havde Hr. STUCKENBERG velvillig lovet selv at ledsage emnet med nogle indledende bemærkninger.

STUCKENBERG. Jeg er ikke rigtig glad ved selv at skulle indlede det emne, som nu skal forhandles, og som jeg selv har tilladt mig at opstille, og jeg må også af den grund beklage, at Sveriges chef for fængselsvæsenet, Hr. ALMQUIST, har været forhindret fra at deltage i dette møde.

Mødets formand, Hr. BIRCH-REICHENWALD, har alt gjort opmærksom på dette emnes store betydning i den penitentiære videnskab og for samfundsforholdene i almindelighed. Hvad Ordet „penitentiær“ angår, må jeg muligt gøre en almindelig bemærkning. Der er flere, som have taget anstød af denne betegnelse. Sagen er imidlertid den, at vore gamle ord fængsel og fængselsvæsen ikke længere strække til til at omfatte det meget, som går ind under begrebet penitentiær. Tidligere gav fængselsmanden sig kun af med straffefuldbyrdelsen, men nu giver man sig af med individet næsten fra vuggen og ender i flere tilfælde først ved graven. Sagen berører nu opdragelsen, forbrydelsens årsag, forbrydelsen selv, straffen og den straffedes forhold efter løsladelsen, den griber således ind i de sociale forhold og interesser i en ikke ringe udstrækning og fordrer nu en væsenlig opmærksomhed fra samfundets side. Peni-

tentiær er nu bleven en international betegnelse, som vi i norden ikke have noget andet ord at sætte istedenfor.

Enhver af de tilstedeværende ved vistnok, hvilken vigtig betingelse opdragelsen i almindelighed er for det senere liv, og det vil derfor også forstås, at behandlingen af forsømte børn og unge lovovertrædere må blive af stor betydning for den penitentiære sag; thi det er jo af disse individer at fangestyrken i årenes løb rekrutteres. Med dette for øje må det betragtes som almindelig erkendt, at behandlingen af moralsk forsømte børn og unge lovovertrædere fortrinsvis bør have en præventiv karakter, og at den som sådan er en præventiv forholdsregel af første rang. Det må ligeledes anses for almindelig erkendt, at man ene kan bringe behandlingen til i virkeligheden at blive dette derved, at barnet så tidligt som muligt kan drages ind under dens område til tvungen opdragelse.

Når dette mål skal virkeliggøres, må lovgivningen indeholde bestemmelser i så henseende, og disse må så tydeligt og simpelt som muligt angive det principielle, den præventive behandling, således at de ikke blot ere fyldestgørende for formålet, men også kunne vente at blive opfattede og anvendte i den ånd, hvorpå de hvile.

Dette er i korthed og i al almindelighed sagt de fordringer, som vor tid stiller til behandlingen af moralsk forsømte børn og unge lovovertrædere, og spørgsmålet, således som jeg har tilladt mig at opstille det, gør det ikke nødvendigt at komme ind på denne sags mange enkeltheder. Det kommer i dette tilfælde kun an på, hvorledes lovgivningen i de lande, som vi her repræsentere, stiller sig i så henseende. Dette skal jeg ligeledes i korthed forsøge at gøre rede for i overensstemmelse med min opfattelse.

I *Sveriges* straffelov hedder det, at den, som inden det fyldte 15de år begår en ellers strafbar handling, er straffri; dog kan domstolen efter omstændighederne bestemme, at barnet skal revses i hjemmet eller anbringes i en almindelig opdragelsesanstalt, *om der haves adgang der-*

til*). Skønt denne almindelige bestemmelse har det fortrin, at den ingen minimalgrænse sætter, så fremtræder på den anden side reglen for anvendelsen af tvangsopdragelse i så høj grad som en undtagelse, at den ingensinde kan tænkes opfattet og benyttet som det principielle, hvilket vistnok i praxis heller ikke er tilfældet.

Den *danske* straffelov siger, at handlinger, foretagne af børn under 10 år, straffes ikke. Dog kan der, når det findes fornødent, af det offentlige anvendes forbedrings- eller sikkerhedsmidler mod sådanne børn. Denne bestemmelses form gør den deri omtalte anvendelse af forbedringsmidler til en sjelden undtagelse, hvilket utallige eksempler fra livet vidne om.

Det samme gælder om lovens følgende bestemmelse om børn mellem 10 og 15 år, som efter at have fastsat, når disse blive at straffe, siger, hvis iøvrigt forholdene og omstændighederne gøre det antageligt, at det pågældende barn ved andre foranstaltninger kan rettes og forbedres, så kan påtale frafalde. I denne bestemmelse vil man vanskeligt kunne sige, at en præventiv behandling er det principielle.

I den *norske* straffelov tales slet ikke om børn under 10 år. Om børn mellem 10 og 15 år bestemmes som det principale, at de skulle straffes. Dernæst kan barnet under formildende omstændigheder slippe med en advarsel, og endelig kan dommeren istedenfor straf af fængsel eller ris anvende indsættelse i en opdragelsesanstalt, forsåvidt dertil er adgang. Man vil næppe heller i denne bestemmelse kunne påstå, at den præventive behandling er gjort til det principielle, og jeg tvivler heller ikke om, at praxis vidner om, at den kun er en undtagelse. Et bevis herfor er, at i de to dage, jeg har opholdt mig her i landet, har jeg i bladene set to gutter på 16—17 år omtalte, der begge vare straffede adskillige gange tidligere. Jeg har i dette øjeblik modtaget nogle oplysninger om antallet af unge lovovertrædere i Norge, som jeg her skal meddele.

*) Fremhævet af taleren.

Antallet af de i årene 1875 til 1879 tiltalte personer i alderen fra 10—15 år var

	Bygderne.		Byerne.		Riget.		
	Gutter	Piger	Gutter	Piger	Gutter	Piger	Ialt.
1875	61	8	124	17	185	25	210
1876	64	6	123	13	187	19	206
1877	64	2	201	12	265	14	279
1878	77	1	236	23	313	24	337
1879	62	3	186	12	248	15	263
Summa	328	20	870	77	1198	97	1295
I gennemsnit årlig	65,6	4,0	174,0	15,4	239,6	19,4	259,0

Det bemærkes, at af det samlede antal 1295 personer blev den allerstørste del eller ialt 1247 (96,29 pct.), hvoraf 94 (96,90 pct.) af kvindeskøn, tiltalt for tyveri og bedrageri, 48 personer for andre forbrydelser, væsenligst legemsfor- nærmelse og beskadigelse af ejendom eller gods.

Personer i alderen 10—18 år og 18—20 år, der have hensiddet i rigets straffearbejdsanstalter i årene 1875—1879 incl. udgjorde:

Aar.	Alder.						Ialt.		
	10—18 år.			18—20 år.					
	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.
1875	14	3	17	38	6	44	52	9	61
1876	17	2	19	56	8	64	73	10	83
1877	9	1	10	47	9	56	56	10	66
1878	6	2	8	49	5	54	55	7	62
1879	4	3	7	47	4	51	51	7	58
Summa	50	11	61	237	32	269	287	43	330
Gennemsnit	10	2, ₂	12, ₂	47, ₄	6, ₄	53, ₈	57, ₄	8, ₆	66, ₀

Antallet af de personer i alderen mellem 10—18 og 18—20 år, der i årene 1878 og 1879 have hensiddet i hver af rigets strafarbejdsanstalter, var:

I 1878:

Alder.	Bodsfængslet.		Akershus Strafarbejds- anstalt.		Bergenhus Strafarbejds- anstalt.		Thronhjems fæstnings straf- arbejdsanstalt.		Christiania tugthus.		Bergens tugthus.		Thronhjems tugthus.		Ialt.		
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	Tils.
10—18 år									4	2	1		1		6	2	8
18—20 år	31		2						6	3	1		9	2	49	5	54
Summa	31		2						10	5	2		10	2	55	7	62

I 1879:

Alder.	Bodsfængslet.		Akershus strafarbejds- anstalt.		Bergenhus strafarbejds- anstalt.		Thronhjems fæstnings straf- arbejdsanstalt.		Christiania tugthus.		Bergens tugthus.		Thronhjems tugthus.		Ialt.		
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	Tils.
10—18 år									3	2			1	1	4	3	7
18—20 år	36								3	3	1		7	1	47	4	51
Summa	36								6	5	1		8	2	51	7	58

De her anførte tal vidne om min foran udtalte formodnings rigtighed for Norges vedkommende.

Finlands lovgivning er i dette punkt så gammel (fra 1734), at den ikke kan kende noget til tidens fordringer, dog skal her fremhæves, at dens minimalalder for kriminel ansvarlighed er 7 år. Det nu flere år gamle forslag til en ny straffelov har forandret grænsen til 10 år og lader børn derunder være uomtalte. Dog er det mig bekendt, at man tilsigter en forandring af forslaget bestemmelse om børn og unge personer, forinden det om 3 år forelægges landdagen.

Karakteristisk for de fire nævnte lovgivningers straffebestemmelser er det, at personer mellem 15 og 18 år ikke kunne undergives præventiv behandling.

Sammenholder man efter det anførte Sveriges, Danmarks og Norges straffebestemmelser om børn (om Finlands kan der på grund af de nævnte særlige forhold ikke blive tale i en sammenstilling), så kan man efter min opfattelse vel ikke negte, at der er et tilløb til en præventiv behandling, men det er klart, at denne ikke fremtræder som det principale, som det, der helst bør vælges; at den derfor kun finder sted som en undtagelse, og at den i adskillige tilfælde, hvor den bringes i anvendelse, kommer for silde, medens mange tilfælde af lovovertrædelser, som forekomme efter barnealderen, peges tilbage på tilfælde i samme alder, hvor en præventiv behandling burde have været anvendt. Der ligger heri noget sørgeligt og beklageligt, som der er den stærkeste opfordring til at søge at råde bod på, og dette kan kun ske derved, at lovgivningen gør principet for behandlingen rent og klart gældende i sine bestemmelser derom, således at disse ikke lade dommeren være i tvivl, hvilket efter min opfattelse, således som jeg har bemærket, ikke nu er tilfældet.

L. FEUK. Frågan måste hvad Sverige vidkommer besvaras med ett obetinget nej, alldenstund i svenska strafflagen icke någon särskild bestämmelse finnes, som uteslutande har afseende på de omyndige förbrytarna. Vanligen dömes förbrytare under 15 år att af sin målsman enskildt, d. v. s. i hemmet „agas“ i närvaro af någon offentlig person, af domstolen dertill utsedd. Det vare alltså önskligt, att den lagstiftande makten (i Sverige riksdag och regering) måtte taga frågan om hand och gifva den det rätta svaret, medelst en lagbestämmelse, som dels hade afseende på förbrytarens ålder och dels vore så beskaffad, att den kunde förekomma återfall, alltså mera af korrigerande eller uppfostrande natur än bestraffande, och vore i senare afseende offentlige anstalter för vanvårdade barn att högligen rekommendera. Redan för öfver 50 år sedan har med en sådan anstalt, den första i Sverige, kallad Råby institut för vanvårdade och för brott straffade gossar under 15 år, be-

lägen helt nära universitetsstaden Lund, försök blifvit gjorda på privat väg, hvilka försök krönts med framgång. Det var en ädel man, friherre GYLLENKROK på Svenstorp, som bragte detta institut till stånd och genom testamentariska dispositioner betryggat detsammas framtid.

V. LJUNGSTEDT. Denna fråga är utan tvifvel den viktigaste, som blifvit uppställd till mötets behandling, ja, den är efter min uppfattning den mest maktpåliggande af alla penitentiära frågor. Den har också både på penitentiärkongressen i London och på den i Stockholm blifvit på ett uttömmande sätt behandlad och jag ber att i detta hänseende särskildt få hänvisa till Herr Direktör Petersens rapport till kongressen i Stockholm. En hvar fängvårdstjensteman, med någon längre tids erfarenhet, har utan tvifvel, med sorgset sinne, kommit till den slutsats, att trots alla bemödanden, trots alla systemer, vare sig de afse fångarnes behandling i lekamligt eller andligt afseende, det ganska sällan lyckats att till en redlig vandel återföra sådana brottslingar, som så att säga gjort brottet och lagöfverträdelsen till sitt yrke. Det kan således icke här vara fråga om sådana brottslingar, som till följd af ett hetsigt temperament af öfverilning, stundom af nöd och förtviflan begå brott. Af dessa har man i allmänhet sällan att frukta återfall. Det är om dessa genom anlag eller uppfostran, med brottet införlifvade naturer, om hvilka någon sann och varaktig omvändelse till det bättre icke är att hoppas. För att i möjligaste mån förekomma de brottsliga anlagens utveckling hos dessa naturer, finnes efter min tanke intet verksammare medel än anordnandet af uppfostringsanstalter för vanartade barn och brottsliga yngre personer. Då, som bekant är, lagstiftningen i de nordiska länderna väl erkänner sådana uppfostringsanstalter, men derom icke meddelar några ovillkorliga bestämmelser eller om anordnandet deraf vidtagit åtgärder, lär någon tvekan om svaret på den uppställda frågan icke förefinnas.

Men den stora vikt och betydelse frågan eger synes

mig böra föranleda dertill, att mötet icke allenast besvarar det uppställda spørsmålet med Nej, utan äfven på det kraftigaste uttalar sin öfvertygelse om nödvändigheten af särskild lagstiftning rörande uppfostringsanstalter för vanartade barn och en korrektionsbehandling af unga brottslingar.

ROBERT. Frågar man sig, huru förekomsten af brott kraftigast skall kunna motarbetas, torde det svaret ligga nära till hands, att man till vinnandet af detta mål först och främst bör tillse, att den uppväxande ungdomen uppfostras till goda och nyttiga samhällsmedlemmer. De barn, som utan vård stryka omkring på gator och landsvägar under tiggeri och allehanda sjelfsväld, och som i sina hem endast finna föredömen af lättsinne och brottslighet, bör man rycka bort från fortsättandet af ett lif, hvarunder de sannolikt skulle uppväxa till brottslingar, samt försätta dem under inflytandet af en god och ändamålsenlig uppfostran.

På detta sätt vinnar man säkrare ett lyckligt resultat, än om man väntar med reformarbetet, tills den unge redan framstår som en verklig brottsling. Det är saunt, att man härvid befinner sig på ett område, der det på grund af familjeidéns helgd mången gång är svårt att ingripa. Men om svårigheterna äro stora, torde detta blott så mycket mera böra mana till allvarligt arbete. Om sättet, huru man bör gå till väga, hvarken vågar eller kan jag yttra mig. Min afsigt är blott att framhålla till behjertande, att något bör göras. Principen af samhällets pligt och rätt att i vissa fall upphäfva sig till den enskildes förmyndare är allt för allmänt erkänd för att icke hafva en viss grad af giltighet i detta fall, der det gäller räddandet åt samhället af de individer, som äro på väg att uppväxa till brottslingar. I civiliserade land tillåter sig också lagstiftningen den inblandning i målsmannarätten, att hon uppfordrar presterskap och kommunala myndigheter att vaka öfver barnens skolgång. I vårt land ega de till och med att efter upprepade varningar öfverlemna åt främmande vårderna af de barn,

hvilkas föräldrar tredska att efterkomma föreskrifterna om barnens skolgångsskyldighet, hvarefter kostnaden för barnens underhåll och skolgång af föräldrarna utkräfvdes. För barn under 14 år, som göra sig skyldiga till tiggeri, kringstrykande lefnadssätt eller sällskapande med tjuvar, har det praktiska England inrättat s. k. industrial schools, åt hvilka det genom the industrial schools act. 1866 gifvit bestämd reglering. Till dem sändas barn af de angifna kategorierna på grund af domstolsförordnade på längre eller kortare tid. En hvar har rätt att till utverkande af ett dylikt förordnande draga sådana barn inför behörig domstol. Flera sällskap hafva bildat sig med uppgift att på denna väg tillförsäkra 1866 års act gällande kraft. De s. k. school boards, som enligt 1870 års lag hafva att öfvervaka den primära undervisningen, anlita ofta domstolarnas medverkan för att till någon industrial school befordra dertill passande barn. School board i London har till och med genom sin verksamhet framkallat stiftandet af en dylik inrättning. Till förebyggande af den olägenheten, att pligtförgätne föräldrar skulle drifva sina barn in på en ond väg för att derigenom nödga samhället att öfvertaga kostnaden för deras uppfostran, föreskrifver lagen, att kostnaden för de barn, som försändas till industrial schools, skola, så vidt möjligt är, åter utkrävas af föräldrarna.

Hvad våra nordiska länder beträffar, fruktar jag, att från lagstiftningens sida icke tillräckligt blifvit gjordt för räddandet af de barn, hvilkas lefnadssomständigheter hota att utbilda dem till brottslingar. Visserligen ega hos oss, såsom jag förut nämnt, presterskap och kyrkoråd i fråga om barns skolgång en ganska stor myndighet, hvilken rätt och med förståndigt nit använd nog kunde uträtta mycket godt. Men dels stannar kontrollen öfver denna myndighets utöfvande inom kommunen, som sjelf drabbas af svårigheten att af den tredskande fadren utkräva kostnaden för barnets vård hos främmande person eller ock sjelf har att vidkännas samma kostnad, dels sträcker sig mig veterligt myndighöten

icke till barnets försättande utom de faror, som oberoende af en mer eller mindre jemn skolgång inom kretsen af dåliga eller brottsliga anförvandter och umgängen hota med barnets sedliga undergång. Gentemot dessa faror står man maktlös, till dess samma barn, några år längre fram tillräkneligt för sina handlingar, genom ett eller annat brott hemfaller under lagens arm. Då är det ofta för sent att börja med uppfostringsarbetet. Vidare måste beklagas, att kommunerna, som enligt vårt lands fattigvårdsförordning skola taga sig an värnlösa och oförsörjda barn, ofta endast anse sig förpligtade att på det nödorstfigaste föda och kläda dem. Strängt taget fordrar icke heller fattigvårdsförordningen något vidare af dem. På grund af det anförda vågar jag för egen del hysa den åsigten, att vårt lands lagstiftning kunde i någon mån förändras till förmån för försummade unge barn, som på grund af tiggeri och kringstrykande lif samt dermed följande hvarjehanda ofog väl kunna inrangeras under rubriken unga lagöfverträdare. I afseende på dem borde samhället ingripa med en uppfostrande behandling, som i ordets bokstafliga mening kunde kallas präventiv.

En annan kategori af unga lagöfverträdare utgöra de, som verkligen beträddt brottets bana, idet de ertappas med tjufnad, mordbrand och dyl., men hvilka ännu ej hunnit den ålder, att de inför lagen anses tillräknelige. Angående dem kan domstolen enligt vår strafflag efter omständigheterna förordna, att de af föräldrar eller annan, under hvars vård och lydnad de stå, med aga hemma i huset skola rättas, eller i allmän uppfostringsanstalt insättas, om tillgång dertill finnes. Detta barnets öfverlemnande till dylik anstalt är icke att betrakta som något straff utan såsom en präventiv åtgärd, som vidtages i barnets eget intresse för att om möjligt förqväfva de dåliga anlag, hvar till barnet genom sitt brottsliga beteende visat ovedersägliga spår. Vårt land eger egentligen endast en anstalt i den mening, som lagen förutsätter. Önskligt vore, att densamma

kompletterades genom en anstalt af samma natur som de franska colonies correctionelles, dit man kunde afskilja sådana barn, som visa sig synnerligen uppstudsiga och olydiga, och som genom sitt inflytande motverka de framsteg, som man dem förutan lättare skulle vinna med de mera lättböjda. Sjelfva tillvaron af en anstalt med strängare tukt och mindre frihet för eleverne, dit man i händelse af dåligt uppförande kunde vänta förflyttning, skulle verka välgörande.

I vissa undantagsfall dömer vår strafflag barn, som fyllt 14 men ej 15 år, till straffarbete i de vanliga straffanstalterna. Sådana barn torde lämpligare böra försändas till någon correctionsanstalt af sist berörda art, såsom äfven efter domstols pröfning ett eller annat af de barn, hvilka nu efter fyllda 15 år dömas till vanligt straffarbete på kortare tid.

G. A. FEUK. Med anslutning till nästföregående talaras Herr Filosof. Doktor ROBBERTS „Anskuelser“ vill jag vidare tillägga, att svaret på framställda spörqsmålet icke gerna kan blifva annat än *nej*. Detta „benegtende“ svar föranleder ytterligare spörsmålet om *vidtagande af åtgärder* för att komma till en präventiv behandling af unga lagöfverträdare och uti uppfostran vårdslösa barn; och för det *så må ske* måste en *Lagöndring* sökas inom lagstiftningens område. Då denna är att hoppas, eftersom en lag om präventiv behandling i vårdanstalt är en nödvändighet, vore önskligt, att hänsyn toges till sådana inrättningar, der unga personer undfå en behandling, som åstadkommer gagn för „vedkommendes“ framtida lif. Sådana anstalter hafva vi uti Sverige; men de äro endast i deras soluppgång.

R. PETERSEN. For Norges vedkommende kan jeg trygt besvare det i emne 3 fremsatte spörqsmål med et nej. Vore unge lovovertredere blive i alt væsenligt behandlede som de ældre, de indsættes i vore fængsler og vore straffeanstalter, som ingenlunde ere skikkede til at behandle forbryderske og forsmte børn. Det er sørgeligt at se et barn

i et fængsel, hvis tvangsmidler ikke ere beregnede på de unge spirer; man kan der næsten beregne, at barnet vil gå moralsk tilgrunde, idet det får et knæk, som senere ikke forvindes. Den franske lov af 5 August 1850 betegner alene i sin overskrift (*Loi sur l'éducation et le patronage des jeunes détenus*), hvad der mangler i vor lovgivning, nemlig omsorgen for, at det forsømte og forvildede barn bliver ikke alene straffet, men også opdraget og beskyttet. Jeg skal her, siden jeg har nævnt den franske lov, efter Direktør MICHONS officielt udgivne statistik over fængslerne og de penitentiære etablissementer i Frankrig oplyse, hvor mange anstalter dette land har for unge lovovertrædere og forsømte børn. For gutter haves 10 offentlige etablissementer, hvoraf 5 *colonies penitentiaires* (blandt dem det bekendte *Val-d'Yèvre*) og 5 *quartiers correctionnels*, samt 31 private. Den 31 December 1878 opholdt der sig i disse etablissementer at antal af 7585 gutter. For Piger haves et offentligt etablissement (*Nevers*), som er *quartier correctionnel* og 24 private. Den 31 December 1878 var det samlede antal piger i begge disse slags anstalter 1910.

G. A. FEUK. Tagande hänsyn till nästföregående talare Hr. Direktör PETERSENS yttrande att "*fängelserne icke voro anstalter för barn, att det var alltid sorgligt att uti dem emottaga barn och att der trängtes anstalter af en ganska annan art*" vill talaren fästa uppmärksamhet derpå, att de af honom betonade „vård-inrättningarne“ *icke äro fängelserna* utan *särskilda etablissementer*, i hvilka unga personer uppfostras och undfå kunskaper till att sedan i lifvet taga sig fram. Sådana hafva först uppstått på kontinenten, bland hvilka åkerbruks kolonierne „*Val-d'Yèvre*“ ock „*Mettray*“ i Frankrike äro af det slag, hvarpå talaren hade afseende. Den af prosten LARS FEUK omnämnda invid universitetsstaden Lund befintliga vårdsanstalt, stiftad af Öfverste-Kammarjunkaren Friherre GYLLENKROOK, är icke den enda i landet. Åkerbrukskolonien *Hall* i närheten af Sveriges hufvudstad, för att icke nämna några andra i

riket, är just en *sådan anstalt*, som talaren finner vara af det slag, hvartill bör ses opp. Den har framträdt genom isynnerhet n. v. Fängvårds chef General Direktör ALMQUISTS omtanke, nit och humana åtgöranden och uppstod på det sätt, att „Föreningen till minne af Konung Oscar den förste och Drottning Josefina“ nedlagt grundstenen till denna, storslagna institution.

R. PETERSEN. Jeg skal kun gøre en liden bemærkning til. Det var vistnok godt, om man havde forskellige anstalter for børn, som vare dømte, og for børn, som ikke vare dømte. Men målet kunde vel nås, om man ikke havde denne todeling, når man blot i anstalten klassificerede på rette måde. Det er ikke altid så, at den, som er dømt, derfor ubetinget er mere umoralsk og svanger med smitstof end den, som ikke er dømt. Man må derfor skelne mellem børnene ikke alene efter de dem overgæede domme, men også efter deres individualiteter. I Frankrig komme dømte og udømte børn sammen i de penitentiære kolonier, men opføre de sig der slet og blive til skade for anstalten, kunne de overflyttes til en af de korrektionelle anstalter, som ere strengere, mere lignende straffeanstalter og derfor også udelukkende offentlige.

GAMBORG havde været specielt interesseret i, at dette emne først var blevet behandlet. I det væsentligste vilde han slutte sig til Dr. ROBERT. Kommunen var det, der væsenligst burde optræde ligeoverfor barnet. Kom et barn ved kommunens foranstaltning under kontrol af en familie, havde det bedre påvirkning, end om det kom ind under offentlige indretninger. At tænke sig de store anstalter, som Hr. PETERSEN havde talt om, her oppe i Norge var næppe mulig.

Voss havde med tilfredshed her idag hørt bestyrke den mening, han havde haft anledning til at danne sig i den tid, han havde været fængselsbestyrer, at fængselsstraf er en meget uhensigtsmæssig straf for børn. Ved det indledende foredrag vilde taleren bemærke, at det efter vor

lovgivning desværre var så, at børn mellem 10 og 15 år kunde komme i straffeanstalterne. Men når det ikke var tilfældet, at straffearbejde satte en større plet paa den unge lovovertræder end fængselsstraf, måtte taleren anse den behandling, som straffeanstalterne medførte, for overensstemmende med barnets tarv og som en mindre lidelse for barnet end fængselsstraffen. Ensomheden i straffecellen, kun afbrudt af mindre fuldstændig ordnet arbejde og undervisning, men fornemlig ensomheden om natten, fremstillede sig for taleren som en frygtelig plage for barnet.

Med hensyn til det foreliggende emne delte de præventive forholdsregler, som Norges lovgivning hjemler mod unge individer, sig i 2 klasser, nemlig dem, som kunne anvendes mod børn, der endnu ikke ere komne i berørelse med straffeloven, og de særskilte straffe, som kunne anvendes på de unge lovovertrædere. Til første klasse hører den adgang, som Norges fattiglov åbner til at tage vanskøttede børn fra forældrene og udsætte dem til fremmede eller i redningsanstalter.

For unge lovovertrædere havde man den bestemmelse i straffeloven, at de kunne inddømmes i opdragelsesanstalter, hvis planer ere approberede af kongen. Denne bestemmelse havde imidlertid stået ørkesløs indtil for få år siden, da opdragelsesanstalten „Toftes Gave“ blev approberet som redningsanstalt. Taleren havde haft anledning til på noget nærmere hold at iagttage denne anstalt, og han havde derved fået tvivl om, hvorvidt den var ganske heldig organiseret. Der foregik meget hyppigt rømninger derfra, og man havde eksempel på, at svære forbrydelser blev begåede på selve anstalten, således havde man ifjor haft tvende mordbrændere der, i alderen 11—13 år. Taleren havde i sin dommerpraxis kun haft anledning til at dømme en gut ind på anstalten, og som et eksempel på, hvorledes sådan hendømmelse opfattedes af børnenes nærmeste foresatte, kunde anføres, at denne guts moder appellerede dommen lige til højesteret,

ikke fordi hun fandt den uretfærdig, men fordi hun påstod ikke at kunne undvære gutten hjemme.

Det forekom taleren, at den udvej til præventive forføjninger, som Norges lovgivning åbner mod børn og unge forbrydere, var et grundlag, hvorpå der både kunde og burde bygges videre. De hindringer, man her stødte på i social henseende, af hensyn til familien, som dog må og skal være barnets første og bedste værn, og til den personlige frihed, som man bør være varsom med at krænke, vare imidlertid hverken få eller små, og det gjaldt også af hensyn til fattigbyrden at gå frem med varsomhed og omtanke.

HVAL opfattede den norske lovgivning således, at princippet var ikke at straffe børn under 15 år. De tilfælde, hvori børn mellem 10 og 15 år ere genstand for straf, findes opregnede i straffeloven. Hvad præventive forholdsregler angår vare vi udstyrede med gode principer, der imidlertid — efter hvad erfaringen viser — havde ringe betydning. De præventive forholdsregler, der fornemmelig findes i Norges fattig- og skolelove, vare udelukkende lagte i kommunens hånd. Sålænge skolen ikke havde indflydelse på forsømte børns opdragelse og unge lovovertræderes forbedring, vare de nævnte principers gennemførelse kun et økonomisk spørgsmål, der trykkede kommunen. Taleren vilde derfor, at skolen skulde have sin del såvel i de præventive forholdsreglers gennemførelse som i ansvaret for, at de ikke blev gennemførte. Forøvrigt var Taleren af den mening, at opdragelsesanstalter, hvorvel såre gavnlige, dog vare at betragte som et nødmiddel, og at man fornemmelig burde se til at få forsømte børn anbragte hos brave og hæderlige folk, idet han betragtede familien som opdragelsens arnested.

FORMANDEN meddelte, at Hr. Departementschef LJUNGSTEDT havde indleveret følgende forslag til resolution:

„LJUNGSTEDT föreslår att mötet icke allenast besvarar den 3die frågan med nej, utan derjemte på det kraftigaste uttalar sin öfvertygelse om nödvändigheten af särskild

lagstiftning rörande uppfostrings-anstalter för vanartade barn och korrektionel behandling af unga brottslingar.“

FORMANDEN skulde imidlertid bemærke, at efter hans mening, og denne deltes, såvidt han vidste, af bestyrelsens andre medlemmer, vilde det næppe være rigtigt eller heldigt i et møde som dette at fatte resolutioner. Betydningen lå efter hans opfatning i selve de udtalelser, som her faldt, hvorimod en resolution i og for sig, i al fald i de fleste tilfælde, ikke kunde antages at have nogen betydning. Han skulde derfor tillade sig at henstille til Hr. LJUNGSTEDT ikke at fastholde sit forslag om en resolution.

C. F. M. FANT. Att vid ett möte sådant som detta svaret å den förevarande frågan måste blifva ett enstämmigt *nej*, var ju att förvänta, likasom ock att vi å det penitentiära området här hafva framför oss vårt hufvudspörsmål, frågan om de unge; den har ock främst blifvit satt å mötets föredragningslista. Om *hvilken* ungdom är här nu fråga? Då åtminstone en af de föregående ärade talarne synes mig hafva uppfattat saken alltför vidsträckt och obestämdt, må det tillåtas mig att närmare fixera densamma; och svaret blir enligt mitt förmenande följande: här gäller blott de unge, hvilka äro verkligen vanartiga, i mer eller mindre mån redan beträddt brottets bana och derigenom kunna anses utgöra föremål för kriminallagstiftningen. Jag ber att starkt få betona skillnaden emellan desse å ena sidan och å andra sidan fattiga, föräldralöse, värnlösa och vanvårdade barn, som ej blifvit beträdda med gröfre vanart och brottsliga gerningar. Frågan om de förstnämnde — de unge brottslingarne — utgör nemligen föremål för ett statsintresse, en det allmännas angelägenhet, och är att hänföra till penitentiärväsendet, hvarnan vi ock vid detta möte hafva upptagit densamma till behandling; under det att vården om den andra kategorien af barn och ungdom otvifvelaktigt är en ren kommunal — och fattigvårdsangelägenhet.

Att nu i våra nordiska länder lagstiftningen angående unga brottslingar ingalunda är öfverensstämmande med

nutidens fordringar i syfte till en förestädesvis preventiv behandling af dessa individer, är en, i betraktande af dessa länders ställning för öfrigt till det penitentiära reformarbetet, lika förvånande som sorglig sanning. — Vidkommande först den *kriminella myndighetsåldern*, torde erinras, att hvar och en här i Norden, som uppnått 15 år, lagligen betraktas såsom mogen man och drabbas såsom fullt tillräknelig af *straff*, om ock detta i vissa fall nedsättes för den, som ej uppnått 18 års ålder. — Huru förhåller sig nu härmed i öfriga kulturländer? jo der, hvarest människan i allmänhet utvecklas långt tidigare än hos oss, har man ändock ej ansett sig kunna sätta gränsen för den juridiska tillräkneligheten så lågt som den nordiska lagstiftningen bestämt densamma. Denna tillräknelighet måste nemligen vara beroende af vissa förutsättningar i det menskliga medvetandet. Härvid ber jag att få framhålla skilnaden mellan det *sedliga* och det *rättsliga* medvetandet. Det förra eller medvetandet om godt och ondt utvecklar sig nog tidigt hos människan men anses ingalunda tillräckligt för ett juridiskt ansvar. Härtill fordras något ytterligare, det nemligen, att människan är medveten derom, att hon i egenskap af *samhällsmedlem* har vissa skyldigheter att uppfylla, och främst der att lyda detta samhälles lagar; för att sålunda veta, hvad samhället tillåter och icke tillåter, fordras dock ingalunda med nödvändighet kunskap om vissa lagbestämmelser enligt lagtexten; det rättsliga medvetandet, — medvetandet om en rättslag — utvecklas nemligen småningom i *lifvets* skola, när ungdomen kommer i beröring med andra människor ute i lifvet; *det rättsliga medvetandet väckes till lif hos olika personer vid mycket olika ålder*.

Ett faktum, om ock sorgligt, är att vi under nuvarande förhållanden emottaga en mängd *barn* i våra nordiska fängelser, — barn, låt vara att en del af dem fyllt 15, 16, 17 år, men som dock ingalunda varit fullt tillräknelige för sina handlingar, och på hvilka frihetstraff ingalunda borde tillämpas ej heller kunna verka annat än skadligt. För att

frihetsstraffen, när de tillämpas å unga brottslingar, skola erkännas vara ändamålsenligt anordnade, fordra också först och främst, att inga andra drabbas af dem än de, hvilkas rättsliga medvetande blifvit utveckladt; och först vid en längre framskridan ålder än den våra nuvarande nordiska lagar uppställt, kan man förutsätta, att detta medvetande *måste* finnas till, nemligen först vid 18 eller 20 år. Dessförinnan och under förutsättning att den unga lagöfverträdaren ej ansetts fullt tillräknelig, påkallas helt andra åtgärder än straff, lika visst som att med dessa åtgärder ett statsändamål måste vara förknippadt. Det är nemligen statens pligt och äfven dess rätt att tillse, det den unge lagöfverträdaren i stället blir insatt i en af enskilde eller staten själf för ändamålet inrättadt penitentiäranstalt, förbättrings- eller räddningsanstalt, der han eller hon, skild från inflytandet af en lastbar omgifning i hemmet och annorstädes, underständig tillsyn samt sträng och allvarlig tukt, förenad med kärleksfull omvårdnad kan förbättras och räddas. Denna grundsats, likasom den att domaren i hvarje särskildt fall eger afgöra, huruvida den unge lagöfverträdaren vid brottets begående må anses hafva varit fullt medveten om det brottsliga i handlingen och i sådant fall såsom fullt tillräknelig straffas, men eljes undergå preventiv behandling, är ock en grundsats, som hela den nyare kriminallagstiftningen omfattat. Och en lagförändring i enahanda syfte äfven hos oss lär väl ej mindre från social än äfven från rent ekonomisk synpunkt sedt få anses såsom ett trängande behof.

Hvad jag då först tillåter mig framhålla såsom en stor brist, gemensam för de skandinaviska länderna, är att preventiv behandling för unga lagöfverträdare mellan 15 och 18 års ålder helt och hållet saknas. På dem tillämpas utan åtskildnad den vanliga straffbehandlingen i fängelserna, — ett alltmera erkänt missförhållande, då esomoftast vidkommande denna ungdom intetdera af de tvenne hufvudmomenten vid straffets ändamålsenliga verkställande, nem-

ligen *lidandet* och *förbättringen*, får ut sin fulla rätt. Ja, med flerårig erfarenhet vid behandlingen af en särskild, för öfrigt just ej så förhoppningsfull klass af desse gaminer, Stockholms stads unge första gången straffade fångar af mankön, må jag erkänna, att jag alltmer och med verklig bedröfvelse funnit, att straffet, som för desse oftast inskränker sig till den i vår svenska lag för straffarbete lägst satta strafftid, 2 eller 3 månader, vid tillämpningen långt ifrån medfört åsyftad verkan. Der var dem ofta en lek, — som därför ock ofta lektes om igen. Och det är under djupt intryck af dessa missförhållanden samt med stöd af erfarenheten i fremmande länder jag ber att afgjort få framhålla behovet äfven här i Norden af särskilda helst med åkerbruksarbete och dit hörande slöjder men äfven med andre yrkesarbeten förenade förbättringsanstalter, ett slags *tukt-luskolonier* motsvarande de franska och belgiska *colonies correctionnelles*, dit staten sände sina 15—18 årige alumner, som begått brott dock utan fullt medvetande om det brottsliga i handlingen, och der de under en följd af år, tills erforderlig stadga och arbetsduglighet vunnits, åtnjuta en lämplig korrektiv behandling. 1873 års svenska riksdag anhöll ock, att kongl. Majt. täcktes taga i öfvervägande, huruvida ej strafflagen och författningare angående verkställighet af frihetsstraff borde undergå förändring just i ofvannämnda syfte; men någon egentlig följd af denna riksdagens skrifvelse har dock, mig veterligen, ej försports. —

Förutom af dylika anstalter, som väl svårligen hos oss skulle kunna komma till stånd, om ej *Staten* sjelf upprättade och förvaltade dem, anhåller jag nu få framhålla behovet af ett annat slags anstalter af kanske ännu djupare betydelse, och hvilka bäst visat sig uppfylla sitt ändamål, då de grundats och uppehållits af *enskildes* offervillighet och entusiasm, om ock staten understödt och i viss mån kontrollerat dem, — *förbättringskolonier* för barn, som före 15 års ålder ådagalagt verklig vanart och i mer eller mindre mån redan beträdd brottets bana; — anstalter mera liknande

de utländska *colonies agricoles pénitentaires, maisons pénitentaires, reformatory* och *industrial schools*, och äfven dessa förlagda å landsbygden, der man hufvudsakligen i åkerbruks- och andre yrkesarbeten naturligtvis förenade med religions- och skolundervisning funnit bästa medlen för den vanartiga ungdomens andliga och kroppsliga utveckling. —

Nog har en och annan dylik förbättringsanstalt kommit till stånd äfven här i nordn, men *dels* äro de i allo otillräckliga; *dels* kunna de flesta ej af ekonomiska skäl verka så som de eljes borde, för så vida staten här såsom i öfriga kulturländer hade ett tillräckligt vaket öga för detta samhällsvigtiga arbete, lemnade erforderligt understöd och för öfrigt ordnade verksamheten; *dels* sammanföras på de flesta ställen i samma anstalt värnlösa och vanvårdade barn med vanartiga unge lagöfverträdare, — en sammanblandning, som numera af penitentiärreformens målsmän allestädes anses onaturlig, skadlig och förkastlig. — Sålunda hafva vi i Sverige sedan år 1875 Åkerbrukskolonien *Hall* invid Södertelge, med uteslutande unga brottslingar af mankön till ett antal f. n. af 125 från alla delar af riket, samt åtnjutande sedan 3 år tillbaka ett tillfälligt understöd af allmänna medel uppgående till 50 öre om dagen för hvarje gosse; vidare en liten obetydelig anstalt vid *Folåsa* ej långt från staden Linköping, öppnad 1865 och hysande 18 unga brottslingar alla från Linköpings län. — I öfriga dylika anstalter i vårt land *sammanföras* fattiga, värnlösa, vanvårdade och vanartiga barn. Bland dessa må nämnas den rika Fröbergiska stiftelsens uppfostringsanstalt *Norrgård* omedelbart invid staden Kalmar, öppnad 1875 och hysande 52 gossar från Kalmar och dess omnejd; vidare räddningsinstitutet vid *Råby* nära staden Lund, öppnadt 1840 och hysande 32 barn; samt slutligen räddningsinstitutet å *Hisingen* invid Göteborg grundadt 1848 för 25 gossar från staden Göteborg.

I Danmark märkas anstalterna *Flakkebjerg* och *Holsteinsminde* på Själland samt *Landerupgård* och *Bøggildgård* på Jylland.

I Norge hafva vi den numera på Helgeö'n i sjön Mjøsen förlagda opdragelsesanstalten *Toftes Gave*, som verkligen lärar hysa uteslutande unga brottslingar till ett antal af omkring 70.

Äfven i Finland lärar nyligen en förbättringsanstalt hafva kommit till stånd ej långt från Åbo.

Jag tillåter mig biträda Herr. Dep. Chefen LJUNGSTEDTS förslag till resolution, dock med ett tillägg om önskvärdheten af en lagförändring i syfte att alla de, som ej uppnått 18 års ålder och af domaren pröfvas hafva handlat utan fullt medvetande om det brottsliga i handlingen, må blifva föremål för preventiv behandling i stället för att straffas.

FORMANDEN oplyste, at foruden den af den sidste taler nævnte ældre opdragelsesanstalt *Toftes Gave*, havde man i Norge en af ganske samme art, men mindre, nemlig en Bergens kommune tilhørende anstalt på Ulfsnæsøen i nærheden af Bergen. Det var forøvrigt meget rimeligt, at den ærede taler ikke kendte den, da den kun en ganske kort tid havde været i virksomhed og følgelig endnu ikke havde udsendt nogen beretning. Dens plan var i alt væsenligt overensstemmende med planen for *Toftes Gave*. Den var f. t. indrettet til optagelse af 30 gutter, men der var anledning til ved nogen tilbygning at sætte den istand til at optage det dobbelte tal. Han skulde forøvrigt bemærke, at det ikke forholdt sig, som af den ærede taler bemærket, at *Toftes Gave* var optaget af „udelukkende unge forbrydere.“ Den var bestemt til „opdragelsesanstalt for vanartede og forvildede gutter“; § 3 i anstaltens plan var sålydende: „Anstalten er beregnet på at optage indtil 120 gutter. Af disse kunne indtil 40 indsættes i anstalten i henhold til bestemmelserne i kriminallovens kap. 6 § 8. Forøvrigt optages andre vanartede og forvildede gutter, der af kommuner eller private ønskes anbragte i anstalten“.

ROBERT. Utan att hafva något att i denna fråga tillägga beder jag att med några få ord få bemöta en eller annan invändning, mot hvad jag förut haft äran anföra. Jag är den första att erkänna, att samhället endast med

den största försigtighet bör blanda sig i förhållanden, som äro så ömtåliga som det mellan föräldrar och barn. Dock vill jag fortfarande betona, att fall kunna gifvas, der samhället är både pliktigt och berättigadt att för längre eller kortare tid skilja barnet från föräldrarne. Det är pligt och dess uppfyllande som alstra rätt. Å ena sidan har man en fader eller en moder, som med likgiltighet ser sitt barn uppväxa till brott eller kanske sjelf direkt uppfostrar det dertill, å andra sidan samhället, som ser den hotande faran och önskar rädda barnet. Är det icke billigt, att lagstiftningen i detta fall på det senare öfverflyttar så stor del af den plikt-förgättnes föräldrarätt, att det eger insätta barnet till en god uppfostran. I frågor af långt mindre vikt anser sig samhället uppfordradt att inskränka den enskildes handlingsfrihet. Här är det fråga om barnets väl eller ve samt dess uppfostran till en brottslig eller god samhällsmedlem.

Beträffande den gjorda anmärkningen att med præventiv behandling af unga lagöfverträdare skulle förstås behandlingen endast af dem, som redan ehuru från lagens synpunkt mer eller mindre otillräknelige ertappats med verkliga brott, erkänner jag att begreppet hos oss i allmänhet fattas i denna betydelse, ehuru nog också unga bettlare och vagabonder kunde inbegripas under benämningen unga lagöfverträdare. Att detta är åsigten uti England, och att man der äfven underkastar barn af denna kategori en præventiv behandling, har jag redan påpekat, hvilket också var åsigten med min skildring af förhållandet derstädes. Hithörande barns borttryckande från sina olycksbringande lefnadsförhållanden kan ännu mindre betraktas såsom någon bestraffning, än öfverlemuandet till offentlig uppfostringsanstalt af de barn, som enligt vår nuvarande lagstiftning kunna dömas till sådan. Lika litet behöfver ett stadgande i berörda syfte nödvändigt vara inryckt i strafflagen, utan tillhör fast mer kommunallagstiftningen.

FORMANDEN skulde, inden man skiltes til den reglementerede hviletid, udbede sig forsamlingens bemyndigelse

til at sende hilsnings-telegrammer til D'Hrr. Dr. GUILLAUME (foreningens æresmedlem), Generaldirektør ALMQUIST og Direktør BRUUN. Dette vedtoges.

Da forhandlingerne genoptoges efter hviletiden, meddelte Formanden, at han netop havde modtaget et telegram fra Direktør BRUUN og Professor Goos, sålydende:

„Bestyrelsen for mødet i København sender mødet i Kristiania sin varmeste hilsen og bedste ønsker“. Han oplyste derhos, at han fra Hrr. Professor Goos, hvis fraværelse han meget beklagede, idag havde modtaget et brev, hvori Hrr. Goos blandt andet oplyste, at det havde været hans ønske og mening at komme til mødet, men at han var bleven forhindret.

V. MÜNCK. Skønt jeg desværre ikke har kunnet overvære hele den foregående forhandling om dette vigtige spørgsmål, vil jeg dog tillade mig at tage ordet. Man har sagt mig, at der er almindelig stemning for oprettelsen af statsanstalter for unge forbrydere, og at der til grund for de faldne udtalelser ligger den tanke, at kun ved statens hjælp kan den vigtige præventive behandling af sådanne komme istand. Herimod vilde jeg gerne rejse indsigelse.

Jeg tror for det første, men jeg er ikke ganske sikker derpå og vil gerne belæres, at spørgsmålet om, hvorledes de unge lovovertrædere skulle behandles, ikke er så brændende i de nordiske riger som andensteds, fordi vi Gud ske lov endnu ikke kende den forfærdelige tiltagen i antallet af sådanne, der i andre lande har gjort det nødvendigt at gribe til ekstraordinære forholdsregler. I 5 år har den afdeling af Ploetzensee ved Berlin, som er bestemt for unge forbrydere især fra Berlin, modtaget 3159 mandlige individer; jeg håber, indtil jeg bliver overbevist om det modsatte, at noget tilsvarende slet ikke findes hos os.

Jeg tror dernæst, at den store varsomhed, som lovgivningen i de nordiske lande hidtil har vist i at løse båndet mellem forældre og børn, så retten til og ansvaret ved opdragelsen tages fra de første, er gavnlig, og jeg kan ikke uden sorg tænke på, at det skulde blive anderledes. Mere

end en gang har jeg set ulemperne ved, at børn, som ganske vist burde fjernes fra deres dårlige hjem, som kun kunde gøre dem endnu ringere, end de vare i forvejen, ikke kunde løsrides derfra uden mange omstændigheder og vanskeligheder, men, som forholdene endnu ere hos os efter mit skøn, foretrækker jeg dette onde fremfor det langt større, at familiebåndet blev løsnet så meget, at forældre med lethed kunde sættes fra bestillingen.

Såvidt jeg ved, ere de institutioner, der i England og Amerika tage sig af unge lovovertrædere, alle udsprungne af private mænds eller selskabers bestræbelser, staten har ikke grundet dem men kun benyttet og støttet dem. Kun i Tyskland er det for et par år siden indført ved lov, at børn skulle opdrages i anstalter, som staten anerkender, når de have begået lovovertrædelser. Men det taler efter min mening ikke til fordel for denne ordning, når fængselspræst FELDHAHN i Ploetzensee i en nylig udkommen afhandling erklærer: „Resultatet af den velmente lov har været yderst ringe i de 2 år, den har virket. I hele Preussen ere omtrent 600 børn dømt til tvangsopdragelse, medens der er c. 12000 børn, som trænge til den.“

Det er ikke let for staten, at tage denne sag i sin hånd, pengene kan den skaffe tilveje og bygningerne, men mændene, der have kærlighed til sagen og de ganske særegne evner, der udfordres, ville hyppigt mangle. Altid vil staten fristes til at gøre disse opdragelsesanstalter altfor store, så blive de næsten uundgåeligt til „fangebure“ istedenfor til anstalter, der ere hjem for børnene.

Mit hovedargument er imidlertid dette, at man i Danmark ad privat vej uden statens indgriben eller kontrol har gjort så lykkeligt et forsøg på præventiv behandling af unge lovovertrædere, så det synes mig urigtigt at slå ind på nye veje istedenfor at arbejde videre på den gamle prøvede grund. Jeg sigter til Flakkebjerg opdragelsesanstalt på Sjælland med dens filial Landerupgård i Jylland, som for tiden rummer omtrent 150 børn. Dem, som

ikke kende disse institutioner og deres fader, gamle Justitsråd MØLLER, anbefaler jeg indstændigt at lægge mærke til dem. MØLLER har selv i 1875 opgjort resultatet af 40 års arbejde, og hver, som kender denne mand, ved, at han farer ikke med løs tale. Af 668 børn, som i kort eller lang tid havde fået deres opdragelse hos ham, vare 33 bleveno forbrydere, hele resten var bleven ført bort fra de vildene veje, som de tidlig vare komne ind på. Man er åbenbart på rigtig vej, hvor 95 pct. reddes og kun 5 pct. mislykkes, men Flakkebjerg har udrettet alt dette uden statens indblanding, og jeg tror, at Flakkebjerg, som nu råder over ejendomme af vel en halv millions værdi; også herefter helst vil være fri for den.

Tillad mig at ende med den almindelige bemærkning, at den penitentiære videnskab eller som jeg hellere vil kalde den, den penitentiære sagkundskab, thi den er temmelig ung til at kaldes en videnskab, i mine tanker stiler for højt, når den mener ved institutioner og klogt beregnede forholdsregler at kunne omvende unge lovovertrædere. Det kan ingen videnskab, men det kan kun kærligheden.

R. PETERSEN. Jeg kan berolige Pastor MUNCK med, at stemningen i fængselsverdenen ingenlunde er for de store *offenlige* etablissementer. Fængselskongressen i Stockholm udtalte, at et forvildet barn bedst opdrages og behandles i et privat hjem, men da man ikke altid har nok af dem, nødes man til at anlægge større etablissementer. Men man går netop ud fra, at de bør være private og ikke *offenlige*, men at de sættes under statens kontrol. Således er det i England med *reformatories* og *industrial schools* og således i Frankrig. Jeg oplyste nylig, at der i Frankrig findes kun 11 *offenlige* etablissementer for lastefulde børn (dels dømte og dels ikke dømte), men derimod 55 private. Medens tallet på børnene i de *offenlige* etablissementer var 2421, var det i de private 7009.

STUCKENBERG. Det har været af stor interesse for mig at høre de fra de forskellige talere faldne udtalelser, som på én nær alle have besvaret det opstillede spørgsmål

med „nej“ og således have samstemmet med min opfattelse. Når udtalelserne have berørt næsten alle de enkeltheder, som have betydning i spørgsmålet, har jeg ganske vist forudset, at dette kunde ske, og netop af den grund søgte jeg at begrænse spørgsmålet så meget som muligt. Hvis jeg skulde komme ind på alle disse enkeltheder, vilde vi ikke blive færdige idag, ja jeg kan gerne sige, at vi kunde bruge hele mødetiden til at forhandle om dette emne. Man vil derfor næppe tage mig det ilde op, når jeg forbigår disse enkeltheder, hvoraf nogle dog ville blive berørte i den besvarelse, som Hr. MUNCKS udtalelser give mig anledning til.

Hr. MUNCK har således udtalt, at kærligheden var det, som i hovedsagen skulde have betydning ligeoverfor de her omhandlede individer, og ikke klogt ordnede institutioner. Ja, jeg mener også, at der skal kærlighed til i denne sag som i alt andet i livet, når den skal trives, men der er næppe nogen her, som vil mene, at han dermed alene skulde kunne udrette noget, når ikke klogt ordnede institutioner stod ved siden. Det skulde være højst underligt, om der iblandt de mange udmærkede og dygtige personer, som for tiden over den hele verden give sig af med denne sag, ikke skulde have været en eneste, der vilde have sluttet sig til Hr. MUNCKS mening, hvis den indeholdt en absolut sandhed. Og dog er der overalt en bestræbelse for at frembringe så heldige institutioner som muligt på dette område. Det er vel i kraft af kærlighed til den penitentiære sag, at de fleste have givet møde her i disse dage, og det er også i kraft af den samme kærlighed, at jeg må protestere imod Hr. MUNCKS advarsel mod at vente sig for meget af den penitentiære videnskab, som endnu er et „svøbelsebarn“. Den sag, som her har samlet os, kan føres tilbage til omtr. 1840, ja, dens rod fæstedes, som alle vor tids sociale videnskaber, i 1791, da man blæste på den fløjte, efter hvis toner også vi endnu må danse og vore efterkommere i flere slægtled efter os. Til den ere så mange og udmærkede navne på fremragende mænd i de forskellige lande knyttede ved en varm og utrættelig inter-

esse og lykkelig virksomhed. Ved deres bestræbelser er fængselsvæsenet løftet op fra et morads til menneskelige og velordnede tilstande. Alt dette kan ikke berettige nogen til at kalde den penitentiære sag et svøbelsebarn.

Når Hr. MUNCK har ment, at de her faldne udtalelser skulde have gået ud på at anbefale en statsanstalt fremfor private anstalter, så har Hr. Fængselsdirektør PETERSEN alt gjort opmærksom på, at det ikke er så. Jeg skal dog tillade mig at berigtige Hr. PETERSENS udtalelse derhen, at man ikke overalt foretrækker private anstalter for statsanstalter; således gik udtalelserne på et møde i Nordwest-deutscher Verein for et par år siden meget bestemt ud på, at statsanstalter måtte foretrækkes, noget, som jeg ikke ret forstår. Mig forekommer det, at hvor man har noget givet, som er privat, må man bygge derpå. Jeg skal her gribe lejligheden til at udhæve Hr. MØLLERS eminente betydning som bestyrer af Flakkebjerg og Landerupgård opdragelsesanstalter i Danmark. Der vil vanskelig findes nogen, også blandt de her tilstedeværende, som vilde kunne tage det op med ham. Men jeg kan ikke deraf komme til den mening, som Hr. MUNCK har fremsat, at en privat anstalt skulde kunne eksistere uden statens kontrol. Denne er en nødvendighed, fordi den private anstalt skal føle sig som et led af en institution, og den sag, vi her omhandle, er af altfor stor social betydning til at være ukontrolleret. Selv i de lande, hvor sagen væsenligt bæres af private anstalter, beror disses tilblivelse på lovens bestemmelser, og de ere underkastede statens kontrol. At lægge sagen i kommunernes hænder ved jeg ikke, at man nogensteds har forsøgt, tværtimod den er overalt ordnet som en statssag. I modsat fald kommer man dertil, at sogneråd sætte sig til dommere over individets forhold og den private anstalts betydning, og sådanne tilfælde fremkomme da, som ere mig bekendte, at sognerådet har sagt: nej, at anbringe drengen på Flakkebjerg, det vilde netop være at få ham rigtig fordærvet, og så gjorde man slet intet. I slige tilfælde ville også sparsommelighedshensyn blive gjorte gældende, derom kan der ikke tvivles.

Hr. MUNCK har ment, at de her omhandlede børns antal ikke var i en sådan stigning i Danmark som i andre lande, ligesom han anførte, at der i Preussen kun var anbragt 600 børn i opdragelsesanstalter. Efter Fængselstidsskriftet skal jeg oplyse, at der i København i 1870 var anholdt 533 personer mellem 10 og 25 år, og i 1880 ligeledes 1000, at i de 10 år er personernes antal mellem 10 og 15 år steget med 100 pct., mellem 15 og 18 år med 122 pct. og mellem 18 og 25 år med 80 pct. Disse oplysninger ere meddelte Københavns fængselselskab af politidirektøren i København, og stigningen svarer ganske til forholdene i Preussen, hvor tallene i 1869 ere 6615 og i 1878 13318. Det er ganske rigtigt, at tallet på børn, der vare anbragte efter den preussiske lov af 1878 om tvungen opdragelse, var 612 d. 1 April 1880, men d. 30 Septbr. s. år var det 1046, takket være et cirkulære til retsbetjentene, som mindede dem om, at det var meningen med loven, at den skulde bruges. Det er således påviseligt, at forholdene i Danmark i dette spørgsmål stille sig som andensteds, hvad der alt blev erkendt på mødet i Stockholm i 1878. De meddelte oplysninger om Flakkebjerg vidne om en udmærket styret anstalt, men de kunne aldrig blive et vidnesbyrd om, at forandrede bestemmelser ere unødvendige; thi der findes jo flere opdragelsesanstalter i Danmark, og der er endda ikke plads nok. Desuden må enhver, som vil gennemse de meget få oplysninger, der stå til rådighed om de individers forhold, denne sag vedrører i Danmark, erkende, at der må kunne begyndes meget tidligere, end der nu gøres, og de stigende tal i forbrydernes yngre aldersklasser vidne jo også om, at der er adskillige flere end dem, som komme i vore opdragelsesanstalter, der kunne trænge dertil.

Hr. MUNCK har også ment, at man skulde tage et meget stort hensyn til ikke at løsne båndet mellem forældre og børn. Deri har han ganske vist ret, men jeg vil om dette punkt sige, hvad der også gælder om hans udtalelser om anstalternes størrelse m. m., at det vel overhovedet tør for-

udsættes, at staten ved ordningen af sine institutioner vejer ethvert hensyn nøje for at vælge det rette. Jeg kan dertil føje, at netop på dette punkt om børnenes forhold til forældrene er man i alle lande meget opmærksom, hvad der også vil fremgå af de mange oplysninger, der findes meddelt i Fængselstidsskriftet om denne sag. Værd er det dog at lægge mærke til, at man i så henseende er gået videst i de stater, hvor individets frihed ellers værnes stærkest, nemlig i England og Unionen i Amerika. I New York skal politibetjenten anholde ethvert i skoletiden omflakkende barn, og i England kan enhver føre et på gaden omstrejfende barn for dommeren, ja der findes endog selskaber, som ere grundede i følge denne bestemmelse, og som søge at realisere den ved deres agenter. Af to onder gælder det om at vælge det mindste, således også her, hvor det største onde må blive barnets fordærvelse. Samfundets interesse må man sætte først, og man er derfor i hele den penitentiære verden enig om, at barnet, hvis det skejer ud, så tidligt som muligt må tages fra forældrene.

Hvad endelig den af Hr. LJUNGSTEDT foreslåede resolution angår, anser jeg den heller ikke for nødvendig, især hvis Hr. Formanden kortelig vil gengive resultatet af forhandlingerne.

FORMANDEN havde ganske rigtig været betænkt på med et par ord at resumere, hvad der efter hans mening kunde betegnes som resultatet af forhandlingen. Men efter denne bestemte henstillen til ham om at give et resumé, som på en vis måde skulde træde istedenfor resolution, var han i stor tvivl om, hvorvidt han overhovedet burde indlade sig derpå. Det blev derved i al fald meget vanskeligt. Så meget turde han dog sige, at, såvidt han havde opfattet diskussionen, vare alle enige om den store betydning af den præventive behandling, og med en enkelt undtagelse havde også de herrer fra de forskellige lande, som havde udtalt sig, været enige om, at lovgivningen i disse lande ikke ganske svarede til øjemedet. For Norges vedkommende måtte dette vistnok i ethvert fald erkendes at være tilfældet,

og taleren havde ogsaa den tro, at bestemmelserne om unge forbrydere hørte til dem, hvor man her i Norge først vil komme til at foretage en reform.

Idet han gentog, at nogen resolution burde man næppe fatte, udtalte han forsamlingens tak til deltagerne i den interessante forhandling, der visselig i og for sig vilde være af betydning for sagen. —

Man gik derefter over til forhandlingen af emne VIII:

Skulle commissioner af förtroendemän vid sidan af straffanstaltarnes förvaltning kunna anses vara till nytta och således önskvärda? (G. Fr. Almquist).

GROTEFELT. Då jag på uppmaning af den norska bestyrelsen för mötet nu går att yttra några ord i fråga om önskvärldheten af förtroendemän vid sidan af straffanstaltarnes förvaltning, kan jag icke underlåta att uttala mitt beklagande deraf, att Generaldirektören ALMQUIST, som framställt denna fråga, af sjukdomsfall är hindrad att sjelf och inleda diskussionen i fråga.

Obetingat till fördel för saken anser jag det vara om de här antydda kommissionerna verka till förmån för fångarne efter deras frigifning att hindra deras återfallande i brott, om t. ex. särskilda till en skyddsförening eller ett fängelsesällskap hörande personer öfvertaga de i referatet omnämnda sysslanden, som icke direkt hänföra sig till fängelsets förvaltning, såsom att, efter besök hos fångarne, med föreståndaren, läkaren och själasörjaren ingå i öfverläggning om åtgärder, som ega inflytande på deras moraliska förbättring eller framtida upprättelse och på möjligheten för dem att vid afgången från fängelset finna arbetsanställning eller annat försörjningsmedel. På möjligheten här af är nemligen fångens framtid i så väsentlig mån beroende att fångarnes placering efter frigifningen ovedersägligen måste tillskynda fångvården i alla länder en stor fördel.

Hvilka befogenheter i öfrigt må kunna tillerkännas de nu ifrågasatta kommissionerna synes böra bero på de lokala förhållandena inom det land eller den landsdel, inom

hvilken de äro kallade att verka. I denna del af saken utber jag mig derföre att närmast få yttra mig med afseende å förhållandena i Finland, hvilka jag bäst känner.

Straf- och arbetsfängelserna i Finland förvaltas af särskilda Direktioner, hvilka, utom tillsyn om fängelsets disciplin, kulthandlingar, skola, sundhetsvård och arbetsverksamhet, också ombesörja fängelsets ekonomi. I spetsen för dessa direktioner står på en del orter, t. ex. i Helsingfors och Willmanstrand, en embetsman, som icke är vid fängelset anställd, men i öfrigt utgöras direktionerne af fängelsets högre funktionärer, direktör, predikant och läkare.

Otvifvelaktigt skulle det, enligt min åsigt, menligt inverka på fängelsets förvaltning, om ej densamma vore fullkomligt oberoende af en möjligen vid dess sida ställd kommission.

Men sådant bör likväl icke hindra kommissionen, der en sådan komme till stånd, att inhemta kännedom om förhållandena i fängelset och att hos fängelsets föreståndare anmäla icke allenast om anledning till anmärkning i vissa delar förekomme utan och de reformförslag, kommissionen möjligen vore hugad att framställa.

Någon egentligen kontrollerande myndighet med hänsyn till fängelseförvaltningen ville jag för min del icke tillerkänna de nämnda kommissionerna, ty, om de egde en sådan, komme de i sjelfva verket att blifva en slags officiel delegation af öfverstyrelsen för fängelseväsendet; och för så beskaffade sysslanden stå, åtminstone inom Finland, lämpliga personer icke att finna.

Hvad jag särskildt vill hålla uppå är att kommissionens framställningar uti alla händelser i första hand pröfvas af den lokala fängelseförvaltningen innan de befordras till den centrala fångvårdsstyrelsen, och att dylika framställningar icke föranleda direkta åtgärder från en högre myndighets sida utan att förvaltningen på stället blifvit i ämnet hörd. Inspektioner på stället kan ju öfverstyrelsen för fängelseväsendet likafullt, med anledning af hvad kommissionerna framhållit, anse behöfliga.

RUBENSON. I likhet med den föregående talaren måste äfven jag beklaga generaldirektör ALMQUISTS frånvaro vid detta tillfälle. Hade han, såsom ämnadt var, inledt diskussionen öfver föreliggande ämne, skulle han säkerligen vetat så motivera det *ja*, hvarmed han synes vilja besvara den uppställda frågan, att mina betänkligheter vid att obetingadt instämma i detta svar, skulle på förhand blifvit häfda. Då jag nu vågar framställa dessa betänkligheter, sker sådant icke för att söka göra min uppfattning gällande gent mot den mening, som uttalats af en i penitentiära frågor så förfaren man som chefen för Sveriges fängvårdsväsende, utan blott för att få min egen okunnighet skingrad genom den vederläggning, mina invändningar, efter hvad jag förmodar, komma att framkalla.

Huruvida „kommissioner af förtroendemän vid sidan af straffanstalternas förvaltning kunna anses vara till nytta och således önskvärda“ synes mig vara en fråga, som kan besvaras både med ja och med nej under olika förutsättningar. Härvid beror nemligen allt på de personliga egenskaperna så väl hos fängselsdirektören som hos kommissionsledamöterna. Med en synnerligt förständig och grannlaga direktör samt synnerligt förständig och grannlaga kommissionsmedlemmar tror jag nog att den ifrågasatta institutionen skulle kunna uträtta mycket godt. Men på ideala grunder får man ju icke bygga, och jag fruktar då åtskilliga förvecklingar och obehag lätteligen kunna uppstå om man vid fängselsdirektörens sida ställer en kommission, som, ehuru den icke representerar fängvårdens öfverstyrelse, likväl i viss mån måste blifva en kontrollerande myndighet öfver direktören. Proponenten betonar visserligen skarpt att direktören skulle vara alldeles oberoende af kommissionen, i ty att den senare icke skulle hafva något att skaffa med förvaltningen. Men af det som proponenten sålunda gifver med ena handen återtaga han icke så föga med den andra, då han tillerkänner kommissionerna

befogenhet att, om anledning till anmärkning förekommer, derom göra anmälan hos fängelsets föreståndare, samt derest ej rättelse sker, göra de framställningar hos öfverstyrelsen, hvartill omständigheterna kunna föranleda. Härigenom kunna ju kommissionerna få ett icke så ringa inflytande på förvaltningen; och då det låter tänka sig att en fånges klagomål hos någon kommissionsledamot — ett klagomål, som direktören måhända redan pröfvat och ogillat — kan bilda utgångspunkten för en framställning af kommissionen, så vill det förefalla som om kommissionernas petitionsrätt innefattar ett frö icke allenast till förvecklingar mellan öfverstyrelsen eller kommissionen å ena sidan samt direktören å den andra utan äfven till försvagande af direktörens makt öfver fångarne. Vål är det sannt, att det står hvem som helst öppet att petitionera hos öfverstyrelsen, men deri ligger på långt när icke samma styrka, som den kommissionerna skulle få, i händelse en dylik befogenhet blefve dem i deras instruktion uttryckligen tillerkänd.

Nå väl, kan man invända, tag bort denna befogenhet och inskränk kommissionernas verksamhet till det som uppenbarligen skulle vara hufvudsyftet med deras inrättande. För dem skulle så i allt fall återstå „att, när de så önskade, besöka fängelset och fångarne, samt att inlåta sig i samtal med dem, i hvad som rörde fångarnes personer och enskilda förhållanden: att inhemta kännedom angående alla förhållanden inom strafanstalten samt ingå i öfverläggning med föreståndaren, läkaren och själasörjaren om åtgärder, som ansåges af vikt eller hafva inflytande på fångarnes moraliska förbättring eller framtida återupprättelse, såsom möjligheten för dem vid afgang från anstalten att finna arbetsanställning eller försörjningsmedel.“ Ja, nyttan af allt detta är jag den siste att vilja bestrida. Jag kan blott icke rätt fatta, hvori kommissionernas verksamhet, härtill begränsad, skulle väsentligen skilja sig från den, som utöfvas af de i alla tre länderna redan existerande s. k. patronageföreningarne. Huruvida i Norge och Danmark

dessa föreningars medlemmar hafva rätt besöka fängelserna, känner jag ej; i Sverige tror jag intet hinder därför möter. Vill man nu lemna patronageföreningarna denna rätt, der den saknas, samt jemväl i öfrigt gifva dem all den utveckling, hvaraf de äro mäktige, så kan jag icke finna annat än, att de skola kunna göra samma gagn som särskilda kommissioner af förtroendemän.

Om lämpligheten af dylika kommissioner vid sidan af embetsmyndigheten saknar man i öfrigt all praktisk erfarenhet åtminstone i Sverige, der, så vidt jag nu kan erinra mig, något motsycke till desamma icke finnes. Söker man sig om efter en sådan erfarenhet utomlands, så finner man åtminstone ett land, der anställda försök i det ifrågakämda syftet icke krönts med någon framgång. Detta land är Frankrike. Genom en författning, utfärdad, såsom jag vill minnas, år 1819, inrättades derstädes en *commission de surveillance* för hvarje departementalt fängelse; men vid den undersökning, som en af deputerade kammaren år 1872 nedsatt kommité anställde rörande landets penitentiära förhållanden, befunnos de aldra flesta af nämnda kommissioner, ehuru de qvarstodo på papperet, hafva upphört att lefva i verkligheten; och bland de af kommitén uppgifna orsakerna till deras småningom iråkade förfall finna vi just den schism mellan fängelsedirektörerna och kommissionerna, hvilken jag nyss påpeket såsom en fara af den tilltänkta institutionen.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra kan jag för närvarande icke gifva min röst till det framställda spörsmålets bejakande; men, såsom sagdt, min insigt i ämnet är ännu ganska ringa och jag är därför beredd på vederläggning af andra talare.

L. FEUK. Ehuru jag icke varit i tillfälle att afhöra diskussionen från början rörande denna ganska ömtåliga fråga, vägar jag dock, såsom gammal f. d. fängprest yttra några ord, på grund af den erfarenhet jag från min visserligen aflägsna tjänstetid tror mig hafva. För min del hyser

jag samma betänkligheter som den föregående talaren, i hvars åsigter jag till alla delar instämmer, äfven deri, att jag gerna skulle se, att jag blefve vederlagd. Då jag var fångprest för något öfver trettio år sedan i staden Kristianstad i Sverige, och cellfängelset derstädes, det första fängelse af denna art i södra Sverige, blifvit färdigt och till begagnande upplåtet, väcktes äfven fråga om stiftande af en sådan förening som den ifrågavarande. Den blef stiftad och bestod af 2ne afdelningar, en *besökande* och en *understödjande*. Den understödjande blef välgörande, men den besökande åstadkom förvirring och villervalla. Isynnerhet medlemmar af qvinnokönet läto rent ut sagdt lura sig af skrymtande fångar, så långt, att de uppträdde ej allenast mot tjänstemännen vid fängelset, utan till och med mot de domstolar, som dömt fångarne. Autoriteterna, ja äfven regeringen, uppvaktades med klagomål, föranledde af fångars lögnaktiga uppgifter. De flesta fångar påstodo sig vara orättvist dömda; flera ville inbilla de besökande, att de ledo oskyldigt och hade icke något ondt gjort. I fall det icke anses otillbörligt att inblanda i diskussionen en anekdot, så inträffade här något liknande, som då FREDRIK den store en gång besökte ett fängelse och vände sig till flera af fångarne med den frågan: „Hvad brott har du begått?“ och erhöll samma svar af dem alla: „Jag lider oskyldigt“. „Är här då ingen, som begått något brott,“ frågade konungen. Då framträdde en fånge och med tårar i ögonen yttrade: „Jag är en stor brottsling, Ers. majestät!“ „Gå din väg genast“, inföll konungen, „du är icke värd att tillhöra detta hederliga sällskap“. Fången erhöll med detsamma sin frihet. Jag har anført denna lilla anekdot såsom att allmänt sätt hos brottslingar att söka göra sig oskyldiga, då de finna lättrogne personer, som visa dem deltagande. De spela så gerna rolen af martyrer. Emellertid kan jag för min del icke förorda upprättandet af kommissioner af förtroendemän vid sidan af straffanstalternas förvaltning, anseende sådana institutioner ingalunda önskvärde.

STUCKENBERG. I det væsentlige kan jeg, således som spørgsmålet er fremstillet og motiveret af Hr. ALMQUIST, slutte mig til Hr. RUBENSON. Det forekommer også mig, at der i motiveringen er taget med den ene hånd og givet rundelig med den anden. Slige kommissioners betydning beror ganske vist på den begrænsning af deres virksomhed, som der fastsættes. Men i så henseende synes forslagsstilleren at have været mindre heldig. Kommissionernes virksomhed synes efter forslaget nærmest at blive en ny form for fængselselskaber; men man har jo i Sverige adskillige patronageforeninger, så der synes ikke af den grund at være nogen nødvendighed for deres oprettelse. At give kommissionernes medlemmer ret til at besøge fangerne og tale med disse om deres tidligere forhold, deres moralitet og fremtid kan ikke være tilrådeligt, når man ikke vil udsætte den hele fangebehandling, som i princippet nu stræber hen imod en stærk individualisering, og som derfor fordrer stor forsigtighed fra de personers side, i hvis hænder den er lagt, for at blive ørkesløs. Allerede på kongressen i Stockholm var dette spørgsmål fremme og mødte modstand. At der kan opstå væsentlige ulemper af slige kommissioner, har man et godt eksempel på i England, hvor de findes, men hvor de også have medført idelige tvistigheder med fængselsbestyrrelserne, således at man i de engelske blade har kunnet læse mange beklagelser fra kommissionsmedlemmernes side. Det synes overhovedet, som om der bag forslaget ligger følelsen af ulemperne ved den i Sverige brugelige idømmelse af tabet af „medborgerligt förtroende“, et spørgsmål, som også var fremme på mødet i Stockholm, men som er rent lokalt. At tanken, der ligger i forslaget, kan have betydning for visse lande og kan udføres der i praxis, tør jeg ikke benegte, men således som den er motiveret, kan den efter min opfattelse ikke bifaldes.

LJUNGSTEDT. Jag ber att, i anledning af prostens FEUKS yttrande om den skadliga inverkan, fremmande personers besök hos fångarne utöfvar, få erinra att, då det

icke kan antages, att till medlemmar af sådana commissioner, hvarom här är fråga, komme att utses andra personer, än som för ett sådant uppdrag voro lämpliga, man icke torde hafva något att befara i det af Herr FEUK anmärkta händendet. Att generaldirektör ALMQUIST uppfattat frågan ur denna synpunkt framgår af hvad han i sin uppsats i ämnet yttrar (pag. 143) neml.: „Såmedelst skulle på tillförlitligare sätt de fördelar vinnas, hvilka afses med det ofta försporda yrkandet om tillträde till straffanstalterna för mindre bekanta och obeprövade filantroper, hvilkas gagnande för många visat sig vara mera tvifvelaktig“.

MENTZER. I motsats till de föregående talarne anser jag, att tillsättandet af dylika commissioner skulle vara nyttigt och således är önskvärdt.

En föregående talares farhåga att commissionens verksamhet skulle åstadkomma förvirring inom fängelset kan jag ej dela.

I herr generaldirektör ALMQUISTS motivering till frågan är uttryckt att coms. befogenhet skulle vara *tydligt begränsad*, hvarföre jag — *dock under förutsättning att com. på intill sätt kan eller får uppträda såsom en öfvervakande eller kontrollerande myndighet* — icke heller delar en annan talares åsigt att tillvaron af dylik com. möjligen skulle kunna på obehagligt sätt hota, undergräfvat eller försvåra fängelseföreståndarens ställning, vare sig till fången eller den myndighet under hvars tillsyn fängelset är ställt.

Jag tror deremot, att hans ställning blef drägligare, resultatet af fängvården lyckligare. Ffs. pligt är att förkunna både lag och evangelium; i främsta rummet lagen.

Han skall verkställa straffet, deri ingen som helst eftergift eller lindring får ske, han skall vaka öfver noggrann efterlevnad af den stränga fängelseordningen och han får ej lemna ens den minsta oordning utan anmärkning.

Detta gör att ffs. förefaller fången mera som fiende än som vän; han ser i ffs. endast en verkställare af straff utan tanke på fångens människovärde och framtid.

Denna på fängvårdens hela ändamål nemligt inverkan-
de missuppfattning skulle genom coms. råd och upplysningar
till fången, hvilka han säkerligen med mera begärlighet
ville mottaga, snart häfvas och, som sagdt, ffs. ställning så-
ledes blifva drägligare.

Ffs. är i jemförelsevis ringa beröring med sådane men-
niskor, hvilka kunna och vilja taga vård om frigifna fångar.
Elhuru fängvården, synnerligen i Sverige, under senaste de-
cenniet gått med jättesteg framåt i människovänlig riktning
åt alla håll, qvarstår dock i betänklig grad motviljan för
frigifna fångar. Jag tror ej ffs. mäktar att i detta afseende
omstöpa allmänna opinionen. *Hans* uppfattning anses en-
sidig, *hans* omdöme partiskt, *hans* meddelande om straff-
anstaltens helsosamma inflytande på fångens moral såsom
sjelfberöm osv.

Källan till ifrågavarande motvilja är ej det straff, fången
lidit, utan brottet, han föröfvat. Det sätt, hvarpå straffet
förlömd verkställdes, ökade med skäl denna motvilja.

Man kan lyckligtvis med full säkerhet påstå, att fången
numera icke utgår från fängelset försämrad; har han under
fängelsetiden velat behjerta sin olyckliga ställning och in-
hemta de grundsatser, hvarpå en återupprättelse endast är
möjlig, hafva rikliga tillfällen dertill bjudits honom.

Då straffet, hvilket fången ju lider, *för att försona sig*
med samhället, numera verkställs på ett sätt, som bör för-
bättra och ej kan försämra honom, borde återupptagandet
i samhället ej längre vara så motbjudande, som det verk-
ligen är. Com's. ledamöter, hvilka egde att personligen
förvissa sig om fängvårdens både *mening* och *verknningar*,
skulle jemförelsevis lätt kullstörta den gamla fördomen mot
antagandet i tjenst eller beredandet af lämplig verksamhet
åt den frigifna fången och resultatet af fängvården således
blifva lyckligare.

Jag anhåller få bemärkt, att jag med frigifna fångar
menar endast sådana, som *en* gång varit straffade eller ge-
nom ej särdeles sjelfvållade orsaker återfallit; ingalunda

sådane, hvilka gång efter annan åtnjutit hjälp och stöd men deraf visat sig oförtjenta. Likaledes anser jag, att hjälp åt frigifna fångar ej bör lemnas alltför frikostigt, på det att ådömdt och utståndet straff aldrig må betraktas som merit i stället för skam.

Slutligen torde com's. verksamhet göra hos allmänheten mera känt dels det kraf, som numera ställes på ffs. duglighet och hvilket oeftergiffligt betingar en viss bildning och dels, att hans arbete är ansvarsfullt och träget samt fordrar sträng ordning, ihärdighet och flit; äfven denna com's. bekräftelse skulle i sin mån gagna fängvården och höja dess anseende.

På sätt, jag tänkt mig tillsättandet af dylika com. och utöfvandet af deras verksamhet, får jag alltså med *ja* besvara den framställda frågan.

L. FEUK. Den siste talaren gifver jag i så måtto rätt, att det är länge sedan jag hade någon befattning med fångars behandling samt att förhållandena betydlig förändrats, men menniskonaturen torde dock ännu vara densamma. Jag har tyvärr icke funnit mig öfvertygad af den värde talarens talangfulla föredrag, som från hans ståndpunkt i frågan var verkligen utmärkt, ehuru icke med afseende på mina måhända gammalmodiga åsichter tillräckligt bevisande, för att kunna rubba min öfvertygelse. Hvad garanti har man väl, att kommissionerna komma att bestå af lämpliga personer? Hvem skall pröfva deras lämplighet? Hvilka kvalifikationer fordras, för att blifva „förtroende-män“? Hvad ansvar drabbar den, som sviker förtroendet? Vore det meningen, att kandidaterna sökte uppdraget, såsom man söker allmän tjänst, samt efter pröfning af t. ex. kongl. fängstyrelsen utsågos och förseddes med förordnande, hvarigenom ett tjensteansvar uppkom, så kunde möjligen oreda förebyggas och nytta åstadkommas. Men hvad vore denna kommission nu annat än en ny tjenstemanna-klass, om ock utan aflöning? Den vore dock kontrollerad, och det torde i alla händelser böra utgöra ett oeftergiffligt vilkor för kommissionens verksamhet.

GOMARD. Med den foregående tærede taler må jeg være enig i, at sådanne kommissioner, som her omhandles, muligen kunne vise sig at være et nyttigt mellemled mellem fangen og fængselselskaberne; men når jeg desuagtet må udtale mig imod indførelsen af sådanne, må jeg forudskikke den bemærkning, at det har glædet mig, at den højtærede indbringer af emnet kun har fremsat det spørgsmålsvis, som om han selv nærede tvivl om hensigtsmæssigheden af, at det trådte i live.

Lad os nu forudsætte, at sådanne kommissioner, som her omhandles, blev indførte ved fængslerne, og lad os dernæst forudsætte, at man var så heldig at få disse sammensatte af mænd, der virkelig havde interesse for sagen, så vilde der dog mangle noget, nemlig det kendskab til forbrydere og fangeverdenen i det hele, som vanskelig vil være tilstede selv hos mere begavede mænd, der ikke i længere tid have syslet med fængselsgerningen. Hvorledes vil det nu stille sig, når medlemmer af nævnte kommissioner, som af Generaldirektør ALMQUIST foreslået, have uhindret adgang til fangen i hans celle? Jeg antager nu, at et sådant kommissionsmedlem forud vil gøre sig bekendt med de ved fængslet optagne notitser om fangens tidligere levnet og øvrige forhold under den tilbagelagte del af straffetiden.

Udrustet med en sådan kundskab begiver han sig til fangen i cellen, og fangen vil således, hvad det egenlig faktiske angår, ikke i nogen synderlig grad kunne skuffe den besøgende, medens han dog, da han strax har følelsen af, at vedkommende kan være ham nyttig, vil lægge an på at vinde ham for sig, og han vil med dette formål for øje søge at nedsætte sine forbrydelser til det mindst mulige og fremdrage alt, hvad han tror, der, såvel af sandt som af løgn, kan væves sammen til hans undskyldning; men der vil også, hvad jeg finder ganske naturligt, blive stillet spørgsmål til fangen såvel om hans helbredstilstand, hans arbejdsbeskæftigelse, forplejning og undervisning m. m., som om hvorledes han i det hele taget føler sig tilfreds under

straffen. På disse spørgsmål vil den snu fange, og af dem er der mange, svare med en vis forbeholdenhed; han vil sige: „Jo tak, jeg har såmænd ikke noget at klage hverken i den ene eller den anden retning“; men han vil trække på svaret, og når vedkommende gør opmærksom på, at de svar, han har fået på sine spørgsmål, ere så tilbageholdne, og igen spørger, om der virkelig er noget, han tror at have grund til at være utilfreds med, så vil ikke så sjelden fangen ytre sig derhen, at han ikke godt kan udtale sig nærmere i den stilling, hvori han for tiden er, men han vil dog ved sine insinuationer muligen kunne vække den tanke hos den besøgende, at just ikke alt ved fængselsstyrelsen er, som det burde være. Gentages nu sådanne insinuationer, varieret på forskellig måde af de forskellige fanger, så er det ikke usandsynligt, at besøgeren vil bringe det indtryk med sig fra cellerne, at der dog er forskellige brøst ved fangebehandling.

Sagen er nemlig den, at fangerne, og da navnlig blandt disse vanetyvene og bedragerne, ere så indøvede i løggen, at de til enhver tid ville benytte den, hvor de antage, at den måtte være dem formålstjenlig. Når nu kommissionsmedlemmerne, efter at have besøgt flere fanger, måtte bringe det indtryk med sig fra disse, at der nok kunde være et og andet at rette ved fangebehandlingen, og herom henvende sig til straffeanstaltens foresatte, så vil der, det er jo menneskeligt, let hos disse sidste opstå en uvillie mod denne institution; og skal så endelig, hvor der er meningsulighed mellem kommissionen og straffeanstaltens bestyrelse, en sådan indankes for fængselsvæsenets overbestyrelse, så vil heraf kun kunne udvikle sig fortrædeligheder, til liden både for den sag, man gennem kommissionerne vilde virke for, og jeg kan således ikke andet end bestemt fraråde, at et sådant ydre element, der muligen kunde gøre lidt nytte, men sikkert vilde gøre stor skade, bringes ind mellem fængselsbestyrelsen og dennes foresatte.

SOELBERG. Der er faldet udtalelser for og imod nær-

værende spørgsmål, så videre ytringer kunne være overflødige. Jeg har imidlertid begært ordet, fordi jeg finder det i sin orden, at der også fra norsk side udtales en mening. I al korthed vil jeg da bemærke, at jeg anser sådanne kommissioner for utilrådelige og uheldige; jeg tror ikke, at de kunne stifte nogen gavn; de ville tværtimod virke forstyrrende. Straffeanstaltens bestyrelse må alene lede og styre, dens færd kontrolleres bedst af sagkyndige overordnede fra vedkommende regeringsdepartement. Lige over for den dygtige og for sin gerning opofrende direktør medfører en kommission — sideordnet eller overordnet — ingen væsentlig betryggelse; lige over for den udygtige bestyrer står den magtesløs, forårsager kun splid, og er huset blevet splidagtigt med sig selv, går så alligevel det hele istykker; en kommission kan i så tilfælde intet gavnligt udrette.

FORMANDEN vilde, idet han afsluttede forhandlingen om dette emne, udtale sin tilslutning til den beklagelse, der fra flere taleres side var udtalt over, at den meget ærede opstiller af dette emne, Herr Generaldirektør ALMQUIST, var forhindret fra selv at være tilstede og besvare de under diskussionen gjorde bemærkninger.

Derefter gik man over til forhandlingen af emne IV:

Bør der ikke ved lov åbnes fangen adgang til efter visse års forløb at genvinde sine borgerlige rettigheder? (K. Seip).

STUCKENBERG. Det er vistnok ikke meget mere end et spil med ord, når nogle ville lægge det værdifulde i forbrydelsen, andre derimod i straffen. Det reale er, at medens forbrydelsen ved at krænke de borgerlige love krænker den sædelige lov i medborgernes bevidsthed, medfører straffen, netop for at opretholde samfundets sædelige bevidsthed, som er krænket ved forbrydelsen, en stor del indskrænkninger i den fulde nydelse af de rettigheder, som tilkomme den uberygtede person, også efter straffetidens forløb. Således er virkeligheden, og det kan ikke være anderledes, fordi den falder sammen med den almene op-

fattelse af det vanærende ved forbrydelsen lige fra den ældste tid og til vore dage, og fordi afsoningen af straffen aldrig kan blive et bevis for, at det pågældende individ ikke påny vil krænke samfundets love, og dette må i en mængde forhold fordrø, at der ikke er grund til at vente, at den tillid, der i det enkelte forhold vises en person, ikke er berettiget. Det ligger imidlertid i den sædelige bevidsthed ligesom også i vor troslærdom, at en fuld tilgivelse fra samfundets side af den begåede krænkelser af dets love må kunne finde sted, når overtræderen efter straffens afsoning ved en indenfor en bestemt tid forøvrigt hæderlig vandel har godtgjort sin erkendelse af sit fejltrin og ønsket om atter at få del i samfundets fulde tillid, eller med andre ord at vinde sine borgerlige rettigheder tilbage. Desuden stemmer dette også med samfundets velforståede interesse og med synspunktet for hele den sociale udvikling og særligt for straffevæsenets udvikling nu tildags.

Princippet for gengivelsen af den borgerlige ære findes jo allerede i oldtiden, hvor folkeforsamlingerne i det republikanske Grækenland og i den romerske republik havde myndigheden hertil i deres hånd. Med kejserdømmets indførelse i Rom gik denne myndighed over til at blive et kejserligt prærogativ, en nådesakt, som dog ikke altid behøvede at medføre en *restitutio in integrum*, men også kunde indskrænkes til en delvis gengivelse af de borgerlige rettigheder.

Medens folkeforsamlingens gengivelse af den borgerlige ære kun kan opfattes som en retfærdighedshandling, som den straffede har et vist krav på, bliver den hos kejseren en nådesakt, som ikke kan fordres. Der er heri en forskel, som i realiteten måske kan være af mindre betydning, men som dog vistnok for en del ligger til grund for de afvigende bestemmelser herom i forskellige landes lovgivninger. Således bestemme jo straffelovene i Sverige og i Tyskland, at der til straffen, som idømmes, skal eller kan føjes berøvelsen af den borgerlige ære i en efter dommerens skøn indenfor

visse grænser fastsat tid. I Frankrig, hvor slige bestemmelser ikke findes, var rehabilitationen til 1791 et kongeligt prærogativ, en nådesakt. Men fra dette år blev den et nødvendigt complement til det ny straffesystem. Den foregik offentligt efter græsk mønster, og der fordredes 10 års hæderligt levnet for at opnå den. Efter den nu gældende lov af 3 Juli 1852 afgøres sagen af statens overhoved, og der fordres 5 eller 3 års hæderlig vandel alt efter den større eller mindre forbrydelse (*crime* eller *délit*), som individet har gjort sig skyldig i. Fremgangsmåden er, at personen henvender sig til arrondissementets prokurør og opgiver dato for domfældelsen og opholdsstederne efter løsladelsen. Prokurøren indhenter de nødvendige oplysninger. Tidligere offentliggjordes andragendet i bladene, men dette er ophævet. Når lovens resultater ere ringe, søges grunden hertil deri, at formaliteterne ere såmange. Før 1848 var det gennemsnitlige antal æresoprejsninger 20. Fra 48—52 var der i gennemsnit 82 årlig og efter 1852 gennemsnitlig 55.

Den her nævnte franske lov af 1852 har været forbilledet for den danske lov om æresoprejsning af 3 April 1868. Før denne lov kunde en person, som havde været straffet med en vanærende straf, ikke frigøres for de mange indskrænkninger, som denne medførte, og som i flere tilfælde greb hårdt ind i hans tilværelse i samfundet; tyendet kunde således negtes modtagelse i tjenesten eller afskediges uden opsigelse, når det oplystes, at det var straffet. Æresoprejsning kunde vistnok indtil 1868 meddeles ved benådning til den, som efter den tidligere lovgivning var berøvet æren eller idømt straf, som medførte tab af æren, men derved udslettedes kun virkningen af den totale infami. Æresoprejsningen er i Danmark en nådesakt. For at opnå den fordres 5 års hæderlig vandel efter straffens afsoning. Dette skal oplyses ved attester fra pålidelige mænd, som have kendt den pågældende i den tid. Ansøgningen skal ledsages af vedkommende øvrigheds og kommunalbestyrelses

erklæring, udskrift af den overgæede dom og oplysning om de steder, hvor ansøgeren siden løsladelsen har opholdt sig. Hvis dommen pålagde nogen erstatning, skal det oplyses, om denne er betalt eller eftergivet. Justitsministeriet, til hvilket ansøgningen indsendes, indhenter erklæring fra retten, hvor ansøgeren blev dømt. Afslås ansøgningen, kan den først fornyes efter 2 års forløb. Den, som har fået æresoprejsning efter 25 års alder og som falder påny, kan ikke anden gang opnå en sådan.

Hvis jeg tør håbe ikke at have trættet forsamlingen for meget med detailler, vil det muligt kunne interessere at få meddelt nogle ganske korte oplysninger om benyttelsen af loven af 1868 i Danmark, hvortil jeg i så tilfælde udbeder mig den ærede Formands tilladelse. Disse oplysninger ere tagne af de meddelelser om æresoprejsning, der tid efter anden ere givne af justitsministeriet.

Fra 1868 til udgangen af 1880 have 390 personer fået meddelt æresoprejsning. Tallene for hvert år ere følgende:

I 1868 — 20.	1875 — 24
- 1869 — 22	1876 — 51
- 1870 — 19	1877 — 54
- 1871 — 19	1878 — 31
- 1872 — 17	1879 — 44
- 1873 — 16	1880 — 51.
- 1874 — 22	

Disse tal give i gennemsnit årlig 30. Tages 1868—75, hvor benyttelsen af loven har været mindre, bliver gennemsnitstallet 20, medens det for 1876—80 bliver 46.

Af det samlede antal 390 have 2 været dømte før 1830, 212 fra 1830—63 og 176 fra og med 1864. Det langt overvejende antal, nemlig 368, har kun været dømt 1 gang, 1 har været dømt 4 gange, 3 dømte 3 gange, og 18 dømte 2 gange. Til straffearbejde have 107 været dømte og deraf 89 til forbedringshusarbejde, resten til straffearbejde af højere grad, medens de 283 have været idømte ringere straffe end straffearbejde.

Af de 3, som have været 3 gange dømt, have de 2 gentagne gange været dømt for tyveri, den ene en gang; de 2 have sidste gang været straffede med forbedringshusarbejde, den ene er sidste gang frifunden for videre tiltale. Imellem den sidste dom og æresoprejsningen ligger der respektive 11, 12 og 23 år.

Den ene, som er straffet 4 gange, er dømt 3 gange i 1861 og sidst i 1863 med 7 års tugthusarbejde og har fået æresoprejsning i 1876.

Af det samlede antal 390, som fra 1868—80 er meddelt æresoprejsning, er kun, såvidt vides, 1 falden påny.

Antallet af dem, som have været dømt i 1864 og de følgende år, og som have erholdt æresoprejsning fra 1868 til udgangen af 1880, er 176. Af disse have 6 været dømt 2 gange. Resten 170, har kun været straffet 1 gang, og af dem 24 med forbedringshusarbejde, de øvrige med ringere straffe; 63 vare dømt for tyveri, 34 for bedrageri og 9 for hæleri, de øvrige for andre lovovertrædelser.

Hvad tidsrummet mellem dommen og æresoprejsningens meddelelse angår, har dette for de nævnte 170 været:

14 år for 1	9 år for 18
13 - - 7	8 - - 31
12 - - 8	7 - - 33
11 - - 14	6 - - 35
10 - - 13	5 - - 10,

altså for det overvejende antal mellem 6 og 8 år.

Hvad Norge og Finland angår, så findes der i dissens lovgivninger ingen bestemmelser, hvorefter en genindsættelse i den fulde nydelse af de borgerlige rettigheder vil kunne finde sted.

Hvad de foran nævnte former angår for generholdelsen af de borgerlige rettigheder, nemlig enten derved, at den i dommen fastsatte tid for afsavnet af disse udløber, eller derved, at den pågældende efter udløbet af den ved loven fastsatte frist efter straffens afsoning ansøger om æresoprejsning, forekommer den første mig temmelig vilkårlig.

Det er jo nemlig nu fra mange sider erkendt, at dommerens skøn ved valget af tiden for straffens varighed må blive højst usikkert i de fleste tilfælde. Ja man har jo endogså villet kaste hele skylden for beklagelserne over de efter den almindelige mening altfor milde straffelove over på dette dommerens skøn, der som oftest skulde fastsætte den laveste tidsgrænse. I denne retning gik således næsten enstemmigt udtalelserne ved Nordwestdeutscher Vereins behandling af det afskrækkende moment i straffefuldbyrdelsen på det sidst afholdte møde i Hamburg i Oktober 1881. Hertil må føjes, at de i så henseende faldne udtalelser ikke skyldtes en eneste fængselsmand. Men stiller man sig således skeptisk ligeoverfor dommerens skøn ved bestemmelsen af straffetiden, så må det gælde i langt højere grad om bestemmelsen af, hvorlænge vanæren skal vare. Selv det at bestemme, om den overhovedet skal pålægges forbryderen, vil jo i mange tilfælde hvile på et højst usikkert skøn. Flere svenske talere påviste også ved forhandlingerne om „medborgerligt förtroende“ i Stockholm i 1878 det urimelige i at bestemme vanærens varighed efter forbrydelsens karakter. At der følger vanære og afsavn af borgerlige rettigheder med forbrydelsen og straffen, det synes let forståeligt; men at lovgivningen flere år forud kan bestemme, når personens indtrædelse i den fulde nydelse af disse rettigheder skal finde sted, synes mig meningsløst. Det vanærende, som for statens vedkommende får sit udtryk i berøvelsen af borgerlige rettigheder, hviler i den sædelige bevidsthed, og derfor kan dette forhold ikke fra statens side med rimelig grund tænkes forandret uden ved personens egne bestræbelser efter straffens fuldbyrdelse. Det hele forhold synes mig altid at måtte blive afhængigt af individet, som lider derunder. Der synes derfor kun at være den anden form tilbage, at give den straffede tid til at vise, at han sætter pris på at erhverve sin borgerlige ære tilbage, og da at give ham adgang til at opnå det.

Om man vil kalde det en nådesakt og som sådan lægge

æresoprejsningen i statsoverhovedets hånd eller en retfærdighedshandling, har vistnok næppe meget at sige; nådesakten må vel i de fleste tilfælde præges af retfærdighed. I realiteten får det heller ikke meget at sige, når man ikke lægger særlige hindringer ivojen for opnåelsen, og at man ikke gør dette for Danmarks vedkommende, mener jeg, fremgår af det, jeg har oplyst herom.

Vil man opstille æresoprejsningen som en ret, der kan fordres, må der vistnok søges flere kauteler end der nu gøres. Et spørgsmål kan det være, om man ikke bør gøre adgangen lettere ved de formaliteter, som skulle iagttages. Det er således i mange tilfælde vanskeligt for ansøgeren at skaffe den fornødne forholdsattest fra private. Muligt burde man også forlange længere tid af dem, som vare straffede gentagne gange.

Hovedsagen er imidlertid det, som det her opstillede emne går ud på, bør der gives den straffede adgang til at genvinde sine borgerlige rettigheder? Jeg tror, at karakteren af mine udtalelser om spørgsmålet må gøre det tydeligt, at fra min side kan svaret kun blive ja. Jeg formoder, at de fleste tilstedeværende ville samstemme heri, og jeg kunde fristes til at tilføje, at den lovgivning, som mangler bestemmelser herom, ikke kan siges at stå på et til tiden og den sunde humanitet svarende standpunkt. Jeg har alt anført, som det også er sket i forslagsstillerens udtalelser, at hensynet såvel til individet som til samfundet i høj grad taler derfor, og ingen skal let i vor tid kalde en slig forholdsregel utidigt føleri, thi den berører ikke alene følelsen, men også forstanden. Den, der for alvor og i sit inderste væsen vil det godes sejr i verden, han må ville krig mod forbrydelsen og undertrykkelse af den, ellers mangler der en stærk og dyb erkendelse af dens indflydelse på at nedværdige og nedbryde. Men det er netop derfor ikke tilstrækkeligt, at loven og straffen peger nedad, i støvet, der må også være noget, som viser opad, til oprejsning. Og i så henseende er æresoprejsningen et moment af den største betydning.

K. SEIP. Jeg vil først få lov til at udtale en tak til Hr. STUCKENBERG, der, såvidt jeg kunde opfatte ham, oplyste, at der i de fleste civiliserede lande var love i den retning, som i mit spørgsmål er antydnet.

Mit spørgsmål er for det første spurgt ud af min erfaring som fængselsmand. Det at vi ikke have nogen lov om æresoprejsning, har ofte gjort mig forlegen overfor de bedre fanger; det har mangen gang ladet mig stå afvæbnet overfor dårlige fanger. Breve fra løsladte med spørgsmål i denne retning har det gjort mig ondt ikke at kunne besvare, som jeg gerne vilde, på grund af savnet af en sådan lov.

Som dette spørgsmål er udgået af min erfaring, er det også spurgt ud af min retfærdighedsfølelse. Er det overfor nogen, det gælder om at være retfærdig, så er det overfor de faldne og ulykkelige, som vi på fængslerne få med at gøre. Derfor vil det også forstås, at det ikke er mig ligegyldigt, om æresoprejsningen bliver en nådesag eller en sag, der fastsættes ved lov. Skal fangen måtte bede om æresoprejsning som en nåde og ikke kunne kræve den som en ret, ville bestemmelserne om æresoprejsning for en væsentlig del miste sit opdragende element.

Der er talt om, hvor lang tid der skulde hengå, inden fangen kunde kræve æresoprejsning. Jeg har ikke just tænkt på nogen bestemt tid; men jeg vil gerne udtale: lad tiden ikke blive for kort! Det er en stor og alvorlig sag, det gælder, og fangen bør have en bestemt følelse af, at der trofast må kæmpes for her at vinde frem til målet.

Når spørgsmålet er om, hvorvidt det skulde være ønskeligt, at loven dømte til tab af borgerlig ære i visse år, eller at den fastsatte grænser for, når borgerlig ære under givne forhold skulde kunne genvindes, da holder jeg ubetinget på det sidste. Derved bliver lovovertræderens fremtid mere lagt i hans egen hånd. Han får en stærkere opfordring til at anspænde sig for sin oprejsning. — Ja, som jeg har spurgt ud af min erfaring og ud af min ret-

færdighedsfølelse, så har jeg spurgt ud af følelsen af, at der er en mangel i vor lovgivning på dette punkt.

Når ingen har udtalt sig imod tanken i spørgsmålet, vil jeg få lov at tage det til indtægt for sagen og er glad over, at opmærksomheden er bleven henledet på dens betydning.

FORMANDEN takkede de to herrer, der havde opstillet og indledet dette emne og derved givet værdifulde bidrag til belysningen af dette spørgsmål, som for tiden særlig var af interesse for Norge, idet man havde under overvejelse her at søge istandbragt en lov nogenlunde i lighed med den danske lov om æresoprejsning.

Mødet blev derefter hævet.

Den 5te Juli.

FORMANDEN åbnede mødet kl. 10 og oplæste nedenstående telegram fra Foreningens æresmedlem, Hr. Fængselsdirektør GUILLAUME i Neuchâtel:

„Helsning till nordiska penitentiärföreningen. Jag är i tankarne och med hjertat alltid hos Eder i Norden.“

Han satte derefter emne I til forhandling:

Hvilken organisation af fængselssekskabernes virksomhed bidrager bedst til at fremme deres opgave? (Stuckenberg.)

STUCKENBERG. Det er for at precisere det emne, som nu skal forhandles, at jeg beder om ordet, førend Hr. HVAL går til at indlede forhandlingen. Jeg skal først gentage Hr. Formandens ord fra igår. Dette emne tilligemed emne 3, om moralsk forsømte børn m. m., som forhandlede igår, ere for tiden hovedspørgsmålene i den penitentiære reform. Dette heromhandlede emnes betydning ligger deri, at det erkendes som et nødvendigt supplement til straffefuldbyrdelsen. Hvis således den betingede løsladelse, det vil sige, at fangen, når en tid af straffen er afsonet, frigives på visse betingelser, nærmere skal udvikles, må fængselssekskabene nødvendigvis møde med en organisation. Den forestående udvikling af fængselsvæsenet fordrer også en udvikling af sekskabene, eller rettere dettes udvikling er så

langt fremskreden, at selskaberne alt nu må gøre anstrængelser for at følge med, noget, som er erkendt overalt.

Forholdene i Danmark, Norge og Sverige ere nu således, at selskaberne findes i almindelighed knyttede til straffeanstalterne, men uden nogen fast forbindelse indbyrdes. De have som følge deraf også tildels samme territorium til op-land. Kort sagt ethver arbejder, ofte uden hensyn til de andre, som det bedst kan. Dette kan ikke andet end give et stort arbejde og slider hurtigt kræfterne op.

Ingen må imidlertid af disse mine udtalelser slutte, at jeg ikke skulde vurdere, hvad der udrettes af de bestående selskaber. Deres betydning kender jeg godt; men det er givet, at deres arbejde kan bringe et større udbytte med mindre anstrængelse. Det er ligeledes givet, at selskaberne ikke kunne arbejde med tilstrækkelig kraft i publikum, fordi de have fuldt op med at passe den daglige gerning, at sørge for den løsladte.

En organisation vil derimod kunne give dem evne til at arbejde til alle sider. Desuden, en organisation må der til, når staten skal kunne modtage selskaberne som et supplement til straffefuldbyrdelsen. Når staten skal opgive nogen del af sin straffemyndighed, så må den fordre, at den institution, som skal træde i dens sted, har en vis soliditet, og den kan ikke nøjes med, at der hist og her findes et selskab, som består til en tid og så sygner hen.

Det er ikke min mening, at enkelthederne i en slig organisation skulle fremdrages her; men det er dog måske rigtigt kortelig at fremhæve, at en organisation med en eller flere centralbestyrelser, efter landets størrelse, efter min mening ikke skal berøre de lokale selskabers myndighed i mindste måde. Centralbestyrelsen sidder som ODIN på Lidskjalf og skuer ud over verden; har opmærksomhed for, hvad der gavner udviklingen af sagen som helhed; gør lokalbestyrelserne opmærksomme på, hvor der bør handles, og hvad der bør gøres; søger at skabe en pengereserve, som kan komme de svage selskaber tilgode; modtager sel-

skabernes indberetninger og giver en samlet fremstilling af den hele virksomhed. Derved lokaliseres selskabernes virksomhed, idet de istedenfor store områder få mindre at overse og således tid til at søge filialer oprettede, hvilket nu savnes. Det forekommer mig nemlig at være klart, at selskaberne, når de skulle udrette det mest mulige, må være lokale, at de såvidt gør ligt må findes der, hvor den løsladte søger til. Jeg ved meget vel, at det på sine steder kan være vanskeligt under de stedlige forhold med en spredt og tynd befolkning at gøre en slig organisation praktisk lige til den yderste grænse; men reglen kan ikke blive betydningsløs, fordi der må findes undtagelser.

Det at Sverige har fået en centralbestyrelse, og at fængselselskaberne i Finland ere organiserede ligefra deres første indstiftelse i overensstemmelse med, hvad her er fremsat, taler for nordens vedkommende til fordel for mit forslag. Udenfor norden findes der adskillige selskaber, som have en betydningsfuld virksomhed at fremvise under en organisation, som den her nævnte. Jeg skal i så henseende blot fremhæve det gamle ansete Rhinsk-Westphalske Selskab, hvis årlige møder vare i to dage, og hvortil den preussiske regering årlig skiftevis beordrer flere af sine fængselsmænd at give møde, ligesom flere og vigtige forandringer i lovgivningen ere komne istand ved dets initiativ.

Endnu er der en opgave for centralbestyrelsen, og det er den, at denne ved siden af, at den har øje med det principielle i sagen, kommer til at blive ligesom en repræsentant for publikum, der bærer selskaberne; at den derved bliver i stand til at fremsætte ønsker om forandringer i bestående forhold, som kunne være af betydning for udviklingen af den penitentiære reform. Først når selskaberne ere organiserede som institution, således som jeg her har forsøgt at fremstille tanken, kunne de efter min opfattelse siges at indtage den rette plads i straffefuldbyrdelsen.

HVAL. Vi må være Hr. STUCKENBERG taknemmelige, fordi han just nu har bragt det foreliggende emne på

bane. Der kunde være håb om, at vort samfunds opmærksomhed herved vilde blive henledet på fængselsselskabernes store betydning.

Når der er tale om fængselsselskabernes organisation, tør jeg ingenlunde være med til at forkaste den mindst fuldkomne af disse, som Hr. STUCKENBERG betegner som „ingen organisation“. Vi må ikke glemme, at også fængselsselskaberne have sin barndom og trænge til udvikling. Hvor nødvendigt det end er, at fængselsselskaberne vinde en rask udvikling, tør jeg dog ikke være med på at springe over i en organisation, som ikke svarer til forholdene. Organisationen har selvfølgelig sin store betydning; og jeg har en stærk tro på den, men jeg har dog stærkere tro på personlighederne, på mænd med øje og hjerte for sagen, mænd, der sætte sit arbejde og dygtighed som hele sit hjerte ind i den. Ellers vil organisationen let blive en tom form, og den gode sag vil dø. Den bedste organisation må altid forudsætte sådanne, der have skabt den og kunne udvikle og forbedre den.

Fængselsselskabernes store opgave indeholder en hel række faktorer. Foruden at fængselsselskabet må have på det rene, *hvad det vil*, må det have materielle midler, villige og dygtige arbejdere til sin rådighed, må tillige stille sig i det rette forhold til det offentlige, til det store fri samfund og til andre fængselsselskaber.

Det begyndende fængselsselskab retter uvilkårlig sit blik på den ulykkelige forbryder; denne er objektet for dets virksomhed. Derfor danner et fængselsselskab sig naturligst om fængslet. Her have vi fangen, for hvem straffen ingenlunde er den eneste, måske heller ikke den *værste* følge: hans ære er spildt, familiebånd ere oprevne, hans økonomiske kår misliggjorte eller ødelagte; når øvrigheden erklærer ham fri, møder han mistillid, frygt og foragt fra hele samfundet, bitterhed og sorg fra slægt og venner, måske fattigdom og nød. Her trænges der til kærlige hænder, der kunne byde ham hjælp i kampen og tage sig af ham.

Det var dybt begrundet i fængselsforholdene, at de første fængselsselskaber begyndte sin virksomhed med fangens forbedring i fængslet, en nødhjælp, der vistnok var bedre end ingen, men som ingenlunde kunde erstatte en vel gennemført fangebehandling. Jo bedre fangebehandlingen blev i fængslet, desto mindre nødvendig blev private selskabers indblanding i fængslets anliggender. Men derfor var ingenlunde det historiske udgangspunkt for selskabernes virksomhed ligegyldigt. *Det er i fængslet, arbejdet på at berede fangen en bedre og lykkeligere fremtid skal begynde;* og kan ikke fængselsselskabet strække sin virksomhed indenfor fængslet, så trænger det mellemlid mellem sig og fængslet, mellemlid, som på en gang ere indførte i fængslet og fængselsselskabets organisation. I fængslets bestyrer og præst er mellemlidet givet. Dette mellemlid er nødvendigt; thi på det personlige kendskab til fangen beror det heldige valg af hjælpen.

Heraf følger, såvidt jeg forstår, at en heldig organisation af fængselsselskaberne nødvendigvis forudsætter et om fængslet dannet selskab.

Det forhold, hvori fængselsselskaberne tidligere trådte til det offentlige ved at virke til fangens forbedring i fængslet, er som ovenfor antydnet ophørt. Men dermed er ikke sagt, at det offentlige ikke *kan* eller ikke *bør* have nogen forbindelse med fængselsselskaberne. At det offentlige selv overtager fangebehandlingen i fængslet må give fængselsselskabets virksomhed en begrænsning, som netop yder det bedre evne til at sørge for den *løsladte* fange. Også i denne henseende kan det offentlige overtage en ikke uvigtig del af fængselsselskabets gerning. For vort lands vedkommende skal nævnes, at der årlig af det offentlige bevilges et ikke ubetydeligt pengebidrag til understøttelse for løsladte fanger, hvilket disponeres af fængselsselskaberne. Desuden kan straffeanstaltens bestyrer på straffeanstaltens bekostning lade en udgående fange udstyre med ordenlige klæder, samt give ham kost og fri befordring enten til hans hjemsted eller

et andet sted, hvor den løsladte kan antages at få en hæderlig beskæftigelse. Her standser imidlertid forholdet mellem det offentlige og fængselsselskaberne for vort lands vedkommende; og der er næppe håb om, at forholdet for det første kan strækkes videre.

Anderledes er det imidlertid i de lande, hvor straffens fuldbyrdelse udmunder i en relativ frihed, den såkaldte betingede løsladelse, der jo blandt andet er betinget af, at fangen ved løsladelsen er skaffet tjeneste eller andet hæderligt erhverv. Hermed er det givet, at det offentlige selv vil kunne betragte fængselsselskaberne som „et nødvendigt komplement“ til straffens fuldbyrdelse; men jeg tvivler dog på, at dette forhold bør være det intime, som Hr. STRUCKENBERG ønsker. Han vil, såvidt jeg forstår, at fængselsselskaberne skulle tage officiel del i straffefuldbyrdelsen; men hensigtsmæssigheden heraf er mig meget tvivlsom. Jeg forstår ikke ret, hvorledes et selskab skal bevare sin karakter af *frivillighed* og på samme tid overtage et så ansvarsfuldt officium som deltagelse i straffefuldbyrdelsen. *Fængselsselskabernes opgave er at hjælpe, ikke at fuldbyrde straffen.* Deltagelse i straffefuldbyrdelsen vilde ganske vist binde fængselsselskabets virksomhed; thi det offentlige vilde ikke overlade nogen del af straffefuldbyrdelsen til et fængselsselskab uden at fordre garantier, som måtte betage selskabet dets private og frivillige præg. Desuagtet har det offentlige ved den betingede løsladelse åbnet en vid arbejdsmark for fængselsselskaberne, hvis virksomhed såmeget lettere kunde anlægges på at skaffe specielt den betinget løsladte arbejde, som fængselsselskabet, som jeg har forudsat, har et direkte mellemled mellem sig og fængslet i dets bestyrer og præst; selskabet kan give anslag på arbejde, love at støtte den på betingelse løsladte med råd og opmuntring og i det hele erhverve sig det offentliges tillid ved at forebygge tilbagefald. For vort lands vedkommende ligger imidlertid efter min mening spørgsmålet om, hvorledes fængselsselskaberne bør organiseres for at

kunne yde den bedste tjeneste ved den betingede løsladelse, temmelig fjærnt; thi det er min personlige overbevisning, at den betingede løsladelse ingensinde med held vil kunne gennemføres i vort land. De lokale forhold synes at forbyde det. Der er næppe nogen tvivl om, at flerheden af dem, som vilde blive genstand for den betingede løsladelse, vilde tilhøre landdistrikterne. Hvor skulle disse placeres? Byerne, hvor straffeanstalterne for tiden ligge, vilde derved blive ansete for forbryderkolonier, vilde give ny næring for forbryderiske tilbøjeligheder. Hovedreglen for landdistrikternes fanger er den, at de efter udstået straf bør sendes tilbage til sit hjemsted. Men i landdistrikterne, navnlig langs hele kysten og i Finmarken, vilde et effektivt politiopsyn være umuligt. Jeg kan derfor ikke tage dette straffesystem i betragtning, når der for vort lands vedkommende er spørgsmål om at finde den for fængselsselskaberne heldigste organisation.

Af stor vigtighed er *fængselsselskabernes indbyrdes forhold*. Jeg har antydnet som min overbevisning, at et selskab med en straffeanstalt eller et fængsel som centrum i reglen danner det bedste grundlag for fængselsselskabernes heldige udvikling og organisation. Det ligger i sagens natur, ligegyldigt hvorledes fængselsvæsenet er ordnet. Modtager straffeanstalten fanger uanset alder, forbrydelse og straffetid fra et vist territorium, vil fængselsselskabet også derved trænge til selskaber eller filialer, der omfatte mindre dele af dette territorium. Sådanne filialer ere nødvendige supplementer til selskabet om fængslet (f. ex. Akershus, Bergens og Throndhjems tugthus). Men i samtlige nordiske lande existerer der nu tillige straffeanstalter, som modtage fanger fra det hele land, (f. ex. Långholmen, kvindefængslet i København, bodsfængslet og kvindeanstalten i Kristiania). I sådanne tilfælde kunne selskaber om fængslet vel tjene som virksomme mellemed mellem fængslets og de øvrige fængselsselskaber i distrikterne, men magte aldeles ikke at optage sin virksomhed med alle udgående

fanger alene. I Kristiania er der 3 straffeanstalter, hvoraf 2 optage fanger fra det hele land; men der gives kun ét fængselsselskab, og der er næppe nogen tvivl om, at dette selskab klart erkender nødvendigheden af territoriale fængselsselskaber, der kunde modtage oplysninger fra dette og modtage fangen, når han løsladt kommer til sit hjemsted.

Hvad der gør sådanne territoriale fængselsselskaber nødvendige eller ialfald ønskværdige er fornemmelig følgende tvende omstændigheder: for det første, *hjælpens art*. Var det kun pengeunderstøttelse, det galdt at yde fangen, kunde man måske nøje sig med et selskab om straffeanstalten. Man kunde sørge for at få så mange pengebidragydende, men forøvrigt passive medlemmer som muligt, få legater oprettede o. s. v. Vi må være meget taknemmelige for ethvert pengebidrag; derved bindes selskabet på en heldig måde til sin egen existens. Men penge er dog et nødmiddel. Principet for hjælpen er dette: penge allersidst, så kommer det, som koster penge, arbejdsredskaber, varer (madvarer eller handelsvarer), rejseunderstøttelser, dernæst arbejde. Kunde man slippe med at give fangen et vink om en god kilde til erhverv, som man peger på den gode jord i et rydningsland, og så ved kærlig omsorg anspore og vejlede ham, så var *det* det bedste; men *det* er just det vanskeligste; ja det bliver ofte umuligt for et fængselsselskab ved en straffeanstalt, der ikke tilstrækkelig kender de særlige forhold på fangens hjemsted og de farer, som lettest møde ham, hvor han kommer. *Der trænges et fængselsselskab i den egn, hvor fangen hører hjemme.*

For det andet: *fangens utilbøjelighed til at vende tilbage til sit hjemsted*. Han ved, foragt, mistillid og frygt møde ham; han skammer sig og er modløs. Og dog er *det* reglen, at den løsladte forbryder lettest opretter, hvad han har tabt, i den snevre kreds, hvorfra han er udgået. *Der* er han også i reglen bedst værnet mod farer, som lede ham tilbage på forbryderbanen; *der* kan han lettest tage fat med begge hænder; men *der* trænger han også dom,

som kunne støtte ham. Der trænges et fængselsselskab, som virksomt kan hjælpe ham efter hans behov.

Heraf følger: *Fængselsselskaber om fængslet og selskaber, der omfatte et vist distrikt, supplere hinanden, trænge hinanden gensidig.* Mit ideal er derfor et net af selskaber, der omspænder det hele land, selskaber med afdelinger og underafdelinger. Og jeg holder for, at en nøje sammenslutning af selskaberne vilde bringe desto større sejr; men en sådan sammenslutning bør ikke lægge nogen hemsko på selskabernes fri virksomhed. Der bør ikke være noget til hinder for, at et fængselsselskab ordner sig frit uafhængigt af det andet, at det, foruden at have det almindelige formål for øje at hjælpe løsladte forbrydere, sætter sig et specielt formål f. ex. at tage sig af unge fordærvede gutter, unge faldne piger o. s. v. Jeg kan godt være enig med Hr. STUCKENBERG om hensigtsmæssigheden af en centralstyrelse; men efter hvad jeg allerede har ytret, har jeg betænkeligheder ved at stille denne som en repræsentant for sagen ligeoverfor det offentlige, ligesom jeg i det hele er meget bange for at lægge nogetsomhelst bånd på selskabernes fri kærlighedsarbejde.

Ere imidlertid vore fængselsselskaber skikkede til at organiseres med en centralstyrelse i spidsen? Jeg tror det ikke. De ere endnu i sin barndom. I Finland og Sverige har man allerede centralstyrelser; i Danmark arbejdes for detsamme; og det er mit håb, at den store sag også hos os må udvikle sig således, at vi kunne snart komme efter.

G. A. FEUK. Förrän det spørsmålet besvaras: „hvilken organisation af fängelsesällskapernas verksamhet bidrager bäst till att befrämja dess uppgift“, borde måhända först den frågan förekomma *huruvida* fängelsesällskap är lämpligt och nödvändigt att ega. Då uti den frågan icke gerna kan antagas annat till svar än ordet *ja*, så är dermed antagligt att organisationen är behöflig. Jag anser den såsom en nödvändighet; ty det är icke nog att fången blifver vårdad *under* fängelsetiden. *Efter* den tiden torde ock det

i människans själ på botten liggande *guldkorn* genom omvårdnad räddas. Det är människokärlekens och barmhertighetens ande, som förmå väcka det slumrande värdet uti själen till ett nytt lif. Efter *straffbehandlingen*, som fängelset handhafver, är det som fängelsesällskap bör efterträda till hjälp åt den frigifne, att han må kunna företaga sin nya lifsvandring. Fängelsesällskap eller måhända riktigare uttryckt: *Förening för vård om straffade personer, som utgått från fängelse* till att börja en ny lefnadsväg, borde ordnas i ett land särskildt i hvarje län, så att *hvarje län* hade *sin* vårdförening. Dessa föreningar borde dessutom hafva en centralförening, efter hvilken de andra föreningarne kunde ordna sig uti likartad anda. I Sverige synes den nu antydda principen hafva följts. Vi hafva en centralförening i hufvudstaden och filialer i länen — dock ännu icke uti alla. Uti det län der jag är bosatt är en förening till stöd för värnlösa och fallna sålunda ordnad: Föreningen har ett stort antal *betalande* medlemmar. Bestyrelsen utgöres af Landshöfdingen som ordförande och sex valde direktionsmedlemmar samt fängelsernas i länet varande fängelsedirektörer och fängelseprester. Af direktionsmedlemmarne är en kassaförvaltare och en annan sekreterare. Föreningen har i nästan hvarje socken i länet *ombud*. Några så kallade *husfäder* hafva åtagit sig att vid fänges frigifning emottaga honom uti sitt hem, der han en längre tid ungefärligen ett års tid vistas och göres skicklig till emottagande af tjänst, som föreningens bestyrelse söker att anskaffa. Föreningens ändamål är att från återfall i brott söka bevara straffångar, som från länets fängelser frigifvits eller eljest tillhöra länet och efter utståndet straff å annan ort återkomma; att egna omvårdnad åt unga personer, som från förbättringsanstalter utgå; att bemedlande tillhandagå andra dylika föreningar. För ändamålets vinnande vill föreningen bemöda sig att i samverkan med presterskap fattigvårdsstyrelser, tillsynigsmän öfver försvarslösa, kronobetjening eller enskilda personer dels i god tid före lösgif-

vandet boreda fånge, som saknar utväg till arbete, tjänst eller annan anställning, eller ock annorledes genom omedelbart understöd, för frigifne fånge underlätta återgången till nyttig verksamhet, dels, sedan fången lemnat fängelset, söka genom föreställningar och uppmuntringar fortfarande verka på hans sinnelag och lefnad. Med hänsigt till unga personer, som utgå från förbättringsanstalt har föreningen samma bemödande. Styrelsens *ombud* vakar öfver frigifven fånge och meddolar styrelsen sina iakttagelser angående den frigifnes uppförande och befrämjar föreningens syften.

Den förening jag nu omordat är uti Malmöhus län i Sveriges sydligaste provins Skåne. Jag har velat omnämna densamma såsom varande ett godt föredöme vid organiserandet af andra sällskaper i samma syfte och såsom ett litet bidrag till denna förhandling.

Voss. Da der ved Hamar distriktsfængsel, hvis bestyrer taleren var, i 1877 efter megen anstrængelse fra hans side var bleven dannet et fængselsselskab til at tage sig af de fra fængslet udgæede straffældte, var sagen ny, og den havde nyhedens interesse både for de indtrådte medlemmer og for taleren. Sagen beredte imidlertid snart taleren en stor skuffelse, medlemmerne faldt fra, interessen svækkedes, og selskabet måtte nu betragtes som indgået. Hertil så imidlertid taleren en nærliggende grund i selve grundvolden for disse selskabers virksomhed, idet de dannes om distriktsfængslerne med det øjemed, at tage sig af de fra fængslet *udgående* fanger. For disse er det et rent tilfælde, om der på stedet kan være nogen interesse for at få dem anbragte eller forsørgede; navnlig galdt dette talerens fængsel, der optog en betydelig del omstrejfere og løsgængere. Interessen måtte naturlig nærmest knytte sig til de *hjemvendte* straffældte. Vistnok kunde det have sine vanskeligheder at få de løsladte anbragte der, hvor de vare vel kendte; men på den anden side måtte dog hjemstedet være det sted, hvor det nærmest kunde forudsættes, at der vilde blive gjort opofrelser for at redde dem fra tilbagefald.

Taleren sluttede sig derfor til den i det indledende foredrag udtalte tanke, at selskaberne nærmest måtte dannes med det mål, at virke for de hjemvendende løsladte. For en sådan organisation krævedes en samvirken mellem de forskellige egne selskaber med en centralstyrelse til vedkommende leder. Om en sådan centralstyrelse skulde omfatte det hele land eller kun enkelte landsdele f. ex. stifter eller amter skulde taleren ikke indlade sig på at afgøre. At den hele virksomhed burde fremdeles, som hidtil, drives privat uden offentligt tilskud eller offentlig bestyrelse, anså taleren nødvendigt, fordi den væsenligste drivfjeder her skal være den private deltagelse, den private opofrelse.

GOMARD. Angående det foreliggende emne kan jeg ikke tilbageholde, at jeg må anse det for rettest, at hvert af de nordiske lande helst måtte stræbe hen til at løse den foreliggende opgave inden sit eget område. Ja, jeg kunde endogså være tilbøjelig til at mene, at fængselselskaberne, også indenfor det enkelte lands grænser, måtte være så stedlige som muligt; og jeg nærer stor tvivl om, at de bidragydende vilde finde sig tilfredsstillede ved, at en overbestyrelse fik indflydelse på anvendelsen af de sammenskudte pengemidler.

Gående ud fra den grundsætning, at enhver bør sørge for sine, idet det dog nærmest må være hjemstavnskommunens sag at sørge for sine trængende og således også for de til samme, efter udstået straffetid, hjemsendte fanger; og for ret at knytte forsørgelseskommunens egen interesse hertil, vilde jeg finde det ønskeligt, om det ved lov var bestemt, at omkostningerne ved en forbryders arrest og retsforfølgning som også ved hans ophold i straffeanstalten, om endog kun delvis, skulde bæres af hans hjemstavnskommune.

Det tør vel antages, at kommunerne, selv om de kun havde at betale en mindre del af de nævnte omkostninger, derved vilde ansføres til, at de i tide hen-

vendte opmærksomheden på sådanne familier, hvorfra det var at befrygte, at der vilde udgå forbrydere; man vilde da stræbe efter at skaffe vedkommende arbejde, som også på anden måde yde fornøden understøttelse og hjælp, hvorved, efter mit skøn, mange vilde kunne reddes fra fordærvelse. En stærk centralisation af fængselsselskaberne kan jeg på ingen måde tilråde, hvorimod jeg må fastholde den mening, at den simpleste organisation, når den tillige er stedlig, må være den bedste. Og jeg kan ikke indse rettere, end at en centralkommission, som den her omhandlede, let vil komme til at kolliderere med den hjemstavnskommunerne i følge lovgivningen påhvilende forsørgelsespligt, og man vil i ethvert fald på selve hjemstedet bedre kunne skønne om de enkelte individers hele stilling og om den måde, hvorpå de bedst kunne hjælpes til oprejsning. Mig forekommer det også at være meget unaturligt, om f. ex. en jydsk kommune eller et jydsk fængselsselskab først skal indhente centralbestyrelsens mening, før den tør foretage sig noget, i al fald noget betydeligt, med hensyn til den hjælp, der kan ydes en løsladt fange. Det stedlige fængselsselskab eller kommunen vil let kunne erholde de nødvendige oplysninger om fangens forhold under straffen ved herom at henvende sig til bestyrelsen for den anstalt, hvorfra han er udgået. I det fængsel, hvorved jeg er ansat, optages der nemlig strax ved fangens indsættelse et kort omrids af hans tidligere levnet og øvrige forhold, samt en udtalelse om hans moralske standpunkt og det håb, man gør sig om straffens indvirkning på ham. Under hele straffetiden følges fangen nøjagtigt, og der føres bog over hans opførsel og forhold, medens der endelig ved hans løsladelse fra fængslet tilføjes en slutningsbemærkning om hans daværende tilstand, og om hvorledes man i det hele taget har opfattet hans personlighed. Det vil således være klart, at vedkommende vil kunne erholde tilstrækkeligt udførlige oplysninger om de løsladte fanger til vejledning for udstrækningen af den hjælp, man agter at yde dem.

Fik man imidlertid i de skandinaviske lande en sådan lov, som den jeg før omtalte, da vilde vel en sådan i den nærmeste tid, efter at den var udkommen, muligen noget forøge de kommunale byrder for de enkelte kommuner, men her kunde jo fængselselskaberne træde hjælpende til, og jeg nærer ingen tvivl om, at inden ret lang tid vilde disse byrder og, hvad der er hovedsagen, ligeledes forbryderantallet svinde betydeligt ind.

F. M. FANT ville med anledning af den förda diskussionen göra några erinringar; och ansåg sig då först böra häfva en synnerligast från dansk sida förefintlig missuppfattning om den svenska *centralföreningen*. Den intoge ingalunda en öfverordnad ställning gent emot öfriga patronageföreningar i riket. Uttrycken „organiserad centralstyrelse med filialer i landsorten“ vore således alls ej på sin plats. Föreningen bestode blott af några få med penitentiära förhållanden mera förtrogne personer inom fängvårdsstyrelsen och fängvårdsstaten, till hvilkas disposition förstnämnda myndighet vid behof ansåg sig kunna ställa en del under dess förvaltning varande medel, hufvudsakligen afsedda till stöd för frigifne. Centralföreningen hade sålunda kommit i tillfälle att utöfva en ej obetydlig direkt verksamhet till understöd af frigifne hufvudsakligen från *centralfängelserna*, eller de s. k. straffängelserna, der gröfre förbrytare voro intagne, under det att öfriga för särskilda län afsedda patronageföreningar i regeln sysselsatte sig blott med de från länscellfängelserna frigifne. Visserligen hade äfven centralföreningen flere gånger biträdt andra fängelsesällskap med penningmedel, men i sådana fall alltid för visst uppgifvet ändamål och till betryggande af någon viss fänges framtid. Man hade nog äfven tänkt sig, att centralföreningen i visst hänseende skulle blifva en medelpunkt för patronageverksamheten, ity att från densamma borde utgå upprop till bildande af dylika sällskap allestädes i landet. Det finnes nemligen f. n. fängelsesällskap blott i 13 af rikets 24 län. På fängelseförvaltningen berodde,

om verksamheten kom till stånd och om intresset hölls vid lif. Vid all penitentiär verksamhet, men synnerligast å det preventiva området vore *personligheten* hufvudsaken; systemet deremot en bisak; vore detta sednare godt, kunde visserligen verkningarne blifva goda, men endast under förutsättning att det funnes personer, som kunde upprätthålla detsamma, ingjuta lif i formen; å andra sidan, eller t. o. m. utan något system ginge saken framåt, om en verksam personlighet ledde densamma.

En stark *centralisation* af patronageverksamheten medförde fara för dess lifaktighet. Den vore en helt och hållet fri kärleksverksamhet, och dock på samma gång en nödvändig beståndsdel i hvarje straffsystem.

Vidkommande *antalet* frigifne, som blifvit föremål för fängelsesällskapens verksamhet, och *sättet* för desse frigifnes understödjande hade talaren vid granskning af en mängd berättelser från de nordiska länderna med förvåning funnit att synnerligast i Danmark men äfven annorstädes understöd lemnades åt så *många* personer, äfvensom att kontanta penningebidrag så ofta förekommo. Att hjälpa många vore visserligen godt, blott alla desse finge en *verklig* hjälp. Enligt talarens åsigt vore af största vikt att begränsa antalet, att hjälpa ett fåtal och kraftigt, i st. f. många men litet, att blott åtaga sig sådana frigifne, som förtjena hjälpen på samma gång de väl behöfva den, sådane således, som ej äro alltför djupt hemfallne under vissa laster och under strafftiden hafva ingifvit *grundad* förhoppning om framtida välförhållande. En viss filantropi låge visserligen i vår tids riktning, och man kunde f. n. med glädje erkänna, det sträfvandet att understödja frigifna fångar t. o. m. vore modernt. Men tiderna kunde i detta hänseende lätt nog förändras; och då vore mycket förloradt, om man ej handlat med varsamhet och genom ett noggrant val af skyddslingar hos allmänheten väckt förtroende till verksamheten. Såsom *verklig* hjälp ville talaren på inga villkor erkänna de tyvärr ofta förekommande kontanta *penningebidragen*, som i de

flesta fall vandrade till krogen. Att bispringa den frigifne med erforderlig *beklädnad* äfvensom med *arbetsverktyg* vore nog nödvändigt och godt, men här likasom alltid gälde att man mycket noggrant väljer sina skyddslingar, ty ej sällan gäfves exempel på att de sålunda lätt förvärfvade effekterna hamnat hos pantlånaren.

Det kraftigaste sätt att understödje den frigifne vore ju att åt honom anskaffa *god arbetsanställning*, der kärleksfull och förståndig tillsyn vore att påräkna. Denna utväg anlidade ej så mycket fängelsesällskapernes kassa, men kräfde personer, som kunde väcka allmänhetens intresse för saken. Fängelsesällskapen voro i behof af *agenter* för sin verksamhet; och t. ex. den unga Stockholmsföreningen hade i denna egenskap lyckats finna en person, hvilken äfven genom sin ställning såsom en betydande fängvårdstjensteman vore i tillfälle att följa fångarne under strafftiden.

Talaren ville vidare ej med tystnad förbigå ett sätt att understödja den frigifne, som allt för ofta förekom och onekligen mångenstädes bidragit till att gifva recidiviststatistiken ett fördelaktigt utseende, ehuru i sjelfva verket blott skenbart; — ett slags modern *deportation*, för hvilken, såsom nogsamt bekant vore, nästan alla antagligen oförbätterlige recidivister så gerna ville blifva föremål; nemligen att i fremmande land, vanligast *Amerika* „söka sin lycka“, — det ville säga komma i tillfälle att tillfredsställa sin äfventyrarelusta och tillsvidare blifva qvitt den besvärliga ordningsmakten i hemlandet. Talaren ville nedlägga sin protest deremot att patronageföreningarne urartade till exportfirmor. Från internationel synpunkt vore utvägen mer än betänkelig. Den vittnade t. o. m. understundom ej ens om barmhertighet gent emot individen. Funnes ej *viljekraft* och *arbetsförmåga* i rikt mått, — och just dessa egenskaper äro så ytterst sällsynta hos recidivisterna —, ginge individen snart under, för så vida han ej dessförinnan lyckades återkomma till fäderneslandet. Talaren ville dock erkänna att förhållandena någon gång kunde vara sådana,

att man måste blunda för betänkligheterna äfvensom att en omplantering i fremmande jordmån understundom medfört ett varaktigt godt resultat.

Slutligen framhölls till mötets behjertande det trängande behovet af en patronageverksamhet till förmån för den ungdom, som utginge från de *penitentiära förbättringsanstalterna*. Intill dess i de nordiska landen, likasom t. ex. i Frankrike ett särskildt vidt utgrenadt sällskap toge sig an denna omsorg, kunde möjligen n. v. patronageföreningar äfven egna sig åt desse unge. Der voro hoppet långt större; der blefve arbetet ännu mera betydelsefullt; i denna ungdom hade hela penitentiärväsendet sin ögonsten.

FORMANDEN skulde, inden han gav ordet til den næste taler, oplyse, at han var anmodet om at henlede medlemmernes opmærksomhed på den netop udkomne „Beretning fra Foreningen til Forsorg og Beskyttelse af de fra Kristiania Strafarbejdsanstalter løsladte Forbrydere, for Året 1881,“ af hvilken et antal exemplarer var udlagt til medlemmernes disposition. Ved at kaste et blik på denne beretning havde han der fundet en udtalelse af den nævnte forenings bestyrelse, som han vilde citere, fordi den stod i nær forbindelse med og var en bestyrkelse af noget, som netop den sidste ærede taler havde bemærket.

Bestyrelsen oplyser nemlig, at den i løbet af forrige år har truffet en ny foranstaltning, hvorom den siger følgende:

„Det er tilkaldelse af en lønnet mand til at gå direktionen tilhænde i dens bestræbelser for de løsladtes vel i henhold til foreningens statuter § 6. En sådan mand tilbød sig i almuskolelærer MATHISEN, som tillige er lærer ved Kristiania distriktsfængsel og som ved sine gode bemærkninger om de fra dette fængsel til bodsfængslet sendte fanger havde trukket opmærksomheden på sig. Han undersøger de løsladtes forhold, besøger dem i hjemmet, understøtter dem på en sådan måde, at de virkelig have godt deraf, og undgår navnlig såvidt muligt at give dem rede penge. Han konfererer stadig med vedkommende straffeanstalts be-

styrer, som bemyndiger ham til at anvende de fornødne midler. En sådan funktionær vil kunne gøre stor nytte, når han ved at optræde med praktisk greb på tingen og interesse for sagen.“

DANIEL. En centralstyrelse, der skulde have noget at sige med hensyn til anvendelsen af de enkelte selskabers pekuniære midler, tror jeg ikke vilde være nogen heldig foranstaltning i vort land. Skulde de enkelte selskaber indgå som led i en større organisme, måtte jo desuden dette afgøres i deres generalforsamlinger, og det er slet ikke sagt, at disse stedlige ledelser vilde overgive selskabernes anliggender i en centralstyrelses hænder. I den by, hvor jeg virker, tror jeg således ikke, at man ønsker nogen forandring i fængselselskabets administrationsmåde. Nej, lad hvert selskab alt efter de forskellige lokale forhold bedst muligt stille med og besørge sine egne anliggender, og lad der så også komme en centralstyrelse, der kan give vink og — som det er sagt før her idag — *elektrisere*, men som ikke øver noget tryk på de enkelte selskabers selvstændighed. Lad f. ex. en centralstyrelse samle og udgive de enkelte selskabers årsberetninger og derigennem påvirke det store publikums interesse. Efter min mening er det foreliggende spørgsmål af væsenlig praktisk natur, og det gælder fornemmelig at tilvejebringe midler at virke med. Men det gælder også på hvert sted at kunne knytte enkelte velskikkede mænd til selskabernes gerning. Disse mænd skulde bistå den løsladte fange med at finde passende beskæftigelse, passende erhverv for ham. De skulde holde et vågent øje med ham og følge ham med kærlig og udholdende omhu. Og da man ikke kan vente, at en gerning, der vilde kræve såmeget tid og såmeget møje som den her antydede, i længden vilde holdes oppe som et ulønnet kærlighedsarbejde, så vil jeg gerne, at selskaberne skulle yde et godt, et opmuntrende vederlag for en sådan tjeneste. Hvad angår den af Hr. GOMARD antydede lovforandring, hvorefter kommunerne gennem påvirkning af egeninteressen

skulde anspores til større omhu for sine mislige subjekter, da er der vel næppe for det første synderlig udsigt til at få dette gennemført. Kunde det lykkes, vilde jo kommunerne unegtelig i denne sag øve gode gerninger, omend disse ikke kunde stilles så særdeles højt i ethisk henseende.

ROLL. Jeg har begæret ordet kun for at udtale min tilslutning til den tanke, at omsorgen for de løsladte bør være et statsformål ligesåvel som forbrydernes afstraffelse, „et complement til straffefuldbrydelsen.“ Motivet for mig dertil ligger ikke i hensigtsmæssighedshensyn, men i den betragtning, at det hele samfund er medskyldigt for det meste i forbrydelsen, at forbrydelsen i reglen er et udslag af samfundets brøstfældighed, og at statens ansvar ikke op-hører, når forbryderens afstraffelse er gennemført. Men skal omsorgen for de løsladte være en statssag, da behøves der også en organisation. Denne vilde imidlertid næppe svare til sin hensigt, om staten skulde gribe ind i de private selskabers virksomhed. Omsorgen for de løsladte kræver, når den skal være effektiv, såmeget tålmodighed og opofrende deltagelse, at den nærmest må blive en opgave for det kristelige menighedsliv, et led i „den indre mission“. Det undrer mig ikke, at almindelige fængselsselskaber gå træt, da et sådant arbejde må være båret af ikke blot humane og filantropiske bestræbelser, men af den kristelige kærlighed. Nu gives der jo sågodt som overalt i Norge såvelsom rimeligvis i Sverige og Danmark „foreninger for indre mission“. Med dem eller de bestående fængsels-selskaber kunde staten træde i forbindelse. Der krævedes blot en centralstyrelse, der kunde fordele midlerne til de private selskaber, der bød fornøden garanti for en hensigts-mæssig omsorg for de løsladte, og kontrolere selskabernes virksomhed. Den egenlige omsorg for de løsladte forbrydere bør fremdeles være overladt det private initiativ og den kristelige menigheds kærlighed; der behøves fra offentlig side kun, at den bevilgende myndighed stiller en sum eller en fond til disposition for administrationen, der da gennem en

centralstyrelse træder i forbindelse med og fordeler midlerne til de forskellige private selskaber. På sagens detaljer skal jeg ikke indlade mig.

GROTEFELT. Då särskilda bland de föregående ärade talarne omnämmt den organisation, fängelseföreningen i Finland sedan tolf år tillbaka har, anhåller jag att med några ord få meddela resultatet af den erfarenhet, hvilken dessa tolf år skänkt oss.

Den finska fängelseföreningen omfattar hela landet och har filialer på olika orter för att bistå de frigifne, som äro hemma från dessa orter och der söka sitt lifsuppehälle. Bestyrelsen för centralafdelningen i Helsingfors utgör en förningslänk mellan de olika filialerna och samlar i form af årsredovisningar och berättelser material från dem. Denna centralbestyrelse åligger, enligt organisationsplanen, att iakttaga, huru principerna för föreningens verksamhet tillämpas och att söka intressera allmänheten för saken.

Filialafdelningarne förvalta sina penningmedel sjelfva och äro i allmänhet fullkomligt oberoende af centralafdelningen utom att de årligen införa densammaredogöra försin verksamhet.

Hvad sättet för de frigifne fångarnes understödande vidkommer ber jag att få nämna: att i Finland kontanta penningmedel nästan aldrig till skyddslingarne utgifvas, utan dem kommer endast till godo ett tarfligt herberge — för manlige individer under polisens tillsyn — någon klädespersedel, mest skoplagg, och den nödortfigaste föda i enskilda fall.

Så till vida vore nu allting godt och väl.

Men den af mig vunna erfarenheten manar mig emellertid att intyga: att organisationen i och för sig icke är allt, icke ens det väsentliga i saken. Den är ett konstigt uttänkt maskineri, men också ingenting mera, om ej ett vaket lif pulserar i de olika delarne deraf, om ej hängifvenheten för fängelsesällskapens mål eldar till ansträngningar och förmå dess medlemmar att uppoffra tid och krafter för de frigifne.

Och i dessa hänseenden vill jag, sanningen likmätigt, icke alltför mycket rosa förhållandena i Finland.

Der åter kärlek och hängifvenhet för patronageföreningarnes mål förefinnes, der kan genom det lif och den värme, hvarmed medlemmarne i desamma arbeta, äfven under en felaktig organisation mycket godt uträttas.

STUCKENBERG. Der er i nogle af de faldne udtalelser om spørgsmålet fremkommet misforståelser, som jeg kortelig skal henlede opmærksomheden på. Således har det ikke været min mening at udtale, at selskaberne, fordi de nødvendigvis måtte danne et supplement til straffefuldbyrdelsen, skulde have en officiel indflydelse på straffefuldbyrdelsen eller være en statsmæssig institution. Jeg kan tværtimod ikke noksom fremhæve, at de fortrinsvis bør have en privat karakter og være uden indflydelse på straffefuldbyrdelsen i straffeanstalten.

Når Hr. GOMARD har ment, at selskaberne bør være stedlige, så er det jo netop det, som jeg har fremhævet som det naturlige. Det samme må gælde den fremhævede nødvendighed af at kunne have personligheder i spidsen for selskaberne. Jeg anser det for givet, når vi her tale om ordningen af en sag, at vi helst ønske personligheder til at gennemføre den, og personlighedens betydning gælder muligt mere i de penitentiere forhold end i adskillige andre. Men en god organisation med mindre personligheder til sin rådighed står ikke så meget fare for at gå istå eller at komme på afveje, som personligheder uden organisation kunne blive farlige. Og når så personligheden forsvinder, så er faren meget stor. Netop fordi personlighederne ikke stå til rådighed overalt, kan et centralorgan få betydning som inciterende.

Hr. FANTS udtalelser om forskellige enkeltheder i fængselselskabernes virksomhed har jeg hørt med interesse, og jeg kan samstemme i de fleste af dem, særligt om det betydningsløse i at støtte løsladte med meget små bidrag. Han har imidlertid gjort sig skyldig i en modsigelse, som jeg skal tillade mig at gøre opmærksom på. Den svenske centralforening har ganske vist en særegen karakter, idet

den kun forvalter, såvidt jeg kan se, renterne af fangernes overarbejdspenge og således ingen medlemmer har, men kun består af en bestyrelse, hvis medlemmer, med chefen for fængselsvæsenet i spidsen, alle ere fængselsmænd. Den fremtræder således med et statsmæssig anstrøg, hvad man ellers i almindelighed anser for forkasteligt. I den protokol, som underskrevet ved dens stiftelse, hedder det om dens opgave først, at den ved forbindelse med de lokale beskyttelsesforeninger skal samvirke med disse og understøtte dem i deres virksomhed til bedste for de løsladte. Den stiller sig altså virkelig som et centralorgan ligeoverfor de øvrige lokale foreninger, og jeg må derfor fremdeles tage den til indtægt for min mening om et centralorgans nødvendighed, ihvorvel jeg erkender, at dens form ikke er den heldigste. For min opfattelse af den svenske centralforenings hovedopgave taler desuden, om end indirekte, også dette, at de svenske lokale foreningers status ikke ere så glimrende, som den i Fængselstidsskriftet for dette år leverede oversigt kunde give anledning til at tro. Desværre har jeg ikke de enkelte foreningers status, men det er mig bekendt, at de fleste af dem ikke stå sig godt for tiden og snarest ere i nedgang. Deri har ganske vist også ligget en grund til at oprette centralforeningen.

Ved behandlingen af spørgsmålet kommer der altid en frygt frem for, at de lokale foreninger skulle miste deres autoritet, og at centralforeningen skal optræde som en overordnet myndighed. Dette er efter min mening ugrundet. Det må jo altid blive en frivillig sag for den lokale forening at slutte sig til eller løse sig fra centralforeningen; men jeg tvivler ikke om, at man snart vil føle sig bedst stillet ved det første.

Idet jeg sluttelig takker for den tilslutning, spørgsmålet har fundet, tror jeg at turde udtale, at der i det store og hele ikke har været nogen væsenlig uenighed om nytten af en organisation af fængselsforeningerne.

FORMANDEN afsluttede forhandlingen om dette spørgs-

mål med den bemærkning, at hvorvel han ikke agtede at levere noget resumé af denne interessante og oplysende diskussion, troede han dog at kunne sige, at den meningsforskel, der havde været, ret beset vistnok nærmest vedkom mere underordnede punkter. Om sagens store betydning var der ingen dissents og ej heller, såvidt skøntes, om hovedprinciperne for dens gennemførelse.

Derpå sattes emnerne V og VII under forhandling.

Betydningen af samarbejde mellem præst og betjente. Hvad kan præsten gøre herfor ved samliv med og arbejde for betjentene? (K. Seip).

På hvilken måde bør der i en straffeanstalt sørges for de lavere funktionærers intellektuelle udvikling? (Th. Bernhoft).

R. PETERSEN. Fængselsdirektør BRUUN i København, som oprindelig var udset til at indlede det femte emne, men som desværre ved sygdom er hindret fra at overvære mødet, har sendt mig sin betænkning over samme og anmodet mig om at oplæse den. Det skal jeg nu gøre:

(BRUUN). „Vi have her et spørgsmål, der, som såmange andre, vi drøfte her i vor forening, ikke må betragtes ensidigt og ude af forbindelse med straffens begreb og dens endemål. Uden dette vil man ikke kunne vente spørgsmålet ret besvaret.

Det første man fristes til at spørge om er, hvorvidt indtager præsten fremfor andre funktionærer nogen særlig stilling ligeoverfor betjenten? Jeg vil herpå svare benegtende.

For at have gjort brud på samfundets love er det, at lovovertræderen straffes med frihedsberøvelse, for gennem straffen at blive påvirket således, at han for fremtiden holder sig samfundets love efterrettelig. Han er ikke straffet som overtræder af Guds love, og det er ikke den sædelige forbedring, som straffen tilsigter. Denne er vel midlet, men ikke formålet.

Straffeanstaltens direktør kvitterer for forbryderens modtagelse og bærer ansvaret for, at den domsbestemte straffetid afsones med dens formål for øje. Fængselsdirektøren er således at betragte som straffeanstaltens nærmeste

øvrighed og overordnede. Under ham står anstaltens funktionærer, der hver i sin stilling virker hen til straffens mål, underkastende sig de regler, som ere satte for overholdelsen af fængselsdisciplinen og dagsordenen. Således har vagtmesteren, som han i Norge kaldes, ved at tilholde fangen at følge loven i anstalten, at lære ham at respektere samfundets love. Præsten ved prædikenen og sjælesorgen og læreren ved undervisning at påvirke fangen til forbedring i sædelig retning. Værkmesteren at lære fangen flid og derved at gøre ham, som HOWARD sagde, til en ærlig mand. Lægen at sørge for sundhedens vedligeholdelse, som en nødvendig betingelse overhovedet for straffens rette fuldbyrdelse. Ligesom de alle virke for samme mål, bør de virke tilsammen i enighed og harmonisk forståelse, den ene understøttende den anden såvidt muligt, uden at gøre overgreb på den andens område. Og den hele samvirken ledes og styres af direktøren.

Hvad nu angår betjentens virksomhed, da går denne ikke i en særlig retning som de andre funktionærers. Til hver tid er han tilstede for under fangens hele færden og laden, såvidt det står til ham, at behandle denne efter den anvisning, han har modtaget af de forskellige funktionærer. At disse anvisninger ikke ere hinanden modstridende, er det direktørens sag at afgøre. Betjenten er funktionærernes arm og hånd, deres øje og øre. Betjentens første og store pligt er det at se og høre rigtigt, hvad der forefalder og at gengive rigtigt, hvad han har set og hørt, uden overdrivelse, men med sandhed og naturlighed. Betjenten er nærmest direktøren undergiven, men skal være villig og lydig mod samtlige funktionærer. På ham beror således den endelige fuldbyrdelse af straffen. Direktøren og betjenten ere straffefuldbyrdelsens alfa og omega.

Går jeg nu efter disse bemærkninger over til den egentlige rapport, er jeg naturligvis ganske enig med den meget ærede rapportør i, at præst og lærer gerne kunne lægge årerne ind, når betjenten i sin daglige færd, sålangt fra at

samvirke med dem, endog modarbejder. Men dette gælder imidlertid efter hvad der er sagt ligeså fuldt ikke alene enhver anden funktionærs virken ligeoverfor betjenten, men også præstens samvirken med enhver anden funktionær. Forudsætningen er, at samtlige funktionærer ligefra direktøren til betjenten ere kristne og at de alle *ville* handle i den kristelige ånds sandheder, om de end ikke til alle tider evne det. Til at mindes herom trænge alle, såvel funktionærer som fanger, og jeg kan ligeledes være ganske enig med den ærede rapportør i, at det i så henseende var bedst, om alle, der gjorde tjeneste ved et fængsel, tilhørte én menighed med fængslets præst som sjælesørger*).

Til dette det første stykke i rapporten må det dog være mig tilladt at dvæle lidt ved en enkelt ytring af den ærede rapportør.

Han siger deri: „det kan lidet hjælpe, om vi forkynde Guds ord, hvis vogteren bander eller fører rå tale.“ Sligt er ukristeligt og må fordømmes. Direktøren vil påtale det, og hvis det ikke hjælper, er sådan en betjent umulig i sin stilling. Men at en betjent i sin daglige besværlige tjeneste, hvor han på mange måder af ildesindede fanger bliver fortrædiget, en enkelt gang kan tabe tålmodigheden og forglemme sig selv, synes mig tilgiveligt. Derhos må man vel erindre, at det kun lidet frugter at tiltale og behandle fanger, hvoraf der gives mange rå og gudsforgående gutter, med blidhed og sagtmodighed. Der skal skarp lyd til skurvede hoveder, siger ordsproget. Vi se desværre ofte, at fangen, når han efter udstået straf får en tjeneste hos en stræng husbond, er så uvant med hård tiltale og stræng behandlig, at han strax render af tjenesten og styrter sig påny i ulykker.

I andet stykke viser rapportøren først hen til nød-

*) I Danmark, hvor hver straffeanstalt har sin egen hyggelige kirke, danner, på en enkelt undtagelse nær, alle funktionærer med fanger én menighed. De heldige følger heraf vilde her blive for vidtløftige nærmere at udvikle.

vendigheden af, at fængselsbestyrelsen ved valget af betjente har øje for, at manden foruden andre dygtigheder også er brav og gudfrygtig med evne ialfald til at blive i sandhed „hjertedannet“. Ja vistnok er en god betjening en nødvendig betingelse for, at den rette fuldbyrdelse af straffen kan ske. Det at skaffe en god betjening til veje er måske en af bestyrelsens vanskeligste pligter. Det er muligt, at bestyrelsen af mandens vita ante acta kan se, om han er skikket til betjent, men at den forud skal kunne se, om han i tiden vil blive i sandhed „hjertedannet“, det er efter min mening at stille en urimelig fordring til bestyrelsen, aldenstund man ikke har skoler, hvori betjenten opdrages til gerningen, og aldenstund at den løn, man i reglen byder en betjent, er så tarvelig, at slige poster ikke ere meget søgte. De fleste folk, der søge posten, eftertragte den for at opnå en om end tarvelig livsstilling, de allerfærreste attrå den af lyst til virksomheden. Dernæst viser rapportøren hen til, at bestyrelsen bør drage omsorg for, at betjentenes tid ikke er i den grad optagen, at sågodtsom ingen tid kan afses til „samvær med og påvirkning af præsten“, lad os strax føje til „samvær med og påvirkning af de andre funktionærer, der arbejde til samme mål som præsten“.

Af erfaring vide alle vi fængselsmennesker, nogle få lykkelige fraregnet, at det daglige liv i fængslerne i længden angriber sindet, gør os pirrelige og nervøse, trætte og mismodige. En betjent med 11 timers daglig streng tjeneste er ikke udelukket herfra. Det vil gå ham, som det går os andre, hvis der ikke alvorligt sørges for at give ham mere frihed. Forsåvidt er jeg enig med rapportøren, men næppe med hensyn til anvendelsen af den udvidede fritid, vi muligt ere i stand til at forskaffe ham.

Hvad er det betjenten efter en lang dags byrde og hede trænger til? Til legemlig hvile, til frisk luft, til åndelig adspredelse, til samliv med familien, men ikke til det åndelige arbejde, som rapportøren tilsidst omtaler i det

3die stykke af rapporten, hvor han angiver midlerne til at vinde ham for samarbejde med præsten. Rapportøren anser her enten præstens eller betjentens *hjem* for det rette sted til at påvirke betjenten. Efter forholdene i Danmark at dømme skulde jeg dog næppe tro, at dette er en praktisk fremgangsmåde. Man tænke sig betjenten, når han træt og mødig af sin daggerning kommer til sit hjem for at hvile ud, for at glæde sig ved sine børn, for at samtale med hustruen om de huslige forhold, ser præsten træde ind. Hvor godt præsten end mener det, tror jeg oprigtig talt ikke, sluttende fra mig selv, at hans besøg vil være velkomment, når det gælder en om end fjærnere fornyelse af den gerning, betjenten nys er bleven kvit. Endnu mindre tror jeg, at betjenten vil ofre familielivets ro og glæder for at aflægge præsten visit. Og endelig tror jeg ikke, at præsten selv, han være så nidkær og varmtfølende, han være vil, er mere end ethvert andet menneske, der efter arbejdet trænger til ro og adspredelse. *Han* kan imidlertid tage sig hvilen midt på dagen, men det kan betjenten ikke.

Og tænker man sig endvidere lægen, vagtmesteren og værkmasteren, ligeså ivrige for deres kald som præsten, at opsøge en efter anden betjenten i hans hjem. Man vil da vel kunne kalde ham en ulykkelig og plaget mand. De ville hverken vinde hans hjerte eller hans hoved for sagen, men derimod på den hurtigste måde gøre ham led og ked af det hele.

Min mening med det her sagte er imidlertid ikke den, at det skulde være rigtigt ikke at bestræbe sig for at uddanne betjenten videre for sin gerning. Det være langt fra. Når derfor rapportøren til slut udtaler, at læreren godt kunde holde foredrag for betjentene af oplysende, belærende og almindennende indhold, den samme tanke som pastor BERNHOFT har haft med emnet VII, så samstemmer jeg med begge de ærede herrer. Her kan jeg være med, thi det er godt og gavnligt at skaffe betjenten et mere udviklet syn på hans virksomhed. Dersom der intet gøres

herfor, bliver betjenten let til en blot og bar maskine. Han følger til punkt og prikke instruxen og iagttager klokkeslettet med en vis stædig nøjagtighed. Men livet i fængslet kan ikke altid føres med en maskinmæssig nøjagtighed. Den ene fange kan ikke behandles som den anden. Der hører takt og forstand til at føje sig efter omstændighederne. Ordet ihjelslår, men ånden levendegør. Godt er det derfor at danne hans ånd, danne hans hjerte. Men lad os i vor stræben herefter vogte os for overdrivelser, lad os vogte os for at frembringe halvstuderede røvere, der i deres virksomhed ere så utålelige, når de efter at have smagt på videnskabens frugter indbilde sig at have slugt al visdom og ville handle på egen hånd. De ville da let kunne bibringe fangen falske og vrange lærdomme, hvad vi navnlig se beviser for i enkelte fængsler, hvor betjenten gøres til præstens medarbejder.

Nu og da at ofre en time på en sådan udvikling anser jeg for såre hensigtsmæssigt. Ligesom flere straffeanstalters direktører have den gode skik af og til at sammenkalde betjentene for at opfriske instruxerne, for at forklare dem meningen og hensigten dermed, for i det hele taget at samtale med dem om deres gerning, således vilde det vistnok være højst gavnligt, om præst eller lærer nu og da sammenkaldte betjentene til fremme af deres intellektuelle udvikling.

Efter min mening er iøvrigt den heldigste lejlighed til at påvirke betjenten den *under* selve hans gerning i fængslet. Der på stedet (selvfølgelig ikke i overværelse af fanger) at belære ham og vise ham til rette, når han i et givet tilfælde skulde være i tvivl eller have grebet det urette, vil formentlig bære de bedste frugter. Thi betjenten, der i reglen ikke hører til den dannede og mere oplyste klasse af samfundet, bibringes lettere en bedre oplysning ved at knytte den til det enkelte tilfælde end ved at udtale den i dens almindelighed.

Hvad den religiøse kundskab angår, ser jeg ikke nogen grund til, at betjenten skulde trænge mere til en voxen i

kristendommen og til en større hjertedannelse end enhver anden funktionær. Hvad vi i denne retning trænge til at mindes om, har præsten jo lejlighed til at gøre, når han om søndagen holder gudstjeneste. Om end menigheden kun består af fanger, ere betjentene dog tilstode og have øren at høre med, og om end ordet, der forkyndes, nærmest gælder hine, ville disse dog i mangt og meget også rammes deraf og finde anvendelse derfor.

Fortjenstfuldt er det, når hver enkelt funktionær betragter sin stilling som den vigtigste og virker derfor med iver og interesse, men der må i straffeanstalten vogtes på, jeg gentager det, at der ikke gøres overgreb, at den ene ikke kommer ind på den andens område. Straffeanstalten skal ligeså lidt betragtes alene som en fabrik eller et hospital som et kloster. Det skal være et straffested, hvor som alt sagt funktionærene arbejde i harmoni hen til at gøre forbryderen til en god borger af samfundet. Det er, som den ærede rapportør siger, ikke systemerne det kommer an på, men på personerne, der virke, præsten som enhver anden funktionær. Men jeg betragter det som et overgreb, når rapportøren slutter med en ytring om, at præsten burde have en stemme med ved valget af ny betjente, thi dette må efter hvad der er sagt ene overlades til direktøren, der rettest kan dømme om, hvilke evner anstalten til enhver given tid bedst har brug for.

Samarbejde imellem præst og betjente som imellem alle funktionærer indbyrdes anser jeg således for at være af stor betydning. Når præsten særligt vil virke for betjentene ved samliv med dem og arbejde for dem, formener jeg, at det ligefrem er præstens pligt at give betjenten anvisning på i hans behandling af fangerne at udvise en kristelig fremgangsmåde, og at det er såre fortjenstfuldt af præsten, om han bidrager til en udvikling af betjentens intellektuelle evner, men samtidig hermed formener jeg, at præsten i denne sin virksomhed bør gå frem med varsomhed, at han ikke på den ene side trætter betjenten og

gør ham ked af hans gerning eller på den anden side bringer ham overdreven forestilling om eget værd, så at han prøver på at fuske præsten i hans gerning.“

Efterat jeg nu har oplæst, hvad chefen for det danske fængselsvæsen har at sige om „betydningen af samarbejde mellem præst og betjente“, befinder jeg mig for et øjeblik i samme tilfælde som Herman von Bremen, idet jeg synes, at begge parter have ret. Jeg skal dog strax gøre den bemærkning, at BRUUN har misforstået SEIP, når han tror, at denne vil gøre noget indgreb i direktørens myndighed. Min fængselsven SEIP er en altfor disciplinær mand til at han skulde have tænkt på noget sligt. Tværtimod, han trækker altid en skarp grænse på det territorium, hvor direktøren færdes sammen med præst og lærere, og tåler ikke, at nogen kommer den førstes rettigheder for nær. Jeg tror dog, at BRUUN i det hele taget har truffet det rette i udviklingen af nærværende emne, hvorfor jeg stiller mig på hans side. Dog vil jeg reservere mig imod, at man anser status quo for den rette. Jeg tror ikke at tage fejl, når jeg påstår, at for lidt samarbejde ikke alene mellem præst og betjente, men mellem alle funktionærerne indbyrdes hører til så godt som alle fængslers svageste sider. Jeg tænker mig ofte fangen lig et tungt legeme, som man har henlagt på en jernbaneskinne, og som nu ved hjælp af mange touge skal bevæges fremover ved de forskellige funktionærers kraftanstængelse. Men hvad bliver der af det hele, når den ene trækker i øst og den anden trækker i vest; bliver der nogen fremgang på den måde? Nej, først ved et harmonisk samarbejde kan der fremkomme et godt resultat. Man trænger til alle oplysninger om fangen, men man får dem ikke, uden man stadig konfererer med samtlige funktionærer, da enhver af disse ser fangen fra sin side. Hvad særlig præsten angår, mener jeg, at han stadig må konferere med betjentene, og at denne hans konference under selve fængselsgerningen bliver den bedste måde, hvorpå han kan komme til at indvirke på betjentene.

MUNCK. Det er i mine tanker et godt og vigtigt spørgsmål, som Hr. SEIP her har stillet; skønt det vel nærmest kun kan interessere dem, der praktisk have med fængsler at gøre, ville alle dog på forhånd være enige om, at skal fængselsgerningen lykkes, kræves der harmoni og samarbejde fra øverst til nederst, og at betjentene ere en så vigtig faktor i den, at de kunne være både en ubetalelig hjælp og en stor og farlig hindring.

Jeg skal begynde med, skønt det allerede er sket, at afværge den misforståelse, som vistnok har været langt fra Hr. SEIPs tanke, at præsten skulde stræbe at stille sig i et ganske særegent forhold til betjentene, forskelligt fra alle de andre embedsmænds. I fængsler kan der mindst tåles „en stat i staten“. Vilde en præst forsøge på at influere således på betjentene, at de blev medhjælpere til gennemførelse af hans særlige anskuelser, så var han vist på falsk vej. Thi fængselspræsten skal være den første til at underkaste sig den gennemførte orden og disciplin, som er en af hovedbetingelserne for gerningens heldige udfald, og det kan han meget godt ved siden af, at han skal være Kristi evangeliums ivrige talsmand, som selv er fuldelig overbevist om og stræber at overtale alle andre om, at kun ved de guddommelige kræfter, der ere skænkede i dette, kunne hjerterne blive virkelig omvendte.

Præstens væsenligste indvirkning på betjentene ligger i mine tanker i det eksempel, han giver. En fængselspræst, der skælder ud og farer hidsigt frem imod fangerne, vil være en opfordring for betjentene til at gøre det samme, medens en fængselspræst, der altid håber imod håb og har slettet det ord „at opgive“ ud af sit lexikon, ved sin færd alene uden at sige et eneste ord derom til betjentene vil hjælpe dem til den sejge udholdenhed og faste og rolige tålmodighed, som er så uhyre vigtig. Det samme kræves naturligvis af alle ledende mænd i fængslet, men præsten skulde jo ikke være den ringeste i så henseende.

Jeg tror fremdeles, at præsten vil udrette meget godt,

når han hyppigt taler med betjentene om fangerne. De sidste se dem så stadigt og under så mange situationer, at det er godt at høre deres mening om de enkelte individer; personlig har jeg fået mange nyttige vink på denne måde. Til gengæld kan præsten være betjentene en stor støtte. Mange gange kan en genstridig og drilagtig fange sætte deres tålmodighed på en hård prøve, så er det godt, når præsten kan fortælle en historie, om hvor ulykkelig en barndom denne fange har haft, der kan dæmpe forbitrelsen og minde om, at det er dog alligevel et menneske. Ser præsten, at en betjent, der havde hjerte for fangerne, under de mange skuffelser sætter sig for „kun at ville være slutter“, er der ingen i fængslet, der bedre kan påminde ham om, at det gælder dog om at være lidt mere. Og hvad den store fare angår, som udenforstående slet ikke tænke på, men som alle praktiske fængselsmænd vist kende, at der åndeligt taget er en ond besmittende luft i fængslerne (lig den, som missionærerne klage over blandt hedningerne), at man derinde kan blive afsløvet i moralsk henseende og blive så vant til forbrydelse, at forbrydelse tilsidst synes at være en rimelig og naturlig ting, så bør præsten fremfor alle have øje for den og bekæmpe den, ikke blot hos sig selv, men også hos betjentene.

Ganske vist vilde det være godt, om der også udenfor tjenesten i fængslet var samliv mellem præst og betjente. Men hvor forholdene ere som i Danmark, at betjentene meget sjældent, efter mit skøn altfor sjældent, ere tjenestofri, er sligt omtrent en umulighed. Særegne bibellæsninger vilde jeg ikke tilråde, idet jeg går ud fra den betragtning, at den regelmæssige gudstjeneste i fængslet er tilstrækkelig. Og hvad endelig betjentenes intellektuelle dannelse angår, kan jeg blot sige, at den, som ikke allerede ejer de kundskaber, som almueskolen giver sine fremmelige elever, synes mig uskikket til at blive betjent i et fængsel, men under tjenesten levnes der ham ikke tid til videre uddannelse.

BERNHOLT bemærkede, at han ikke havde stillet sit spørgsmål op så: hvad kan *præsten* gøre etc. men hvad kan „*man*“ gøre for de lavere funktionærers intellektuelle udvikling? Den stigende oplysning hos fangerne, som nutidens almueskoleundervisning fremkalder, kræver, at man også er opmærksom på at hæve opsynsmændene i kundskab og dannelse, at dog ikke fangerne i almindelighed skulde stå over sine vogtere. Derhos kunde det træffe, at en mand havde mange fortrinlige egenskaber til at være opsynsmand, men havde så liden kundskab, at man ikke kunde bruge ham, medmindre han fik nogen skoleundervisning. Der er lande, f. ex. Sverige, hvor der er fuldt ordnet undervisning også for det underordnede opsyn; der undervises især i skrivning, regning og retskrivning, ligesom foredrag holdes. Da det slet ikke var talerens mening, at det netop skulde være libellæsninger eller lignende, man holdt, vilde han ikke have påvirkningen på opsynet udelukkende hvilende på præsten, men alle de højere funktionærer skulde arbejde på at løfte opsynet. Det var en gengæld, man skyldte opsynet for, hvad dette så ofte var for de overordnede. Taleren kunde af egen erfaring bevidne, at han var opsynsmænd tak skyldig for, hvad han ved deres kendskab til fangerne havde lært. Det stod vistnok præsten frit for at indbyde opsynsmænd til foredrag og lignende, og ingen straffeanstaltsbestyrer vilde vel lægge hindringer i vejen derfor, men taleren vilde ikke, at præsten her skulde stå løst fra sine kolleger, og han vilde have bestemt ordning givet, regelmæssig tid fastsat.

SJÖHOLM. Först ber jag att få uttrycka min innerliga och ödmjuka tacksamhet till såväl Hr. direktör BRUNN för den grundliga utredning af föreliggande ämnet, som han tyvärr icke själf varit i tillfälle att personliga här föredraga, som ock till Hr. fängelsedirektör PETERSEN för de ord, med hvilka han belyste såväl referatet som frågan. Att få höra sådana uttalanden från tvenne i penitentiärsaken i allmänhet och i „betydningen af samarbete mellem præst

og betjente“ så erfarne, och bevandrade män, måste för fängelsepresten kännas hjertinnerligt godt och uppmuntrande. Genom det af dessa ärade herrar tecknade samarbetet mellan fängelsets öfverordnade funktionärer, kan fängelsepresten blifva i tillfälle att samarbeta med fängelsets betjente.

Då jag i det allra väsentligaste sluter mig till de åsikter, som i frågan uttalats, ber jag blott att få betona något, af hvad förut blifvit yttradt.

Det ena är att fängelsepresten skall i första och sista rummet söka fatta sin ställning inom fängelset och alltså söka fylla sin uppgift såsom själsörjare för dem, för hvilkas skull han blifvit der anställd. Det ligger nära tillhands för presten, då han kommer fångarne in på lifvet och lärar känna deras förhållanden, att öfverstiga gränserna för sin verksamhet, särdeles om han varmt brinner för deras både timliga och andliga väl ej minst under deras fängelsetid. Här fordras mycken vishet och mycken nåd att troget och klokt förvalta sin tjänst, så att han icke intränger i en annans embete utan sam- och medverkar för målets vinnande. Gör hans älsaker till det förra så kommer han i en skefställning till såväl öfverordnade och betjente som till fångarne. Nej, må han se till, att han är prest, prest i sitt lif, prest i sin verksamhet, då vinnar han aktning både för sin person och sin sak hos fängelsets styresmän, hvilka säkerligen då ej skola underlåta att påakta de befogade framställningar, han så i ett som annat afseende anser sig böra göra, såväl hvad angår betjente som fångar; sålunda skola ock då de underordnade i fängelset lära sig att värdera mannen och verksamheten och känna sig medelbarligen påverkade af den ande, som genom honom talar och handlar. Jag kan derföre icke sluta mig till Hr. SEIPS åsigt, att presten skulle hafva något omedelbart inflytande hvarken på valet af nya vaktare ej heller på deras verksamhet. Här torde det ordet få sin rätt: „när hvar och en sin syssla sköter, så går allt väl, ehvad oss möter“. Jag måste tillstå,

att jag under mina första år som fängelseprest kanske syndade mot denna regel, och hvad jag än vann derpå, icke ledde det till samarbete hvarken med fängelsets högre ejheller lägre funktionärer.

Till uppnående af en mera personlig inverkan på be-tjente tror jag med Hr. SEIP, att det vore i mer än ett afseende önskvärdt, om det vore så ställt vid åtminstone de större centrala fängelserna, att alla der anstälde tillhörde en menighet med fängelsets prest som själasörjare. Härigenom kom han i ett närmare och innerligare förhållande till såväl öfverordnade som underordnade och dessa till hvarandra inbördes. Det blefve härigenom ej blott ett tjänsteförhållande utan, tror jag, ett hjerteförhållande, hvilket senare ju är en frukt af ett sannt menighetslif, der detta underhålles och lefves i kristlig ande. På detta sätt kunde han genom sanningens magt ena och förena till sam-verkan, kamp och strid mot de onda makter, som möta honom inom fängelset från mer än en sida, och härigenom fick han tillträde till menighetsmedlemmarnes hem och dessa till hans. Han döper deras späda, han undervisar dem i Guds ords sanningar, han uttalar den Högstes välsignelse öfver deras äktenskap och kristliga samlefnad, han låter evig-hotens hopp i sanningens ljus lysa vid sjukbädden, han inviger deras kühres kroppar åt förgängelsen, han får intränga i deras hjerteangelägenheter under den enskilda själavårdens utöfning, han får tillträde till deras hem och deras hjertan. Och dermed är dörren öppnad för samarbete med såväl öfver- som underordnade inom fängelset. I Sverige är vid ett fängelse fängelsepresten äfven själasörjare för alla vid fängelset anstälde, hvilka alltså der bilda en menighet. Det är nämligen vid straffängelset å Nya Warfvet. Jag vill derfor till slut uttala den önskan, att det måtte så ordnas vid alla större straffanstalter, att alla deras funktionärer må kunna känna sig såsom en kristlig menighet, i detta afseende ledde af fängelsets själasörjare. Vid de mindre är i de flesta fall ortens, hvarest fängelset är be-

läget, själasörjare anställd såsom prest, och der är han i tillfälle att verka mera i omnämde syfte.

K. SÆIP. Det er ikke så greit efter såvidt modbør, som dette af mig rejste spørgsmål har fået — og det af erfarne fængselsmænd — i øjeblikket at forsvare det. Min stilling vanskeliggøres også derved, at jeg ikke selv er fængselspræst, men fængselslærer. Jeg vil derfor til en begyndelse overfor de danske og svenske gæster udtale, at førstelærerens stilling ved Bods-fængslet i mange måder er som præstens medhjælper, og så tilføje, at det ved spørgsmålets rejsning langt fra har været min tanke at udtale nogen dom over de fængselspræster, som jeg har arbejdet sammen med. Jeg mindes så godt, at da fængselspræsterne — navnlig pastor SJÖHOLM — ved fængselsmødet nede i København i 1880 med stærke, varme ord fremstillede fængselslærerens gerning i et idealt lys, faldt dette en af mine frofaste medarbejdere så tungt på sinde, at han næsten under tårer beklagede sig derover. Da var jeg nærved at have forlangt ordet for at udtale en tak til de præster, som således havde holdt det ideale ved vor gerning frem. Og når jeg derfor nu har fremsat dette spørgsmål, vil jeg have det betragtet som et udtryk for den stærke tro, jeg har på betydningen af fængselspræstens gerning. Jeg tror, at det er så gavnligt, at det ideale ved en gerning bliver fremholdt, når det kun ikke sker for abstrakt, men livsvirkeligt, så det kan kendes, at idealet er noget, for hvis virkeliggørelse der hver dag kan arbejdes.

Jeg tror, at mange af de indvendinger, som ere fremkomne mod mig, have sin grund i misforståelse. Når pastor SJÖHOLM udtalte, at han lagde overordenlig vægt på, at alle, som har sin gerning ved et fængsel, dannede en menighed, så takker jeg ham for den udtalelse; thi gennem den har han givet mig anledning til i en sum at berigtige de fleste misforståelser. Dette, at alle et fængsels funktionærer kunde komme til at danne en fælles menighed med fængslets præst til sjælesørger, er også for mig hovedsagen. Havde

vi dette, da vilde det andet, som har stået for min tanke, og som jeg har peget på i mine motiver, for den største del kunne komme ganske af sig selv. Men hvad skal der kunne gøres i mangel af en sådan fælles menighed? Er det ikke muligt under nærværende forhold at kunne få noget, som i nogen grad kunde råde bod på dette savn?

Sikkert er det ialfald, at det, som særligt har bevæget mig til at fremsætte spørgsmålet, er tanken på, hvorledes fangerne virkeligst og sundest skulle kunne hjælpes, og hvordan *alle*, som arbejde i et fængsel, bedst skulle kunne få lagt sine kræfter sammen og virke til ét mål.

Her møder strax en indvending op. Man frygter *hierarkiske* tendenser. Hertil svarer jeg, med tak til direktør PETERSEN for hans vidnesbyrd i så hensende, at det er langt fra mig at ville tildele præsten magt på direktørens bekostning. Jeg mener, at en — og det er direktøren — må have den afgørende myndighed inden fængslet; men dernæst mener jeg, at præsten efter sine evner og sit kalds medfør skal *hjælpe* direktøren, hjælpe ham ikke bare umiddelbart i fangebehandlingen, men også middelbart derigennem, at han søger at påvirke og opdrage betjentene, som det er nødvendigt, at både direktøren og præsten stille sig i personligt forhold til. Er det da så almindeligt, at vi præster — jeg får stille mig sammen med dem her — ere herskesyge, at der ikke kan tales om en gerning for en præst, uden at man strax skal tænke på hierarki? Kan det ikke tænkes, at præsten brænder efter at være med for at sætte skuldrene under den fælles byrde?

På ét punkt var især direktør BRUUN bange for, at præsten skulde gå direktørens myndighed for nær, nemlig ved valget af betjente. Var det da så underligt, om direktøren, når han havde tro på betydningen af præstens gerning inden fængslet og så betjentene også i forhold til denne gerning, ved ansættelsen af en ny betjent spurgte præsten: „Hvad synes De om den mand? tror De, han vil komme til at hjælpe eller hindre Dem?“ Præstens stemme

bliver naturligvis kun en rådgivende, og rådet skal blot have den indflydelse, som sandhedsmagten i det giver det. Direktøren har afgørelsen af valget, men dermed også ansvaret for valget.

Ligesålidt som hierarkiske tendenser have foresvævet mig, har jeg tænkt på noget *frimureri* mellem præst og betjente. Det vilde være rent fordærveligt, om præsten havde hemmelige forhandlinger med betjentene om fængselssager. Men ganske vist mener jeg, at præsten skal have *særlige* forhandlinger med dem. Som direktøren efter sit kald har særlige ting at sige dem med hensyn til deres gerning, så også præsten. Betjentene skulle jo, om end indirekte, også hjælpe præsten i hans gerning, og det må blive præstens sag at hjælpe dem til forståelse af, hvordan deres forhold da må være. Såvidt jeg forstod direktør BRUUN, lod det til, at han holdt et sådant arbejde fra præstens side overflødigt, ja ikke engang gavnligt. „Det går ikke an bestandigt at fare frem med blidhed og sagtnodighed overfor fangerne“, siger BRUUN; „der må skarp lud til“. Hvis han tror, jeg mener, der skal sødladent kæleri til, og at min tanke med at stille præsten i forhold til betjentene har til hensigt at opdrage dem til sutrere eller hængehoveder, tager han mærkeligt fejl. Nej, på et fængsel må kærligheden — om nogetsteds — åbenbare sig sund og alvorlig. Og betjente påvirkede af en forstandig præst ville så langt fra gå omkring og gnåle på fangerne med Guds ord; men de ville bedre, end om de vare uden den påvirkning, vide, når de skulle tie, og når de skulle tale, og fremfor alt ville de ved Guds bi-stand hjælpes til at leve bedre med og overfor fangerne. Et eksempel! Direktør BRUUN siger: „om en betjent engang i hidsighed bander, skal ikke det regnes så strengt, men tilgives ham“. Vel! jeg vil også tilgive ham. „Direktøren er den, som skal påtale, at en betjent bander“, siger BRUUN videre. Også sandt! Men hvis nu præsten ved sit samliv med betjentene kunde opnå, at de levede sig ud af det at bande; de fik et livssyn, som gjorde den ting umulig for

dem, så man i det stykke var lige tryk, enten man havde dem under sine øjne eller ikke — havde ikke da præsten ved sin færd støttet direktørens påtale af og forbud imod det at bande?

Det skulde være så *upraktisk* dette mit spørgsmål. Betjentenes tid var så optagen, og i deres knappe fritid skulde man ikke plage dem med foredrag og „visiter“. Hvad tiden angår, har jeg med indsigt i, at betjentene ere svært optagne, i mine motiver peget på nødvendigheden af at skaffe dem tilstrækkelig fritid. Og når det kan menes, at jeg vil have præsten til at aflægge betjentene franske visiter, så vidner det om fuldstændig mangel på forståelse af mine tanker på dette felt. Jeg har ikke tænkt at bringe på bane noget, som skal trætte og plage betjentene, men noget, som skal gavne og glæde dem. Nej, det er nok netop *praktisk* dette spørgsmål om samarbejde mellem præst og betjente; thi man kan gerne begynde på sagens gennemførelse imorgen den dag; her skal ingen store anstalter til; vi kunne få opnået noget ved menneskekræfter alene, ved de evner, Gud har givet os. Skal jeg derimod få lov til at nævne noget *upraktisk*, så er det disse store theoretiske spørgsmål, som man taler om år efter år, men på hvis gennemførelse man aldrig får begyndt. Spørgsmålet om opdragelsesanstalter for vordende betjente til ex., det synes mig oppe hos os et upraktisk spørgsmål. Når mon vi få sådanne i vort lille fattige land? Mon ikke noget i retning af det, som jeg her har tilladt mig at bringe på bane, skulde måtte blive det, som hos os kunde svare til „vogterskolerne“ i de store kulturlande? Når jeg har det håb, så hænger det først og fremst sammen med mit syn på *fangeskolen*. Såvist som man på fangeskolen først og fremst må tage sigte på karakterudviklingen, så gælder det samme overfor betjentene. At betjentene blive hævede til et højere intellektuelt standpunkt, at de ikke i denne henseende skulle stå under altfor mange af fangerne, er af væsenlig betydning; men af endda langt større betydning er det, at betjentene,

hvad karakteren angår, stå ubetinget over fangerne. Hvad evnen til at løfte vogterne til et højere intellektuelt standpunkt angår, er det vel rimeligt, at dette mit surrogat for en „vogterskole“ vil stå tilbage; men hvad angår evnen til at udfolde og give væxt til de evner i deres sind, som under den daglige gerning på et fængsel så inderlig trænges, turde kanske det samliv og samarbejde, som står for min tanke, vise sig ligeså frugtbart og velsignelsesrigt.

Hvad nu angår de foredrag, som præsten ved lærernes bistand skulde holde for betjentene, så har jeg ikke udelukkende eller nærmest tænkt på bibellæsninger, skønt den, som ved, på hvad måde betjentene må være i kirken, som de der skulle passe på fangerne nemlig, vil nok forstå, at det kunde være kvægende for deres sind at få være samlet alene med sin præst i en stille andagtsstund. Men så har jeg jo tænkt mig, at der ved siden af oplysende og ligefrem belærende foredrag kunde holdes foredrag, hvorved interessen for deres gerning kunde vækkes og udvikles. At jeg ikke vil gøre betjentene til halvstuderende røvere, ikke åndelig vil overanstrenge dem eller påsmøre dem en udvortes fornis, håber jeg, ånden, som går gennem min hele udtalelse, er tilstrækkelig til at vise.

Ved siden af dette arbejde for betjentene har jeg nævnt samliv med dem, ja jeg har endog stillet samlivet i spidsen — og det med villie, da jeg mener, at under samlivet lægges den grund, som man må stå på, om arbejdet for dem skal bære virkelig frugt i livet. Jeg har ved siden af det samliv, som naturlig burde udvikle sig på selve fængslet, idet man går sammen i den fælles store gerning og trænger så til at få oplysninger og vink af hverandre, særligt nævnt samlivet i hjemmet. Nu, dette er, tør hælde, noget særegent for mig, og det er ikke min tanke at ville fremtvinge et sådant samliv hos nogen, der ikke hertil føler sig droven eller skikket. Jeg skal derfor ikke heller tale videre derom her. Så meget må jeg dog få lov til at sige, at jeg selvfølgelig ikke ved dette samliv vil trække betjentene bort

fra deres hjem, men naturligvis knytte dem inderligere til deres hjem; jeg vil, fængselspræsten skal prøve at hjælpe dem til at blive dygtigere til opdragelsesgerningen henne på fængslet. At dette samliv i hjemmene ikke skulde være tvungent eller dagligt, siger sig jo selv. At disciplinen ikke vilde lide derved, forstår enhver, som kender livet i et godt hjem; thi hvor er disciplinen bedre?

Forøvrigt vilde nok dette samliv og samarbejde koste mer af tid og tanker end af penge; men vi ere jo enige i at ofre liv og kraft i gerningen.

Der tales så ofte om, hvilken betydning personligheden har hos en fængselsmand, men så må vi da gøre noget for at uddanne fængselsfolk til personligheder, som ere skikkede for sit kald. Og de, som det ligger nærmest at tænke på at begynde det arbejde overfor, ere betjentene; begynde vi der, så begynde vi fra grunden.

Tanken om samarbejde mellem fængslets præst og betjente kan være dårlig tolket gennem mine ord. Men de indvendinger, jeg har hørt, have ikke i mindste måde røkket min overbevisning. Jeg holder fremdeles fast ved tanken — ligesom ved tanken om samarbejde i det hele — som en hovedtanke, som en tanke, det særligt gælder om at realisere, om det rette udbytte skal vindes af fangebehandlingen.

FORMANDEN var vis på at ramme forsamlingens tanke, når han i sin tak til de herrer, der havde deltaget i denne diskussion, særligt indbefattede en erkendtlig tak til Hr. Justitsråd BRUUN, der havde vist sagen den interesse at nedskrive og hidsende det udførlige og værdifulde indledningsforedrag.

Emne IX sattes dernæst under behandling:

Hvorledes bør man i sin fangebehandling stille sig ligeoverfor fangens håb om benådning? (Hval.)

ROLL. Med nogle få ord skal jeg indlede det af postor HVAL opkastede spørgsmål: „Hvorledes bør man i sin fangebehandling stille sig ligeoverfor fangens håb om benådning?“ Der vil ikke behøves mange ord; emnet er i

sig selv ikke vanskeligt, og Hr. HVALS egen motivering indeholder, såvidt jeg skønner, alle fornødne momenter.

Det ligger i sagens natur, at der under fængselslivet næppe gives noget spørgsmål, der i den grad kan lægge beslag på fangens interesse og derfor også er genstand for samtale og drøftelse, som spørgsmålet om benådning. Det er spørgsmålet om at være eller ikke være.

Er benådningen en selvsagt sag omtrent — enten på grund af dens regelmæssighed (f. ex. da her i Norge for en del år siden en formildet straffelov udkom og det blev regel at nedsætte ved benådning straffen for dem, der vare dømte efter den ældre lov) eller i henhold til et tilsagn, som med bindende virkning er givet den domfældte, da har spørgsmålet mindre betydning: den domfældte er da omtrent vis på, at den virkelige straffetid ikke bliver så lang som den, på hvilken dommen lyder. Imidlertid kan vel også da en ængstende uvished lægge sig over fangens sjæl: der kunde jo være endnu en mulighed for, at hans begrundede håb ved et eller andet uforudset uheld kunde blive skuffet.

Er derimod benådningen en tvivlsom sag, er der nogen sandsynlighed for den eller kun en mulighed, ja den svageste, som næppe levner rum for noget håb, da bliver spørgsmålet om benådning en meget betænkelig faktor, som man får at regne med. Håbet om benådning slipper naturligvis en fange kun af nødvendighed; som bekendt, et menneske tror så let, hvad det ønsker. Denne faktor giver et overordenlig slet facit, d. v. s. den forspilder for en væsentlig del det udbytte, fangen og samfundet skulde have af hans ophold i straffeanstalten.

Spørgsmålet om benådning, om det ikke på anfeberagtig måde optager fangens hu, lægger dog så væsentlig beslag på hans tanke, at han bliver om ikke døv, så dog tunghørt og tungnem, mindre interesseret og derfor mindre modtagelig for andre og det ganske anderledes afgørende overvejelser. Chancerne for benådningen vejer han i sine stille stunder,

dem drøfter han i sine samtaler med medfangerne, dem har han på bunden af hjertet og kommer tilsidst også frem med dem i henvendelsen til sjælesørgeren, og det er let tænkeligt, at han ligeoverfor de mange muligheder og træf, fremtiden kunde bringe, befinder sig som et menneske, som med kortene i hånd lægger kabaler om sin skæbne.

Som hans sind, så vil også hans opførsel blive bestemt af hensynet til benådningen. Tilsyneladende påvirkes hans opførsel i en meget heldig retning og bliver måske ulastelig. Men det er kun et skin: han arbejder, som Hr. HVAL meget rigtigt udtrykker sig, kun for løn. Udsigten til timelig vinding er det bestemmende motiv; men det er intet sædeligt motiv, som giver håb om en virkelig forbedring hos forbryderen. Og det er dog derhen, straffeanstalten skulde arbejde, at forbryderen, overbevist om, at hans forbrydelse var en usædelig handling, og forsonet med sin straf som den retfærdige følge af forbrydelsen, kunde forlade straffeanstalten med sædelige impulser for det fremtidige liv; kun disse indeholde en reel garanti mod et fortsat forbryderliv.

Spørgsmålet om benådning burde derfor i straffens egen interesse, i forbryderens som i samfundets, såmeget som muligt holdes borte fra eller nede i straffeanstalten, for at fangen, død som han skulde være i denne tid for det fri liv i verden, kunde samle sin sjæls hele interesse om det for ham nu ene fornødne, og straffetiden kunde blive hans religiøse, moralske og sociale oprejsning og ikke en tabt tid, der kun afsætter sit skændselsmærke på hans hele liv. Denne alvorlige opgave, som straffeanstalten forelægger, burde straffeanstalten selv ikke forskertse, men dette vil uundgåeligt blive tilfældet, om spørgsmålet om benådning holdes på dagsordenen i vore fængsler. I det norske reglement for fangebehandling er der endog nedlagt forbud imod at hindre fangens ansøgning om benådning. Det er kun erfaringen om hyppigheden af ansøgningernes afslåelse, som danner en dæmning mod en oversvømmelse af ansøgninger.

Vistnok bør forbryderen kunne påkalde kongens nåde. Benådningsretten er jo det kgl. prærogativ for de ulykkelige i samfundet. Men man gør uret i at betragte benådningsretten som en levning fra gamle dages despoti, da straf ligesom benådning dikteredes af fyrstens lune og havde vilkårlighedens hele præg. Benådningsretten er lagt i kongens hånd som det skønne privilegium, der skal byde en compensation ligeoverfor en ubillig hård dom, en modvægt mod den menneskelige skrøbelighed, som også klæber ved vore love, der ikke kunne forudse alle de tilfældigheder, som optræde som undskyldende eller formildende omstændigheder før, under og efter forbrydelsen og tjene til at disculpere den domfældte.

Men hvis den kgl. benådning ikke udøves efter lune, men er bestemt af visse hensyn til ekstraordinære omstændigheder, som dommeren ikke har kunnet eller villet lade være afgørende, og derfor udfylder et savn i den almindelige retsbevidsthed, da foreligger der næppe nogen særegen vanskelighed for fangebehandlingen ligeoverfor håbet om benådning. Jo mindre tale der er om benådning, des bedre; men man går heller ikke kongens ret for nær, om man finder grund til at betage fangen hans håb eller holde det nede; der er i virkeligheden nu, da lovene i reglen ere formildede, kun i de sjeldnere tilfælde håb om benådning. Nogen synderlig hensynsfuldhed er man derimod næppe skyldig de officielle eller private personer, der i utrængsmål eller af misforstået deltagelse inden fangens indsættelse i straffeanstalten have stillet en benådning i udsigt og f. ex. derved have bevirket, at den domfældte acquiescerede ved underretsdommen (der gives jo eksempler på de besynderligste forestillinger om adgang til benådning og løsladelse — ved giftermål f. ex.). At fængslets egne funktionærer skulde gøre sig skyldige i sådan indiskretion, anser jeg som lidet sandsynligt; de repræsentere jo lovens og rettens standpunkt og bør ikke for at vinde fangens gunst eller lægge sin medlidenhed for dagen vække eller

nære hans hab om benådning. Kun de extraordinære forhold berettigede til at nære og give håb om benådning. Under alle omstændigheder dog intet skuffende håb! Skal bestyrer og præst udtale sig for fangen om hans udsigt til benådning, da bør det ganske vist ske med forbehold: aldrig et ubetinget håb, men aldrig et afslag af begæring om ansøgning, hvormeget det end må siges, at der intet håb kan være om benådning i dette tilfælde.

L. FEUK. För den talare, som före mig haft ordet, för jag buga mig med tacksamhet och högaktning, alldenstund han utredt frågan med så mycken klarhet och så fullständigt, att den, som ser saken från samma synpunkt, icke kan hafva något att egentligen tillägga. Då jag begärt ordet, skedde det, för att fästa uppmärksamheten på den möjlighet, som kan inträffa, att en hallstarrig fånge icke vill begagna sig af det tillfälle till benådning, som honom erbjudes. Ett sådant kasuistiskt fall förekom under den tid jag var fångprest. Det var under konung OSKAR 1stes regeringstid. Vi veta, att denne milde konung med blödande sinne tecknade sitt namn under dödsdomar, och, såvida icke brottets grymhet gjorde det omöjligt, alltid benådade. Den fånge, som icke ville söka konungens nåd, var dömd till döden för rån och mord, dock under förmildrande omständigheter. Hans afrättningsdag var utsatt och han var insatt på beredelse, som det ålåg mig att verkställa. Han framhårdade i sin föresat, att låta beröfva sig lifvet, såsom han uttryckte sig. Men han var en skrymtare, såsom jag snart upptäckte. Dagen före afrättningsdagen besökte jag honom. Han berättade då, att han haft en sådan märkvärdig dröm. Han hade drömt om sin aflidna mor, som förebrått honom, att han ej ville begära nåd, kallande honom själfmördare. Hvad skall jag nu göra, frågade han. Du skall be Gud om förlåtelse, att du spelat en skymtares roll svarade jag, samt ehuru du knappast kan vänta dig få behålla ditt lif, dock i ellofte stunden ingå med nådeansökan. Det gjorde han, och blef äfven af konungen benådad. Jag

har nævnt dette fall såsom af særskildt kasuistisk beskaffenhet.

HVAL afsluttede diskussionen om det foreliggende emne med den bemærkning, at han for sit vedkommende havde opnået, hvad han ønskede, ved drøftelsen af emnet — hente belærelse. Han skulde ønsket at have hørt fængselsbestyreres udtalelser om sagen; når dette ønske ikke var opnået, fik han slå sig til ro med hvad han havde hørt.

FORMANDEN fandt at burde oplyse, at man i justitsdepartementet havde haft under overvejelse, hvorvidt der burde gøres noget for at søge indskrænket det overmåde store antal benådningsansøgninger, der i Norge, hvor adgangen til at søge benådning var fri, indkom til regeringen. Man havde nylig til hensigt at træffe en dertil sigtende forføjning, men man havde ladet sagen ligge i påvente af den forhandling, som her skulde finde sted.

Derefter hævedes mødet.

Den 6te Juli.

FORMANDEN åbnede mødet kl 10 og meddelte, at emne X på grund af Hr. Generaldirektør ALMQUISTS forfald vilde blive indledet af dets opstiller Hr. Overinspektør SOELBERG, der også havde påtaget sig at indlede emne VI, hvilke emner vilde blive forhandlede under et.

Man begyndte derpå forhandlingen af emnerne X og VI:

Om fangernes fordeling og om påbud af tavshed i fællesanstalter. (Soelberg.)

Hvor man i fællesanstalter ikke har adgang eller midler til at indrette natceller, vil det ikke der være hensigtsmæssigt at anbringe „boxes“ eller sengeskærme? (Th. Bernhoft.)

SOELBERG. Uagtet jeg helst skulde have ønsket mig fritaget for at indlede det foreliggende emne, som jeg selv har opstillet, har jeg dog måttet efterkomme den ærede bestyrelses anmodning til mig.

Som i motiveringen antydnet er emnet fremkommet ved

de tryk, hvorunder man i vore fællesanstalter har ligget, ved de mange bitre erfaringer, man har indhentet, og ved alle de sørgelige skuffelser, man har oplevet — alt en følge af sammenblanden i større eller mindre grad af mer eller mindre moralsk fordærvede fanger i højst forskellige aldre og domfældte for de forskelligste forbrydelser. Så forfærdeligt og så sørgeligt det er, tør det dog udtales, at vore fællesanstalter ere skoler, i hvilke de ældre, dybt moralsk fordærvede forbrydere have et rigt felt for deres rædsomme arbejde på at drage deres mindre dybt faldne ulykkesbrødre ned i den samme afgrund, hvori de selv ere faldne. Og dette er desto værre lykkedes i en sørgelig stor udstrækning. Herom foreligge mangfoldige vidnesbyrd fra fangerne selv. Ældre fanger have i fortrolige samtaler med mig, i øjeblikke, da en endnu igenværende streng for bedre følelser i dem har ladet sig anslå, med alvor udtalt, at så er tilfældet. Andre meddelelser have stadfæstet, hvad man har befrygtet, at disse samme ældre og mere forhærdede forbrydere endogså planmæssig have nedbrudt præstens, lærerens, bestyrerens og øvrige funktionærers arbejde.

I Throndhjems tugthus er fra sidste års høst forsøgt en bedre ordning, idet jeg med straffeanstaltafdelingskontorets tilladelse har iværksat en klassifikation eller måske rettere en mere vidtgående fordeling af fangerne, hvorved er taget hensyn til deres alder, tidligere overgåede straffedomme og særlig deres moralske standpunkt. Man har fangerne, foruden i 10 celler, fordelt på 19 sovelokaler. Hver gruppe eller afdeling, der altså består af såvidt muligt ensartede fanger, har sine hviletider samt nyder sine måltider for sig. På arbejdslokalerne, hvor de forskellige grupper må komme sammen, er påbudt tavshed, der påses opretholdt af de i selve lokalerne vagthavende betjente. Ingen fange må i arbejdstiden forlade sin plads eller tale med en medfange uden sådant for arbejdets skyld er nødvendigt, og også da kun med opsynets tilladelse. Skolepartierne ere indskrænkede til et antal af 10 til 16 mand. Fangerne

gå enkeltvis og med nogle skridts mellemrum til og fra arbejde, skole, kirke og bevægelsesplads, på hvilket sidste sted også tavshed overholdes. Dette er i korthed, hvad der i Throndhjems tugthus er foretaget for at rette på forholdene, og det er denne ny ordning, jeg vil være taknemlig ved at høre erfarne fængselsmænd udtale sig om. Min egen erfaring i dette stykke er jo ikke stor; kun skal jeg oplyse, at efter at de første kampe ved ordningens gennemførelse ere udkæmpede, have vi i anstalten fået en før ukendt ro. De bedre fanger have takket inderligen for den velsignelse, som grupperingen har tilført dem; betjentene bevidne, at fangernes ydre forhold aldrig har været så godt. Den store fangefloks magt er brudt.

Det andet emne, som jeg dernæst har den ære at indlede, står jo i nøje forbindelse med det foregående. Jeg har ingen personlig erfaring om „boxes“, men jeg må antage, at det at have adgang til ganske at kunne udskille en større eller mindre del af fanger om natten og give dem enkeltvis et lidet sovelokale må være en fuldkommengørelse af den foran fremstillede klassifikation og således at anbefale. Kunde man til eksempel i Throndhjems tugthus ved siden af klassifikationen få indrettet en del „boxes“, vil man formentlig dermed kunne hjælpe sig godt, indtil omstændighederne tillade videre gående forføjninger i vort straffeanstaltsvæsen.

Hr. Pastor BERNHOFT, der har set disse „boxes“, anvendte i Hamburg, vil nok have den godhed at beskrive dem nøjere.

TH. JENSEN. Den straffeanstalt, hvis bestyrer jeg har den ære at være, har indtil for få år siden været landets største. Den har til forskellige tider indesluttet fra 300 til 600 fanger og til sine tider været så overbefolket, at man næsten ikke har vidst, hvor man skulde lægge og hvorledes man skulde skaffe arbejde til de indkomne.

Jeg har måttet modtage fanger af alle aldre lige ned til de aller yngste, jeg kan gerne sige børn, og, hvad der har været det aller værste, straffeanstalten har huset både

mandlige og kvindlige forbrydere. Føjes hertil, at den ældste bygning, som benyttes, er opført omtrent i midten af forrige århundrede og ikke i det øjemed at benyttes til fængsel, men som et slags fattiganstalt, og at de andre bygninger ere opførte for 40 à 50 år siden og blot udvidede eftersom fangeantallet steg, at de have en yderst uheldig beliggenhed indbyrdes som optagelsessted for fanger af begge køn, da vil enhver, som har noget kendskab til livet i en fællesanstalt, kunne gøre sig et begreb om, hvilke vanskeligheder der har været at bekæmpe blot for at skaffe den nødvendige ro og orden inden en sådan mængde forbrydere, der daglig levede sammen såvel på arbejds- som sovelokaler. Man vil altså ikke undre sig over, at jeg med glæde har imødeset og med begærlighed grebet enhver foranstaltning, som har kunnet bringe nogen forbedring i den tingenes tilstand, som forhen har fundet sted. Den første af disse foranstaltninger var den forandring i vor kriminallov, hvorved bestemtes, at fanger, som før havde været i straffeanstalt, skulde afleveres i fæstningerne, når de idømtes en længere straffetid end 3 år. Ved denne forføjning befriedes tugthusene for en mængde fanger, som havde passeret alle grader straffearbejde, og som indvirkede yderst skadeligt på de yngre forbrydere.

Den næste forføjning, som bragte lettelse, var omregulering af de distrikter, som leverede fanger til de forskellige straffeanstalter. Kristiania tugthusets distrikt formindskedes, medens Thronhjems og Bergens udvidedes, hvorved den mandlige befolkning på førstnævnte sted blev så betydelig reduceret, at der ikke længere blev tale om overbefolkning. — Den allervæsenligste forandring til det bedre indtrådte imidlertid forrige års høst, da samtlige mandsfanger bleve overleverede til Akershus straffeanstalt. Ved denne foranstaltning blev man sat i stand til at kassere en hel del sove- og arbejdslokaler, som vare aldeles uskikkede for øjemedet, men som man havde måttet benytte for at skaffe plads. Nu har man store luftige rum og således ganske god plads og dertil nogle og femti celler. Følgen heraf

har igen været, at der øjeblikkelig blev foretaget klassifikation af fangerne såvel efter deres forbrydelsers beskaffenhed som efter deres moralske tilstand, forsåvidt man derom kan have nogen grundet mening, og finder adskillelsen sted såvel på arbejds- som på soverummene. Hele den store afdeling, der er inddømt for forbrydelse mod krl. kap. 14's forskellige paragrafer¹⁾, har sine sovelokaler i en egen bygning og arbejder på egne arbejdsrum samt har egen bevægelsesplads. De, som ere dømte efter krl. kap. 18's forskellige²⁾ paragrafer, have ligeledes egne soverum og ligeså de, der ere dømte efter krl. kap. 19 og 21's forskellige paragrafer³⁾. Fremdeles har man eget soverum og eget arbejdsrum for dem, som atter og atter vende tilbage til straffeanstalten, og som ere dels drikfældige dels usædelige, og hvis indflydelse på de andre man således vil søge hindret.

Der er givet den ordre, at der på ethvert arbejdsværelse skal være aldeles stille, der må ikke høres nogen lyd, som ikke bevirkes ved arbejdet, der må ikke føres nogensomhelst samtale mellem fangerne, hvorimod de have tilladelse til at henvende sig til det tilstedeværende opsyn, når de tiltrænge besked om det arbejde, de have under hænderne. Absolut tavshed tror jeg det ikke er muligt at overholde i en fællesstraffeanstalt, hvor indtil en snes mennesker arbejde på samme værelse, hvor man ikke til alle tider kan have opsyn tilstede, og hvor dette snart vender ryggen til fangen og fangen til opsynet. Jeg tror nemlig man ikke skal give en ordre, som hvert øjeblik frister til overtrædelser, selv om man kunde kontrollere disse, hvilket jeg anser ugørligt. En chikanøs fange kan tirre en opsynsbetjent i høj grad, når han skal bede om tilladelse til at få den fornødne vejledning i sit arbejde. Hvad vil man desuden opnå ved denne absolute tavshed? Naturligvis al utilbørlig tale fangerne imellem; men man skal lægge mærke til, at

¹⁾ Barnemord m. v., barnefødsel i dølgsmål og fostermord.

²⁾ Løssagtighedsforseelser.

³⁾ Tyvsforbrydelser og bedragerier.

klassifikationen er omtrent så fuldstændig gennemført som muligt, man har alle gode fanger på sin side, fast alle uden undtagelse erkende det berettigede og rigtige i de fordringer, som nu stilles til god orden inden straffeanstalten, og skal jeg herpå anføre et par eksempler:

En ældre fange, der desværre er sunken meget dybt, sagde til vor præst: „Havde den nuværende tingenes orden existeret, da jeg første gang kom ind i denne straffeanstalt, tror jeg vist, jeg var bleven afskrækket for at komme tilbage, og jeg nærer det håb, at nu en og anden ung pige vil tage skræk.“ En anden skrev til sit hjem: Gud bevare mig fra oftere at komme hid, thi nu kan man i sandhed sige, at dette sted svarer til sit navn.

Jeg siger altså: absolut stilhed, ingen tale, uden om hvad der vedkommer arbejdet.

BERNHOLT. Det kunde ved første øjekast se ud, som om han havde trængt sig ind i en fremmed bestilling, når han havde opkastet et praktisk spørgsmål som dette til forhandling. Har præsten interesse af opsynet, hvor meget mere da af fangernes isolation om natten, thi ofte havde det hændt, at hvad han havde prædikeret om dagen, havde fængselsfuglene spist op om natten. Da han på mødet i København 1880 klagede sin nød over de overfyldte sovebarakker på Akershus, henledede Hr. Overdirektør og Chef for det finske fængselsvæsen, GROTEFELT, hans opmærksomhed på „boxes“, et slags aflåsede indelukker, som omgive hver enkelt seng i sovesalen. Han havde også på en rejse i Tyskland ifjor besøgt det ny fængsel i Hamburg, hvor sådanne „boxes“ ere anbragte. Han foreviste derpå de hjembragte tegninger og angav den omtrentlige pris for hver „box“, hvorhos han oplyste, at ligesom han selv havde fået et udmærket indtryk af disse aflukkers nytte for fællesfængslerne, havde han også i udlandet af autoriteter hørt de mest anbefalende domme. Også i Finland brugte man disse „boxes“, og taleren opfordrede derfor Hr. GROTEFELT til at udtale sig herom.

GROTEFELT. Jag har ett alldeles särskildt intresse att i denna fråga begära ordet af den anledning, att vi i Finland, likasom fallet till någon del är här i Norge, hafva gamla fängelsebyggnader, „fællesanstalter“, hvilka ehuru otidsenliga, af pekuniära skäl måste begagnas, intill dess desamma i en framtid må kunna af mera ändamålsenligt inrättade straffängelser ersättas.

Främst utber jag mig att få till alla delar förena mig med den ärade referenten derutinnan, att tystnad bör i gemensamhetsfängelserna vara påbjuden i arbetssalarne och på promenadplatserna med undantag endast för det samspråk, som kan anses nödvändigt för bedrivande af det arbete, hvarmed fångarne äro sysselsatte.

Likaledes anser jag föreståndaren i ett gemensamhetsfängelse vara både förpligtad och berättigad att, efter möjligheten, fördela fångarne i olika afdelningar eller klasser.

Vid en dylik fördelning af fångarne bör otvifvelaktigt åldern, komma i betraktande på det sätt, att de mycket unga samt de gamla och orkeslösa afskiljas från dem, som befinna sig i lifvets kraftfulla ålder.

Vanskligare förefaller det mig att fördela fångarne efter de brott, för hvilkas begående de för tiden hållas fängslade, dels emedan bevekelsegrunderna eller motiven till brotten äro så olika, dels också af orsak att många gemensamhetsfångar tidigare föröfvat brott af en annan karakter än den förbrytelse, för hvilken han för tillfället i fängelset undergår bestraffning.

Mig skulle det synas som om föreståndaren i ett gemensamhetsfängelse borde försöka en fördelning af fångarne efter deras uppförande med hänsyn till ordning och disciplin, deras ihärdighet vid arbetet och deras flit i skolan sålunda att, då fångarne blifvit under erforderlig tid i anstalten pröfvade, de kunde rycka upp i en ny disciplinklass, som skulle behandlas efter den öfvervägande karakteren hos de fångar, som befinna sig i densamma.

En sträng ordning måste jag, efter min erfarenhet rörande gemensamhetsfängelser, på det eftertryckligaste hålla

uppå; eljest förlorar straffet det afskräckande, som nödvändigt bör ingå i detsamma.

Men till denna ordning hör också, att fångarne för natten skola kunna på något sätt separeras från hvarandra antingen genom Auburnska nattceller eller, der sådana icke kunna fås till stånd, genom „boxes“, cellkojer, sofalkover eller hvad man vill kalla de afstängningar för natten, der ingen mur utan endast ett skrank af jern eller annat material åtskiljer fångarnes sofställen.

Det är just hvad jag anser våra gemensamhetsfängelser för tiden erfordra, der man icke med afseende å de dryga kostnaderna kan bygga nattcellsflyglar för att på sådant sätt separera fångarne för natten.

I Finland hafva nattcellerna stült sig särdeles dyra af orsak, att det befunnits vara oundgängligen nödvändigt att uti nattcellsflyglarne anbringa uppvärmningsapparater, emedan fångarne, dels för det kalla klimatets skull och dels med afseende å befolkningens vana att hålla sina stugor och boningsrum starkt uppvärmda, icke skulle kunna uthärda att sofva i celler, som vore oeldade.

Sofalkoverna eller de såkallade „boxes“ har man beräknat att kunna inom äldre logement förfärdiga af jernplåt för omkring 130 kronor hvarje, dervid en del af kostnaden belöper sig på förstärkning af golfvat i logementen.

Uppför man afskrankningarne emellan sofplatserna af trä, så kunde kostnaderna ännu fås att icke obetydligt nedgå; för min del ville jag dock föredraga jern såsom byggnadsmaterial.

HVAL skulde efter konference med Overinspektør SOELBERG meddele nogle træk fra fangelivet, som tjente til at belyse det her omhandlede emne. Først skulde han imidlertid gøre opmærksom på, at fangerne i Throndhjems tugthus tilbragte al sin fritid på soveværelserne, hvor de havde tilladelse til at tale sammen. Man var nu også kommen så vidt, at man kunde adskille unge gutter under 18 år ganske fra den øvrige fangellok, idet man lod dem

arbejde på et særskilt værelse og gav dem en ældre, ganske pålidelig fange som tilsynsmand samt lod dem sove i celler, hvor to unge gutter sættes sammen med en ældre pålidelig fange mellem sig, ligesom man tænkte på at få en egen skole for de unge, så de kom til at danne en egen anstalt i anstalten. Taleren fremførte derpå flere udtalelser fra fanger om den foretagne ordning, hvoraf fremgik, at de trufne forføjninger havde nået, ialfald i det hele det tilsigtede formål. De fordærvede fangers indflydelse i anstalten var for en væsentlig del brudt; og om flere af disse fanger betragtede de foretagne foranstaltninger som en skærpelse, vare dog de bedre fanger enige om, at de derved havde vundet et væsentligt gode.

R. PETERSEN. Den næsten ubegrænsede tilladelse for fangerne i vore fællesanstalter til at færdes sammen og tale sammen har altid forekommet mig betænkelig. Det af mig styrede cellefængsel har også i en høj grad lidt under de i fællesanstalterne herskende forhold, da der blandt vore dårlige fanger til alle tider har hersket en længsel efter at komme over til den større frihed og ugenærthed. Dette er noget, man næppe kender til i de øvrige nordiske lande, hvor det også i ulige grad har været lettere at manøvrere med cellefangerne. Intet er heller naturligere end dette. Hvor forskellen mellem fællesanstalt og cellefængsel er så stor, som den har været og tildels er hos os, kan ingen undre sig over, at cellefangen opbyder al sin opfindelsesevne for at bevise, hvor uskikket han er for isolationen, og hvor nødvendigt det er, at han føres over til fællesanstalten. Ingen ved, hvor meget vort cellefængsel i dette stykke har haft at kæmpe med, uden han har haft noget med dette fængsel at gøre. Jeg har med glæde fulgt den ny udvikling, som i den sidste tid er gået for sig i Throndhjems tugthus, og jeg har hilst den ikke alene som en forbedring i vort fængselsvæsen i det hele, men specielt som en forbedring, der med held vil virke tilbage på cellefængslet. Når der gøres indvendinger mod den i Thrond-

hjemis tugthus indførte tavshedspligt, fordi det skal være umuligt ganske nøjagtigt at overholde den, så kan jeg henvise til mangfoldige af de regler, som må gælde i et cellefængsel. Der må det forbydes fangerne at vise sig i vinduerne, at banke i væg til sidefange osv. osv., ting, som det er umuligt ganske at få udryddede, men som man dog med nødvendighed må være på sin post imod. Det ser småt ud at forordne sligt og gentagende at straffe overtrædelserne deraf, men der står noget stort bag de små regler. Man må ikke blive træt, man må, så langt man kan række, skille fangerne fra hverandre og hindre den skadelige indflydelse af den ene på den anden. De gode fanger sætte pris på bestræbelserne i denne retning, og dem skal man værne for, de dårlige fanger bekymre sig ikke om næstens forbedring, og dem skal man holde borte.

Hvad „boxes“ eller som Hr. GROTEFELT på sit smukke sprog kalder dem „cell-kojar“ angår, så må jeg anbefale dem på det bedste for vore fællesanstalter. I grunden ere de lige så gode som natceller og virke i samme retning. Jeg skal kun tilføje, at systemet ikke er nyt, men at det for over 30 år siden omtaltes som indført i Parkhurst, et fængsel for unge forbrydere på øen Wight. Der vare boxerne byggede af træ med ståltrådgitter øverst oppe for at hindre overstigning.

ROL. En klassifikation af fangerne er uden tvivl en ønskelig og nødvendig foranstaltning, såfremt fællesanstalterne skulle løse sin opgave, og jeg har derfor altid taget ordet for klassifikationen, særlig i de årlige indberetninger. Uden den ville straffeanstalterne kunne i høj grad virke nedbrydende, om de just ikke ere, hvad en oftere straffet og forstandig kvindefange ved sin løsladelse med et stærkt udtryk kaldte tugthuset, en lastens højskole. Men klassifikationen bør da gennemføres ikke blot efter alder, forbrydelse og tidligere afstraffelser, men også med hensyn på moralsk forhold og religiøst standpunkt. Der kunde herimod rejses den indvending, at der på den måde blev

udsat en præmie for hykleri, og det er vistnok tilfældet, at hykleriet bør straffeanstalten på det alvorligste søge modarbejdet. Men man behøver heller ikke at udsætte sig derfor, når klassifikationen efter det nævnte hensyn kun blev foretaget efter fangernes eget ønske om at blive henvist i den afdeling, hvor de kunne få anledning til at leve i stilhed, til at overveje sin stilling og til at sysle med religiøs læsning.

Angående det tavshedssystem, som foreslås indført i fællesanstalterne, kan jeg vel være enig i, at det er en fordel, at der hersker såmeget stilhed som muligt i fængslerne, og at der navnlig på arbejdslokalerne iagttages en om muligt fuldstændig tavshed. Derimod er jeg ikke på det rene med, om denne også vilde være at anbefale, når fangerne ere ude at bevæge sig i fri luft, når der da ikke føres den højrøstede og støjende samtale, som desværre lokale forhold og mangel på tilstrækkeligt opsyn hidtil har tilladt i vore straffeanstalter. Jeg er bange for, at påbudet om tavshed let kan blive irriterende for fangerne, og alt, som uden nødvendighed irriterer, bør naturligvis undgås. Vi have jo i bodsfængslet den anstalt, hvor den absolute isolation og tavshed skal gennemføres, men i fællesanstalterne, hvor anledningen til samtaler jo bydes, at pålægge absolut tavshed, forekommer mig meget betænkeligt. Der kunde da nok være grund til, som der idag er oplyst, at fanger selv have udtalt, at nedsætte fangernes straffetid, da jo en pålagt tavshed vilde være et tillæg i straffelidelsen. Som bekendt, vækker forbudet lysten og begæringen, og uden absolut nødvendighed bør derfor ikke straffeanstalterne indføre ny forbud.

TH. JENSEN. Jeg beklager meget, at min kollega Hr. Direktør PETERSEN kan have misforstået mig i den grad, at jeg skulde være af den mening, at en ordre ikke må gives, når den kan overtrædes, og at jeg ikke skulde være for tavshed i fællesstraffeanstalterne. Jeg ved jo vel, at enkelte fanger ville forsøge at overtræde enhver ordre, hvad

den så gælder; jeg urger blot, at en given ordre ikke må hvert øjeblik friste til overtrædelse, samtidig med at det enten af mangel på tilstrækkelig opsyn, arbejdernes forskellige beskaffenhed eller af lokale forhold vil være umulig strengt at påse ordrens efterlevelse eller opdage overtrædelserne. Jeg hylder tavshed i arbejdslokalerne indtil det yderste, men ikke i hviletiderne, da i Kristiania tugthus de forskellige afdelinger have sine egne bevægelsespladse og tillige egne arbejdsværelser.

DAHL. Jeg må erklære mig enig i Pastor ROLLS anskuelse af det foreliggende emne. Det har glædet mig at høre Overinspektør SOELBERGS foredrag om de allerede vundne gode resultater af det ved Throndhjems tugthus indførte tavshedspåbud. Men når det gælder sagen i dens almindelighed, må et sådant tavshedspåbud blive en konduitesag og bør ikke gennemføres med absolut nøjagtighed; thi ellers vilde fællesfanger, af hvilke mange jo have en betydelig længere straffetid end de i tavshedsfængsler indsatte forbrydere, blive strengere behandlede end disse, og man vilde således relativt begå en uretsfærdighed mod dem. Desuden skal man ikke glemme, at, kommer der meget ondt af fangernes indbyrdes samtaler, så kan der vel også komme noget godt deraf, særlig når en brav afdeling er under åben himmel. Hvad inddelingen i klasser angår, slutter jeg mig fuldstændig til de udtalelser, der ere faldne herom.

SOELBERG. På foranledning skal jeg tillade mig nogle slutningsbemærkninger. Der er af en taler næret frygt for at gennemføre en absolut tavshed i en fællesanstalt; men her er ikke tale om nogen sådan; det er *kun på arbejdslokalerne*, at tavshed er påbudt; på sovelokalerne have fangerne indenfor hver gruppe frihed til at tale, og dette endogså omtrent 4 timer daglig, nemlig $\frac{1}{2}$ time om morgenen, $\frac{1}{2}$ time til frokost, $1\frac{1}{2}$ time til middag og $1\frac{1}{2}$ time om aftenen; mere samtale kan dog ikke behøves. Tavshedspåbudet på arbejdslokalerne er nødvendigt for at forhindre samtale mellem fanger fra de forskellige grupper. Der er

videre udtalt frygt for, at det at påbyde tavshed vil irritere fangerne; dette skal ikke benegtes, men jeg vil blot spørge, om ikke de fleste påbud, der sigte til ordens og disciplins gennemførelse, irritere, og om det vilde være rigtigt af frygt for at irritere at undlade at gøre, hvad gøres kan til mange forvildedes redning. Så er den mening fremholdt, at tavshedspåbudet er en skærpelse i straffen. Jeg vil hertil blot tillade mig at spørge, om ikke tværtimod den ubundne frihed til at tale for mange netop har været en skærpelse i den dem ilagte straf derved, at de ved den megen rådne tale af mere fordærvede kammerater ere gåede ud af anstalten mere fordærvede, end de kom ind i den, og tør deres senere straffeanstaltsliv være den ligefremme frugt af den megen talen.

Når jeg endelig har hørt den udtalelse, at en sådan klassifikation med påbud om tavshed i enkelte anstalter må anses umulig at gennemføre, så skal jeg hertil kun svare, at vi fængselsmænd må med kraft og kærlighed til vor gerning stævne frem mod alle de hindringer, der møde os, og bestandig have blikket rettet på det mål at overvinde alt, der kommer os hindrende ivejen, at sejre over alle umuligheder; ja jeg tør sige, vi må ikke kende nogen umulighed.

FORMANDEN vilde ikke alene udtale en tak til de herrer, der havde deltaget i diskussionen, men også til forsamlingen for den opmærksomhed, hvormed den havde påhørt denne forhandling, der unegtelig, hvad også de deltagende taleres nationalitet viste, f. t. nærmest havde interesse alene for Norge.

Da forhandlingerne genoptoges efter hviletiden, ytrede FORMANDEN, at han, inden han satte det genstående spørgsmål under behandling, vilde tillade sig at meddele en oplysning vedkommende de tidligere på dagen behandlede emner. Han havde nemlig under hviletiden erfaret, at der hos nogle herskede nogen uklarhed om et enkelt punkt,

— noget, der vistnok kun hidrørte fra, at sagen ikke var tilstrækkeligt oplyst.

Man havde nemlig spurgt om, hvorfor der i Throndhjems tugthus under den der nu herskende ordning var påbudt tavshed, også når fangerne afdelingsvis vare ude i gården for at lufte og bevæge sig; man havde ment, at det måtte være nok, når — hvad alle vare enige om — samtale blev forbudt under arbejdet. Det var dog let at forklare, at hint forbud var beføjet og måtte opretholdes. Som under diskussionen oplyst, vare fangerne fordelt på de forskellige sovelokaler i bestemt adskilte afdelinger. Denne „klassifikation“, om man så vil kalde det, ere jo alle enige om at anbefale, og man er enig om, at samkvem mellem de forskellige afdelinger indbyrdes må ikke finde sted. Men nu må det mærkes, at på grund af arbejdsdriftens beskaffenhed kan denne fordeling ikke gennemføres på arbejdslokalerne under arbejdstiden. Der må man anbringe og fordele fangerne efter deres kyndighed og dygtighed — snedkere på snedkerværkstedet, smede i smedien, gamle og udulige for sig osv. osv. —, uden hensyn til, hvilken afdeling de forøvrigt tilhøre, og uden hensyn til, hvorledes deres opførsel i anstalten er. Nu må selvfølgelig fangernes luftning foregå under arbejdstiden; man lugter jo ikke alle på engang, men mindre, passende partier ad gangen, og man må altså holde på med dette en stor del af dagen. Man må selvfølgelig slippe ud arbejdsbrakke for arbejdsbrakke, — det er ikke muligt at samle sammen de fanger, som egentlig høre sammen, i klasser, og lade disse lufte på engang. Men *deraf følger*, at man også under luftningen må opretholde det forbud mod samtale, som alle ere enige om at ville opretholde på arbejdslokalerne. Samtale under luftningen vilde jo blive samtale mellem fanger af de forskellige afdelinger eller klasser, — man vilde altså få det samkvem, den forbindelse mellem alle fanger over den hele anstalt, som man netop mener at forhindre og holde borte ved den „klassifikation“, som man har indført og med strengthed søger at gennemføre.

Der vilde blive samtaler og påvirkninger osv. mellem de slette og de gode fanger, mellem de rent fordærvede og dem, som man endnu har håb om at redde; men det er jo just dette, man vil hindre. Derfor er det, hvis man vil have klassifikation og anser den for nyttig, nødvendigt at forbyde samtale under luftningen ude i gården. Under spise- og hviletider, ligesom om morgenen og aftenen, når fangerne opholde sig på sovebarakkerne, have de, som oplyst, fuld adgang til indbyrdes samtale.

Dernæst sættes emne II til forhandling:

Har fängskolan till uppgift i första rummet att påverka fången i religiöst-moraliskt hänseende samt på samma gång tillgodose hans intellektuella utveckling, huru bör den då vara ordnad och bedrivas? (Sjöholm).

SJÖHOLM. Må det tillåtas mig att yttra några ord för att angifva de synpunkter, under hvilka frågan må vara behandlad.

Då jag framlade denna fråga för detta möte, skedde det ej i syfte att framkomma med något nytt. Den var ju sedan före vid mötet i Köbenhavn och dryftades der från mer än en synpunkt. Af dess formulering torde framgå, att den blott vill vara ett „gif akt!“ till herrar fängelse-lärare och alla andra som syssla med den penitentiära saken.

Vår tid genomströmmas af så många mot kristendomen och dess anda fientliga makter och säkerligen skola dessa ej uraktlåta att söka vinna inträde i fängbehandling och ej minst att göra sig gällande vid undervisningen. Jag vill tro, att de ännu icke vid fängbehandling inom de nordiska länderna lyckats intaga högsätet. Men må vi i tid se till, hvars andes barn vi äro och med enade krafter hvaroch en inom sitt verksamhetsområde möta dem, om och när de vilja intränga.

Meningen med i fråga varande spörsmål är att påminna derom, att fångarnes undervisning och behandling i öfrigt måste vara bedrifne i kristlig anda, om något verklig förbättring hos fången dermed skall vinnas; icke så fattadt

som skulle fängelseläraren blott undervisa i religion och vid alla möjliga tillfällen söka beträda dess områden, utan så, att undervisningen må städse ytterst syfta till att vinna fångens andemenniska, så att han liksom läraren må vara besjälad af Kristus och hans ande. Med detta till hufvudsyfte bör och kan skolan på samma gång söka tillgodose hans intellektuella utveckling. Jag ber vördsammast, att frågan må behandlas under dessa antydda synpunkter.

BERNHOLT redegjorde för spørgsmålets behandling ved mødet i København og for, hvorledes fængselsskolerne vare indrettede i forskellige lande, idet han mindede om, at striden om dette spørgsmål var oppe overalt. I Norge herskede der i det hele taget enhed, men man havde endnu ingen fælles plan, så der måske på det ene sted blev gået videre i et fag, på et andet sted i et andet. Vort fængselsskolevæsen hvilede på kristelig grund, men der lagdes ialfald enkelte steder ikke liden vægt på de almenmenneskelige dannende fag. I Danmark syntes religionsundervisningen at være mindre fremtrædende end hos os, i Sverige derimod mere, skønt man der havde naturlære og tegning som fag, hvilket vi ikke havde. Principet hos taleren var dette: „Kunne vi ikke få fangerne til kristne, så lad os i det mindste lære dem noget godt og nyttigt, lad os bekæmpe råheden“. — I Tyskland var der af fangerne c. $\frac{3}{4}$ pct. med højere dannelse, 83 pct. med elementærdannelse, hvorimod hele 16 pct. aldeles ingen undervisning havde haft; man var derfor der nødt til at gå mere elementært frem. I Berlin gik man dog videre i naturfag; i Köln havde man nylig haft en slags højere undervisning, og i Hamburg var der en 4de klasse i fængselsskolen, hvor undervisningen gik ud over almueskolens. — Taleren troede, at han lagde noget mere vægt på det intellektuelle dannende moment end SJÖHOLM, kun at denne i sine motiver havde opført naturhistorie, som taleren plejede at tage med under historie- og geografiundervisningen. Når SJÖHOLM udtalte, at undervisningsmetoden væsenlig måtte anlægges opdra-

gende, var taleren enig deri, men han troede, at der også burde lægges vægt på bibringelsen af positive kundskaber. Med de berørte undtagelser vare han og SJÖHOLM enige; de stemte overens i, at skolen skulde være en skole for livet, og at, som han havde sagt ved spørgsmålets behandling i København, „også skolen i fængslet var kirkens forgård“.

ROLL. Fængselsskolens omfang og mål må selvfølgelig være i overensstemmelse med straffeanstaltens eget væsen. Straffeanstalten repræsenterer samfundets reaktion mod det brud på love og samfundsorden, som er begået, og pålægger forbryderen straffearbejdet til udsoning af hans brøde. Med straffearbejde skal den tid, opholdet i fængslet varer, være udfyldt, og kun den afbrydelse kan finde sted, som tiltrænges til legemlig hvile og til åndelig vederkvægelse og til opnåelsen af det mål, straffeanstalten også tilsigter, at forbryderen kunde gengives samfundet som et hæderligt medlem. Dette sidste er jo ret egenlig skolens formål. Men dette formål bør ikke søges nået på straffearbejdets bekostning. Skal nu skolen tjene til fangens mulige oprejsning, da tilsiger målet, at man også benytter det rette middel. Vistnok er der gerne en forbindelse mellem råheden, hvorom der er talt, og forbrydelsen; men den dybeste årsag til forbrydelsen ligger dog ikke i en mangel på almindelse og kultur, men i den sædelige brøstfældighed. En skole, der meddelte undervisning i almendannende fag, vilde ikke være den skole, som straffeanstalterne behøve. Denne må væsenlig være *religionsskole*. Det er sædelig bevidsthed, som skal vækkes og næres. Men jeg kender ikke nogen positiv sædelighed uden den, som har et religiøst grundlag. Derfor bliver det skolens nærmeste opgave at meddele undervisning i kristendom. Først og fremst, da kristendommen jo ikke væsenlig er lære, men en historisk åbenbaring, en kort undervisning i sandhedens historiske udvikling, noget, der for fangerne som for alle andre netop pålægger ansvaret for det forhold, hvori man har stillet sig

og vil stille sig til de historiske fakta, altså medfører et sædeligt valg. Næst denne undervisning i, hvad man til daglig brug kalder bibelhistorie, vil vor kirkes bekendelsesskrift, den lille katekismus, kræve sin plads og indøves med nøjagtighed og alvor. Det er den forglemte eller foragtede børnelærdom, som atter trænger at genoplives og indprentes. Men mere vil heller ikke kunne gennemgås, om undervisningstiden skulde begrænses inden en rimelig tid. „Forklaringen“ (PONTOPPIDANS) bør efter min mening udsættes til et afsluttende kursus, når fangen ved gudstjenesten, egen overvejelse og læsning måske selv har trang til en mere dogmatisk tilegnelse af sandheden. Jeg holder ikke for, at fængslernes religionsskole bør opstille et højere mål end det, almueskolen sætter sig for deltagelsen i det kristelige menighedsliv; det kunde ellers let ske, at man i fængslerne, hvor der er så rigelig adgang til gudstjeneste, religiøs læsning og samtale, kom til at opelske en usund religiøsitet. Det er i det hele ikke af det gode, at man soignerer fangerne formeget.

De øvrige almueskolens fag vilde det vistnok være ønskeligt at finde en plads for, men ikke som fag ved siden af religion i selve skolen. De bør efter min mening henvises — både skrivning og regning og historie og geografi og naturhistorie og ikke mindst sang — til fritiderne (søn- og helligdage), hvor ellers lediggangen bliver en rod til meget ondt. De vilde i forbindelse med religionsundervisningen tjene til at give bedre interesser og et højere livssyn.

STUCKENBERG. I sit indledende foredrag udtalte Hr. BERNHOFT den mening, at forholdene i Danmark i almindelighed og særlig for religionsundervisningens vedkommende i fængselsskolen vare noget anderledes end i Norge og Sverige. Jeg ser deri en indirekte opfordring til at høre en udtalelse fra dansk side og skal derfor kortelig meddele, hvad jeg kan. Jeg skal da først erklære, at Hr. BERNHOFT har ret i sin opfattelse. Fængselsskolen i Danmark,

særligt i Vridsløselille, hvor den er mest udviklet, er en tvungen sag indtil en vis alder, men dette gælder ikke religionsundervisning, som er en sag for sig, der ikke hører til den egenlige skoleundervisning, men ene gives af præsten, til hvem det er overladt, om han vil give den og i hvilken form. Deraf følger altså, at man ikke i Danmark giver religionsundervisningen den fremtrædende stilling i den hele undervisning, som dette her omhandlede emne synes at ville tillægge den. Efter min opfattelse bør religionens standpunkt heller ikke være et andet end de mange øvrige faktorer i fangebehandlingen, det nemlig, at den arbejder side om side med disse. I modsat fald måtte man slutte således, at præsten burde være bestyrer af straffeanstalten, men dette er dog ikke praxis nogensteds. Her er talt så meget i disse dage om personlighedens betydning. Den spiller måske ikke i nogen virksomhed i fængslet en større rolle end i præstens; det kan ikke hjælpe meget, at han time efter time underviser i religion, når hans undervisning ikke evner at slå igennem; han opnår ellers kun at gøre sindene sløvere. Religionens største indflydelse, mener jeg, må komme frem i præstens samvær med den enkelte fange under fire øjne. Hr. BERNHOFT har ligeledes ret i, at fængsels-skolen i Danmark væsenligst er baseret på foredrag af oplysende og belærende indhold, som egne sig til at vække tanken og give stof til arbejde; derved er den sunde moral ikke udelukket. Skønt sådanne foredrag altid må blive populære, vil det dog ikke kunne være andet, end at de komme til at strejfe udenfor almueskolens kundskabsgrænser, men iøvrigt betragtes disse for skolens naturlige område og ligge til grund for undervisningen af de yngre og de uvidende. Jeg kan således være enig med opstilleren af emnet, Hr. Sjöholm, deri, at skolen ikke skal lægge vægten på at meddele en vis kundskabsmasse men på at vække og opdrage, og jeg tror, at man overhovedet skal være varsom med at stille for store fordringer til skolens gerning som undervisningsanstalt. Jeg kan derfor på den anden side ikke

være enig med Hr. SJÖHOLM, når han siger, at læreren skal være en af kristendommens sandhed og liv gennemtrængt personlighed. Jeg vilde hellere sige, at han skal være en mand, som har lært af livet, som derigennem har fået kærlighed til sandheden, og som er overbevist om det godes sejr i verden. Uden denne overbevisning kan man overhovedet ikke være fængselsmand.

ERIKSSON. Det har icke varit min mening att deltaga i diskussionen af föreliggande ämne; men då här blifvit sagdt ett och annat, i hvilket jag ej kan instämma, beder jag att få yttra några ord. Jag vill då till utgångspunkt taga ett af en föregående talare fäldt yttrande, som lydde så, att straffets uppgift var att reagera mot fångens brott. Innan jag instämmer häri, måste jag ändra påståendet så, att uppgiften är att reagera mot fångens brottsliga vilja (att reagera mot en fullbordad handling är ju icke möjligt). Jag uppställer derefter den frågan: är, hvad fångskolans deltagande i denna uppgifts ernående angår, religionsundervisningen såsom härvidlag tillräcklig? Denna fråga besvarar jag med *nej*. — Min erfarenhet har näml. gifvit vid handen, att fången, då han anländer till fängelset, ofta hyser en afgjord motvilja mot allt hvad religion heter. Det lilla han häri i sin barndom fått lära har hvarken trängt till hans förstånd eller hjerta, och han medför endast obehagliga minnen från arbetet med sin katekes. Då han sedan kommit ut i verlden har han ofta fått höra lasteliga yttranden om Guds ord och dess förkunnare: „Allt hvad presterna säga är idel dårskaper“. Detta har för honom varit ett ljufligt tal, hans egen böjelse har just gått i denna riktning, och det dröjer icke länge innan han kastat allt, hvad han genom religionsundervisningen inhemtat, öfver bord. Han icke endast tviflar, han hånar, såvidt han näml. ej — hvilket inom fångelserna icke är ovanligt — blir grof hycklare. Och ej nog härmed: han tviflar äfven på sina medmänniskors välvilja, han tviflar på sin egen framtid, han hyser öfver hufvud taget *intet* hopp. — För att nu kunna

upprycka en sådan ur hans djupa dvala, måste man börja med något som väcker hans *intresse*, men detta åter måste vara så beskaffadt, att han fullt inser, hvarom fråga är, han måste steg för steg kunna följa med och sjelf ur sin egen erfarenhet kontrollera, att allt hvad honom meddelas är riktigt. Fången är ofta kritisk och gillar ingenting annat än hvad han fullt genomskådar. Hvad undervisningsämnen angår, har man ett rikt fält att välja på, men man skall akta sig för att gifva långgrandiga och torra öfversigter öfver en mängd olika kunskapsgrenar; i stället för att tala litet om himmel och jord, om djur, växter och stenar osv., så välj t. ex. en enda liten bloddroppe och visa, hur oändligt mycket denna har att förkunna. Fången skall derigenom icke tro sig blifva *lörd*; han skall snart komma underfund med, hur ofantligt litet han i sjelfva verket vet eller begriper; han skall blifva ödmjuk och inse att, då hans förstånd är så otillräckligt att genomtränga hvad för ögonen är, det på det rent andliga området måste falla till föga. Man skall sålunda liksom på en omväg kunna föra honom till intresse äfven för religionen och gudomliga ting. Det är ingalunda min mening att underskatta religionens betydelse, men ihågkommande, att allt sant och godt leder till Gud, tror jag en samverkan vara nödvändig; man måste så att säga taga till bundsförvandt äfven sådant, som ligger utom det religiösa området. Man skall, såsom en föregående talare yttrat, reagera mot råheten, hvar och hur den än framträder. — Att härvid göra jemförelser mellan fångskolan och folkskolan synes mig, såsom vid ett annat tillfälle blifvit sagdt, i allo olämpligt, då båda äro till sin uppgift så olika. Påståendet, att det skulle vara en orättvisa mot den frie arbetaren att vid undervisningen meddela fången mera eller annat, än hvad i folkskolan inhemtas, är för mig orimligt. Det vore detsamma, som att till fången säga: „detta eller detta hade jag visserligen tillfälle att äfven lära dig, men jag kan det icke. Derför, att i det fria samhället finnas så många med dig likstälde,

som härom icke hafva någon kännedom. Detta skulle väl, om något, vara att „sätta sitt ljus under en skäppa“.

GOMARD. Heller ikke jeg ser mig i stand til at støtte den anskuelse, at religionsundervisningen i fængselsskolerne skulde være den absolut overvejende. Tiden synes snarere at føre med sig at adskille kirken og skolen, og jeg mener også, at fængselsskolen i og for sig ikke bør befatte sig med undervisning i religion; denne må overlades til præsten, der jo foruden ved sin virksomhed i kirken om søn- og helligdage og endmere ved besøg i cellerne hos den enkelte fange, som også ved dennes forberedelse til altergangen, har rig lejlighed til, ansigt til ansigt med den pågældende ved kærlig og alvorlig kristelig tiltale at vække fangens måske kun slumrende religiøse bevidsthed; og jeg tror ikke, at det er rigtigt, om skolen direkte tager del i denne virksomhed; sjælesorgen må være præstens sag.

Det er imidlertid langt fra min mening, at kristelig moral skal holdes ude fra skoleundervisningen; tværtimod mener jeg, at denne så at sige bør gennemtrænge al undervisning, og det vil den kunne uden at bortstøde nogen fange, selv om en sådan kun havde en meget svag tro eller måske endogså hørte til et andet trossamfund end folkekirkens; og angående disse sidste kunde der dog næppe være tale om at påtvinge dem en undervisning, der stod i modstrid med deres religiøse opfatning. Ved Vridsløselille fængsel bliver hver enkelt fange strax efter indsættelsen af præsten og læreren underkastet en prøve henholdsvis i religion og almindelige skolekundskaber, og det træffer sig ikke sjældent, at der blandt de mest forvorne forbrydere findes personer med endogså meget god religionskundskab, men som desuagtet ikke have draget nogen som helst livslære deraf. I det hele taget forekommer det mig, at der ikke må lægges for megen vægt på kristendoms-kundskab i og for sig, særlig den dogmatiske del af denne, hvorved man endogså let kan bortstøde forvildede naturer, der kun have en kort straffetid for sig; derimod kommer

det an på at bringe kristelig moral ind i fangens bevidsthed og lære ham at leve efter den. Blandt de undervisningsfag, den ærede forslagsstiller nævner, er jeg fuldkommen enig i, at navnlig undervisningen i naturhistorie vel ikke så ganske sjældent, idet den åbner fangens blik for den verden, hvori han lever, tillige vil kunne åbne hans åndelige øje for religionens hellige sandheder. Hvad jeg også må anse for et heldigt emne for fangeundervisning, det er, at der, naturligvis med behørig forsigtighed, gives fangerne nogen belæring om de samfundsforhold, hvorunder de leve; jeg finder det således både forstandigt og hensigtsvarende, at en af lærerne ved Vridsløselille fængsel har søgt at forklare fangerne dele af straffelovgivningen og derigennem søgt at påvise, at straffen ikke udelukkende var til for at beskytte samfundet, men tillige til forbrydernes eget bedste, og at staten ved oprettelsen af de nuværende straffeanstalter ikke alene har haft straffen som en gengældelse for den begåede brøde for øje, men tillige, og det vel som det væsenligste moment, fangens moralske forbedring.

ANDR. HANSEN bad om undskyldning for, at han blandede sig i diskussionen, da han ikke havde haft anledning til at få omfattende kendskab til skolens plads og gerning inden fængslet og heller ikke til at kunne følge denne diskussion nøjagtigt. Men han ønskede dog i modsætning til en del af de faldne ytringer at holde frem, at skal der være skole i fængslet, bør den først og fremst være religions-skole (et underordnet spørgsmål: om ved præsten eller nogen anden).

Hos så mange af fangerne er det mest elementære af den kundskab, hvorpå modtagerens tro og liv skal bygges, udvisket. Dette må nødvendigvis først og fremst søges fremkaldt igen i sjælen. Kundskabens omfang må blive katekisme og bibelhistorie i snevreste mål — men således meddelt, at de hellige minder fra barndommen, som også forbryderne mangel på gang gemme på, kunne kaldes tillive.

Inden barneskolen (som er parallel den for forbryderne) er det almindelig erkendt i pædagogien, at religionsundervisningen (specielt fremstillingen af den hellige historie) er det mest humaniserende undervisningsemne.

Han vilde gerne have undervisning i andre fag, om muligt — ligegyldigt hvilke, ikke som repetition eller fortsættelse af almueskolens undervisning, men således, at fangernes interesse fanges og fastholdes, ligegyldigt gennem hvilket fag og i hvad omfang undervisningen føres ud.

Kun måtte han på det bestemteste fastholde, at læreren er en helt igennem kristelig personlighed. Da erkender han villigt, at fangen gennem denne undervisning kan føres ad en omvej til at fatte ærefrygt for Gud og den gudskundskab, som han hidtil har været ligegyldig for, og få lyst til at komme den Almægtige nærmere.

ROLL. Det forholder sig næppe så, at det er forholdene, som nede i Danmark betinge en anden slags skole i fængslerne end heroppe hos os. Jeg har søgt at påvise, at fængselsskolen fortrinsvis *må* være en religions-skole. Dette er begrundet dels i straffeanstaltens eget væsen, dels i forbrydelsens egenlige årsag. Skolen skal i fængslerne optræde som en *velgerning* midt under straffearbejdet, og der må sørges for, at undervisningen ikke kommer til at blive betragtet som integrerende led i straffen selv. Den må derfor fremtræde som et tilbud til fangen, og, såvidt det harmonerer med straffeanstaltens begreb, ikke pånødes fangen. Det er også efter min erfaring en ren undtagelse, at den netop indsatte fange ikke opfatter skolen som et gode og beder sig fritaget for deltagelse i den. Jeg har påvist, at den kristendom, som vi tilbyde undervisning i, ikke er et tørt compendium af abstrakte læresætninger, men tværtimod allerførst er genstand for historisk behandling. Det er historiske kendsgerninger, vi ønske at indvi fangen i, og hvis betydning og rækkevidde vi fremlægge til vækkelse og næring af hans moralske bevidsthed. Det vilde være urigtigt her at gå den „omvej“, om hvilken der har

været talt, gennem en mere almen udvikling først. Der kan ikke være tale om nogen „autoritetstvang“ fra fængslets side her; vi gøre netop regning på, at der hos fangen selv optræder en autoritet, som anbefaler ham undervisningen i religion som en nødvendighed for ham nu, og denne autoritet er — hans egen *samvittighed*, som dog gerne kort efter indsættelsen i straffeanstalten plejer at tale om sandheden for ham. Og nogen særlig uvillie mod de kedsommelige „dogmer“ har man ikke ret til at tale om, såfremt man ikke har glemt, hvad undervisningen egentlig gælder. At det nærmest skulde blive præstens sag at undervise fangen i religion gennem samtale og prædiken, vil man ikke kunne påstå; thi det gælder en såvidt omfattende og sammenhængende undervisning af historisk sandhed, at det bliver en umulighed for præsten, der væsentlig har med sjælesorgen at gøre, at afse den fornødne tid til en sådan undervisning.

BERG vilde kun udtale sig om sin erfaring som tidligere fængselslærer. Da han for 20 år tilbage var lærer ved Kristiania tugthus, var skolen udelukkende religions-skole; de nykomne fanger blev alle henviste til dagsskolen og underviste navnlig i katekismus og bibellistorie. De indkomne fanger vare for en stor del ganske uvidende og havde glemt sin børnelærdom; de kom træge og sløve til undervisningen, men det er talerens erfaring, at religionsundervisningen forstod at afnøde interesse, så at de ikke gerne vilde ophøre med skolegangen, når der fordredez, at den måtte være tilende. Han var væsentlig enig med ROLLÉ, at straffearbejdet var det væsentlige ved straffeanstalten, så at læreren måtte vogte sig for at fordre for meget af fangens tid. Der vil derfor blive liden plads for undervisning i andre dannende kundskaber; religionsundervisningen må beholde sin første plads, og den må ikke fjærnes for at skaffe rum for anden undervisning. Skal der blive tale om moralsk forbedring, må det religiøse lægge grundvolden. Der har været talt om ikke at pånøde dissenterne og jøder blandt fangerne religionsundervisning; det siger sig selv; men når

sådanne begære det, som tilfældet var, da taleren var fængselslærer, bør det vel heller ikke negtes.

Taleren har truffet mange fanger, som efter sin løsladelse have takket ham for religionsundervisningen i fængslet, hvor han dog også var i nogen grad sjælesørger. En fængselslærer bør efter talerens mening være en af kristendommen gennemtrængt personlighed.

GOMARD. I anledning af ytringer, der gik ud på, at skoleundervisningen borttog en for stor del af fangernes arbejdstid, skal jeg tillade mig at bemærke, at ved Vridsløselille fængsel er den enkelte fanges skoletid i reglen kun 2—3 timer om ugen, foruden omtrent $\frac{3}{4}$ times undervisning i sang, og skal jeg endnu tilføje, at ingen fange optages i skolen før tre måneder efter indsættelsen, og recidivisterne først efter sex måneder.

ROBERT. Jag anhåller om mötets öfverseende dermed, att jag, ehuru tiden är långt framskriden, vågat begära ordet. Jag skall söka att fatta mig kort. Hvad jag har att säga, gäller särskildt de fångar, som undergå straff i enrum. Desses inspärrande har tvåfaldig betydelse, dels att tjena som straff, dels att bereda fången tillfälle att under ensamheten gå in i sig sjelf samt ostörd af den yttre verlden öfverlemna sitt sinne åt Guds omskapande kraft. I förra afseendet är det af vigt att fången får känna tyngden af straffet samt för framtiden erhåller en viss skräck därför, i senare afseendet gäller det att hos fången väcka och hålla vid lif nyttiga och förädlande tankar.

Från bägge dessa synpunkter bör man noga vakta sig att så förströ fången, att ensamheten derigenom förlorar sin betydelse. Af denna anledning torde de åt fångskolan egnade timmarna böra utgöra ett jemförelsevis ringa antal. Frågan blifver således, huru dessa få timmar bäst skola användas till fångens nytta. Hvar och en, hvilkens sysselsättning fört honom i beröring med fångar, vet väl, att det i allmänhet är personer af den lägsta kunskapsgrad, som befolka fångelserna. Detta gifver anledning till det antagandet,

att okunnigheten ofta nog utgör en af hufvudgrunderna till fallet. Medgifvas måste också, att den, som icke eger nödtorftigt kunskapsmått, särdeles i innanläsning, skrifning och räkning, har svårt att bestå i lifvets strid. Jag tror derföre, att fångskolan för att rätt använda sin tid bör lägga största vikt vid undervisningen i dessa ämnen. Andra ämnen såsom naturallistoria och historia lämpa sig särskildt till föredrag med hufvudändamål att i fångarnes sinnen utså frön till nyttig eftertanke, något hvartill en skicklig och af värme för sin uppgift genomträngd fängelselärare äfven vid valet af innanläsningsämne och dess utläggning har rikt tillfälle. Den inverkan, som fängelseläraren på detta sätt kunnat utöfva på fångens sinne, har han vid de honom åliggande cellbesöken ytterligare tillfälle att göra fruktbärande.

Hvad fångskolans religionsundervisning beträffar håller jag före, att den bör inskränka sig till bibringande af de kristna grundsanningarna åt de fångar, som visa okunnighet deri. Fängelseprestens egentliga verksamhet torde ligga utom skolan och vara hänvisad till det personliga umgänget med fångarne. Det har i dag blifvit taladt om sättet, hvarpå han lättast skall kunna vinna fångens sinne, samt om svårigheten, som ligger för honom deruti, att fången på förhand vet, hvad han har att säga, och lätt tänker sig, att han kommer endast för att göra sin pligt. Jag tänker mig, att det gäller honom detsamma som hvarje annan fängelsestjensteman. Vänjer sig fången att i honom se en person, som hyser intresse och deltagande för honom, så skall han snart visa sig tacksam för hans besök i cellen. Man fäller ett vänligt eller tröstande ord. Man frågar fången om hans anhöriga eller annat, som intresserar honom, samt inleder oförmärkt ett samtal i ämnet. Man talar om hans framtid, och hvad som för den kan göras. Det är förunderligt att se, huru lätt tillgänglig fången ofta visar sig vid ett sådant behandlingssätt, samt med hvilket förtroende han inviger den besökande i sina bekymmer och sina förhopp-

ningar. Jag föreställer mig, att den fängelseprest, som så nalkas fången, i allmänhet lättast vinner inflytande öfver ett sinne, som på grund af sin brottslighet ofta nog instinktmässigt sluter sig för den, som uppträder såsom lagens och evangeliums tolk.

BERNHOLT imødegik til slutning, såvidt tiden tillod det, de mod hans opfatning stridende anskuelser, som havde gjort sig gældende under diskussionen, og berigtigede nogle misforståelser af indledningsforedraget. Han protesterede mod en taler, der vilde have tvungen skoleundervisning i fangens fritid og oplyste om, at på Akershus berøvede den tvungne almenskole straffearbejdet kun 6 timer om ugen samt 1½ time til sang — alt for fanger under 35 år. Søndagsskolen var selvfølgelig en fri sag. Den religiøse undervisning var væsenlig henvist til cellerne, hvor de nyankomne og afgående fanger indsættes, og til lejlighedsvis katekisationer og lignende. Han vilde være den sidste til at skyde religionsundervisningen tilside; kun burde man betænke, hvorledes det navnlig galdt, at de fleste fanger efterat have gået gennem bodsfængslet osv., når de så havnede, før i „slaverierne“, nu i fællesfængslerne, „kan sin religion“, og at man slet ikke vandt indgang hos dem ved at lade dem fortfarende repetere katekismen udenad. Her foretrak han at forsøge ved undervisning i verdslige fag og ved god sund læsning at give fangerne smag på og sans for noget menneskelig talt ædelt og godt. Selv om man ikke fik fangen til at blive kristen, så var det dog for samfundet som for vedkommende selv et gode, at man — ved at bekæmpe råheden ved kundskabers meddelelse — bidrager til, at han får sans for at leve anderledes her i verden, end han før gjorde.

SJÖHOLM. Det gläder mig mycket, att frågan uppfordrat så många sakkunnige till att framställa sina åsikter. Att bemöta dem alla medgifver ej tiden. Jag vill blott förklara, att jag ansluter mig till deras mening, som framhållit, att straffbehandlingen måste i första rummet reagera

mot den brottsliga viljan, hvaraf också följer, att undervisningen bör hafva samma mål.

Något kraftigare och säkrare medel dertill känner jag ej än religionen. Får den magt öfver viljan är fången återvunnen för samhället och Guds rike.

Nog spelar okunnigheten en stor rol både vid brottens begående och det fortsatta öfvandet af dem, hvarföre ock skolan må sträfvä till att häfva den, men icke är hon den enda, yttersta eller förnämsta orsaken till synd och brottslighet. Man skall litet känna både sig sjelf och fången, om man hyllar intellektualistiska meningar. Nej, må skolan verka för icke endast att bibringa honom vissa kunskapsmått utan förnämligast eröfra hans hjerta, så att han kommer till lefvande *insigt* om det rätta, så att han *vill* det rätta och att han i dess öfvande finner sin *glädje*.

För uppnåendet af detta mål kan skolan ordnas på många sätt, hvilka alla äro goda, blott de föra till målet. Men methoden må dock af antydde skäl ej i främsta rummet gå utpå att arbeta mot okunnigheten utan fast mera på att frambringa något, som kan vara fruktbringande för fångens inre och andliga lifsutveckling.

Enligt mitt ringa förmenande är fängelseläraren sjelf den bästa methoden. Derföre ligger största vikt derpå, att sådana personer vid fångskolan anställas, hvilka fattat sin höga uppgift och med trohet samt vishet vilja söka nå den samma. Må det tillåtas, att påpeka ett missförhållande i detta hänseende, som eger rum hos oss. I vårt land fattar fängelseläraren i de flesta fall sin ställning mera såsom skola för och genomgång till direktörsbeställningarne. Detta synes oss för skolans bästa vara mindre gynsam. Bör han icke göra denna till sin hufvudsakliga lifsuppgift eller möjligen till en förberedande skola till själavårdens handhafvande inom fängelset? Först då skall han af själ och hjerta hängifva sig åt sin verksamhet och sålunda göra sig förtrogen med både mål och medel samt lättare ställa sig underledning af den bästa af alla fängelselärare, Herren sjelf.

Ja, må vi alla, ehvad vi närmare eller fjernare verka för de fallnes vård och upprättelse, först och sist fullgöra våra värf med tro och tillförsigt, med hängifvenhet och sjelfsuppoffring under Hans ledning, af hvilken all nåd och kraft kommer! Då skall Han välsigna våra arbeten och gifva oss nåden att verka för Guds rike och samhällenas gagn.

FORMANDEN afsluttede derefter behandlingen af dette emne med den bemærkning, at den stedfundne livlige diskussion, som vistnok kunde have været fortsat længere, om tiden havde tilladt det, og den opmærksomhed, hvormed den havde været fulgt, noksom viste, at d'hr. Sjöholm og Bernhoft ikke havde taget fejl, når de mente, at dette allerede på forrige møde, om end i en noget anden form, behandlede emne kunde fortjene at genoptages til yderligere drøftelse. Han udtalte forsamlingens tak til nævnte herrer for deres interessante bidrag til forhandlingen.

FORMANDEN bemærkede derefter, at mødets forhandlinger, under hvilke man havde opnået at behandle alle de opstillede emner, hermed vare tilendebragte. Efter lovenes § 2 skulde stedet for næste møde nu bestemmes. Da bestyrelsen ikke var samlet, og der således ikke fra den kunde fremkomme noget forslag til mødested, skulde han imidlertid efter samråd med sine tilstedeværende kolleger i bestyrelsen henstille til forsamlingen at bemyndige den bestyrelse, som man nu skulde vælge, til efter nærmere konference at træffe bestemmelse om stedet, ligesom den vilde have at fastsætte tiden.

Denne bemyndigelse meddeltes enstemmig.

Idet Formanden derpå anmodede forsamlingen om at skride til valg af bestyrelse, bemærkede han, at efter den nu tagne beslutning kunde der ikke, som i lovenes § 3 foreskrevet, vælges to „for det land, hvor det næste møde afholdes“, men han antog, at det rette vilde være, at der nu valgtes 1 bestyrelses-medlem for hvert land, og

at den således valgte bestyrelse bemyndigedes til i sin tid at supplere sig selv med 1 medlem for det land, hvor næste møde skulde samles. Dette vedtoges.

Til bestyrelse valgtes derefter:

Generaldirektør ALMQUIST Sverige
Justitsråd BRUNN Danmark
Overdirektør GROTEFELT Finland
Expeditionschef BIRCH-REICHENWALD Norge.

Deltagerne fra hvert land valgte særskilt bestyrelsesmedlem for sit land.

FORMANDEN oplyste sluttelig, at der var indmeldt som medlemmer af Foreningen:

Fra Sverige 31, hvoraf 28 havde været tilstede i nærværende møde;

- Danmark 47, — 9 — — — —
- Finland 4, der alle havde været tilstede;
- Norge 102; hvormange af disse, der havde afgivet møde, kunde han ikke oplyse. —

Forsamlingen bemyndigede Formanden til at vedtage protokollen.

FORMANDEN ytrede dernæst omtrent følgende:

Vi ere nu færdige. Det tilkommer ikke mig hverken som leder af disse dages forhandlinger eller som medlem af bestyrelsen at udtale noget om, hvorvidt dette møde har været til nytte for fængselssagen i Norden — og det vil vel overhovedet være for tidligt at udtale nogen bestemt dom derom —, men et håb derom og kanske endog en tro derpå tør jeg nok udtale. Og navnlig vil jeg håbe, at vi ere komne et skridt, ja et langt skridt nærmere mod det mål, jeg i mine indledningsbemærkninger tillod mig særlig at pege på: at vække interesse for sagen hos almenheden, at få dennes tilslutning; dette er og bliver en hovedsag.

En ting er jeg vis på, og det er, at sammenkomster som denne mellem mænd fra de forskellige nordiske lande i og for sig — selv uden hensyn til den særlige sag, som

har foranlediget mødet — ere gode og nyttige og utvivlsomt ville bære sine frugter i flere retninger.

Jeg vil på de norskes vegne særlig takke alle de fremmede, som ere komne herhen, tildels langvejsfra, og som altså have anvendt adskillig tid på mødet, — og jeg takker dernæst alle, som have taget del i disse forhandlinger og bidraget til at gøre dem så interessante, som — det tør jeg nok sige — de have været.

Og jeg har endnu en tak at udtale.

Det er jo almindeligt, at når man forlader et hus, bringer man sin tak til værten. Det ville vi også gøre. På forsamlingens vegne takker jeg det akademiske kollegium for, at det velvilligen har overladt os dette bekvemme lokale til vort møde, en imødekommenhed, som vi så meget mere skulle påskønne, som der, efter hvad der er mig bekendt, just i denne tid stillede sig vanskeligheder i vejen derfor.

Hermed hæver jeg mødet.

Hr. Overdirektør GROTENFELT udtalte derefter på samtlige deltageres vegne en tak til Hr. Expeditionschef BIRCH-REICHENWALD for hans dygtige og samvittighedsfulde ledelse af mødets forhandlinger, hvortil forsamlingen sluttede sig ved at rejse sig. Denne tak gentog Hr. Assistent GOMARD for Danmarks vedkommende. Sluttelig fremsagde Hr. Prosten L. FEUK nedenstående af ham forfattede digt.

„Vår sammankomst nu slutad är,
till våra hem vi återvända.
Hvad frukt vårt meningsbyte bär
en framtidsfråga blir måhända.

Humant och broderligt en hvar
sin mening fritt uttalat hafver,
och ridderligt ställt sitt försvar,
som frie män, som skandinaver.

De fallne bröder, för hvars vård
vi vexlat svärdsslag uti striden,

vi ej betrakta som en hord,
som bör utrotas utur tiden.

En utaf Sveriges skalder sagt
Ett ord, som för oss alla gäller,
ett ord, som ej blott skalden lagt
för oss, men *Herren* sjelf framställer.

På skaldens språk det innebär
en tröst för dem sin synd begråta.
Han sagt: „Att fela menskligt är,
men ock gudomligt att förlåta“.

Vår tid är filantropisk, och
barmhertighet är tidens lösen.
Den brottslige är menska dock,
på honom ej med bojer slösen!

Försöken rädda honom åt
ett lyckligt samhällslif i tiden,
från tandagnisslan och från gråt,
när tiden engång är förliden.

Farväl jag bjuder Eder, Nordens män,
som slutit Eder fast tillsamman,
att verka för det verk, som kärleken
blott väckt till lif, likt norrskensflamman.

Med egna ögon har jag nu fått se
det fria Norges höga fjällar.
På kartan lågo från min barndom de
som runor uppå altarahällar.

Farväl, och än en gång farväl, du land,
der frihetssnön på fjällen glänser!
Jag, gamle man, styr kosan mot den strand,
der man går fri från penitenser.

Ligesom en stor del af deltagerne daglig samledes til fællesspisning om middagen i FRITZNERS pavillon i Studenterlunden, således besøgte man d. 4de Juli om eftermiddagen det smukke Bygdø med slottet Oskarsholm, og d. 5te Juli om eftermiddagen foretoges ligeledes i fællesskab en køretur til Frognersæteren. En til d. 6te Juli påtænkt sejltur på fjorden måtte på grund af vejrets ugunst erstattes med en middag i FRITZNERS pavillon, til hvilken de fremmede deltagere bleve indbudne.

Regnskabet for mødet vil, på grund af at det endnu ikke kan afsluttes, blive meddelt i det næste nummer af Fængselstidsskriftet.

Kristiania i Oktober 1882.

BIRCH-REICHENWALD.
Formand.

F. GLÖERSEN.
Sekretær.

Om moralsk forsømte børn og unge lovovertrædere i Danmark.

Korrespondance.

På det i Horsens d. 18de og 19de August 1882 afholdte *møde af Justitsembedsmænd* førtes der bl. a. en forhandling om, hvorvidt erfaring har godtgjort, at der er mangler i den ny straffelov, som kunde ønskes afhjulpne. Under denne forhandling fremdrog Borgmester SCHJØRRING (Kolding) navnlig spørgsmålet om straffelovens forhold ligeoverfor børn under 15 år og unge mennesker under 18 år. Han meddelte efter „Tidsskrift for Fængselsvæsen“ adskillige oplysninger om, hvilke lovbestemmelser der herom ere fremkomne i andre lande og hvilke foranstaltninger der ere trufne til gennemførelse deraf. Fremdeles meddelte han efter samme kilde adskillige statistiske data, der godtgjøre, at forbrydelser af børn heri landet ere i tiltagende og at de straffes i et temmelig betydeligt omfang. Derefter gik taleren over til at gennemgå §§ 35—37 i straffeloven og fremhævede, at der her vel var et tilløb til præventive foranstaltninger, men heller ikke mere. De i § 35 omtalte forbedrings- eller sikkerhedsmidler mod børn under 10 år var der vistnok kun såre sjelden tale om; det pågældende barn bliver altså ved at leve under de samme forhold, som gave spiren til fordærvelse. Myndigheden til efter § 36 at lade tiltale bortfalde burde være hos dommeren, ligesom i Sverige og Norge og ligesom i København, og det burde være reglen, at tvungen opdragelse træder istedenfor straf,

men så måtte vi have en eller flere anstalter, hvor sådan opdragelse kunde ske. I København har man Foreningen af 1837 for forsømte børns frelse, som vistnok udretter meget godt, og så har man iøvrigt kun de private opdragelsesanstalter (Flakkebjerg osv.), men de ere kun for drenge, og hverken dommeren eller ministeriet har nogen myndighed til at sende børn til dem; det er fattigvæsenet, det her kommer an på, og ikke alle fattigbestyrelser ere så fremsynede, som ønskeligt var, ligesom der kan være vanskeligheder ved at få et bindende samtykke fra dem, der have forældremyndigheden. Hvad endelig angår § 37 om unge mennesker mellem 15 og 18 år, burde straf her vistnok være det sædvanlige men samme behandlingsmåde som af de egenlige børn dog undtagelsesvis kunne anvendes. Hvad det gælder om, er fornemlig, at de heldbringende foranstaltninger, hvorved barnet skal reddes for samfundet og antallet af forbrydere og forbrydelser formindskes, ikke komme *for silde*.

Under den følgende forhandling sluttede flere talere sig hertil, og ingen optrådte herimod. Politidirektøren i København, som efter indbydelse overværede mødet, gav endel oplysninger om forholdene i København og om en opdragelsesanstalt i Belgien, som han havde set. Vi trængte til et „børnehus“, dette ord ikke taget i den betydning, det tidligere havde. Borgmester SAGER udtalte sluttelig under stærk tilslutning det ønske, at politidirektøren vilde benytte sin indflydelse til at søge opnået en lovbestemmelse, hvorefter man kunde dømme børn til tvungen opdragelse.

„Nordwestdeutscher Verein für Gefängnisswesen“.

Det sjette årsmøde.

Årsmødet afholdtes d. 6te Oktober 1881 i Hamburg, hvor 68 medlemmer vare tilstede.

Forhandlingsemnerne vare: 1. Om det afskrækkende moment i straffefuldbyrdelsen. 2. Om små fængsler for kortvarige straffe.

Det første emne indlededes af Professor, Dr. juris, DOCHOW i Halle. Han fremhævede, at der i en vid kreds herskede utilfredshed med resultaterne af straffefuldbyrdelsen, hvilken navnlig støttedes på det stadigt voxende antal af forbrydelser og af tilbagefald. Særligt dette sidste opstilledes som en målestok for straffefuldbyrdelsen, men formentlig med urette; thi man måtte også kende det system, som lå til grund for fuldbyrdelsen, og et system måtte vistnok i Tyskland snarere betegnes som ikke eksisterende. Det er en vidt udbredt mening, at straffefuldbyrdelsen er et radikal middel mod iværksættelsen af forbrydelser. Den, som vil give sig af med at undersøge årsagerne til forbrydelser, vil imidlertid komme dertil, at formindskelsen lettere nås, når man ikke venter alt af depressionen, men går præventiv tilværks og søger at neutralisere årsagerne. Straffen kan vel være et middel, men ikke altid det bedste og indflydelsesrigeste til at fremkalde bedre tilstande.

Man har bebrejdet den tyske straffelov, at den var skyld i forbrydelsernes tiltagen; men en sådan er også foregået i udlandet. Der må således være en almindeligere årsag. Dommeren er ikke bunden stærkere ved den tyske straffelov end før ved den preussiske. Han kan idømme lige så hårde straffe som før. Skylden for, at dette ikke sker, ligger ene og alene hos dommeren. Denne bliver altid stående i nærheden af minimalgrænsen. Dette er isøvrigt ikke noget særegent for Tyskland. Denne ejendommelighed må vistnok ligge i uklarhed med straffens formål.

Det er mærkeligt, at der i et så naturligt forhold, som straffen er, findes så liden overensstemmelse i opfattelsen deraf. Theorierne strides bestandigt om formålet, men praxis kan ikke vente på udfaldet af de lærdes strid. Den nu herskende anskuelse søger målestokken for straffen i den begåede forbrydelse. Det moment, som gør udslaget,

er det subjektive, det gælder om at straffe forbrydelsens sædelige skyld. Men hvorledes skal man godtgøre den? Dertil mangler staten hel og holden organer. På den vej: for lige skyld lige straffe ere vi komne til resultater, som aldeles ikke lade sig retfærdiggøre. Dette oplyste taleren ved forskellige eksempler.

Hvori består straffens væsen? Den er principielt et onde. Dens formål er at forhindre strafbare handlinger. Dette søger staten at nå ved at true med straf og ved at fuldbyrde den. Straffens nødvendighed kan ingen betvivle. Dermed er den retfærdiggjort, thi en institution kan ikke være mere end nødvendig. At forbedre er i hvert tilfælde ikke straffens formål. Forbedringen kommer slet ikke i betragtning ved begrebsbestemmelsen. Hvis den var formålet, vilde vor strafferetspleje have gjort fiasko. Denne fordring på at forbedre og forvekslingen af retlig og sædelig skyld har kun bragt forvirring og pådraget strafferetsplejen, særligt fuldbyrdelsen, de talrige bebrejdelser. At straffe er intet andet end at tilføje et onde og det et føleligt onde.

Spørgsmålet er da, om de nuværende straffe føles som et onde og derved virke afskrækkende. For dødsstraffens vedkommende kan det ikke billiges, når den i de fleste tilfælde erstattes ved en anden straf.

Kan man derimod ved en mildere straf opnå det samme, som man vil opnå ved dødsstraffen, så er jeg enig i, at man vælger det mindre onde.

Ved frihedsstraffene er sagen vanskeligere, vore straffe gå så meget over i hverandre, men i hvert tilfælde må man skelne skarpt mellem vanærende og ikke vanærende straffe. Man siger vel, at det er forbrydelsen, som vanærer, og ikke straffen, men det bliver kun en leg med ord. Frihedsstraffen, som efter sit væsen består i en større eller mindre indskrænkning af den personlige frihed, virker mere eller mindre skadeligt på helbredet. Man bør i så henseende handle efter den grundsætning, at ikke sådanne

ulemper tilføjes, som ikke kunne hæves efter straffens fuldbyrdelse.

I særdeleshed bebrejder man frihedsstraffen, at den ikke er formålstjenlig og ikke virker afskrækkende, og at den derfor må omdannes eller muligt afskaffes. Dette reformforsøg kan sammenfattes i de 3 ord: mere hunger, mere arbejde, flere prygl. Hvad det første angår, så kan dette kun, som fangeforplejningen i almindelighed er, benyttes i forhøjet grad ved korte frihedsstraffe uden tvungent arbejde. Hvad det andet punkt angår, berører det formen for straffen, og den bebrejdelse, som rettes mod straf i fællesskabet, er jo fuld berettiget. Vi ønske jo alle ensomhedsstraffen gennemført i så stor en udstrækning som muligt. Kun derigennem opnås desuden at gøre straffen mere lige.

Frihedsstraffens afskrækkende karakter forsvinder ganske for sædvaneforbryderen, det er jo i almindelighed tilbagefaldne tyve. Imod disse må man træffe særlige forholdsregler, og der er intet andet at gøre end at internere dem så længe som muligt, helst for livstid, i særlige tvangsarbejdsanstalter. Der kan imidlertid strides om, ved hvilket tal i rækken af tilbagefald skal interneringen indtræde? I hvert tilfælde er det forkasteligt at idømme den ottende gang tilbagefaldne 10 måneders fængsel og den niende gang 4 måneder. Den som eksempel nævnte bragte det også til 31 forbrydelser. Dette kan ikke kaldes strafferetspleje. Et må dog fremhæves, forbryderens forhold må være målestokken for straffens varighed, og dommeren må undlade at ville øve gengældende retfærdighed. Dommeren må ved straffens udmåling lade sig lede af andre synspunkter end det for største delen nu er tilfældet, så ville vi også komme til intensivere straffe. En forbedring kan jeg i hvert tilfælde ikke anse pryglestraffen for at være.

KROHNE (Fængselsdirektør) sluttede sig til Referentens udtalelse om, at ordningen af straffefuldbyrdelsen i Tyskland var systemløs; men det var ikke så underligt, siden viden-skaben endnu ikke er kommen til et nyt straffeprincip.

Han bifaldt den af Referenten foreslåede sikringstheori, på hvilken et brugeligt system for straffefuldbyrdelsen lod sig opføre, men når vil den få almindelig gyldighed? Man søger det afskrækkende moment i straffelidelsen og vil derfor forøge den fysiske lidelse. Derved fjærne vi os fra den etiske jordbund; det må være rigtigere at gøre den sykkiske lidelse intensivere. Man gør for meget væsen af det afskrækkende moment i straffen; et godt politi, som opdager alle forbrydelser, og en prompte justits virke meget mere afskrækkende end den hårdeste straffelidelse. Således ligger også grunden til det tiltagende antal påtalte forbrydelser for en del i et bedre politi, ligesom også deri, at en hel række lovovertrædelser, som ikke før straffedes, nu straffes. — At skærpe en længere frihedsstraf ved en forringelse af kosten lader sig ikke gøre. Efter de mest fremragende fysiologers undersøgelser behøver mennesket til en nogenlunde normal ernæring daglig 50 gram fedt. Forplejningsreglementet i de preussiske straffeanstalter tilstaa kun 19. Man må ikke forglemme, at længere frihedsstraffe med slet ernæring ere lige så gode som dødsstraffe. Under de gamle forplejningsreglementer, som i den første halvdel af dette århundrede benyttedes i Frankrig, Østrig, England og Preussen, var dødelighedsprocenten 25, med andre ord en straffeanstalt uddøde i 4 år. Når det kunde trænge igennem, at sædvaneforbrydere bleve dømt på længere tid end nu, vilde en længe savnet forholdsregel være opnået. Som præventiv forholdsregel burde den bestemmelse findes, at børn af forbryderiske forældre kunne tages fra disse.

Professor, Dr. LISZT (Gieszen) udtalte, at det fremfor alt galdt om at bryde med den herskende retsfærdighedstheori, ellers blev kampen mod sædvaneforbryderne resultatløs.

Ober-Staatsanwalt STELLMACHER (Celle) anså ikke det, at der ikke lå noget udpræget princip for straffens formål til grund for straffefuldbyrdelsen, for en ulempe; thi derved fik individualiseringen større plads til at røre sig.

Professor, Dr. von LILIENTHAL (Halle) samstemmede i,

at forbryderens sædelige skyld ikke kan afgive en tilbørlig målestok for hans strafbarhed, ligesom deri, at straffen skal være en lidelse, hvilket særligt burde betones ligeoverfor de endnu højt gående bølger af en falsk humanitet. En rationel ernæring og sundhedspleje udelukker ikke forholdsregler, som gøre straffefuldbyrnelsen følelig.

Overlandretråd, Dr. von DUHN (Hamburg) var efter den praktiske erfaring, han havde, og efter den opmærksomhed, han derved havde haft lejlighed til at henvende på den sykkologiske side, overbevist om, at det store flertal af forbrydere overhovedet ikke tænkte på følgerne af deres handlinger og således heller ikke vare genstand for nogen afskrækkende indflydelse af den straf, som truede dem. Han anførte et eksempel på, hvorledes en større sandsynlighed for opdagelse selv ligeoverfor mildere straffe kunde have en mere afskrækkende indflydelse end selve udsigten til en strengere straf, som endnu var uvis. Det afskrækkende moment måtte derfor søges i den grad af vished, hvormed forbryderen kunde gøre regning på en hurtig anholdelse og afstraffelse.

Forhandlingerne sluttedes med, at forsamlingen vedtog ikke at opstille nogen resolution.

Det andet emne: Om små fængsler for kortvarige straffe, indlededes af Første-Staatsanwalt GALLI (Göttingen), som erindrede om, at spørgsmålet var rejst i 1867 i Dresden og flere gange senere havde været på bane. Han antog, at kritiken over de mangelfulde tilstande i mange små fængsler havde ført til uopnåelige fordringer. At gennemføre de samme forvaltningsprinciper for små som for store fængsler lod sig ikke gøre, også fordi den bestandig vexlende befolkning måtte have indflydelse på bestyrelsen af de små fængsler. Det preussiske justitsministerium havde bestræbt sig for at oprette centralanstalter for 3—500 individer til afsoning af straffe på 3 måneder og derover; men der må dog altid blive et større antal mindre fængsler. Selv i Frankrig, Belgien og Sverige, hvor man havde bestræbt sig

for at undgå de små fængsler, bestod disse dog i et ikke ringe antal, fordi de ikke kunde undværes, og skønt de vare kostbare.

Angående spørgsmålet om den længste varighed af opholdet i de små fængsler afhænger afgørelsen af, hvilken grænse man vil drage mellem store og små fængsler. Det mest praktiske kriterium må ligge i personalets organisation, det vil sige, om der findes en udelukkende for fængsels-tjenesten bestemt inspektør; i så tilfælde ville altså fængsler med et gennemsnitlig belæg af 75—100 individer regnes til de små. Opholdet i disse fængsler bør vistnok ikke overstige 3 måneder.

Dannelsen af centralstationer for unge fanger og for kvinder indenfor visse større kredse og eventuelt for bestemte arbejds kategorier må kunne gennemføres og være af betydning for de nævnte fangekategorier og for arbejdsvirksomheden, der i de små fængsler er så besværlig.

Med hensyn til behandlingen af fanger med korte straffetider må det være givet, at den er af væsenlig betydning for opnåelsen af straffens formål. Ensomheden vil ikke være tilstrækkelig hertil, men i forening med mangel på arbejde, dette indrettet efter individualiteten, vil den kunne bringe fangen til fuld bevidsthed om straffens alvor. Indtræder arbejdet, må det være tvungent. Uden ensomhed ere de kortvarige straffe ikke straf. I de små fængsler savnes meget et kvalificeret og godt uddannet underpersonale, dette bør søges opnået ved en fordannelse i en større anstalt.

KROHNE anser de små fængsler for at være de værste hindringer for et velordnet straffevæsen. Tilstanden i disse kan karakteriseres ved, at der hersker en rigtig gemytlig tone i dem, og der opdrages lejlighedsforbryderen til sædvaneforbryder.

Efterat flere talere havde støttet de modstridende anskuelser, vedtoges følgende 4 resolutioner:

I. Under den nuværende tyske retsforfatning kunne

små fængsler, ved siden af større anstalter, ikke undværes til fuldbyrdelsen af kortvarige straffe.

II. De straffe, som skulle fuldbyrdes i disse fængsler, bør i almindelighed ikke overskride 6 uger.

III. Benyttelsen og indretningen af små fængsler indenfor en begrænset kreds bør ordnes således, at fangerne efter kategorier og under hensyn til køn, alder og beskæftigelse sondres, og at et særskilt fængsel bestemmes for hver kategori.

IV. Behandlingen af fanger med korte straffetider i små fængsler er af væsentlig betydning for afskrækkelse og forbedring. De i så henseende tilstedeværende mangler kunne kun ventes hævede, når

- a) forstanderen personlig leder den individuelle behandling af enhver fange;
- b) fangen afsoner hele straffetiden eller i hvert tilfælde en til formålet passende tid i celle;
- c) sådant opsyn ansættes ved de små fængsler, som er uddannet i større anstalter.

Isolerende sove-aflukker (boxes).

Direktøren for landrettens første straffekammer i Hamburg, Hr. Dr. FÖHRING, har efter opfordring meddelt nedenstående kortfattede oplysninger om de på mødet i Kristiania omhandlede boxes, hvilke oplysninger det formentlig vil være af interesse at lære at kende.

„Denne først i Cork i Irland indførte indretning (boxes) bliver nu også benyttet i et stort antal tyske fængsler, særligt også i Hamburgs centralfængsel og ny varetægtsfængsel, som ere opførte henholdsvis i 1879 og 1882.

Sidevæggene og bagvæggene ere af bølgedannet jernblik, loftet og forsiden af jerntråd. Den legemlige adskillelse af fangerne er selvfølgelig fuldstændig; den åndelige, om

jeg så må sige, er derimod kun ufuldstændig, da det er meget let for naboerne at tale med hinanden eller gøre sig forståelige ved banken osv., når de ville det.

For at forhindre denne slags meddelelser er der på hver sal på omtrent 24 aflukker blandt fangerne udnævnt en formand, som er forpligtet til under straf at anmelde enhver overtrædelse af tavshedspåbudet. Denne bestilling er besværlig, ubehagelig og højst utaknemlig; thi formanden får ingen godtgørelse eller begunstigelse af fængselsbestyrelsen selv for den samvittighedsfuldeste opfyldelse af sin bestilling. På den anden side høster han had og fjendskab fra de medfangers side, som blive angivne. Desuden løber han en dobbelt fare, når han vil fortie noget, derved nemlig at nattevagten eller en anden fange angiver ham, og heri ligger den største garanti for opfyldelsen af hans pligt. Som det eneste hjælpemiddel til opretholdelsen af sin autoritet har han en klokke, med hvilken han strax kan tilkalde nattevagten, når man ikke vil lystre ham.

En nogenlunde udholdelig tilstand er ved disse disciplinære forholdsregler skaffet tilveje i de med isolerende soveaflukker forsynede fælles sovesale, og de herværende fængselsbestyrere have erklæret sig tilfredse med indretningen; desuden haves ingen bedre. At imidlertid fra bestyrelsens side cellen til enhver tid gives fortrinet behøver ikke at omtales.

De herværende boxes ere leverede af Aktieselskabet *Union* i Essen og koste uden malning 63 m. 50 pf. (56 kr. 44 øre) stykket.

Den internationale penitentiære Kommission.

Ifølge meddelelse har den italienske regering foreslået Kommissionen at afholde den næste internationale penitentiære kongres i Rom i Oktober 1884.

BLANDET INDHOLD.

DANMARK. Vridsløselille Fængselselskab har efter dets en og tyvende årsberetning i 1881 understøttet i alt 279 personer. Heraf blev 199 hjulpne for første gang, medens resten havde fået hjælp tidligere. Af de i årets løb fra Vridsløselille straffeanstalt løsladte 343 personer blev noget over halvdelen understøttet af selskabet; blandt disse var der imidlertid forholdsvis kun få Jyder og Fynboer, hvilke nemlig henvistes til Selskaberne i Viborg og Odense og for størstedelen fik hjælp derfra. Den ydede understøttelse blev uddelt således, at 88 væsenligst havde fået pengehjælp og 49 væsenligst beklædningshjælp, medens 62 væsenligst vare hjulpne med anbringelse i tjeneste, i lære eller ved anden beskæftigelse eller med rejsehjælp til udvandring. At Selskabet kan opvise et så stort antal på sidstnævnte måde understøttede, så at tallet langt overstiger de tidligere års, skyldes for en væsentlig del den omstændighed, at Selskabet har antaget en honoreret agent, hvis virksomhed især går ud på at skaffe løsladte arbejde. Selskabets indtægt var 7207 kr. 72 øre, udgiften 5556 kr.

Siden Selskabets stiftelse har det taget sig af 2761 personer, hvilket er 49,7 pct. af de fra Vridsløselille straffeanstalt løsladte. Heraf kan dog ikke slutes, at kun omtrent halvdelen af de løsladte blive hjulpne, idet som ovenfor nævnt de i Jylland og Fyn hjemmehørende fanger for en del blive understøttede af andre selskaber. Af alle de af selskabet hjulpne ere 2180 personer ikke påny idømt offentligt arbejde i Danmark, medens dette er tilfældet med 595.

Københavns politi i 1881. Ifølge beretningen om samme for 1881 har antallet af *samlige forbrydelser*, som ved anmeldelse eller opdagelse uden foregående anmeldelse ere komne til politiets kundskab, udgjort 6561 mod 6715 i 1880.

Samtlige af det udøvende politi *anholdte personer* udgjorde 12675 mod 12583 i 1880.

Tyveriernes antal var 4862, og deraf angik 66,9 pct. genstande af ikke over 10 kr.s værdi. Særlig for de *grove* tyveriers vedkommende gælder dette om 55,2 pct. af disse mod 58,4 pct. i 1880. Antallet af *grove tyverier* er steget til 945 mod 879 i 1880 og 622 i 1879.

Forbrydelser *mod sædeligheden* udgjorde 233 mod 281 i 1880.

Forbrydelser *mod personer* udgjorde 156 mod 152 i 1880.

De for forbrydelser anholdte (de for politiforseelser anholdte ere ikke medregnede) vare 1712 mod 1841 i 1880 og 1423 i 1879.

De for drukkenskab anholdte vare 5217 mod 5269 i 1880 og 4634 i 1879.

Børn under 15 år, som have været *under tiltale ved retten* for forbrydelser eller forseelser, have udgjort 281, nemlig 162 for tyveri og andre forbrydelser mod ejendomsretten og 119 for andre lovovertrædelser. I 1880 udgjorde de 204.

Generalregisteret over forbrydere, som begyndtes 1 Januar 1880, og hvori optages enhver fra Københavns arresthuse udgaaet person, som enten under den sag, under hvilken han sidst har været fængslet, eller under nogen tidligere sag, der har medført fængsling, har været sigtet for nogen forbrydelse, som har påført ham eller har kunnet påføre ham højere straf end simpelt fængsel, omfattede ved udgangen af 1881 3010 personer, deraf 2287 mænd og 723 kvinder.

Antallet af arrestanter udgjorde 4401 mod 4299 i 1880, og *arrest-dagenes antal* var 78413 mod 75741 i 1880. *Det daglige gennemsnitstal* af arrestanter var 214,8.

Arrestdage tilbragte i enkelt celle have kun udgjort 40 af hvert hundrede, nemlig 45 for mænd og 33 for kvinder, og kun på 759 har isoleringen fuldstændigt været gennemført.

Moralsk forømt børn. Følgende tilfælde ere tagne af den danske dagspresses meddelelser.

En 5 år gammel dreng døde den 10de Maj d. år af overdreven nydelse af brændevin, som han havde tigget på en byggeplads i nærheden af Skørpinge station; han var nemlig vant til at få brændevin i hjemmet.

En under Slagelse fattigvæsens forsørgelse henhørende 10årig dreng, som har voldt dette meget bryderi, idet han, så ofte som det var lykkedes at få ham anbragt hos familier på landet, strax forlod anbringelsesstederne og førte en omstrejfende tilværelse, blev efter påny at have forladt en familie i Valby, hos hvem han for nogle dage siden var kommen i huset, den 16. August af nogle slægtninge, hos hvem han søgte tilhold, afleveret til Slagelse fattiggård, hvor han tilbragte natten. Han sov på en stue mellem 5 & 6

ældre fattiglemmer; men da disse forlod stuen næste morgen, lukkede opsynsmanden, der havde al grund til at frygte, at han skulde fjærne sig, ham inde på stuen, der ligger på fattiggårdens 1. sal. Efter at have tilbragt c. en time alene derinde og fortæret sin „dovre“, må lysten til friheden være påkommen ham i en overordenlig stærk grad; thi han sprang ifølge „Slgp.“ fra vindueskarmen, som er over 10 alen over jorden, ned på stenbroen, slog i faldet en sten op i sin hage og bed tungen næsten helt over. Han havde dog kraft nok til at løbe op i byen, hvor han af den patrøillerende betjent blev truffen i færd med at ringe på en læges klokke.

NORGE. Foreningen til Forsørg og Beskyttelse af de fra Christiania Strafarbejdsanstalter løsladte Forbrydere. Beretningen for 1881 omfatter, som Foreningens navn angiver, Bødsfængslet, Tugthuset og Akershus straffeanstalt. Som særligt fremhæves, at man har antaget en agent til at bistå de løsladte med råd og dåd, dog således, at der så lidt som muligt ydes hjælp i rede penge. Virksomheden har i 1881 omfattet for *Tugthuset* 457 understøttelser til beløb 1570 kr. Af de løsladte ere 7 udvandrede, deraf 5 ved Foreningens bistand. Beretningen henleder i så henseende opmærksomheden på, hvorledes løsladte fanger ofte finde sig langt bedre tilrette i fremmede forhold end i de hjemlige. For *Akershus straffeanstalts* vedkommende have 156 understøttelser andraget 843 kr., og blandt andet ere 4 hjælpne til udlandet. Af de 88 fra anstalten løsladte ere 11 faldne tilbage i årets løb. Til løsladte fra *Bødsfængslet* er der ydet 400 understøttelser med 2583 kr. Af de løsladte ere 13 hjælpne tilsløs eller til at forlade landet. Den samlede udgift til understøttelser har udgjort 4997 kr., og kassebeholdningen var ved årets udgang 3088 kr. Indtægten bestod væsenligt i statens bidrag for løsladte fanger 3472 kr., sammes tilskud 1600 kr., gaver 300 kr., private bidrag 650 kr.

FRANKRIG. Société générale de protection pour l'enfance abandonnée ou coupable afholder i løbet af Februar måned 1883 et internationalt møde i Paris. På dette ville følgende hovedgrupper komme til forhandling:

- I. Spæde børn (udsatte pattebørn, uægte børn);
- II. Børn, forsømte i materiel eller moralsk henseende (forældreløse, forsømte børn og børn af uværdige forældre);
- III. Lærlinge;
- IV. Skulkere; udydige eller uopdragne;
- V. Unge lovovertrædere.

I hver af disse afdelinger vil der blive spørgsmål om:

1. Statistiken, til oplysning af forholdene;
2. Lovgivningen, med angivelse af de legale bestemmelser om beskyttelse, som i øjeblikket ere i kraft, og af dem, som kunde være ønskelige;
3. De finansielle midler, som ere tilstede eller bør søges;
4. De systemer, fremgangsmåder eller midler, som ere udførte i praxis, og deres resultater.

LITTERATUR.

Rivista di discipline carcerarie. 1881. Nr. 5—6. Siena-Universitetets skole for fanger i Volterra. Garayo il Sacamantecos (En forbryderhistorie), af C. LOMBROSO. International kongres i Paris, Sepb. 1878, for selskabet til beskyttelse af løsladte fanger, af C. PRATESI. Om de reddede i Casa di custodia i Neapel; uddrag af rapporten for 1880. Straffelovgivning. Industrielle skoler og reformatorier. Bibliografi. Blandinger.

Samme. 1881. Nr. 7. Opsørelse af fængselsbygninger ved fanger, af BERNABO-SILORATA. Parlamentariske forhandlinger. Typer på vanvittige forbrydere. I. Bibliografi. Beretning om agerdykningskolonien S. MARTINO. Blandinger.

Samme. 1881. Nr. 8—9. Om bygningen af barakker og hytter for fanger, der anvendes til arbejde under åben himmel. Svar på nogle spørgsmål fra Over-Civilingeniøren. Straffestatistik for Rumænien 1876—77, af G. BARIUS. Opsørelsen af fængselsbygninger ved straffefanger, af F. DESPORTES. Parlamentariske forhandlinger. Indenrigsministeriets budget for 1882. Bibliografi. Forslag til kolonier for fattige forladte børn og vanartede mindreårige, at oprette på Sardinien. Arboux: Paris's fængsler. Fængselsafdelingen på den nationale udstilling i Milano. Blandinger.

Samme. 1881. Nr. 10—11. Forbrydelserne, af V. G. TAMMEO. Om sundhedstilstanden i de ital. fængsler, af E. RASERI. Parlamentariske forhandlinger: Budgetvæsen. De franske kommunarder på Ny Zeland; af G. G. Industriudstillingen i Milano. Arbejder og produkter, samlede i fængselsadministrationens pavillon. Typer af vanvittige forbrydere. II. III. Vigtigere politiforanstaltninger, truffet i 1. halvår 1881. Blandinger. Nekrolog over Guglielmo Ferrari.

Samme. 1881. Nr. 12. Parlamentariske forhandlinger: Budgetbehandling for 1882. Société générale des prisons: møde i Paris

3 Debr. 1881. Studier over straffevæsenet og sociale forhold (Howard Selskabet). Vagabondering. Lang arrest. Blandinger.

Samme. 1882. Nr. 1—2. Forbrydelserne (forts. og slutning), af Prof. G. TAMMEO. Den internationale penitentiære kongres; I Brev fra C. LUCAS til BELTRANI SCALIA. II Brev fra B. SCALIA til C. LUCAS. Moralsk forsømt børn, af G. BARINI. En anstalt for korrektionel opdragelse mod betaling, af G. BOCCHI ved BARINI. De seneste studier over forbrydervæsenet, uddrag af en fremstilling af Prof. A. TAMASSIA. Typer af halvgale, IV—V. (forts. og slut). Forslag til lov om tilbagefald (Frankrig). Om anvendelse af fanger til arbejde i det fri i Irland (Tallack). Tampe-straffen i Hong Kong (Tallack). Blandinger.

Samme. 1882. Nr. 3. Kolonien ved Tre Fontane. Fængselsstatistiken i Spanien, af A. GUEROLA. De lokale fængsler i England. Om grev Alexander Faella, af G. VERATTI. Straffelovgivning. Recidivisterne, uddrag af et studie af REINACH. Et nyt forslag til lov om tilbagefald i Frankrig. Fransk straffestatistik for 1878 og foreg. år. Omdannelsen af det øverste fængselsråd i Frankrig. Anstalter for korrektionel opdragelse mod betaling, af C. GIULIO og G. BARINI. Blandinger.

Samme. 1882. Nr. 4. Bidrag til studiet af fængsels-antropologien, af G. VERATTI. Prikkerne over øerne (Dødsstraffen), af A. KARR. Tjenesten ved fængslernes udvendige bevogtning, af T. TRIDENTI. Landsforvisningen til Siberien. Fængselsvæsenets stilling i Frankrig 1. Febr. 1882. Anstalter til forbedring og opdragelse for betaling, af G. VERATTI. International kongres for børnebeskyttelsen. Fremmede officielle akter. Blandinger.

Bulletin de la Société générale des prisons. 1882. Nr. 3. Mødet 14de Marts 1882, fortsættelse af undersøgelse af regeringens lovforslag om beskyttelse af ungdommen. Overførelsen af tugthusfanger til Algier, af R. LAJOYE. Revue over franske og udenlandske fængselselskaber. Forslag til lov om transportation af tilbagefaldne, af WALDECK ROUSSEAU. Forslag til lov om transportation af indfødte til Algier, af THOMSON. Mundtlig beretning til videnskabernes akademi om Bulletin de la Soc. gén. des prisons, af CH. LUCAS. Opførelsen af fængsler ved fanger i Frankrig og Italien, af G. DUBOIS. Om dannelsen af fængslet i Orleans. Adskilligt.

Samme. 1882. Nr. 4. Mødet 18 April 1882, fortsættelse af undersøgelse af regeringens lovforslag om beskyttelse af ungdommen. Mødet i Bristol om den korrektionelle og præventive opdragelse, af de CORNY. Den nybadeapparater i de franske fængsler, af C. PAULIAN. Fængselselskabet i Athen, af F. DESPORTES. Et forslag om celle-

straf i Frankrig i det 17de århundrede, af ARBOUX. Tilbagefaldet på kongressen i Stockholm. Officielle dokumenter. Bibliografi. Adskilligt.

Samme. 1882. Nr. 5. Mødet 9 Maj 1882, slutning af undersøgelse af regeringens lovforslag om beskyttelse af ungdommen. Lovforslaget om forsømte, forladte eller mishandlede børn, af TH. ROUSSEL. Den internationale penitentiære kommission. Det øverste fængselsråds session, af REINAUD. Tilbagefaldet på kongressen i Stockholm. Revue over franske og udenlandske fængselselskaber og præventive institutioner, af C. de CORNY.

Samme. 1882. Nr. 6. Mødet 13 Juni 1882, beretning om straf på lang tid, af CH. PETIT. Den penitentiære reform, udtalelser i Selskabet for den sociale økonomi af LACOINTA og BÉRENGER. De penitentiære anstalter i Frankrig, statistik for 1878, af G. PAGÈS. Revue over franske og udenlandske fængselselskaber og præventive institutioner, af C. de CORNY. Den nordiske Penitentiærforening. Adskilligt.

Blätter für Gefängnisskunde. Band XV. Hefte 3 og 4. Indhold. Meddelelser om sundhedstilstanden i det württembergske tugthus for mandsfanger i Ludwigsburg i tidsrummet 1872—80, af SICHART. Nyårshilsen og ønske til straffefanger, af HOHLFELD. Praktiske meddelelser. Sindssygestationen ved straffeanstalten Waldheim, af KNECHT. Beretning om skoleundervisningen i straffeanstalten Coswig i Anhalt for 1879—80, af SCHREIDER. Straffeanstalten Oslebshausen ved Bremen. Pryglestraffen. Erklæring fra Foreningen af Berliner-fængselsmænd. Korrespondance. Blandinger. Personalia. Foreningsanliggender.

Nordwestdeutscher Verein für Gefängnisswesen. 9. Vereinsheft. 1882. Forhandlingerne på det 6te årsmøde: Om det afskrækkende moment i straffefuldbyrdelsen. Om de små fængsler. — Statsanstalterne for kriminelle og de private anstalter for forsømte børn i Holland af Dr. FÖHRING. Af statistiken over den korrektionelle opdragelse i Frankrig for 1878, af Dr. FÖHRING. Opdragelsen af forsømte børn i Schleswig-Holstein, af P. HANSEN. Nekrolog: Dr. DOCHOW.

Samme. 10. Vereinsheft. Nogle meddelelser om forsorgen for løsladte straffefanger, med særligt hensyn til hertugdømmet Oldenburg, af SCHOMANN. Hvorledes kunne omkostningerne ved nybygninger af cellefængsler formindskes? af KROHNE. Transportation af tilbagefaldne, af WALDECH-ROUSSEAU og FEUILLÉE, af Dr. FÖHRING. Forbedring som straffeformål, af HEINE. Vand og Brød, af Dr. G. MEYER. Foreningens bestyrelsesmøde i Juli 1882. Medlemsliste.

Asyle für Obdachlose, von Dr. H. Föhring. Hamburg. 1882. Dette lille skrift er et aftryk af ugebladet „Nordwest“, hvori det oprindeligt

har været optaget. Det giver meddelelser om de asyls for hjemløse eller husvilde, som findes i flere større byer i Tyskland, om deres indretning og indre ordening.

Das Asyl für obdachlose Frauen, Mädchen und Kinder zu Hamburg. 1882. Denne anstalt åbnedes i Februar 1882, og beretningen giver en udsigt over pengeforholdene og indretningen tilligemed husordenen og instruxer for bestyrerinden og opsynet.

La Réforme Pénitentiaire en Suède, par FERNAND DESPORTES. Paris. 1882. Denne udsigt over Sveriges fængselsreform har været optaget i det franske fængselselskabs bulletin. Den er støttet på kong Oskar den Førstes bekendte skrift om fængselsreformen og på den af generaldirektør ALMQUIST i anledning af den internationale fængselskongres i Stockholm 1878 udgivne bog: *La Suède, ses progrès sociaux et ses institutions pénitentiaires.*

Rettelser i Årgang 1882.

Side 141, linie 7 fraoven: bør der i en enkelt — læs — bør der i en
— 185, — 10 — : årgårder — læs — åtgårder
— 218, — 7 — : ethver arbejder — læs — ethvert arbejder
— 259, — 12 franeden: ene fornødne. — læs — ene fornødne,
